

เอกสารคำสอน

วิชา ปว 692 การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

- 4 S.A. 2546

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์

สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนิยม

การสอนระดับบัณฑิตศึกษา นับได้ว่าเป็นการสอนที่จะต้องถ่ายทอดวิชาการในระดับสูง ผู้สอนจะต้องมีความรู้เป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอนอย่างลุ่มลึก กว้างขวาง จึงจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง ดังนั้นผู้สอนจึงต้องรู้จักขนขวายที่จะค้นคว้าความรู้ต่างๆ จากแหล่งวิทยาการต่างๆ ให้มากเพียงพอ จึงจะสะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณภาพทางวิชาการ พร้อมกับลงมือปฏิบัติทำวิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ได้มีความอดสาหะวิริยะเป็นอย่างดียิ่งในการเขียนเอกสารคำสอน วิชา ปว 692 การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย จนสำเร็จและมีเนื้อหากว้างขวาง ลุ่มลึกครอบคลุมรายวิชาดังกล่าวแล้ว จึงเป็นการสะท้อนถึงคุณภาพอย่างดียิ่งในด้านตัวอาจารย์ผู้สอน องค์ความรู้ต่างๆ และวิธีการสอนในรายวิชาดังกล่าวแล้ว

ในนามของคณะศึกษาศาสตร์จึงขอแสดงความชื่นชนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ที่ได้ผลิตผลงานวิชาการที่มีคุณค่าและประโยชน์แก่วิชาการด้านปฐมวัย นอกจากนี้จะเผยแพร่ชื่อเสียงของอาจารย์และคณะแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นอย่างมากด้วย

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตร์ศุกุล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คำนำ

การสอนอย่างมีคุณภาพ เป็นงานสำหรับครูวิชาชีพที่ต้องมีการตระเตรียมและวางแผนอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะครูในระดับปฐมวัยต้องใช้ศิลปะและทักษะการถ่ายทอดอย่างดีเยี่ยม เนื่องจากพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเป็นวัยช่วงพลังแห่งชีวิตของการเจริญเติบโตของก้ามมีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แปรเปลี่ยนเร็ว และผลของการเรียนรู้ของเด็กที่ได้รับจากการเรียนรู้ จะเป็นอย่างไรนั้น ต้องอาศัยการวัดและการประเมินที่ถูกต้องแม่นยำ และละเอียดครอบคลุม นับตั้งแต่เริ่มต้นสอนจนเสร็จสิ้นการสอน ดังนั้นการทำความเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหาร ครู และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้กับเด็กปฐมวัย ควรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องนี้

เอกสารการสอนเรื่องการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเล่มนี้ ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเขียนเรียบเรียงเพื่อเป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชา ปว 692 การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเป็นวิชาในหลักสูตรมหาบัณฑิตการศึกษาปฐมวัยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ยังเป็นเอกสารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้แก่ครูผู้สอน ผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากรอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้เป็นตำราพื้นฐานความรู้ นำไปสู่การปฏิบัติการวัดและการประเมินเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนักการศึกษาทุกท่านที่ผู้เขียนได้นำมาเป็นแหล่งความรู้และอ้างอิงในเอกสารเล่มนี้

อนึ่งหากผู้อ่านมีข้อแนะนำใดๆ ผู้เขียนขออ้อมรับคำติชมนั้นๆ และถ้ามีข้อแนะนำประการใด กรุณาติดต่อผู้เขียนได้ที่สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม. 10110

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์

สารบัญ

รายการ		หน้า
ตอนที่ 1	แนวคิด ที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมิน	
บทที่ 1	แนวคิดพื้นฐานการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	1
	ความนำ	
	มติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	1
	แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	5
	หลักการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย	7
	ความหมายของคำศัพท์การวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	13
	ข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	18
	แนวโน้มการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	21
	บทสรุป	22
บทที่ 2	แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย	23
	ความนำ	
	แนวคิดด้านความต้องการพื้นฐานของมนุษย์	24
	ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์	24
	แนวคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	27
	ทฤษฎีพัฒนาการของกิลเฮล	34
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา	36
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไฮเวิร์ด การ์ดเนอร์	39
	ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของซิกมันด์ ฟรอยด์	42
	ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน	45
	ทฤษฎีการเรียนรู้ เจอร์ลอม บรูเนอร์	49
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบรนดูรา	50
	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	52
	แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางสมองของมนุษย์	54
	สมองมีวิวัฒนาการ	55
	สมองสองซีก	59
	สมองเจริญเติบโตไม่หยุดยั้ง	61

สารบัญ (ต่อ)

รายการ	หน้า
บทที่ 3	
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	65
ความนำ	
ความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	65
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	69
ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	72
หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2540	83
บทสรุป	90
บทที่ 4	
ขอบข่ายการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย	91
ความนำ	
แนวทางการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	91
หลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก	95
วิธีการที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก	96
ขอบข่ายการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	97
พัฒนาการทางร่างกาย	97
พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ-สังคม	101
พัฒนาการด้านสติปัญญา	109
บทบาทครูในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	117
บทสรุป	118
ตอนที่ 2	
การวัดและประเมินแบบเป็นทางการ	
บทที่ 5	
แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	
ความนำ	
ประวัติการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยแบบเป็นทางการ	119
ความหมายของคำว่า เซวาร์ปัญญา	126
ประเภทของแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้สำหรับเด็กปฐมวัย	128
ชนิดของแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัดและประเมินเด็กปฐมวัย	129
แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยแรกเกิด – สามขวบ	129
แบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย	136

สารบัญ (ต่อ)

รายการ	หน้า	
	แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยเข้าเรียน	140
	การสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	144
บทที่ 6	แบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย	147
	ความนำ	
	ความหมายของแบบทดสอบ	147
	จุดมุ่งหมายและหน้าที่ของการทดสอบ	149
	ขอบเขตการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยด้วยแบบทดสอบชนิดที่ครูสร้าง	151
	ชนิดแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย	153
	แนวทางการสร้างแบบทดสอบโดยครูสำหรับเด็กปฐมวัย	169
ตอนที่ 3	การวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ	
บทที่ 7	การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนและการพูดคุย	172
	ความนำ	
	การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน	172
	ความหมายของการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน	174
	ลักษณะเฉพาะของการประเมิน	175
	ประโยชน์ของการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน	175
	ตัวอย่างแบบบันทึกนักเรียนประเมินการสร้างความรู้จัก	177
	การประเมินด้วยการพูดคุย	180
	ความหมายของการพูดคุย	180
	จุดมุ่งหมายของการพูดคุย	180
	วิธีการประเมินการพูดคุย	181
	หลักการประเมินด้วยการพูดคุย	182
	ข้อเสนอแนะ	183
	ข้อดีและข้อจำกัดของการประเมินด้วยการพูดคุย	184
	ลักษณะของครูใช้การประเมินด้วยการพูดคุย	184
	รูปแบบบันทึกการประเมินด้วยการพูดคุย	184
	บทสรุป	187

สารบัญ (ต่อ)

รายการ	หน้า
บทที่ 8	
การประเมินด้วยการสังเกต	188
ความนำ	
ความหมายของการสังเกต	188
จุดมุ่งหมายของการสังเกต	190
การเลือกวิธีการรวบรวมข้อมูล	191
เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต	196
การบันทึกกระบวนพฤติกรรม	197
การบันทึกต่อเนื่อง	198
การบันทึกแบบสุ่มเวลา	199
การบันทึกกลุ่มเหตุการณ์	203
แบบตรวจสอบรายการ	205
การบันทึกแบบประเมินค่าหรือมาตรประเมินค่า	207
ประโยชน์ของการประเมินด้วยการสังเกต	208
บทสรุป	209
บทที่ 9	
การประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ	210
ความนำ	
การประเมินสภาพจริง	210
ความหมายของการประเมินสภาพจริง	210
จุดมุ่งหมายของการประเมินสภาพจริง	211
ลักษณะของการประเมินสภาพจริง	211
วิธีการประเมินสภาพจริง	213
การประเมินด้วยพอดโฟลิโอ	214
ความหมายของพอดโฟลิโอ	214
หน้าที่ของพอดโฟลิโอ	216
รูปแบบของพอดโฟลิโอ	217
ประเภทของพอดโฟลิโอ	225
วิธีการประเมินตนเองของนักเรียน	228
การให้คะแนนพอดโฟลิโอ	232
บทบาทของครูประเมินด้วยพอดโฟลิโอ	233
บทสรุป	235

สารบัญ (ต่อ)

รายการ	หน้า
ตอนส่งท้าย	
บทที่ 10 การรายงานผลการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย	236
ความนำ	
ความหมายของการรายงานผลการประเมินเด็กนักเรียน	236
การรายงานผลการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ	237
การรายงานผลการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ	243
บทบาทและหน้าที่ของครูในการรายงานผลการประเมิน	253
ปัญหาการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย	254
บทสรุป	257
บทส่งท้าย	258
บรรณานุกรม	259

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า	
1 - 1	มาตรา 22 การจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2
1 - 2	มาตรา 26 การประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4
1 - 3	แนวการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามแนวปฏิรูปการศึกษา	5
1 - 4	ภาพแสดงองค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา	6
2 - 1	แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการขั้นต่างๆของมาสโลว์	25
2 - 2	อาร์โนลด์ กีเซล เป็นคนแรกที่อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กเป็นรูปแบบที่แน่นอน และเกิดขึ้นตามลำดับขั้น	34
2 - 3	จิ้น พ็อาร์ทเจต์ ผู้นำทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา	36
2 - 4	ภาพแสดงปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ของกระบวนการเกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิดและความเข้าใจ (Equilibration) ระหว่างการซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation)	37
2 - 5	ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ	42
2 - 6	อีริกสัน นักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ	45
2 - 7	เจอร์ลอม บรูเนอร์ นักทฤษฎีทางการเรียนรู้ของมนุษย์	49
2 - 8	โคลเบอร์ก (Kohlberg) ผู้นำทางทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	52
2 - 9	ภาพสมอง The Triune Brain	55
2 - 10	ภาพแสดงสัดส่วนเปรียบเทียบพัฒนาการทางสมองของสัตว์ และมนุษย์ ส่วนแสดงคำให้ เห็นถึงสัดส่วนของบริเวณสมองของความคิด	56
2 - 11	เด็กอายุ 4 เดือน กับจิ้งจก	57
2 - 12	เด็กอายุ 6 เดือน กับจระเข้	58
2 - 13	เด็กอายุ 1 ปี กับลิง	60
2 - 14	โครงสร้างระบบการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา	60
2 - 15	ภาพสมองตัดขวางเฉพาะข้างซ้ายแสดงการทำงานให้เห็นประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ	63
2 - 16	พัฒนาการของสมองของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่	63
2 - 17	รูปภาพจริงของเซลล์สมองและเส้นใยของเด็กในช่วงระดับต่างๆ	75

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า	
3 - 1	แสดงลักษณะการจัดกิจกรรมในแนวการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย	75
3 - 2	ตัวอย่างตารางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในระดับปฐมวัยใน 1 วัน	78
3 - 3	ตารางการเรียนรู้การสอนในระดับปฐมวัย	82
4 - 1	แนวคิดในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย : วัดโดยส่วนรวมทุกด้าน	92
4 - 2	ขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย	97
5 - 1	วัสดุสำหรับใช้ในการดำเนินการทดสอบด้วย มาตราลิสซา – พาสเมอร์	131
5 - 2	วัสดุแบบสอบที่ใช้กำหนดการพัฒนาการกีเซลส์	133
5 - 3	ภาพวาดที่ใช้ในหมายกำหนดการพัฒนาการกีเซลส์	134
5 - 4	แบบทดสอบมาตรฐาน The Denver Development Screening test :examples of test items	135
5 - 5	แบบทดสอบมาตรฐาน AAMD	137
5 - 6	แบบทดสอบรูปภาพ บีบอดี : การดำเนินการสอบ	141
5 - 7	The Bender – Gestalt test	143
6 - 1	ขอบเขตการวัดและประเมิน เด็กปฐมวัย	151
6 - 2	แบบทดสอบแบบปฏิบัติจริง การวัดความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3	154
6 - 3	แบบทดสอบสัมภาษณ์ปากเปล่า	155
6 - 4	แบบทดสอบตอนปากเปล่าไว้วัดทักษะพื้นฐานภาษาไทย พฤติกรรมการพูดเล่าเรื่องที่กระทำหรือพบเห็นได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	156
6 - 5	แบบทดสอบตอบปากเปล่า วัดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ พฤติกรรมด้านการเล่าเรื่องสั้นๆได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี	157
6 - 6	แบบทดสอบตอบปากเปล่า วัดทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ พฤติกรรมชี้และบอกสีได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	158
6 - 7	แบบทดสอบตอบปากเปล่าแบบตั้งคำถามจากภาพวัดทักษะภาษาไทย การใช้คำถาม ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	159

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า	
6-8	แบบทดสอบตอบปากเปล่า แบบตั้งคำถามจากภาพทักษะภาษาไทย การตอบคำถาม ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	160
6-9	แบบทดสอบโดยการวาดภาพ วัดทักษะภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี	161
6-10	แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ พฤติกรรมรู้จักค่าตัวเลขและกลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน น้อยกว่าและมากกว่า ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี	162
6-11	แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดสมรรถภาพด้านเหตุผล ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	163
6-12	แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี	164
6-13	แบบทดสอบแบบให้โยงภาพที่สัมพันธ์กัน วัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ พฤติกรรมด้านรู้จักค่าตัวเลข กลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า	165
6-14	แบบทดสอบแบบให้โยงภาพที่สัมพันธ์กัน สมรรถภาพด้านเหตุผล ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี	166
6-15	ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น	171
9-1	ภาษาที่ใช้เก็บงานพอดโฟลิโอของเด็ก	218
10-1	แบบรายงานผลคะแนนแบบทดสอบมาตรฐานเด็กเป็นรายบุคคล	241
10-2	แบบรายงานผลคะแนนการทดสอบในชั้นเรียน	242
10-3	แบบรายงานผลการเรียนของเด็กเป็นรายปี	243
10-4	ตัวอย่างการรายงานผลการประเมินเด็กปฐมวัย หน้าปกสมุดรายงานผลการเรียน	250
10-5	ตัวอย่างการรายงานผลพัฒนาทางด้านร่างกาย	251
10-6	ตัวอย่างการเขียนความคิดเห็นของครูในการรายงานผลในภาคต้น	252
10-7	ตัวอย่างการเขียนความคิดเห็นของครูในการรายงานผลวิชาภาษาอังกฤษ	252
10-8	แสดงท่าทางการนอนหลับของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านดี	255
10-9	แสดงท่าทางการนอนหลับของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ	256

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
2-1	ลำดับขั้นการพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์	39
2-2	ลำดับขั้นการพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์	43
2-3	ลำดับขั้นการพัฒนาการบุคลิกภาพของอีริคสัน	46
2-4	ระดับการให้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคเบอร์ก	53
3-1	คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย	53
4-1	แนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย	99
4-2	แนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านอารมณ์ - จิตใจ และสังคม	103
4-3	แนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านสติปัญญา	110
5-1	แบบทดสอบมาตรฐานของเด็กปฐมวัย อายุแรกเกิดถึง 6 ปี	136
5-2	แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย	139
6-1	การเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบชนิดต่างๆ	167
6-2	ข้อดีและข้อเสียของแบบทดสอบชนิดต่างๆ	168
9-1	ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย	231
9-2	การรายงานผลแบบสรุป ภาพรวมของ ด.ช. โชคดี อายุ 4-5 ปี	233
10-1	ข้อแตกต่างระหว่างการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม	240

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและ
ประเมินเด็กปฐมวัย

- บทที่ 1 แนวคิดพื้นฐาน การวัดและประเมิน
เด็กปฐมวัย
- บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย
- บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- บทที่ 4 ขอบข่ายการวัดและประเมินเด็ก
ปฐมวัย

แนวคิดพื้นฐานการวัด และประเมินเด็กปฐมวัย

ความนำ

ตามแนวการเรียนรู้อัตระดับชาติ เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาชาติ ได้บัญญัติสาระตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาการศึกษา และความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตราที่ 26 ให้สถานศึกษาจัดการ ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วม กิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน และใช้วิธีที่หลากหลาย ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไป ระบบการประเมินในอดีตจึงต้องเปลี่ยนไป แนวคิด การวัดและประเมินเด็กเป็นทิศทางการประเมินในรูปแบบใหม่เป็นแนวการประเมินที่กว้างขวาง และมีความหลากหลาย ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้น ดังนั้นครูผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจน พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรสร้างและทำความเข้าใจกับแนวคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับการวัดและประเมินโดยเฉพาะในระดับปฐมวัย สำหรับบทนี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ คือ มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย แนวคิดการวัดและประเมินเด็ก ปฐมวัย หลักการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย ความหมายของคำศัพท์การวัดและประเมินในระดับ เด็กปฐมวัย ข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย แนวโน้มการวัดและการ ประเมินเด็กปฐมวัย

มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

สิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของการศึกษาไทย คือ การมี บทบัญญัติด้านการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับลูกหลานไทยในเรื่องของโอกาสและคุณภาพที่จะได้รับจากการศึกษา และ

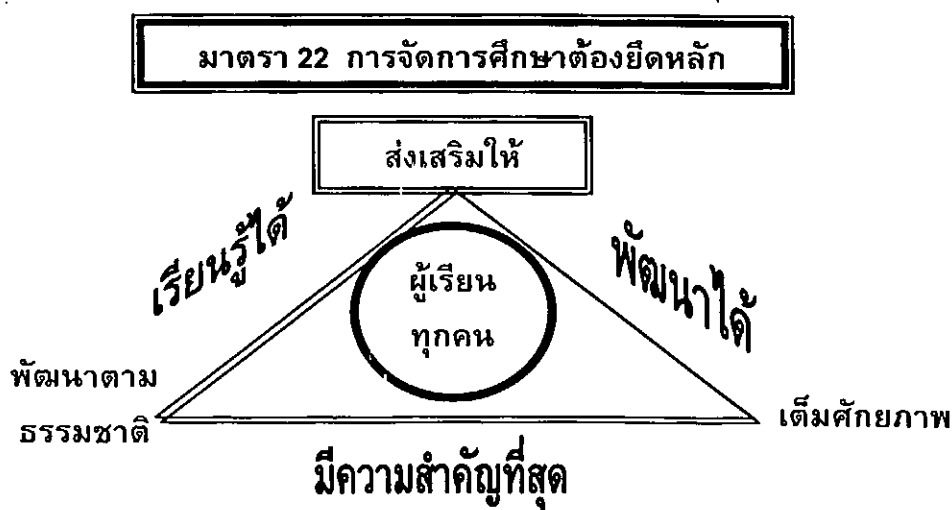
นับเป็นครั้งแรกอีกเช่นกันที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดสาระบัญญัติด้านการศึกษาได้อย่างชัดเจนหลายข้อแล้วแต่เป็นมิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาไทย บทบัญญัติดังกล่าวหมายถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันมีสาระสำคัญคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารการศึกษาใหม่ ปรากฏไว้ในบทบัญญัติดังตัวอย่าง

หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 6 ว่าด้วยหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หมวดที่ 2 บททั่วไป มาตราที่ 7 เน้นให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองดีของประเทศตลอดจนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา มาตราที่ 15 ข้อ (1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

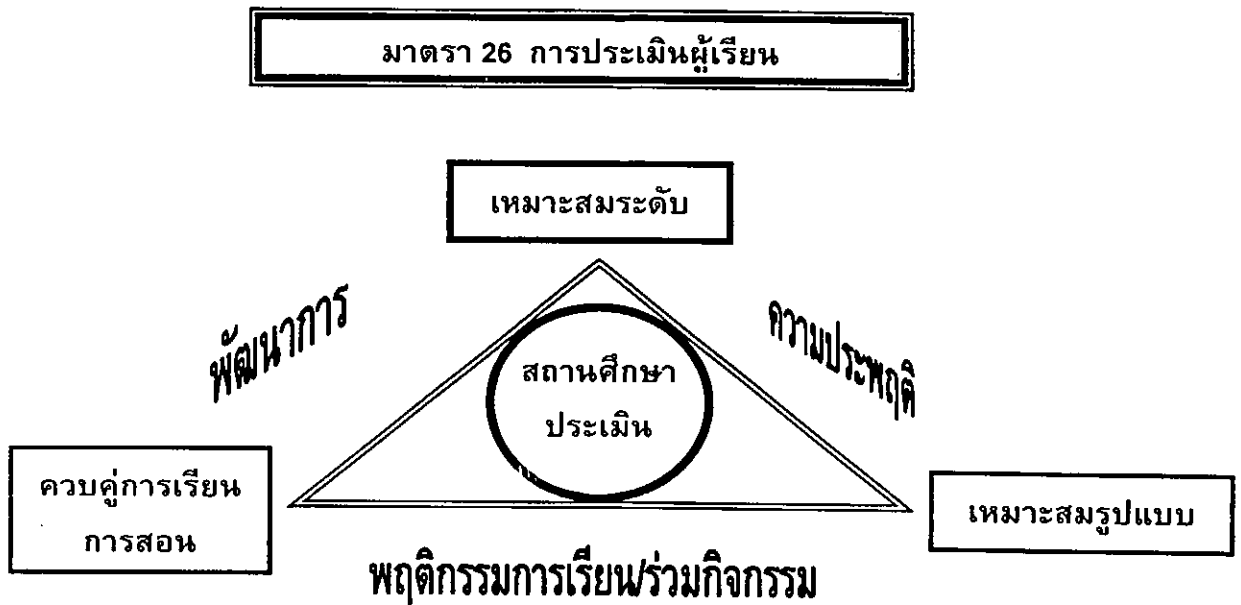
หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพดังแสดงในภาพประกอบ 1-1

ภาพประกอบ 1-1 มาตรา 22 การจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนทุกคนสำคัญ

จากสาระที่เป็นประเด็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ ซึ่งมีแนวทางให้ความสำคัญของการศึกษาพัฒนาคนและคุณภาพของคนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีสุข มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ นับเป็นแนวทางที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาหาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวแล้วอันมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้ฉลาดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงต้องมีการพัฒนาพร้อมปรับปรุงเพื่อให้เอื้อต่อเด็กให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด เพื่อให้มีผลการเรียนรู้ก้าวหน้าไปอย่างยอดเยี่ยม และก้าวหน้าไปบนเส้นทางที่คาดหวังได้ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปฏิรูปในกระบวนการเบ็ดเสร็จในวงจรของตน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปเป็นแนวการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอนให้เด็กแก้ปัญหา มีส่วนร่วม ปฏิบัติ คิดค้นในการเรียน มีการพัฒนาด้านการสอนหลาย ๆ อย่างเข้ามาโดยมิได้พึ่งพาครูเพียงฝ่ายเดียว ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผน เตรียมสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และเอื้ออำนวยแนะแนวทางแก่เด็กขณะเรียน

ด้วยเหตุนี้มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน ย่อมมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการวัดและการประเมินเด็กเช่นกันดังปรากฏในมาตราที่ 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย มีความรู้ ทักษะ และความสามารถตลอดจนกระบวนการแสวงหาความรู้ตามที่กำหนดไว้ ดังแสดงในภาพประกอบ 1-2

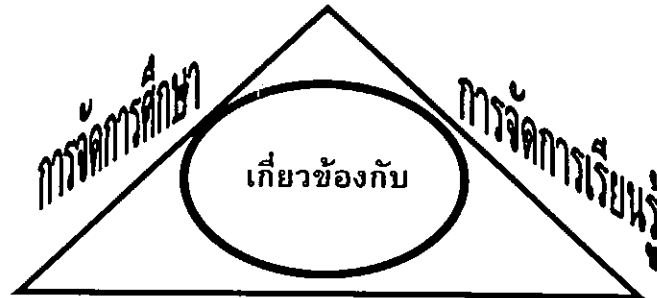

ภาพประกอบ 1-2 มาตรา 26 การประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินผลผู้เรียนตามมาตรา 26 ในบทบาทใหม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยจึงจำเป็นต้องหารูปแบบและวิธีการประเมินผลแนวใหม่ที่หลากหลาย การวัดและการประเมินเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้การประเมินควรถูกปฏิรูปซึ่งการวัดและประเมินเป็นระบบที่มีความต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอน (Dominic, 1994) และเป็นตัวชี้เสริมเติมแต่งพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามและก้าวไปตามศักยภาพเด็กที่แท้จริง การประเมินควรมีรูปแบบการประเมินผลผู้เรียนในระหว่างเรียน (formative assessment) เพื่อค้นหาข้อดี และข้อบกพร่องของผู้เรียน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามแนวมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนั้นการวัดและประเมินจะใช้วิธีการแบบเดิม ๆ ที่ใช้ข้อสอบเลือกตอบ (Multiple-choice tests) แบบถูกผิดหรือแบบจับคู่แต่เพียงอย่างเดียวหรือเป็นส่วนใหญ่คงไม่ได้อีกต่อไปแล้ว การวัดและประเมินผลน่าจะต้องใช้วิธีการผสมผสานทั้งการวัดและการประเมินแบบทางการ และไม่เป็นการ ทั้งมวลนี้น่าจะเป็นทางเลือกใหม่ที่สมควรนำมาพิจารณาในการกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

มติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับของคนไทยพุทธศักราช 2540 จึงมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและต่อแนว การวัดและประเมินในระดับนี้ ดังแสดงในภาพประกอบ 1-3

หมวด 4 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

การประเมินการเรียนรู้

ภาพประกอบ 1-3 แนวการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

แนวคิดการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

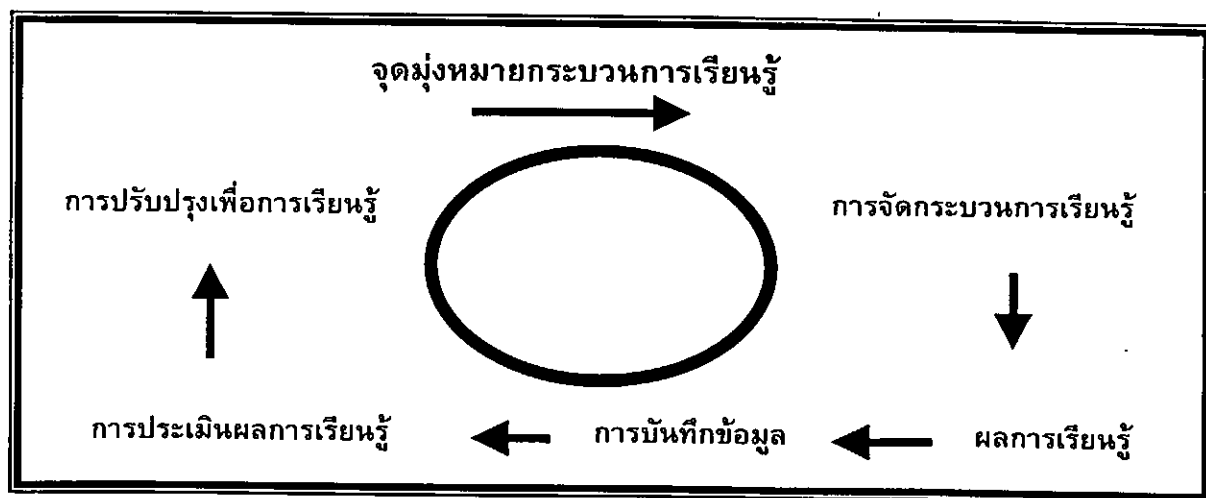
จากแนวคิดในการพัฒนาระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 อันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 สู่แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) ต่างมุ่งเน้นมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือให้ความสำคัญในการพัฒนาคน และคุณภาพของคน เพื่อพัฒนาชาติ แนวทางพัฒนาจึงมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ทุกคนมี การพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยอาศัยการศึกษาเป็นกลไก สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เต็ม สมบูรณ์ โดยเฉพาะจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) มีแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) พัฒนาครูให้มีศักยภาพเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพสามารถดำรง ชีวิตได้อย่างมีความสุข 2) พัฒนาครูและปรับปรุงหลักสูตรเป็นต้นว่า ให้มีสัดส่วนระหว่างวิชา ทักษะพื้นฐานและวิชาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม 3) พัฒนาการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถของตนให้เต็มตามศักยภาพ โดยการ ปรับวิธีการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดในรูปแบบที่หลากหลาย มีการเชื่อมโยงวิธีการ เรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับสภาพในชีวิตจริง 4) พัฒนาผู้เรียนโดยเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนพัฒนา ด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ 5) พัฒนาการ

ปรับปรุงการวัดและประเมินให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดและประเมิน จัดว่า เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยก็เช่นเดียวกัน มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางการศึกษาทั้งระบบ การพัฒนาการจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทุก ๆ ส่วนปัจจัยตั้งแต่ หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ (Mcafee & Leong.1994, Puckett & Black. 1994)

กระบวนการทางการศึกษา (Educational Process) เป็นกระบวนการที่มีระบบแบบแผนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์อย่างถาวร กระบวนการทางการศึกษาประกอบด้วย คุณลักษณะพื้นฐาน 3 ส่วนได้แก่

1. เป้าประสงค์ทางการศึกษา (Learning Goal) คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ (Learning Objectives)
2. ประสบการณ์เรียนรู้ (Learning Experiences) คือ การจัดกระบวนการการเรียนรู้ให้ผู้เรียน (Learning Process)
3. การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation of Learning) คือ วิธีการประเมินผลเป็นตัวที่ใช้ตรวจสอบประสบการณ์ (Evaluation Procedure) ซึ่งเป็นผลมาจากจุดมุ่งหมายและวิธีสอน

ทั้งสามองค์ประกอบนี้จะมีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นกระบวนการที่ผสมผสานกลมกลืนกันไป (Bend together) การกำหนดหลักสูตร (Curriculum decision) และ กระบวนการเรียนการสอน (Teaching) มีผลต่อแนวทางการกำหนดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไรและจะทำการประเมินนักเรียนอย่างไร ดังแสดงในภาพประกอบ 1-4

ภาพประกอบ 1-4 ภาพแสดงองค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา

ดังนั้นการสอนและการประเมินจึงเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Nitko, 1996) ดังแสดงในภาพประกอบ 1-4 ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนเป็นการระบุลักษณะของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดจากการเรียนรู้อะไร เช่น การเรียนรู้ด้านไหน ระดับใด และปริมาณมากน้อยเพียงใด เป็นต้น โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงผู้เรียนว่าเป็นใคร มีประสบการณ์ขั้นพื้นฐานตามความรู้เดิมแค่ไหน จะได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้น ๆ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปจนเกิดผลการเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้ ส่วนผลที่ได้รับจะเป็นไปตามที่คาดหวังไว้มากน้อยอย่างไร จำเป็นต้องอาศัยการวัดและการประเมินมาเป็นเครื่องมือสร้างเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ โดยเริ่มตั้งแต่การประเมินผู้เรียน การประเมินกระบวนการเรียนรู้ จนถึงการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามลำดับ

สรุป การวัดและประเมินทางการศึกษา เป็นกระบวนการศึกษาที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานกระบวนการหนึ่งที่ต้องควบคู่กระทำต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอน ดังนั้นแนวคิดในการจัดกระบวนการวัดและประเมิน ครูผู้สอน/บุคลากรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องทำให้รัดกุม ให้ครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐานและมีการจัดลำดับขั้นตอนที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและเมื่อไรที่มีการสอนก็ควรต้องมีการประเมินผลตามมาเสมอ ดังนั้นแนวคิดการวัดและประเมินตัวนักเรียนโดยเฉพาะในระดับปฐมวัยจึงต้องกำหนดให้รัดกุมมีแนวคิดลักษณะดังนี้

1. ต้องตรงกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ตั้งไว้
2. ต้องสามารถชี้ถึงว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้นั้นได้ผลหรือไม่
3. ต้องสามารถชี้แนะได้ว่าควรจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เด็กอย่างไร
4. ต้องสามารถชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการเรียนรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของเด็กเปลี่ยนแปลงไปจริงหรือไม่ อย่างไร ปรับปรุงเพื่อการเรียนรู้ได้เพียงใด และอย่างไร

หลักการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

1. หลักการวัดและประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าว การจัดการศึกษามีแนวโน้มเพื่อพัฒนาคนหรือ "ผู้เรียน" เป็นสำคัญ ดังนั้นหลักการวัดและประเมินตามแนวปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมาย สอดคล้องตามกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ ระดมความคิดของนักวิชาการ จัดทำแนวนโยบายกำหนดหลักการวัดและประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ดังนี้

ศิริชัย กาญจนวสี (2543) สรุปรายงานการวิจัยเรื่องการประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า หลักการประเมินการเรียนรู้สำหรับประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมเด็กทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีสาระสรุปได้คือ

1. การจัดการศึกษาทุกระดับและรูปแบบ จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ อย่างชัดเจน เพื่อช่วยให้ทิศทางของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียน การสอนที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดประเมินการเรียนรู้ จะ ต้องกำหนดแนวคิดและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. จำเป็นต้องมีนโยบายการวัดและการประเมินการเรียนรู้ที่ผ่านการเห็นชอบจาก ผู้บริหารการศึกษาระดับสูง และได้รับฉันทามติจากประชาคมทางการศึกษา เพื่อใช้เป็น กลไกของการติดตามกำกับสนับสนุนและพัฒนาการเรียนรู้ทุกระดับอย่างเป็นเอกภาพและมี ประสิทธิภาพ

3. ระบบการวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องมีความเที่ยงตรงโปร่งใสสามารถ ตรวจสอบความถูกต้องได้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540

4. การวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและ จำต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ระดับบุคคล สถานศึกษา การศึกษาและประเทศ รวมทั้ง มีความเป็นสากลระดับนานาชาติ

5. การวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและ จำต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ระดับสากล สถานศึกษา การศึกษาและประเทศ รวมทั้ง มีความเป็นสากลระดับนานาชาติ

6. การวัดและการประเมินการเรียนรู้จะต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้/ทักษะพัฒนาการ ของผู้เรียน และคุณธรรม

7. คณะบุคคลที่รับผิดชอบงานด้านการวัดและการประเมินการเรียนรู้ทุกระดับ ส่วนใหญ่จำเป็นต้องคัดสรรจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินทางการ ศึกษา

8. ผลจากการประเมินจะต้องใช้เป็นสารสนเทศสำหรับติดตามกำกับ สนับสนุนและ พัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2544) เสนอหลักการวัดและการประเมินการเรียนรู้เน้น เด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 เพื่อเป็นหลัก และแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง มีกรอบความคิดในการดำเนินการปฏิบัติการ วัดและประเมินนักเรียน สรุปได้ดังนี้

หลักการที่ 1 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีความคิดที่ชัดเจนและ สื่อสารเข้าใจ การวัดและประเมินเด็กต้องสร้างความเข้าใจว่า ตัวเลขหรือค่าปริมาณ ไม่ใช่ เพียงวิธีการวิธีเดียวในการบอกความหมายของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แต่ยังสามารถใช้คำภาพ การแสดงตัวอย่าง และวิธีการอื่น ๆ ในการสื่อความหมาย

- ต้องมีความคิดที่ชัดเจนและสื่อสารเข้าใจ
- ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน
- ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุดคือนักเรียน
- จุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญในการประเมิน
- การประเมินเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง
- ต้องเข้าใจความรู้สึกส่วนบุคคล
- การประเมินต้องมีคุณภาพ

หลักการที่ 2 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียน ครูผู้สอนใช้การประเมินเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างและมีความรู้สึกอย่างไรต่อการเรียนรู้นั้น ดังนั้นการประเมิน (ในระดับชั้นเรียนที่) สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มต้นปีจนถึงปีการศึกษา เป็นการประเมินที่เกือบต่อเนื่องติดต่อกันในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนต้องทำการตัดสินใจว่าจะดำเนินกิจกรรมอย่างไรกับผู้เรียนโดยทั่วไปในอัตราเฉลี่ยหนึ่งในทุก ๆ สองสามนาที่ด้วยการถามคำถาม ตีความหมายคำตอบเฝ้าดูการแสดงการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การตรวจการบ้านที่มอบหมายและใช้การทดสอบและสอบย่อย ๆ

หลักการที่ 3 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ใช้ผลการประเมินที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียน สารสนเทศของการประเมินในชั้นเรียนเป็นเหมือนแรงกระตุ้นที่จำเป็นก่อให้เกิดเป็นพลังสำคัญในระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะถ้าผู้เรียนได้พบหลักฐานแสดงว่าตนเองมีความสำเร็จแล้ว ผู้เรียนจะสร้างความหวังในความสำเร็จและคาดหวังความสำเร็จที่สูงขึ้นต่อไป ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อป้องกันความล้มเหลวต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เราต้องค้นหาวิธีการที่ต่างไปเพื่อทำให้ผู้เรียนมีความหวังต่อความสำเร็จในอนาคต และต้องใช้การประเมินในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดเผยความสำเร็จต่อผู้เรียน

หลักการที่ 4 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีจุดหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและเหมาะสม ต้องนิยามจุดหมายการเรียนรู้ที่ต้องการประเมินให้ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อผู้เรียนรู้หรือไม่ว่าสิ่งที่จะทำให้ตีความถึงอะไร หรือสิ่งที่จะทำให้สำเร็จทางวิชาการคืออะไร เราพร้อมที่จะประเมินในสิ่งที่เราสามารถตอบคำถามได้ชัดเจนและมั่นใจเท่านั้น

หลักการที่ 5 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถือว่าการประเมินเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง โดยให้กระบวนการประเมินกลายเป็นเครื่องมือของการสอนที่มีคุณภาพได้ วิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำได้คือ การให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมประเมินคนหนึ่ง โดยการนำผู้เรียนเข้ามาเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

- เข้ามารับทำการทดสอบและรับเกรด
- เชิญมาให้ข้อคิดเห็นต่อครูในการปรับปรุงแบบทดสอบ

- แนะนำชิ้นงานสำหรับการประเมินเท่าที่จะทำได้
- พัฒนาแบบประเมินจริง
- ช่วยครูสร้างเกณฑ์การให้คะแนน
- สร้างเกณฑ์การให้คะแนนของตนเอง
- ใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง
- มีความเข้าใจในวิธีการประเมินและกระบวนการตัดสินผลว่ามีผลกระทบต่อความสำเร็จทางวิชาการอย่างไร
- สามารถเห็นชัดว่า การประเมินตนเองมีความเกี่ยวข้องกับการประเมินของครูและความสำเร็จทางวิชาการของตนเอง

ผู้เรียนในฐานะผู้ร่วมประเมินต้องมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์งานที่มีคุณภาพจนสามารถบอกส่วนประกอบที่สำคัญหรือเห็นคุณค่าของจุดหมายการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ปฏิบัติที่ดีขึ้น เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้มาตรฐานเหล่านั้นทั้งหมดจนสามารถประเมินผลงานของตนเองและคนอื่น ๆ ได้ด้วยความมั่นใจแล้วจึงสามารถให้เป็นผู้ร่วมประเมินได้

หลักการที่ 6 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีความเข้าใจรู้สึกส่วนบุคคล ซึ่งมีลักษณะสำคัญสองข้อคือ 1) การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงในชั้นเรียนเนื่องจากนักเรียนเป็นคนและครูผู้สอนก็เป็นคน ย่อมมีความรู้สึกรักและเกลียดเกิดขึ้นเสมอ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับความเสี่ยงต่อการขาดความแม่นยำถูกต้อง การประเมินด้วยดุลยพินิจดังกล่าวจะเป็นที่ยอมรับได้อย่างแท้จริงเมื่อเราสามารถควบคุมแหล่งความลำเอียงส่วนตัวได้ 2) การประเมินเป็นกิจกรรมระหว่างบุคคลที่สลับซับซ้อนมาก ซึ่งเป็นจริงควบคู่ไปกับสิ่งที่เกิดขึ้นมาก่อนและผลที่ตามมาของแต่ละคน การประเมินในชั้นเรียนไม่มีทางเป็นกลางจริง ๆ ได้เลย การทำให้การประเมินมีคุณภาพสูงสุดนั้น ทำการสื่อสารผลการประเมินที่มีความไวต่อความรู้สึก และเป็นข้อมูลส่วนตัวและคาดผลล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมความช่วยเหลือที่เฉพาะเจาะจงแก่ผู้เรียนทุกระดับ เมื่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำลง

หลักการที่ 7 การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีคุณภาพสูงวิธีการประเมินที่มีคุณภาพสูงมีเกณฑ์มาตรฐานดังนี้ จุดมุ่งหมายของการประเมินชัดเจน จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ชัดเจนและเหมาะสม วิธีการประเมินเหมาะสม สุ่มตัวอย่างการปฏิบัติได้ดี การประเมินต้องแม่นยำปลอดจากความลำเอียงและสิ่งบิดเบือน

จากหลักการวัดและประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้นเป็นหลักการแนะแนวทางไปปฏิบัติครอบคลุมการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษามีประเด็นเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในระดับปฐมวัยนั้นมีหลักการวัดและประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน

2. หลักการวัดและประเมินเน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

กัลโล (Gullo, 1994) ได้ให้แนวทางว่า หลักในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยนั้น ควรคำนึงถึงพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก พัฒนาการของเด็กปฐมวัยในการจัดกระบวนการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยควรพิจารณาทฤษฎีพัฒนาการเด็กเป็นหลักพัฒนาการของเด็กก็มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินอย่างไร การนำหลักการทางทฤษฎีพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยนั้นจะได้คำตอบที่ว่า การวัดและประเมินเด็กหมายถึง การที่อยากรู้ว่าเด็กเรียนรู้อะไร สิ่งใดที่เด็กสามารถทำได้หรือทำไม่ได้ ประสพการณ์หรือข้อมูลอะไรบ้างที่เด็กควรได้เรียนรู้ และควรเรียนรู้ถึงระดับใด คำถามเหล่านี้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็กสามารถที่หาแนวทางและวิธีการทำการวัดและประเมินเด็กได้อย่างเหมาะสม และปฏิบัติการการเรียนรู้ของเด็กสะท้อนออกมาที่เราเข้าใจในตัวเด็กไม่ว่าจะเป็นการจัดสถานการณ์ กิจกรรม การใช้คำถาม การใช้คำต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับแนวคิดของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้เสนอหลักการและข้อเสนอแนะการประเมินเด็กปฐมวัยตามกฎหมายที่เรียกว่า Goals 2000 : Educate America Act ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของมลรัฐต่าง ๆ กฎหมาย Goals 2000 ได้กำหนดเป้าหมายการศึกษาของชาติไว้ 8 ประการ เป้าหมายที่ 1 คือความพร้อมที่จะเรียน : ในปี 2000 เด็กทุกคนในสหรัฐอเมริกามาโรงเรียนด้วยความพร้อมที่จะเรียน โดยมุ่งความสำคัญไปที่เด็กปฐมวัย เพื่อให้ดำเนินงานตามเป้าหมายข้อที่ 1 บรรลุผล ประเด็นสำคัญคณะวางแผนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยีจึงได้วางหลักการวัดและประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัยโดยเน้นให้สอดคล้องกับพัฒนาการธรรมชาติและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543) ดังนั้นในระดับปฐมวัยหลักการวัดและประเมินเด็กระดับนี้ ควรมีลักษณะเป็นการวัดและประเมิน โดยคำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการเด็กและทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อพัฒนาสนับสนุนศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

3. หลักการวัดและประเมินเน้นสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการประเมินผล หลักสูตรเป็นตัวตรวจสอบการเรียนการสอน เป็นตัวสร้างเด็กและสร้างคน ส่วนการวัดและประเมินผลจะเป็นกระบวนการช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กผลการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดและประเมินต้องมีความเกี่ยวพันหรือสอดคล้องกับการเรียนการสอน (Nitko, 1996) โครงสร้างของการสอนและการประเมินคู่ขนานกันไป (Parallel structure) หลักสูตรและเครื่องมือการประเมินควรสอดคล้องกันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ครูคำนึงว่าเป็น หลักสูตรมีอิทธิพลต่อเทคนิคและกลไกที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรเป็นตัวขับเคลื่อนการประเมินไม่ใช่ให้การประเมินมาเป็นตัวกำหนดการขยายหลักสูตร ถ้าการวัดไม่เหมาะสมแต่ครูจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรดี อาจทำให้คะแนนที่

ได้ออกมาค่า วิธีการปรับไม่ใช่ครุมุ่งประเด็นปรับข้อสอบอย่างเดียว แต่ครูต้องปรับทั้งหลักสูตร และวิธีการประเมินให้สอดคล้องสัมพันธ์กันให้เป็นกระบวนการที่ควบคู่กันไปแยกออกจากกันไม่ได้ ดังนั้นหลักการวัดและประเมินควรเน้นสอดคล้องตามแนวการจัดหลักสูตรในระดับนั้นๆ

สำหรับแนวการจัดประสบการณ์หรือการจัดหลักสูตรในระดับปฐมวัยนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะและต่างจากการจัดการศึกษาในระดับอื่น เพราะเด็กปฐมวัยที่อยู่ในช่วงพลังแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น แนวการจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับนี้จึงควรส่งเสริมให้เด็กมีชีวิตการเรียนรู้เต็มที่หนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมเล็กๆ นั้นเด็กควรเกิดการเรียนรู้จิตใจร่วม การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรอยู่ที่ตัวเด็กเป็นผู้สรรค์สร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเอง มิได้อยู่ที่ตัวครูเป็นผู้บอกถ่ายทอดหรือส่งทอดไปยังตัวเด็ก เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนโดยผ่านการเล่น หลักการวัดและการประเมินการเรียนรู้ ควรดำเนินให้กลมกลืนไปกับการเรียนการสอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมและสามารถตอบสนองการเรียนรู้มิติใหม่ได้ให้กับนักเรียน

ดังนั้นหลักการวัดและประเมินควรต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและแนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ประเด็นสำคัญคือ ครูปฐมวัย/ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้หลักอะไรในการวัดและประเมินการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับวัยของเขา

4. หลักการวัดและประเมินเน้นหลักความถูกต้องของการประเมิน

หลักความถูกต้องของการประเมิน หมายถึง กระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินต้องมึลักษณะที่มีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) ในส่วนนี้ หลักการสำคัญของการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อตัวเด็ก หลังจากทำการวัดและประเมินตัวเด็กความถูกต้องในการวัดและประเมินเป็นสิ่งสำคัญ (Gullo, 1994 : 5) กมล สุตประเสริฐ (ศิริชัย กาญจนวสี. 2543 : 8 – 9) กล่าวว่า นักวัดผลให้ความสำคัญกับการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทั้งความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (reliability) แต่ปรากฏว่าผลที่ได้จากการวัดและประเมินเด็ก ได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน เนื่องจากการเรียนการสอนไม่ได้สอนตามหลักสูตร ไม่ได้สอนตามที่หลักสูตรกำหนด (Benchmark) ทำให้เด็กขาดความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน ความสามารถด้านการปฏิบัติ (Performance Standard) และส่วนใหญ่พบว่า ครูสอนนักเรียนโดยใช้ข้อสอบจากคู่มือจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเขียนหนังสือไม่ได้ผลที่ได้จากการวัดและประเมินจึงไม่ได้แสดงความสามารถของเด็กที่แท้จริง ดังนั้นในการวัดและประเมินควรใช้การพัฒนาการเรียนการสอน ต้องใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลช่วยในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่โดยได้พยายามเอาเครื่องมือหลายๆ ตัวมาใช้ในการวัดผลการเรียนการสอน ไม่ว่าจะแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice Test) และแบบวัดต่าง ๆ จากการปฏิบัติและผลงานของ

นักเรียน ดังนั้น ถ้าครูวัดและประเมินตัวเด็กและใช้ข้อมูลที่ได้มาตัดสินเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถทางด้านวิชาการและทำนายอนาคตหรือใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสมในการจัดกลุ่มให้เด็กเป็นเด็กกลุ่มสูงหรือเด็กความสามารถต่ำ ผลการวัดและการประเมินควรต้องอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องดังกล่าวแล้วข้างต้น

ความหมายของคำศัพท์การวัดและประเมินในระดับเด็กปฐมวัย

ในส่วนของชีวิตการเป็นนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงเด็กมัธยมเด็กทุกคนต้องผ่านการวัดและประเมิน โดยการผ่านการสอบไม่มีใครไม่รู้จักคำว่า ทดสอบ (Testing) ซึ่งการสอบ (Test) แต่ละครั้ง มีหลากหลายแบบ อาทิ การทำรายงาน การทำข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัย การทำข้อทดสอบมาตรฐานการทดสอบจากการปฏิบัติจริง หรือแม้แต่การถูกการสังเกตและสัมภาษณ์ คำศัพท์เกี่ยวกับการวัดและประเมินการเรียนรู้เด็ก มีหลายคำ และมักทำให้ครูผู้สอนสับสนใช้คำต่าง ๆ ไม่ถูกหน้าที่หรือใช้แทนกันเสมอ อาทิคำว่า "การทดสอบ" "การวัด" "การประเมินผล" และ "การประเมิน" ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วแต่ละคำทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้น การที่ทำความเข้าใจเรื่องคำศัพท์ต่าง ๆ กันนี้ช่วยให้ครูรู้จักใช้การวัดและการประเมินได้ถูกต้องและเหมาะสม คำศัพท์ที่ใช้ในแวดวงการวัดและประเมินที่ใกล้เคียงของแต่ละคำ มี 4 คำ คือ การทดสอบ (Test) การวัด (Measurement) และการประเมินผล (Evaluation) และการประเมิน (Assessment) ซึ่งคำศัพท์ทั้ง 4 คำ มีความหมายดังต่อไปนี้

1. การทดสอบ (Testing)

มีนักการศึกษาและนักวัดผลหลายท่านได้ให้คำนิยามของการทดสอบไว้ดังนี้

ครอนบัค (Cronbach. 1990) ให้ความหมายของการทดสอบว่าการทดสอบเป็นกระบวนการที่มีระบบสำหรับที่สังเกตพฤติกรรมของบุคคล และอธิบายออกมาในรูปของคะแนนเป็นตัวเลขที่มีระบบ หรือเกณฑ์การทดสอบ อาจใช้ข้อสอบหลาย ๆ ชนิด เป็นข้อสอบแบบเขียนข้อทดสอบ การให้พิมพ์ดีด การว่ายน้ำ ดำน้ำ ซึ่งขึ้นอยู่กับคำว่าข้อทดสอบนั้นจะกำหนดว่าทดสอบเด็กอย่างไร ใช้อุปกรณ์อะไร กระบวนการให้คะแนนเป็นอย่างไร ส่วนมากออกมาในรูปของข้อสอบมาตรฐาน (Standardize test) ซึ่งมีกฎเกณฑ์การตีความผลของคะแนนนั้นเป็นอย่างไร

เพย์ (Payne. 1997) ให้ความหมายว่า การทดสอบหรือการสอบเป็นอีกคำหนึ่งที่น่ามาใช้มากในการวัดผลการศึกษา เป็นระบบของการเก็บข้อมูลที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบในตัวนักเรียนเองและกับนักเรียนในกลุ่ม และใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลที่ได้ออกมาเป็นคะแนนหรือตัวเลข

จำรัส นองมาก (2541) ให้ความหมายว่า การทดสอบเป็นเครื่องมือวัดที่มีความสำคัญยิ่งและใช้กันมากที่สุด ถือเป็นหลักในการวัดในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ครูทราบสถานะภาพของนักเรียนและตัวครูเอง ได้ง่ายกว่าวิธีอื่นๆ การทดสอบแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

- 1) การทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการ เป็นการสอบวัดความรู้ในอดีตแบ่งเป็นข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นเองกับข้อสอบมาตรฐาน
- 2) การทดสอบเพื่อวัดความถนัด เป็นการสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถเชิงพยากรณ์เพื่ออนาคต เช่นการทดสอบความถนัดในการเรียน หรือความถนัดพิเศษ
- 3) การสอบวัดเพื่อการปรับตัว เป็นการสอบเพื่อทราบสถานะภาพในปัจจุบันว่าเป็นเช่นไร มีบุคลิกลักษณะเด่น ด้อยทางไหน

สำหรับการทดสอบ ในระดับปฐมวัย หมายถึง วิธีการประเมินรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ ใช้อย่างกว้างขวางในการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนและให้ผลการวัดออกมาเป็นคะแนน มีรูปแบบและระบบที่ใช้ในการตอบด้วยกระดาษและดินสอ ซึ่งข้อทดสอบส่วนใหญ่ในระดับปฐมวัยเป็นรูปภาพ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก มีรูปแบบข้อทดสอบเป็นภาพให้เลือกตอบ กากบาท โยงเส้น หรือทำแบบทดสอบมาตรฐาน หรือเป็นการสอบปฏิบัติจริง เช่น ให้อ่านน้ำ เดินบนไม้แผ่นเดียว เป็นต้น ทั้งนี้ข้อทดสอบ มีกระบวนการให้คะแนนที่เป็นแบบแผนเดียวกันและคะแนนสามารถมาเปรียบเทียบกันได้ การทดสอบเพื่อมุ่งหวังดูความสามารถของเด็ก

2. การวัด (Measurement) สำหรับคำนี้มีความหมายดังนี้

เว็ด (Word. 1999) ให้ความหมายว่า การวัดเป็นกระบวนการของการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งต่างๆ โดยมีหลักการกำหนดตัวเลขด้วยหลักเกณฑ์ หรือกฎที่ชัดเจน แทนปริมาณคุณลักษณะของสิ่งนั้นด้วยกฎ เทคนิคที่มีการยอมรับหรือข้อตกลง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542 : 8) ให้ความหมายว่า การวัด (Measurment) เป็นกระบวนการกำหนดตัวเลข (Assignment of Numerals) ให้กับสิ่งต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ การวัดจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) จุดมุ่งหมายของการวัดต้องมีความชัดเจนว่าต้องการอะไร ในสถานการณ์เช่นไร และวัดไปทำไม 2) เครื่องมือที่ใช้วัด เช่น แบบสอบ, แบบสอบถาม, แบบตรวจสอบรายการ, แบบสัมภาษณ์, มาตรฐานประเมินค่า, การสังเกตโดยตรง เป็นต้น โดยเครื่องมือต้องมีหน่วยที่ใช้ในการวัดมาตราเปรียบเทียบกับระหว่างหน่วยที่ได้จากการวัด 3) การแปลผลและนำผลไปใช้

ล้วน และอังคณา สายยศ (2541) ให้ความหมายว่า การวัดเป็นการตรวจสอบขนาดหรือปริมาณของสิ่งต่าง ๆ เช่น ส่วนยาว ส่วนกว้าง ส่วนสูง หรือ ความรู้

สำหรับการวัด (Measurement) ในระดับปฐมวัย หมายถึง การวัดเป็นกระบวนการเทียบปริมาณ เพื่อแสดงค่าตัวเลข เป็นการกำหนดเซตของจำนวนให้กับเซตของสิ่งของที่ต้องการวัด โดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งตามคำนิยามแสดงว่า การวัดจะได้ค่าเป็นตัวเลข และกฎเกณฑ์ที่ใช้นั้นก็คือ เครื่องมือวัด ซึ่งทางการศึกษามีเครื่องมือวัดที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ แบบทดสอบ ครูสามารถวัดคุณลักษณะบางอย่างของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบเรียนตอบหรือลงบนกระดาษ, ใช้มาตรวัดน้ำหนักส่วนสูง, ใช้การทดสอบแบบปฏิบัติ ดังแสดงในตัวอย่าง

ในภาคเรียนที่ 1 ครูประไพนำเด็กชายแชมป์การวัดส่วนสูง-น้ำหนัก ซึ่ง ด.ช.แชมป์ อายุ 5 ปี 6 เดือน หลังจากวัดและชั่งน้ำหนัก จดบันทึกในสมุด เด็กชายแชมป์มีน้ำหนัก 20 กิโลกรัม สูง 110 เซนติเมตร			
วัน เดือน ปี	ส่วนสูง	น้ำหนัก	หมายเหตุ
28 ธ.ค. 43	110	20	เกณฑ์ปกติ

การวัดจากการให้นักเรียนปฏิบัติ : การวัดพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่
ครูวัลภาต้องการวัดพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อแขนขา จึงให้เด็กหญิงภู เดินบนไม้กระดาน แผ่นเดี่ยวกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 150 เซนติเมตร ทั้งนี้เพื่อวัดว่า เด็กหญิงภูมีความสามารถบังคับการใช้กล้ามเนื้อในการเดินได้หรือไม่
ผลการวัดพบว่า เด็กหญิงภูมีพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อแขนขาอยู่ในระดับดี

การวัดพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก
ครูเบญจมาศ ต้องการวัดพัฒนาการใช้มือของเด็กชายโชคดี ด้านความคล่องตัว โดยให้ เด็กชายโชคดี แสดงการใช้กรรไกรตัดกระดาษ ผลการวัดพบว่า เด็กชายโชคดีมีพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อยู่ในระดับดี

3. การประเมินผล (Evaluation)

กัลโล (Gullo, 1994 : 11) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินค่านิยมและคุณค่าขั้นสุดท้ายของโปรแกรมการศึกษา โครงการต่าง ๆ หรือเทคนิคต่าง ๆ การตัดสินและการสรุปผลนั้นเป็นการประเมินผลที่มีหลักฐาน หลักฐานต่าง ๆ ได้มาทั้งวิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบ

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2544) กล่าวว่าคำนี้มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมได้ 4 นิยามดังนี้

1. หมายถึง การวัดผล (Measurement) เพราะการประเมินผลเอาผลต่าง ๆ มาจากการวัดผลทั้งสิ้น

2. หมายถึง ความสอดคล้อง (Congruence) เป็นการหาความสอดคล้องกันระหว่างผลการปฏิบัติกับจุดประสงค์ (เชิงพฤติกรรม)

3. หมายถึง ดุลยพินิจพิจารณา (Judgement) อย่างลึกซึ้ง (Professional Judgment) ในการใช้กระบวนการ เน้นถึงผลสุดท้าย

4. หมายถึงการตัดสินใจ (Decision) โดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกสรุปการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่อาศัยดุลยพินิจพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวัดผล มีความหมายกว้างขวางกว่าการทดสอบและการวัด

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่า (Value judgment) ของสิ่งต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยทั่วไปการประเมินต้องอาศัยข้อมูลการวัดที่เป็นปรนัยแต่บางครั้งการประเมินต้องอาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้นการประเมินมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลจากการวัด 2) การตีความหมาย 3) การกำหนดคุณค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน การวัดและการประเมินมีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลจากการวัดอย่างเป็นทางการ เช่น การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ การสัมภาษณ์ การสังเกต และจัดบันทึกอย่างเป็นทางการเป็นระบบเป็นต้น และ / หรือ ข้อมูลจากแหล่งดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการประเมินด้วยการตัดสินคุณค่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการเปรียบเทียบกับปกติวิสัยของกลุ่มหรือมาตรฐาน

สรุปการประเมินผล (Evaluation) ในระดับปฐมวัย หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าในสิ่งที่ต้องการวัดเน้นกระบวนการทั้งต่อจากการวัด แล้วตัดสินใจสรุปคุณค่าอย่างมีเกณฑ์ การประเมินผลจึงเน้นผลการตัดสินใจจากผู้ประเมินไม่ใช่ผลจากการวัดโดยตรง

4. การประเมิน (Assessment)

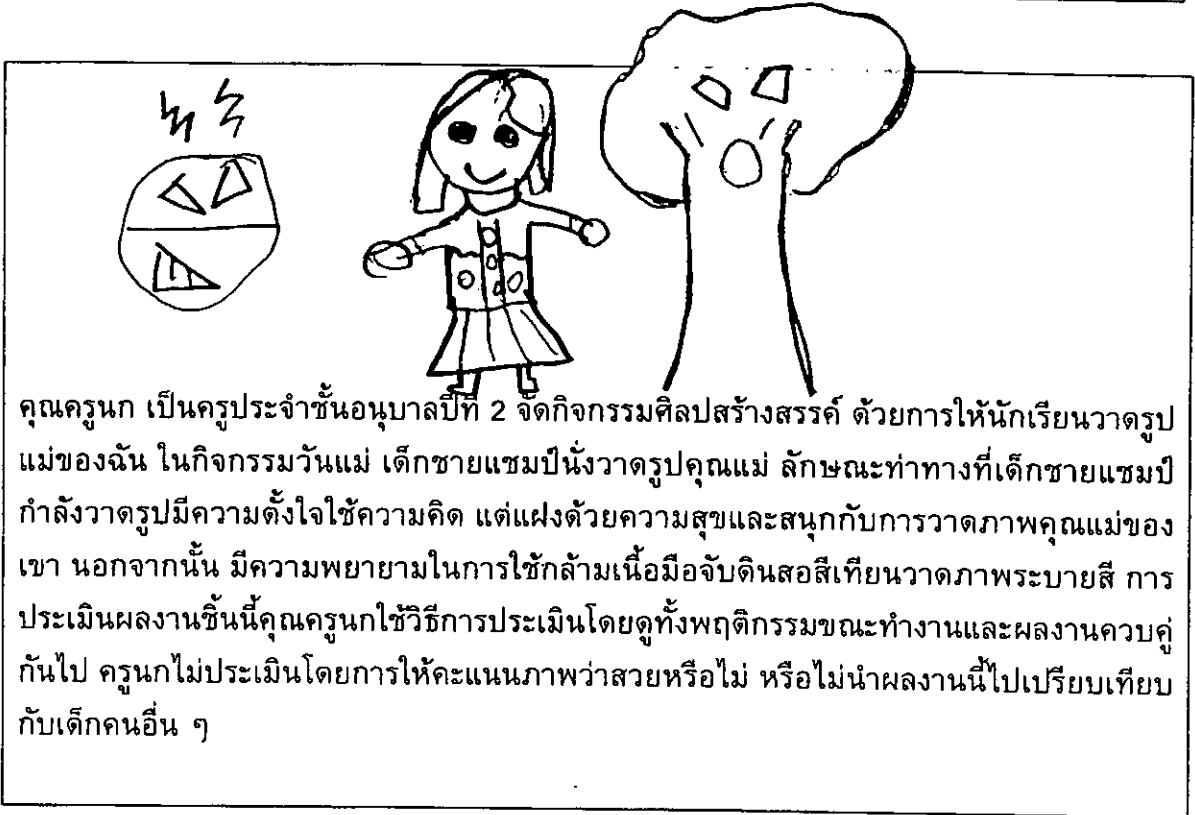
ครอนบัค (Cronbach.1990) ให้ความหมาย การประเมินว่า เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมกระบวนการวัดและประเมินในตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีจุดมุ่งหมายและระบบในการมองความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์

โบม (Boehm.1992 citing to Gullo.1994) กล่าวว่า การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กซึ่งสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเด็กโดยมีกระบวนการแยกแยะในรายละเอียดของความสามารถหรือศักยภาพของเด็ก

บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์ (2543) กล่าวว่า การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการวัดและประเมินเพื่อให้สอดคล้องวิธีเป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความต้องการคำตอบหรือผลลัพธ์ (outcome) และผลลัพธ์นั้นมีหลายแบบและหลายระดับ อาทิ คำถามเป็นแบบปรนัย ดังนั้นลักษณะการประเมินจึงมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยน จึงเป็นกระบวนการคัดเลือกข้อมูล (Collecting Data) ซึ่งครอบคลุมการประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเป็นแนวคิดการปรับเปลี่ยนการประเมิน ได้แก่ ความหมาย แนวความคิดรวบยอด (Concept) ของการประเมิน การนำผลที่ใช้จากการประเมินไปช่วยวางแผนการสอนมากกว่าที่จะไปติดตาม หรือตรวจสอบนักเรียนเพียงอย่างเดียว การประเมินควรเน้นไปที่การปรับปรุงหรือข้อบกพร่องของนักเรียนและมีการนำเรื่องความสามารถทางการปฏิบัติ (Performance) มาใช้ด้วยเพื่อจะทำให้การเรียนการสอนพัฒนาได้มาก นอกจากนี้ การประเมินควรเน้นเพื่อให้เด็กได้รู้จักจุดเด่นของตนเองมากกว่าการจัดลำดับความอ่อนในการเรียนของนักเรียน การประเมินควรจะเป็นการประเมินเพื่อที่จะบอกเด็กว่า ตนเองคือคนเก่งที่สุดตามความเป็นจริง แต่ไม่ได้เก่งกว่าใคร เก่งตามความสามารถที่แท้จริงซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) นักเรียนที่ได้รับการประเมินต้องเกิดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการประเมินมากกว่าการจัดลำดับความเก่งของนักเรียน รูปแบบวิธีจึงเป็นการประเมิน ในชั้นเรียน (Classroom Base) มีดังนี้

1. ควรมีการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อใช้ในการประเมิน
2. ควรทำการประเมินในลักษณะแบบต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงความคิดเด็กตลอดเวลา
3. ควรมีการประเมินที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การประเมินสภาพจริงที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในขณะนั้น

สรุป การประเมินเป็นคำที่มีความหมายกว้าง สำหรับในระดับปฐมวัย การประเมินครอบคลุมถึงกระบวนการวัดและประเมินผลตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีระบบ และจุดมุ่งหมายในการมองความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์นักเรียน การประเมินเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเลขปริมาณ (Quantitative) และค่าทางคุณลักษณะ (Qualitative) เพื่อใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินเป็นข้อมูลให้ย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนและใช้การประเมินตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และความพอใจเพียงของหลักสูตร ดังนั้นการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มครอบคลุมเป็นความหมายนี้ซึ่งมีความหมายในการประเมินกว้างขวาง ดังแสดงในตัวอย่าง

คุณครูนก เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยการให้นักเรียนวาดรูปแม่ของฉัน ในกิจกรรมวันแม่ เด็กชายแซมปีนั่งวาดรูปคุณแม่ ลักษณะท่าทางที่เด็กชายแซมปีกำลังวาดรูปมีความตั้งใจใช้ความคิด แต่แฝงด้วยความสุขและสนุกกับการวาดภาพคุณแม่ของเขา นอกจากนั้น มีความพยายามในการใช้กล้ามเนื้อมือจับดินสอสีเขียนวาดภาพพระบายสี การประเมินผลงานชิ้นนี้คุณครูนกใช้วิธีการประเมินโดยดูทั้งพฤติกรรมขณะทำงานและผลงานควบคู่กันไป ครูนกไม่ประเมินโดยการให้คะแนนภาพว่าสวยหรือไม่ หรือนำผลงานนี้ไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ

จากความหมายของคำศัพท์ทั้ง 4 คำ ดังกล่าวแล้วข้างต้น นับเป็นความหมายทางการประเมินผลการเรียนรู้ที่ใช้อย่างเคร่งครัด มีความหมายเฉพาะเจาะจง ในคำนิยามของคำศัพท์นั้น ๆ แต่มีครูผู้สอนหรือนักการศึกษาทั่ว ๆ ไป มักจะใช้คำว่า การวัดและประเมิน ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้ ในกรณีที่ไม่ต้องการชี้เฉพาะเจาะจงว่า ทำอย่างไรถึงเรียกว่า การวัด การทดสอบ การประเมินผล หรือการประเมิน ผู้เขียนจะใช้คำว่า การวัดและประเมิน สำหรับมิติของคำที่ใช้ในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย แนวโน้มการประเมินเป็นไปในรูปแบบใหม่ หรือใช้ทางเลือกใหม่ในการประเมิน (Alternative Assessment) เป็นลักษณะการประเมินเน้นตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการเรียนรู้เด็ก ไม่นำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ รวมทั้งทำการประเมินเด็กตามสภาพจริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทั้งนี้ยึดหลักการประเมินสอดคล้องแนวคิด หลักการและข้อตกลงเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอนของระดับปฐมวัย ซึ่งเมื่อมองภาพการจัดการศึกษาในระดับนี้โดยรวมแล้วมุ่งเน้นพัฒนาเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

ในการวัดและประเมินการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ควรดำเนินการภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึงการทำความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกันร่วมกันดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย โดยมีทิศทางการจัดการศึกษาครอบคลุมมีดังนี้

1) เด็กปฐมวัยโดยธรรมชาติแล้วมีความอยากรู้อยากเห็น มีความสามารถในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

2) การจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและส่งเสริมเด็กกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สามารถริเริ่มและสามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้

3) เด็กสามารถสรรค์สร้างความรู้ขึ้น ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและได้รับสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริง

4) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมในระดับและอัตราที่แตกต่างกัน

5) เด็กควรได้รับการพัฒนาพร้อมกันโดยรวมกันทุกด้าน และในช่วงแปดปีแรกเป็นวัยพัฒนาสำคัญยิ่งยวด

2. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ มีดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมโดยอาศัย

- การเสาะแสวงหาและค้นหาคำตอบ
- การจัดสภาพแวดล้อมหลากหลายที่กระตุ้นการเรียนรู้
- การจัดสภาพสังคมที่กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน
- ผู้มีประสบการณ์จัดกิจกรรมขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2) เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วย่อมเข้าฝังลึกภายในจิตใจ

3) มีความหลากหลายทางสติปัญญาที่แตกต่างกันในการเรียนรู้ เช่น ด้านภาษาศาสตร์ มิติสัมพันธ์ กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจตนเอง และอื่น ๆ

4) การเรียนรู้ทั้งหมดเป็นพื้นฐานสังคมมาจากพื้นฐานของเด็กช่วงปฐมวัย

3. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้ มีดังนี้

1) ความรู้มีรากฐานมาจากความสามารถทางภาษา ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีที่ต่างกัน

2) ความรู้มีหลากหลายสาขาวิชา

3) ทั้งผลงานการผลิตและทักษะวิธีการมีความสำคัญต่อการได้มาซึ่งความรู้

4) ความรู้ที่ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาจะช่วยให้ความรู้ยั่งยืนกว่าการจดจำ

4. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีดังนี้

- 1) ครูผู้สอนจะต้องได้รับการฝึกอบรมทักษะการสอนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนเด็กปฐมวัย
- 2) การเรียนการสอนต้องเป็นการสอนที่เน้นตอบสนองผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นทักษะการท่องจำเนื้อหาสาระตามหลักสูตร
- 3) การเรียนการสอนเน้นการส่งเสริมเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเล็ก
- 4) การเรียนการสอนต้องครอบคลุมและตอบสนองต่อการค้นคว้าวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่และความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเจริญงอกงาม พัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 5) การเรียนการสอนต้องครอบคลุมและตอบสนองต่อขอบข่ายการเรียนรู้ที่ขยายมากขึ้นอย่างไม่จบสิ้นในทุกสาขาวิชา
- 6) การเรียนการสอนต้องยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน
- 7) การเรียนการสอนและการประเมินจะต้องดำเนินควบคู่ต่อเนื่องกันไปด้วยกัน และกลมกลืนเป็นสิ่งเดียวกัน

5. ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544) มีดังนี้

- 1) การประเมินด้วยการเปรียบเทียบผลงานระหว่างกันในกลุ่มทั้งหมดเป็นสิ่งที่เกือบไม่มีคุณค่าใดๆ
- 2) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มิใช่การสะท้อนปริมาณความรู้ที่มีอยู่ แต่เป็นการสะท้อนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและความสามารถที่เกิดขึ้น
- 3) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่มีรากฐานของการสร้างหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการให้ข้อมูลทางด้านพัฒนาการ ความคิดและจิตวิทยา
- 4) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับผู้เรียนรวมทั้งกระบวนการเรียนรู้
- 5) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ต้องพิจารณาถึงสติปัญญาที่แตกต่างกัน ลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และสภาพการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและสะท้อนความเข้าใจได้ถูกต้องที่สุดจากความแตกต่างของมนุษย์
- 6) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่มีรากฐานจากความรู้ด้านการเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนที่สามารถทำนายการปฏิบัติในอนาคตได้เที่ยงตรง

7) รูปแบบการประเมินเชิงคุณภาพสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนได้อย่างปรนัยและเชื่อถือได้

8) การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการได้มาจากการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการและในทางกลับกัน หลักสูตรมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนได้มาจากการประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการ

9) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสะท้อนความคิดเห็นต่อ เป้าหมายและแนวทางสู่ความสำเร็จได้

แนวโน้มการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

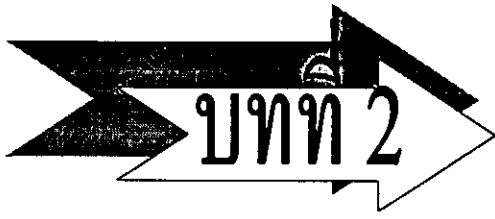
แนวโน้มการวัดและการประเมินเด็กกลุ่มระดับนี้ ในช่วงศตวรรษตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา มีแนวโน้มใช้คำว่า การประเมิน (Assessment) มากกว่าคำว่า การทดสอบ (Test) หรือการวัด (Measurement) หรือการประเมินผล (Evaluation) คำใดคำหนึ่งอย่างเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากการประเมินมีความหมายที่กว้างขวางครอบคลุมถึงการทดสอบ การวัด และการประเมินผลเน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย อาทิ การทดสอบ การวัด การทดสอบ ฝึกปฏิบัติจริง การใช้ข้อสอบมาตรฐาน การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การเก็บรวบรวมผลงานเด็ก เป็นต้น จากวิธีการที่หลากหลายนี้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากตัวเด็ก สามารถนำมาประมวลและประเมินเด็กได้อย่างลึกซึ้งซึ่งถึงการทำงานของเด็กจากทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ หรือเป็นทางเลือกใหม่ในการประเมิน (Alternative Assessment) เป็นลักษณะการประเมินเน้นตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการเรียนรู้เด็ก ไม่นำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น ๆ รวมทั้งทำการประเมินเด็กตามสภาพจริงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทั้งนี้ยึดหลักการประเมินสอดคล้องแนวคิด หลักการ และข้อตกลงเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอนของระดับปฐมวัย ซึ่งเมื่อมองภาพการจัดการศึกษาในระดับนี้โดยรวมแล้วมุ่งเน้นพัฒนาเด็กโดยส่วนรวมทุกด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา แนวโน้มการวัดและประเมินในระดับปฐมวัยจึงมีแนวโน้มการวัดและประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะประเมินดังนี้

- มุ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาวะพัฒนาการและการเรียน
- มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
- ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
- เน้นผลจากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- เน้นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง
- อาศัยการปฏิบัติ

- สอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
- เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
- ดำเนินควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม
- สามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่ว ๆ ไปและกว้างขวาง
- อาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ ตามความจำเป็น

บทสรุป

ดังนั้นแนวคิดในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย เป็นการวัดและประเมินที่มุ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยให้เด็กแต่ละคนได้รับการส่งเสริม เกิดการพัฒนา และเรียนรู้ ก้าวหน้าอย่างสูงสุดเท่าที่เด็กทำได้ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ต้องสร้างแนวคิดพื้นฐานการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย โดยรู้ทันความเคลื่อนไหวในมิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ การวัดและประเมินจึงไม่ควรเป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทุกคน ควรเป็นไปตามหลักการวัดและประเมินเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก สนับสนุนศักยภาพ และพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เน้นสอดคล้องตามแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างสนุกสนาน กลมกลืนไปกับการเรียนการสอน และการวัดและประเมิน ยึดหลักความถูกต้องของหลักการประเมิน คำศัพท์เกี่ยวกับการวัดและประเมินการเรียนรู้ในระดับเด็กปฐมวัยมีอยู่ 4 คำที่ใช้กัน อาทิ “การทดสอบ” “การวัด” “การประเมินผล” และ “การประเมิน” ทุกคำมีความหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน ครูผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่แนวคิดที่กว้างและตรงประเด็นในการใช้ สำหรับระดับปฐมวัย ในปัจจุบันมีแนวโน้มนิยมใช้คำว่า การประเมิน (Assessment) เนื่องจากคำนี้มีความหมายกว้างขวาง ครอบคลุมกว่าคำอื่นๆ เนื่องจากเป็นกระบวนการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบสำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเด็ก นำข้อมูลมาพัฒนา ปรับปรุง พร้อมส่งเสริมเด็กเกิดการเรียนรู้ และความก้าวหน้าอย่างสูงสุดในแต่ละคน ในการวัดและประเมินการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ควรดำเนินการภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้น อันได้แก่ การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ ความรู้ การเรียนการสอน และการประเมินการเรียน ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกัน ร่วมกันในการวัดและประเมิน

แนวคิดทางการศึกษา ปฐมวัย

ความนำ

มนุษย์มีช่วงวัยของการเจริญเติบโตที่ค่อนข้างยาวนาน และแต่ละช่วงจะแตกต่างกัน เริ่มต้นตั้งแต่ปฏิสนธิ จากมดลูกสู่โลกกว้างเป็นเด็กทารก เติบโตพัฒนามาเรื่อยๆจนถึงวัยผู้ใหญ่ ในแต่ละช่วงวัยเด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นไปตามลำดับขั้นตอนแตกต่างกัน เด็กที่อยู่ในวัยแรกเกิดจนถึงวัยเตาะแตะ เป็นช่วงวัยของการช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้ใหญ่คอยดูแล เลี้ยงดูและกอดนอม นับตั้งแต่ออกจากมดลูกของมารดาสู่โลกกว้าง ภายใน 2-3 นาทีเท่านั้น ทารกน้อยจะเรียนรู้การดูดนม ขยับแขน-ขาได้เล็กน้อย ต้องนอนอยู่กับที่ที่เราเรียกว่านอนแบเบาะ ต่อมาเด็กทารกเริ่มเรียนรู้ช่วยเหลือตนเองสามารถขยับแขน-ขา สายหัวไปมา จากการนอนหงายเป็นการนอนคว่ำ คลาน นั่ง ยืน เดิน เริ่มเรียนรู้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น สังเกต ปรับตัว เด็กในช่วงนี้จึงเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโต เรียนรู้สูงสุดในชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึงถูกยกย่องว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ มีความแตกต่างไปจากสัตว์ทั่วไป คือ มีสัญชาตญาณของการเรียนรู้ มีความสามารถในการเรียนรู้ มีระยะเวลาของการเรียนรู้ มีการตัดสินใจที่จะเรียนรู้ และความต้องการในการเรียนรู้ ดังนั้นเด็กถ้าได้รับการอบรมดูแล เลี้ยงดู และจัดการศึกษาให้ ทำให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพของสังคมโลกได้

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุครอบคลุมตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนกระทั่งถึงอายุ 8 ปี ดังที่สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกว่า NAEYC (National Association for The Education of Young Children) ได้กำหนดช่วงอายุไว้เด็กปฐมวัยจึงได้รับการขานรับจาก นักปรัชญา นักการศึกษา และนักจิตวิทยา ว่าเป็นวัยที่มีความเฉพาะ มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด และมีความเชื่อว่าควรจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนี้ ซึ่งการให้ความสำคัญถึงกับมีความเชื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่ม ในบทนี้จะได้กล่าวถึงโดยมีแนวคิดที่สำคัญเป็นพื้นฐานดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางสมองของเด็กปฐมวัย

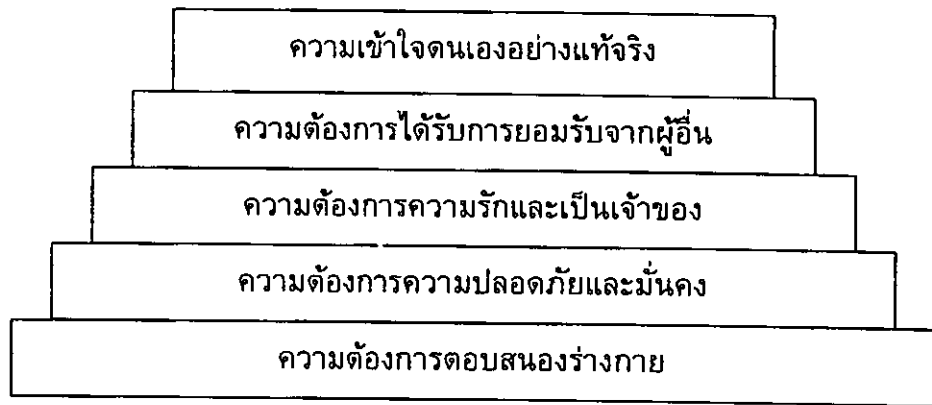
การทำความเข้าใจในแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องมีพื้นฐานความรู้ เชื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย ได้ถูกทิศทางและมีความเหมาะสมกับเด็กในวัยนี้

แนวคิดด้านความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

แนวคิดนี้นับเป็นแนวคิดสำคัญที่มองเจาะลึกถึงมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกคนตั้งแต่เด็กเติบโตถึงผู้ใหญ่ ล้วนแล้วแต่มีความต้องการสนองตอบให้พอใจตนเอง ดังนั้นการทำความเข้าใจในความต้องการของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ตอบสนองหรือจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification) เพื่อให้เข้าใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัย นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินที่ถูกต้องเหมาะสม

1. ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Hierarchy)

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) (Feeney. 1987) นักจิตวิทยาคนหนึ่งในกลุ่มนักทฤษฎีที่เน้นการมองความเป็นมนุษย์ หรือมนุษย์มีศักยภาพ (Human Potential theories) เขาเชื่อว่ามนุษย์มีคุณภพนั้นเนื่องจาก มีความคิด ความรู้สึก ความรู้ตระหนัก และการแสวงหาสิ่งดีงาม ค้นหาเป้าหมายของชีวิตให้ได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้ (existence) (Sprintall. 1998) และมนุษย์ทุกคนมีความต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ที่สนองความต้องการให้แก่ตนเองทั้งสิ้น ลักษณะที่มีคุณภพของมนุษย์ลักษณะนี้จัดเป็นความต้องการของมนุษย์เรียงเป็นลำดับขั้นจากขั้นต่ำสุดไปขั้นสูงสุด แบ่งเป็น 5 ขั้น ถ้าความต้องการในขั้นต้นๆ ได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการในขั้นสูงต่อไป ลักษณะความต้องการในแต่ละขั้น ดังแสดงไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 2-1 แผนภาพแสดงลักษณะความต้องการชั้นต่างๆ ของมาสโลว์

ขั้นที่ 1 ความต้องการตอบสนองร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิ การนอนหลับ การขับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ได้แก่ ความรู้สึกมั่นคง การได้รับการปกป้อง ความมั่นคงจากครอบครัว ปลอดภัยจากความวิตกกังวล การหลีกเลี่ยงอันตราย ความเจ็บป่วยต่างๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรัก (Love needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก อยากให้คนเป็นที่รัก มีการยอมรับตนเอง ตั้งแต่กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคม กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (Esteem needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นมายกย่อง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน กลุ่มคน และความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ 5 ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) ได้แก่ ความต้องการสูงสุดของบุคคล กระทำสิ่งต่างๆ ได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และตามความสามารถพิเศษของตน

มาสโลว์แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. ความต้องการขั้นต่ำที่ต้องได้รับการตอบสนอง หากไม่ได้ ต้องการตอบสนองจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ และความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นวัยต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่ ต้องการให้พ่อ แม่ ดูแลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเด็กช่วงนี้ต้องการขั้นนี้มาก

2. ความต้องการขั้นสูงเพื่อพัฒนาตน คือ ความต้องการที่จะเจริญเติบโตหรือพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตน เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นมนุษย์เราจะมีความต้องการขั้นสูงได้ก็ต้องมีความต้องการขั้นต่ำครบเสียก่อน

สำหรับประเทศไทยได้มีแนวนโยบายให้ความสำคัญต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็ก ดังปรากฏในปฏิญญาเพื่อเด็ก พ.ศ. 2533" (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534) ซึ่งได้คำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กทุกคนโดยใช้และกำหนด "สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็กและเยาวชน (สพด.) เกณฑ์ดังกล่าวครอบคลุมความต้องการของเด็กปฐมวัยจากทฤษฎีของมาสโลว์ ให้พื้นฐานความเกี่ยวข้องกับเด็กว่า ในการพัฒนามนุษย์นั้น ควรยึดหลักการสนองความต้องการของเด็กเพื่อได้สามารถพัฒนาได้ตรงตามศักยภาพในตัวของเขา ดังนี้

1. ความต้องการด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ได้แก่ ความต้องการด้านอาหาร การติดตามเฝ้าระวังความเจริญเติบโตและการพัฒนาการ การได้รับภูมิคุ้มกันโรค การได้รับการรักษาพยาบาล การให้บริการดูแลเด็ก รวมทั้งที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม โดยบิดาควรมีส่วนร่วมกับมารดาและเด็กประถมวัยอย่างใกล้ชิด

2. ความต้องการด้านความแข็งแรงของร่างกาย รวมทั้งการพักผ่อนและนันทนาการ

3. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก โดยเด็กในแต่ละวัยจะมีความต้องการแตกต่างกันไป กล่าวคือเด็ก อายุ 0-1 ปี ต้องการความรัก การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องการสัมผัสอ่อนโยน เพราะอยู่ในวัยของการเรียนรู้ การสื่อสารกับผู้อื่น เด็กวัย 1-3 ปี ต้องการดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะต้องการเล่นปีนป่ายและออกกำลังกาย เด็กวัย 3-6 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรมเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4. ความต้องการด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อม ความคิด ความคิดริเริ่ม และสามารถสร้างแบบแผนชีวิตที่ติงามได้

5. ความต้องการด้านวัฒนธรรม ภาษา เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งศีลธรรมและศาสนา เด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาจากสภาพแวดล้อม

ดังนั้น ในการพัฒนามนุษย์นั้น ควรยึดหลักการสนองความต้องการของเด็กเพื่อได้สามารถพัฒนาได้ตรงตามศักยภาพในตัวของเขาผู้บริหาร ครูผู้สอน และคนอื่นๆ ควรทำความเข้าใจเพื่อที่จะได้จัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมิน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย นั้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปฏิสนธิ คลอดจากครรภ์มารดาสู่โลกภายนอก จากทารกและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำหรับคำว่า พัฒนาการเด็กปฐมวัย ในที่นี้นับช่วงตั้งแต่เด็กปฏิสนธิจนถึงอายุ 8 ปี การที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการ พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น จะช่วยทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับของเด็กแล้วมาสรุปเป็นแนวคิดเพื่อทำความเข้าใจเด็ก เพื่อตัดสินใจจัดประสบการณ์ให้เด็ก และมีวิธีที่จะวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน และในแต่ละด้านได้ในทิศทางที่เหมาะสม โดยจากแนวคิดด้านนี้ กล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายของการเจริญเติบโต พัฒนาการ วุฒิภาวะ และการเรียนรู้

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาด้านการทำหน้าที่ (function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ ในด้านโครงสร้าง การจัดระเบียบส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก มีลักษณะและทิศทางที่แน่นอนสัมพันธ์กับเวลา ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ๆ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม ผสมผสานก้าวหน้าเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกันไป โดยพัฒนาการครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา (Physiological development) ของระบบอวัยวะ เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantitative Change) ได้แก่ การเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทในสมอง ขนาดของรูปร่างสูงขึ้น การขยายส่วนต่างๆ ของร่างกาย และการเกิด/เปลี่ยนแปลงพัฒนาการของมนุษย์ (Human development) เป็นความสามารถในการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ดูจากพฤติกรรมและผลงาน สิ่งใหม่ๆ ทางด้านคุณภาพ (Qualitative Change) ได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดเลข การแก้ปัญหา ทักษะการช่วยตนเอง การทรงตัว การเคลื่อนไหว การกระโดด การรู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม ซึ่งพัฒนาการทุกด้านของมนุษย์ถ้าได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการแล้ว พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปอย่างสมวัย พัฒนาการเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ทรงตัว ยืน วิ่ง รวมทั้งความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส เช่นการหยิบของ การขีดเขียน การพับกระดาษ เป็นต้น

2. พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ หมายถึงความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึกของเด็ก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ สนใจ เกลียด โดยที่เด็กรู้จักควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางสังคม จึงรวมเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม (Psycho-social development)

3. พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ปรับตัวในการเล่นหรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การเข้าใจสิ่งต่างๆ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา ซึ่งแสดงออกโดยการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เช่น ขนาดของร่างกายและอวัยวะเกิดจากการเพิ่มจำนวนและขนาดของเซลล์ และส่วนหล่อเลี้ยงทำให้รูปร่างเปลี่ยนแปลงในเรื่องของน้ำหนัก ส่วนสูง ขนาดลำตัว รวมทั้งอวัยวะและโครงสร้างภายในเพื่อทำหน้าที่ให้เหมาะสมแต่ไม่รวมการมีลักษณะใหม่ๆ หรือความสามารถใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งการเจริญเติบโตจะสิ้นสุดลงเมื่อถึงจุดสูงสุดของวุฒิภาวะทางร่างกาย เมื่ออายุประมาณ 21 ปี พัฒนาการนั้นจะดำเนินไปทุกๆ ช่วงอายุของชีวิตในทุกๆ ส่วนของร่างกาย และพัฒนาการเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยการเจริญเติบโตเป็นพื้นฐาน

วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ เป็นผลรวมที่เกิดจากอิทธิพลของยีน (Gene) ซึ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม วุฒิภาวะมีความเกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ แต่ไม่ได้เป็นผลมาจากการเรียนรู้ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถบางอย่าง อาจจะไม่เกิดขึ้น หรือช้ากว่าที่ควรได้ ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการเขียนตัวอักษรของเด็กชายแชมป์

ความสามารถในการเขียนของเด็กชายแชมป์ มีอายุ 3 ขวบ ยังมีวุฒิภาวะในการเขียนตัวอักษรไม่ได้ แต่มีพัฒนาการเขียนขั้นขีด แต่เมื่อเด็กชายแชมป์มีอายุเพิ่มขึ้น และในระหว่างนี้ได้รับการสอนและฝึกฝน พรังพร้อมด้านภาษา เขียนตัวอักษรตามแบบอ่านหนังสือ มีโอกาสเห็นตัวอักษร เกิดการซึมซับ เมื่ออายุ 4-5 ปี มีความสามารถเขียนตัวอักษรอยู่ในขั้นคัดลอกตัวอักษรตามแบบได้ และบางครั้งเขียนได้ด้วยตนเอง การที่เด็กมีความสามารถคัดลอกตัวอักษรหรือ เขียนตัวอักษรได้ แชมป์พัฒนา มีวุฒิภาวะมีความพร้อมในการเขียนได้ แสดงว่า เด็กแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามกำหนดระยะเวลาเฉพาะของพัฒนาการนั้นๆ เด็กพัฒนาวุฒิภาวะในการเขียนได้ โดยมีสภาพแวดล้อมช่วยเสริมการพัฒนาก่อนเขียนให้สมบูรณ์ขึ้น วุฒิภาวะมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ควบคู่กันไป

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวร ซึ่งแบนดูรา (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2536) กล่าวว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จึงได้รับอิทธิพลจากการสังเกตพฤติกรรมและผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็ก เป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก ในการเรียนรู้ของเด็กนั้นสิ่งที่มีอิทธิพล ได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความสามารถต่างๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขต คือ ใช้ช่วงเวลาสั้น การรับรู้เนื้อหาแบบรูปธรรม วิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่น ลงมือปฏิบัติ สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเอง ลักษณะเช่นนี้นับเป็นการเรียนรู้ ตัวอย่าง เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านการอ่านหนังสือของเด็ก

ด.ช.โชคติได้รับสภาพแวดล้อม ที่มีหนังสือนิทาน โดยพ่อ แม่ ชอบอ่านนิทานให้ฟัง โดยใช้เทคนิคดักพิเศษคือ เอา ด.ช.โชคตินั่งตักทุกวันก่อนนอนแล้วอ่านนิทาน โชคดีได้รับสิ่งแวดล้อมรู้จักหนังสือนิทาน ได้เห็นรูปภาพ ฟังเนื้อเรื่อง เกิดการเรียนรู้ การอ่านตามธรรมชาติเกิดการรักการอ่าน รักหนังสือ มักจะเรียนรู้การอ่านได้รวดเร็วกว่าเด็กที่ไม่ได้รับโอกาสด้านนี้

2. หลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของมนุษย์ทุกคนนั้นมีหลักการพอสรุปได้คือ

1. พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีขั้นตอนและและเกิดขึ้นต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฏิสนธิจะค่อยๆ พัฒนาเติบโตเป็นเด็กและผู้ใหญ่ต่อไป โดยขั้นต้นเป็นพื้นฐานสำหรับขั้นต่อไป

2. พัฒนาการของมนุษย์เป็นไปอย่างมีแบบแผนเฉพาะ พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปเป็นระยะๆ กล่าวคือ เมื่อเด็กเกิดมาลิ้มตาดูโลก เด็กจะนอนแบบเบาะก่อน ต่อจากนั้นค่อยๆ พัฒนาคำว่า นั่ง คืบ คลาน ยืน และเดินในที่สุด นอกจากนี้การพัฒนาของมนุษย์ทางด้านร่างกายจะถูกกำหนดพัฒนาไปเป็น 3 ทิศทาง คือ

ทิศทางที่ 1 พัฒนาการจะเริ่มจากส่วนบนลงล่างหรือศีรษะไปเท้า (Cephalo-Caudal Development) เด็กทารกจะมีศีรษะใหญ่เมื่อแรกเกิด และต่อมาอวัยวะส่วนอื่นๆ ค่อยๆ เจริญเติบโตจนได้สัดส่วนกับศีรษะและอวัยวะส่วนบน

ทิศทางที่ 2 พัฒนาการจะเริ่มจากแกนกลาง ของลำตัวไปสู่อวัยวะส่วนข้าง (Proximal-Distal Development) เช่น เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวลำตัวได้ก่อนการใช้แขนและนิ้วมือหรือเด็กจะใช้ทั้งแขนปิดสิ่งของก่อนจะควบคุมข้อมือ ฝ่ามือ และนิ้วมือได้

ทิศทางที่ 3 พัฒนาการเคลื่อนไหวของร่างกาย พัฒนาทางทักษะจากทั่วไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวเฉพาะเจาะจง เด็กทารกอายุประมาณ 4-6 เดือน ยังไม่สามารถใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ จับชิ้นของเล่นได้ แต่พออายุ 6-9 เดือน มีความสามารถบังคับใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือจับของเล่นได้ หรือสามารถหยิบของเล่นเปลี่ยนจากมือข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่งได้

3. พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกจะมีผลต่อพัฒนาการระยะต่อไป พัฒนาการของมนุษย์นั้นมีทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา จริยธรรม และบุคลิกภาพ ทั้งหมดทุกด้านจะมีความสัมพันธ์กันหมดแต่แต่ละส่วนจะส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน และถ้ามีพัฒนาการด้านหนึ่งด้านใดบกพร่องตั้งแต่เริ่มแรก ก็จะนำไปสู่ความบกพร่องในด้านอื่นๆ ด้วย และมีผลกระทบต่อในระยะต่อไป

4. พัฒนาการของมนุษย์นั้นตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่ แต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงชีวิต ปัจจัยทางพันธุกรรมที่ได้รับจากพ่อและแม่ เป็นตัวกำหนดศักยภาพ ส่วนปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดโอกาสความเป็นไปได้ของการที่เด็กเติบโตและพัฒนาตามศักยภาพนั้นๆ ดังนั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะเป็นอย่างไรหลังจากปฏิสนธิแล้วขึ้นอยู่กับสุขภาพความแข็งแรงของมารดา โอกาสของการได้รับการอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่เอาใจใส่ ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน จะมีความแข็งแรงและเติบโตเร็วกว่าเด็กที่มาจากครอบครัว

ที่พ่อแม่ยากจนไม่เอาใจใส่ หรือถ้าเด็กคนใดเติบโตในสภาพแวดล้อมที่พรั่งพร้อมด้านภาษา คือ พ่อแม่พูดกับลูก อ่านหนังสือให้ลูกฟัง เด็กจะมีแนวโน้มพูดเก่งและใช้ภาษาได้ดีกว่าเด็กคนอื่น ๆ ที่ขาดโอกาสนี้ การทำความเข้าใจในเรื่องของพัฒนาการเด็กเป็นหัวใจสำคัญของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษากับปฐมวัย

3. แบบฉบับของการพัฒนา

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกคนเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนเดียวกัน คือ

1. แบบแผนเฉพาะ เด็กปฐมวัยทุกคนมีลำดับขั้นของการพัฒนาเหมือนกัน เปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางก้าวหน้า โดยไม่ข้ามขั้นและไม่มีการหยุดยั้งอยู่กับที่ พัฒนาการขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขั้นต่อไปที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

พัฒนาการของการพูดของ ด.ช. โชคดี อายุ ประมาณ 12 เดือน เริ่มพูด หัดพูด โดยจำชื่อสิ่งของได้ และพูดทีละ 1 คำ เช่น คำว่า น้ำ นม แมว ต่อมาพัฒนาการทางภาษาดีขึ้น อายุประมาณ 14-18 เดือน จะพูดชื่อสิ่งของได้คล่องและออกเสียงได้มากกว่า 1 พยางค์

พัฒนาการเขียนของ ด.ญ. ภูริชญา อายุ 3 ขวบ มีพัฒนาการเขียนตั้งแต่ขั้นต้นคือ อยู่ในขั้นขีด เขียน จะใช้ก้ามเนื้อแขนและมือในการเคลื่อนไหวลากเส้นโยงไปมาอย่างไม่มีทิศทาง ต่อมาสามารถบังคับใช้ก้ามเนื้อนิ้วได้มากขึ้น ในการควบคุมการลากเส้นอย่างมีทิศทางตามความต้องการและสามารถเขียนตัวอักษรได้ในที่สุด ประมาณ อายุ 4-4 ½ ขวบ

2. การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดเจน ด้านการเพิ่มขนาดของรูปร่าง และอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เมื่อเด็กอายุมากขึ้น เกิดความเจริญเติบโตเนื่องจากได้รับสารอาหารที่เพียงพอตามความต้องการของร่างกาย ขนาดของร่างกายก็มีส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นรวมทั้งการแสดงออกถึงขีดความสามารถในด้านต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นด้วย ดังตัวอย่าง

ด.ช. แชนบี อายุ 10-12 เดือน จะคลานขึ้นบันไดได้ 2-3 ขั้น แต่เมื่ออายุได้ 12-14 เดือน จะปีนขึ้นบันไดได้อย่างคล่องแคล่วหรือมีการเรียนรู้อ่านคำศัพท์มากขึ้น เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานภายในร่างกายที่ก่อให้เกิดความสามารถใหม่ๆ ดังตัวอย่าง

เด็กอายุประมาณ 6-9 เดือน รู้จักฟังเพลงแล้วสามารถโยก-ตัวไปตามจังหวะได้ แต่ถ้าอายุ 4 เดือน ไม่สามารถทำได้ ดังนั้นก่อนที่เด็กจะรู้จักการฟัง แยกความแตกต่างของเสียง ได้ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้หลายขั้นตอนเกี่ยวกับการใช้ภาษา เช่น การฟัง การเปล่งเสียง การแยกความแตกต่างของเสียง จากนั้นเกิดประสบการณ์และสามารถแยกเสียง ทำตัวโอนเอียงได้ในที่สุด

4. ความสัมพันธ์ของพัฒนาการทุกด้าน พัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหมด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลทางบวกและทางลบให้พัฒนาการด้านอื่นเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังตัวอย่าง

คุณแม่อาบน้ำน้องภูเรียบร้อยแล้วให้ดูตนม ตัวเด็กได้กินนมอิ่มท้อง นอนหลับสบาย ดิ้นขึ้นมาอารมณ์ไม่หงุดหงิดเห็นหน้าแม่ แจ่มใส ยิ้ม หัวเราะได้

5. ลักษณะเด่นของพัฒนาการ แต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของพัฒนาการ ลักษณะบางอย่างอาจพัฒนาเร็วกว่าลักษณะอื่น และสังเกตเห็นเด่นชัดได้ ดังตัวอย่าง

น้องโชคดีอายุ 12 เดือน คุณพ่อมักจะพานั่งจักรยานด้านหน้าพาไปเที่ยวทุกๆ เย็นรอบๆ หมู่บ้าน ระยะเวลาแรกๆ จะจำทางไม่ได้ แต่ อายุประมาณ 16 เดือน จะสามารถบอกทางโดยการชี้ทางเข้าบ้านได้ ในช่วงอายุ 3 ปี เด็กจะเริ่มรับรู้และสังเกตความแตกต่างทางเพศเมื่ออายุ 4 ปี จะช่างซักถาม สนใจเล่นร่วมกับผู้อื่น พออายุ 5 ปี จะชอบความเป็นอิสระเป็นของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะ และการเรียนรู้ จากมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับ

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

6. ความคาดหวังของพัฒนาการ พัฒนาการของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีขั้นตอน และได้ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน จึงสามารถทำนายและคาดหวังความสามารถและพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กอย่างคร่าว ๆ ได้ ทั้งนี้เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

พัฒนาการทางภาษาของเด็กอายุ 4 ขวบ ในวัย 3 ขวบ น้องกุยยังเล่านิทานเป็นเรื่องยาวๆ ไม่ได้ แต่เมื่ออายุ 4 ขวบ น้องกุยได้ฟังนิทานเสมอ จนสามารถเล่านิทานได้ แต่จะมีความสับสนในการเรียงลำดับเนื้อเรื่อง เช่น เล่าว่า "วันหนึ่งหนูกับกระต่ายมารีงเล่นด้วยกัน แล้วไปเจอแมวตัวหนึ่ง แล้วทั้ง 3 ตัว เล่นด้วยกัน เจออีกตัวหนึ่ง แล้วให้เจ้าหมาไปเล่นกับพวกเรา รวมเป็น 4 ตัว แล้วเจอนกอีก 2 ตัว เล่นสนุกเป็น 5 ตัว ไปเจอควางอีกตัวหนึ่ง ไปเจอปลา ไปเจอกระรอก ไปเจอลิง ไปเจอเจ้าช้าง ไปเจอเจ้าหมู เป็นต้น

7. ความแตกต่างภายในตัวบุคคล (intra-individual Differences) ธรรมชาติได้กำหนดให้พัฒนาการของระบบและส่วนต่างๆ ของร่างกายภายในตัวเด็กแต่ละคน มีอัตราการเจริญเติบโตไม่เท่ากัน ในช่วงอายุหนึ่งๆ ของบุคคลนั้น ดังตัวอย่าง

ในช่วงวัยทารก พัฒนาการทางร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็ว สมอเด็กแรกคลอดจนถึง 3 ขวบมีขนาดเกือบเท่าสมอของผู้ใหญ่ คือประมาณ 80% ของสมอผู้ใหญ่ (เด็กแรกคลอดสมอหนัก 350 ถึง 500 กรัม ขณะที่ผู้ใหญ่หนักประมาณ 1.3 ถึง 1.5 กิโลกรัม) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 11) ตัวอย่างเช่น ในช่วงปฐมวัยเด็กมีพัฒนาการของสมองอยู่ในอัตราสูงกว่าการเจริญเติบโตของอวัยวะอื่นๆ

8. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (inter-individual Differences) แม้ว่าเด็กทุกคนจะมีแบบแผนของพัฒนาการเหมือนกันและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน แต่ความสามารถในการพัฒนาให้ไปถึงจุดเดียวกันเมื่ออายุเท่ากันอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับวุฒิภาวะที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม จะเป็นตัวกระตุ้นหรือขัดขวางศักยภาพการแสดงความสามารถของเด็กแต่ละคน

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ในแต่ละด้านของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระยะช่วงพลังแห่งการเจริญเติบโตของชีวิตของเด็ก ได้มีทฤษฎีหลายทฤษฎีอธิบายไว้ขั้นตอน การเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กในด้านนั้นๆ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี ต่างๆทุกด้านเป็นพื้นฐานให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน การวัด และการประเมินให้เด็กวัยนี้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน ที่ผู้ เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสม สามารถนำมาใช้โดยตรงเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และเป็นประโยชน์ ต่อพื้นฐานการสร้าง ความเข้าใจในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล

ภาพประกอบ 2-2 อาร์โนลด์ กิเซล เป็นคนแรกที่อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและ พัฒนาการของเด็กเป็นรูปแบบที่แน่นอน และเกิดขึ้นตามลำดับขั้น (an unvarying sequence) (Sprinthall,1998.)

อาร์โนลด์ กีเซล (Arnold Gesell. 1880-1961) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้เริ่มก่อตั้งสถาบันพัฒนาการเด็ก (Institute of Child Development) ณ มหาวิทยาลัยเยล ระหว่างปี ค.ศ. 1930-1940 เขาเป็นคนแรกที่สนับสนุนและอธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่า การเจริญเติบโตของเด็กทางร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ และพฤติกรรม ที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนและเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบรองที่ต่อเติมเต็มเสริมพัฒนาการต่างๆ กีเซลเชื่อว่าวุฒิภาวะจะถูกกำหนดโดยพันธุกรรม และมีในเด็กแต่ละคนมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กแต่ละวัยมีความพร้อมทำสิ่งต่างๆ ได้ ถ้าวุฒิภาวะหรือความพร้อมยังไม่เกิดขึ้นตามปกติในวัยนั้นๆ สภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

ผลงานของกีเซลได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเขาได้แบ่งพัฒนาการของเด็กที่ต้องการวัดและประเมินออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่

1) พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) ครอบคลุมการบังคับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย และความสัมพันธ์ทางการเคลื่อนไหว

2) พฤติกรรมทางการปรับตัว (Adaptive Behavior) ครอบคลุมความสัมพันธ์ของการใช้มือและสายตา การสำรวจ ค้นหา การกระทำต่อวัตถุ การแก้ปัญหาในการทำงาน

3) พฤติกรรมทางการใช้ภาษา (Language Behavior) ครอบคลุมการใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

4) พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติส่วนตัว เช่น การกินอาหาร การขับถ่าย และการฝึกต่อสภาพสังคม เช่น การเล่น การตอบสนองผู้อื่น

จากแนวความคิดของกีเซล สามารถนำมาอธิบายพัฒนาการของมนุษย์ในด้านการเจริญเติบโต พัฒนาการทางร่างกาย และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางสติปัญญาได้อีกด้วย นอกจากนั้นกีเซลได้เขียนหนังสือขึ้น 2 เล่ม คือ The First Five Year of Life และ The Child from five to ten ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้มีบทบาทมากต่อการจัดกลุ่มเด็กเข้าศึกษาในชั้นอนุบาลและชั้นประถม เกณฑ์มาตรฐานใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานในการทำนายพฤติกรรม วิเคราะห์กลุ่ม และทำวิจัย เพื่อบอกลักษณะ พัฒนาการของเด็ก โดยใช้อายุทางปฏิทินเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ มีบทบาทมากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมนั้นต้องให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

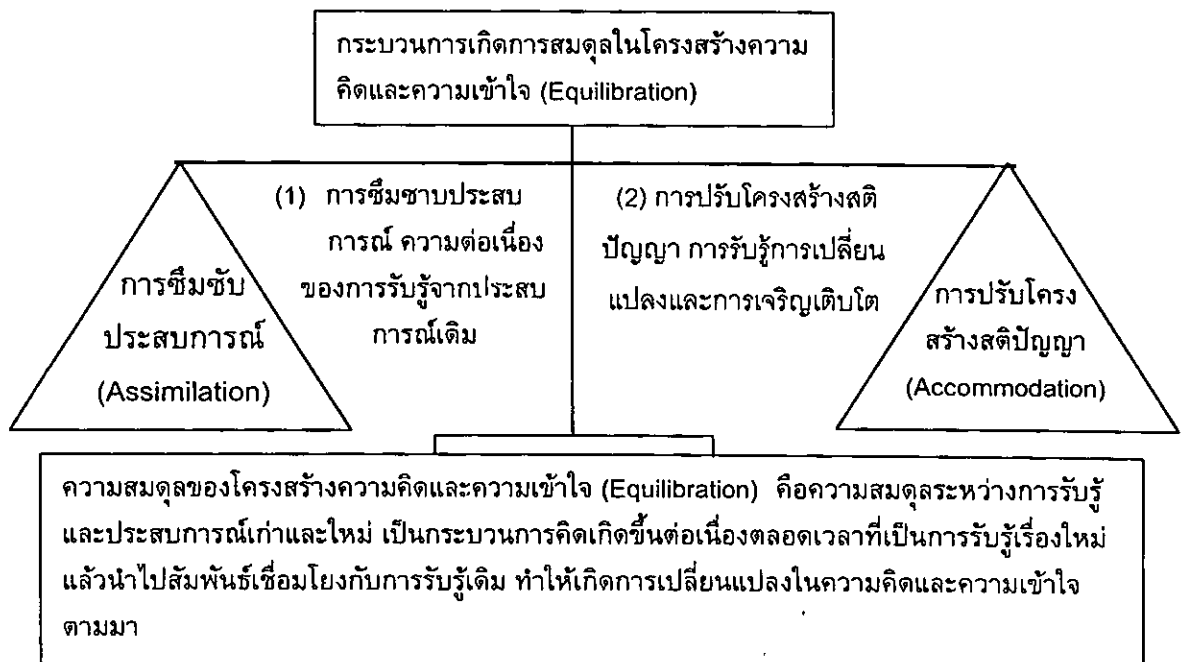

ภาพประกอบ 2-3 จีน พีอาเจต์ ผู้นำทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Sprinthall, 1998).

จีน พีอาเจต์ (Jean Piaget 1896-19820) นักจิตวิทยาชาวสวิสที่เป็นที่รู้จักในฐานะผู้เชี่ยวชาญในทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เกิดที่เมือง นูชาเทล (Neuchatel) หนังสือและบทความทั้งหมดซึ่งเป็นผลงานของเขาเกี่ยวข้องกับความรู้เจริญเติบโตและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ อยู่ที่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างความรู้ผ่านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในตัวเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด ความสามารถนี้คือ การปรับตัว (Adaptation) เป็นกระบวนการที่เด็กสร้างโครงสร้างตามความคิด (Scheme) โดยการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม 2 ลักษณะคือ เด็กพยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยซึมซาบประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิด ความเข้าใจ (Equilibration)

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ความสามารถนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางสมอง นอกจากนี้ พือาเจต์ เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้นๆ อิทธิพลของทฤษฎีนี้ มีบทบาทในการจัดแนวประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ ให้เด็กเรียนรู้โดยให้โอกาสเด็กในการเล่น สำรวจ ทดลอง มีโอกาสเลือก ดัดสนใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการเรียนรู้ตามแนวความคิดของเพียเจต์ ดังแสดงในภาพ 2-4

ภาพประกอบ 2-4 ภาพแสดงปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ของกระบวนการเกิดการสมดุลในโครงสร้างความคิดและความเข้าใจ (Equilibration) ระหว่างการซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation)

การซึมซาบประสบการณ์ (Assimilation)

คือกระบวนการที่อินทรีย์ได้ดูดซึมสิ่งแวดล้อมจากประสบการณ์เดิมของตนเอง ขอบเขตของการดูดซึมนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของอินทรีย์นั้นๆ ตัวอย่างเช่น เด็กชายแชมป์ อายุ 2 ขวบ เห็นส้มครั้งแรกจะบอกว่า คือลูกบอล เพราะประสบการณ์เดิมของแชมป์รู้จักว่าลูกบอลเป็นลูกกลมๆ สีส้ม เมื่อเขาพบสิ่งใหม่คือส้ม เขาก็สามารถจะรับรู้ได้ตามประสบการณ์เดิมของเขาเท่านั้น

การปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation)

เป็นกระบวนการควบคู่ไปกับการซึมซาบประสบการณ์ เมื่อสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสติปัญญาในอินทรีย์จึงต้องมีการปรับปรุงให้สมดุลกับสิ่งแวดล้อม หน่วยที่มีการปรับตัวนี้ เพียเจต์ เรียกว่า สกีม่า (Schema) ทั้งนี้หมายความว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลช่วยให้เด็กเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจและปรับโครงสร้างสติปัญญาให้ตรงกับสภาพแวดล้อมของเขา

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจต์ เป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

ตาราง 2-1 ลำดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

อายุ (ปี)	ขั้น	พัฒนาการ
0-2	ประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor)	เด็กเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส เช่น ปาก หู ตา สิ่งแวดล้อมรอบตัว
2-6	ความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Intuitive or Preoperational)	เรียนรู้ภาษาพูด สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ทำทางในการสื่อความหมาย รู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) โครงสร้างสติปัญญาแบบง่าย ๆ สามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ มีความเชื่อในความคิดของตนเองอย่างมาก ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่
7-11	ปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operations)	รับรู้รูปธรรมได้ดี ใช้เหตุผล สร้างกฎเกณฑ์ เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นนามธรรม
11-16	ปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operations)	รู้จักคิดหาเหตุผล มีระบบ คาดคะเน ตั้งสมมุติฐาน แก้ปัญหา พัฒนาสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ มีความคิดเท่าผู้ใหญ่

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner's View)

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) เป็นนักจิตวิทยา (Psychologist) และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสติปัญญา (intelligence expert) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของสติปัญญา (Theory of Multiple Intelligence MI) โดยใช้หลักการวิวัฒนาการทางชีววิทยา (Biological evolution) จำแนกความสามารถหรือสติปัญญาของคนเอาไว้ 7 ประเภท และต่อมาเขาเพิ่มอีก 1 ประเภท เรียกว่า สติปัญญาด้านรักธรรมชาติ (Naturalistic) ต่อมาเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเภท คือ สติปัญญาด้านการดำรงชีวิต (Existential Intelligence) รวมทั้งหมด 9 ด้าน (Sprinthall, 1998) ซึ่งการ์ดเนอร์เชื่อว่า สมรรถนะของมนุษย์ได้แบ่งเป็นส่วนๆ แต่ละส่วนได้กำหนดความสามารถที่ค้นหาและแก้ปัญหาที่เรียกว่า "ปัญญา" ซึ่งมีหลายๆ อย่างถือกำเนิดมาจากสมองเฉพาะส่วนแตกต่างกัน ซึ่งสติปัญญาทั้ง 9 ด้าน ได้แก่

1. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษาสูง อาทิ นักเล่านิทาน นักพูด (ปฐกถา) ความสามารถใช้ภาษาในการหว่านล้อม การอธิบาย กวี นักเขียนนวนิยาย นักเขียนบทละคร บรรณาธิการ นักหนังสือพิมพ์ นักจิตวิทยา

2. สติปัญญาด้านตรรกและคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematics Intelligence) หมายถึง กลุ่มผู้ที่มีความสามารถสูงในการใช้ตัวเลข อาทิ นักบัญชี นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ กลุ่มผู้ให้เหตุผลที่ดี อาทิ นักวิทยาศาสตร์ นักตรรกศาสตร์ นักจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ กลุ่มผู้ที่มีความไวในการเห็นความสัมพันธ์แบบแผนตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุผล (Cause-effect) และการคิดคาดการณ์ (if-then) วิธีการใช้ในการคิด ได้แก่ การจำแนกประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุป การคิดคำนวณ การตั้งสมมุติฐาน

3. สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถมองเห็นภาพของทิศทาง แผนที่ ที่กว้างไกล อาทิ นายพรานป่าผู้นำทาง พวกเดินทางไกล รวมถึงผู้ที่มีความสามารถมองความสัมพันธ์ มองเห็นแสดงออกเป็นภาพรูปร่างในการจัดการกับพื้นที่ เนื้อที่ การใช้สี เส้น พื้นผิว รูปร่าง อาทิ สถาปนิก มัณฑนากร นักประดิษฐ์ ศิลปินต่างๆ

4. สติปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily/Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ร่างกายของตนเองแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก อาทิ นักแสดงละคร - ภาพยนตร์ นักแสดงท่าไม้ นักกีฬา นาฏกร นักฟ้อนรำทำเพลง และผู้ที่มีความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ เช่น นักปั้น ช่างแกะรอยนต์ รวมถึงความสามารถทักษะทางกาย เช่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส

5. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical/Rhythmic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ได้แก่ นักแต่งเพลง นักดนตรี นักวิจารณ์ดนตรี รวมถึงความไวในเรื่องจังหวะ ทำนอง เสียง ตลอดจนความสามารถในการเข้าใจและวิเคราะห์ดนตรี

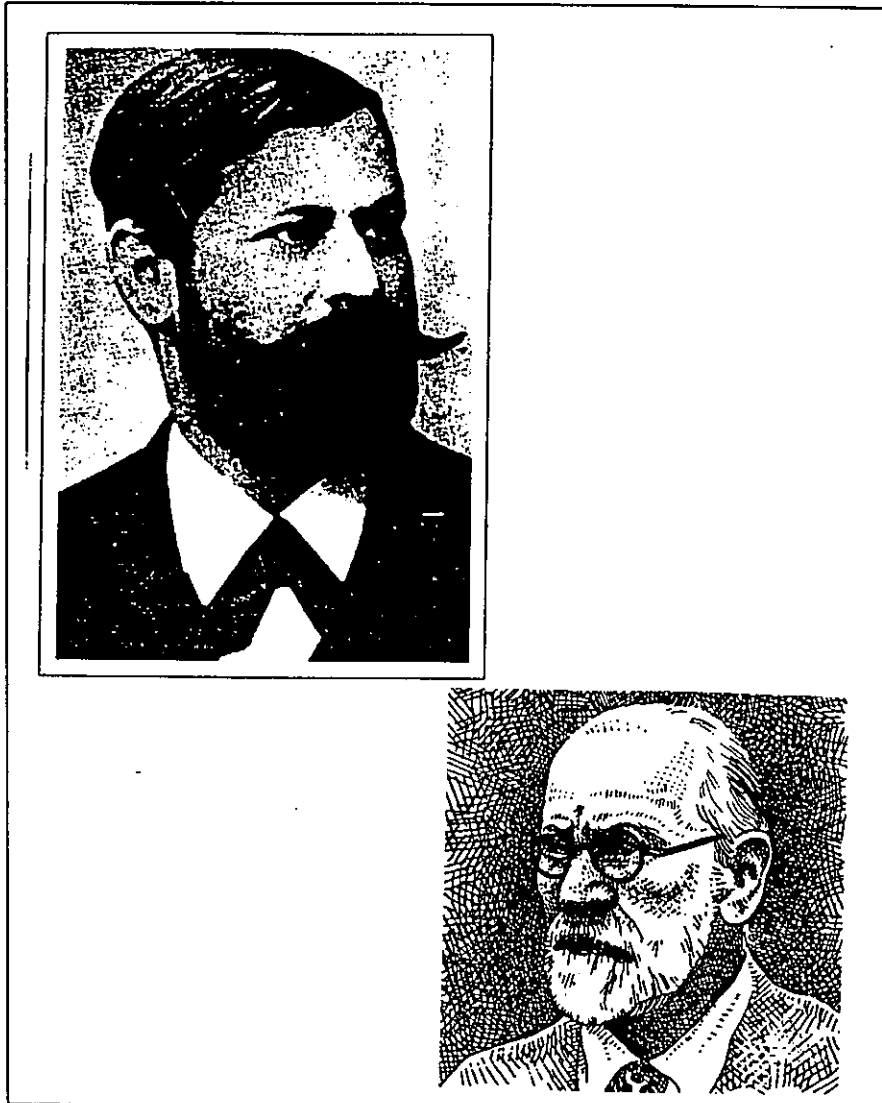
6. สติปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และเจตนาของผู้อื่น ทั้งนี้รวมถึงความไวในการสังเกต น้ำเสียง ใบหน้า ท่าทาง ทั้งยังมีความสามารถสูงในการรู้ถึงลักษณะต่างๆ ของสัมพันธภาพของมนุษย์และสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เช่น สามารถทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตาม

7. สติปัญญาด้านตน หรือ การเข้าใจตนเอง (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการรู้จักตนเอง และสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้จากความรู้สึก ตนนี้ ความสามารถในการรู้จักตัวตน อาทิ การรู้จักตัวเองตามความเป็นจริง เช่น มีจุดอ่อน จุดแข็งในเรื่องใด มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตนเอง มีความสามารถในการฝึกฝนตนเอง และเข้าใจตนเอง

8. สติปัญญาด้านการรักธรรมชาติ (Naturalistic Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และปรากฏการณ์ธรรมชาติ เข้าใจความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความสามารถของตนที่จะมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ธรรมชาติ เข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เข้าใจและจำแนกความเหมือนกันของสิ่งของ เข้าใจการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสสาร

9. สติปัญญาด้านการดำรงชีวิต (Existential Intelligence) หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการไตร่ตรอง ค่านิ่ง สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์ เข้าใจการกำหนดของชีวิต และการรู้เหตุผลของการดำรงชีวิตอยู่ในโลก

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud)

ภาพประกอบ 2-5 ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ (Sprinthall.1998)

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud. 1856-1939) เป็นนายแพทย์ทางด้านรักษาโรคประสาท เกิดที่เมืองฟรีอายเบิร์ก (Freiberg) ประเทศโมราเวีย (Moravia) ฟรอยด์ได้ให้ความสำคัญของเด็กวัย 5 ปี แรกของชีวิต ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต เขาเชื่อว่าวัยนี้เป็นรากฐานของพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเด็กที่สุด คือ แม่ จะเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างสูงต่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของเด็ก

ฟรอยด์ ได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น โดยให้ชื่อว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (Psychosexual Development) ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะๆ ในช่วงอายุต่างๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่างๆ นี้ ได้รับการตอบสนองเต็มที่ เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหาและแสดงออกเมื่อเด็กโตขึ้น ดังแสดงในตาราง 2-2

ตาราง 2-2 ลำดับขั้นพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ (Freud's Psychosexual Stages)

อายุ (ปี)	ขั้น	พัฒนาการ
0-1	ความพอใจอยู่บริเวณปาก (Oral)	สนใจบริเวณปาก ปากนำความสุขเมื่อได้ดูดอาหารสนองความต้องการของความหิว ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้เกิดความคับข้องใจ
1-3	ความพอใจอยู่ที่บริเวณทวารหนัก (Anal)	ระยะขับถ่าย เรียนรู้การขับถ่าย เด็กไม่ถูกบังคับเกิดความพอใจ ไม่ขัดแย้ง ไม่เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์
3-6	ความพอใจอยู่ที่อวัยวะเพศ (Phallic)	ระยะเกี่ยวข้องกับอวัยวะสืบพันธุ์ สนใจ อยากรู้อยากเห็นสภาพร่างกายแตกต่างกันไปตามเพศ เรียนรู้บทบาททางเพศของตน เลียนแบบบทบาทพ่อแม่ของตน ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่
6-11	ก่อนวัยรุ่น (Latency)	ระยะสนใจสังคม เพื่อนฝูง พลังต่างๆ ในขั้นทั้ง 3 ยังแฝงอยู่ไม่แสดงปรากฏออกมา เด็กจะพยายามปรับตัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นๆ
วัยรุ่นใหญ่	วัยรุ่น	มีความสนใจในเพศตรงข้ามมากขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นความรักระหว่างเพศ

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

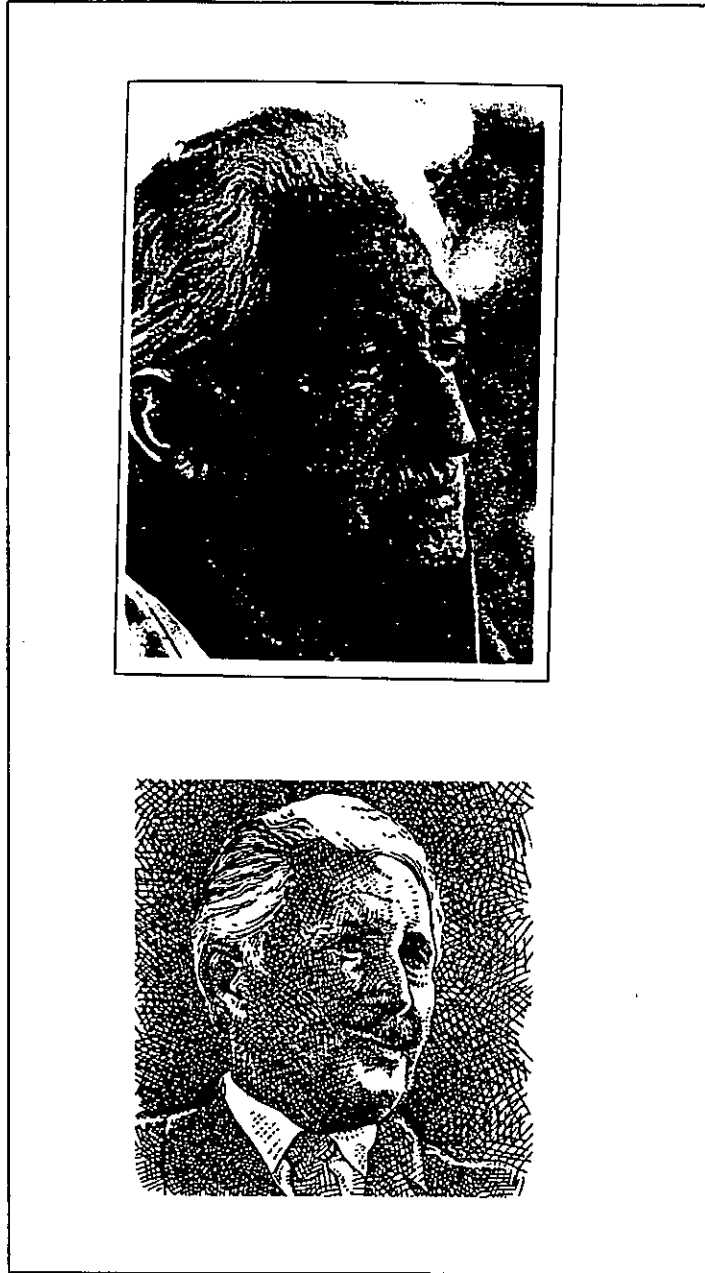
นอกจากนี้ فروยด์ยังกล่าวถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพไว้ด้วยว่าบุคลิกภาพประกอบไปด้วย อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) ซึ่งการทำงานของบุคลิกภาพอยู่ภายใต้พลัง 3 สิ่งนี้

อิด (Id) คือ บุคลิกภาพส่วนที่เป็นจิตไร้สำนึก เป็นแรงผลักดันตามธรรมชาติที่สั่งให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตามที่ตนต้องการ เป้าหมาย Id คือ ความพึงพอใจ (Pleasure Principle)

อีโก้ (Ego) คือ บุคลิกภาพส่วนที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เป็นส่วนที่ควบคุมให้มนุษย์ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยใช้หลักแห่งความจริง (Reality Principle)

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) คือ บุคลิกภาพที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากค่านิยมและมาตรฐาน จริยธรรม ของบิดามารดา เป็นส่วนที่ควบคุมให้มนุษย์เลือกทำแต่สิ่งที่ตนคิดว่าดี (Ego Ideal) และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมของตน (Conscience) บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีคือ บุคคลอีโก้ (Ego) สามารถปรับให้เกิดความสมดุลระหว่างแรงขับตามธรรมชาติของอิด (Id) กับมาตรฐานจริยธรรมของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)

อีริกสัน (Erik Erikson : 1902-1994)

ภาพประกอบ 2-6 อีริกสัน นักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ (Sprinthall. 1998)

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

อิริคสัน (Erikson) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ ผู้ศรัทธาในงานฟรอยด์ (The most important of these neo Freudians) เกิดที่เมือง แฟรงค์เฟิร์ต ประเทศเยอรมันนี บิดามารดามีฐานะร่ำรวย ตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงเวียนนา ได้รับการฝึกหัดทางจิตวิเคราะห์ทางเรื่องเพศครั้งสุดท้าย มีอาชีพเป็นจิตแพทย์เด็ก และต่อมาย้ายไปอยู่สหรัฐอเมริกา ในปี 1955 ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานของ The Division of Developmental Psychology

อิริคสัน (Erikson) ได้เน้นความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก บุคลิกภาพจะสามารถพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละช่วงของอายุเด็กประสบสิ่งที่พึงพอใจตามขั้นพัฒนาการต่างๆ ของแต่ละวัยมากเพียงใด ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ตนพอใจในช่วงอายุนั้นเด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสม และพัฒนาครอบคลุมถึงวัยผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งพัฒนาการของมนุษย์มี 8 ขั้นคือ ดังแสดงในตาราง 2-3

ตาราง 2-3 ลำดับขั้นพัฒนาการบุคลิกภาพของอิริคสัน

อายุ (ปี)	ขั้น	ความสัมพันธ์กับบุคคล	พัฒนาการ
แรกเกิด-1	ความเชื่อใจ หรือ ขาดความเชื่อใจ (Trust versus mistrust)	แม่ หรือผู้เลี้ยงดู	ทารกจะพัฒนาความรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับและสามารถให้ความเชื่อใจเป็นมิตรแก่คนอื่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการอุ้ม การให้อาหาร หรือวิธีการเลี้ยงดูต่างๆ จะส่งผลไปสู่บุคลิกภาพของความเป็นมิตร เปิดเผย และเชื่อถือไว้เนื้อเชื่อใจต่อสภาพแวดล้อมและบุคคลต่างๆ ถ้าเด็กไม่ได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กก็จะพัฒนาบุคลิกภาพของความตระหนี่ตัวปกปิดไม่ไว้วางใจ และมักมองโลกในแง่ร้าย

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 2-3 (ต่อ)

อายุ (ปี)	ขั้น	ความสัมพันธ์กับบุคคล	พัฒนาการ
2-3	การควบคุมด้วยตนเองหรือสงสัย/อาย (Autonomy versus doubt or shame)	พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดู	เด็กวัยนี้เริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง สามารถควบคุมตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ เด็กจะสามารถทำงานง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของเด็กให้สำเร็จด้วยตนเอง เช่น การหยิบอาหารเข้าปาก เดิน วิ่ง หรือเล่นของเล่น ซึ่งถ้าพ่อแม่บังคับหรือห้ามไม่ให้เด็กกระทำการใดด้วยตนเอง หรือเข้มงวดเกินไปจึงทำให้เด็กเกิดความสงสัยในความสามารถของตนเอง เกิดความละอายในสิ่งที่ตนกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณไม่สามารถทำอะไรได้อย่างถูกต้องและได้ผล เกิดความย่อท้อชอบพึ่งผู้อื่น
3-6	การริเริ่ม หรือรู้สึกผิด (Initiative versus guilt)	ครอบครัว	ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิด (Sense of VS. of Guilt) เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียกสิ่งต่างๆ รอบตัวเอง เด็กมีการเลียนแบบผู้อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งแวดล้อมที่ตนรับรู้ เด็กเริ่มเรียนรู้และยอมรับค่านิยมของครอบครัวและสิ่งถ่ายทอดสู่เด็ก ถ้าเด็กไม่มีอิสระในการค้นหา ก็จะส่งผลไปสู่ความคับข้องใจที่ไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อจิตใจของเด็กและความรู้สึกผิดติดตัว

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 2-3 (ต่อ)

อายุ (ปี)	ขั้น	ความสัมพันธ์กับบุคคล	พัฒนาการ
6-12	การประสบความสำเร็จ ความขยันหมั่นเพียรหรือรู้สึกด้อย (Mastery versus inferiority)	ครอบครัว	ทุ่มเท ขยัน เพื่อเกิดความสำเร็จ ชอบแข่งขันร่วมกับเพื่อนกับกลุ่ม
13-17 (The College Years)	การรู้จักตนเอง หรือความสับสนไม่รู้จักตนเอง (Indtity versus diffusion : fidelity)	ครอบครัว	การค้นหาความเป็นตนเอง สร้างความเป็นตนเอง ผู้ใหญ่ สังคมมีอิทธิพล
8-12 (Early adolescence and self comment)	รู้สึกโดดเดี่ยว (Intimacy versus isolation)	เพื่อนคิด เพศตรงข้าม	ความรับผิดชอบ เป็นผู้ใหญ่ สร้างตัว
22-40	ความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่หรือความรู้สึกเฉื่อยชา (Generativity versus absorption)	ครอบครัว ของตนเอง	สร้างปีกแผ่น สืบวงศ์ตระกูล รับผิดชอบหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัว ลูก

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 2-3 (ต่อ)

อายุ (ปี)	ขั้น	ความสัมพันธ์ กับบุคคล	พัฒนาการ
40-วัยชรา	มั่งคั่ง สมบูรณ์ หมดหวัง ทอด อาลัยชีวิต (Integrity versus despair)	บุคคลใน สถานภาพ เดียวกัน	มีความภูมิใจในความสำเร็จของชีวิต หรือเกิด ความอาลัยท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่ยอมรับการ เปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้น

พัฒนาการบุคลิกภาพทั้ง 8 ขั้นของอีริกสัน ในขั้นพัฒนาการที่หนึ่งถึงสาม มีความเกี่ยวข้องกับวัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีความสัมพันธ์กับแม่, พ่อ แม่, และครอบครัว ดังนั้นพ่อ แม่ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่ได้ ขึ้นอยู่กับรากฐานพัฒนาการในวัยนี้เป็นสำคัญ

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ เจอร์ลอม บรูเนอร์ (Jerome Bruner : 1969)

ภาพประกอบ 2-7 เจอร์ลอม บรูเนอร์ นักทฤษฎีทางการเรียนรู้ของมนุษย์ (Sprinthall. 1998)

บรูเนอร์ (Bruner) เกิดในครอบครัวที่มีฐานะชั้นกลางค่อนข้างสูง ซึ่งถูกคาดหวังให้เป็น นักกฎหมาย จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยดุ๊ก ในปี ค.ศ. 1937 และจบปริญญาเอกทางด้าน จิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด เป็นนักจิตวิทยาในยุคใหม่ชาวอเมริกันคนแรกที่สืบสาน ความคิดของเพียเจต์ โดยเชื่อว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายใน อินทรีย์

(Organism) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ซึ่งจะพัฒนาได้ดี เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และชี้ให้เห็นว่าการที่ศึกษาว่าเด็ก เรียนรู้อย่างไร ควรศึกษาตัวเด็กในชั้นเรียน ไม่ควรใช้หนูและนกพิราบ ทฤษฎีของบรูเนอร์ เน้น หลักการ กระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 4 ข้อคือ แรงจูงใจ (motivation) โครงสร้าง (structure) ลำดับขั้นความต่อเนื่อง (sequence) และการเสริมแรง (reinforcement)

สำหรับในหลักการที่เป็นโครงสร้างของความรู้ของมนุษย์ บรูเนอร์ แบ่งขั้นพัฒนาการ คิดในการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา ของเพียเจต์ ได้แก่

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เด็กเรียนรู้จากการกระทำและการสัมผัส
2. ขั้นคิดจินตนาการหรือสร้างมโนภาพ (Piconic Stage) เด็กเกิดความคิดจากการ รับรู้ตามความเป็นจริง และความคิดจากจินตนาการด้วย
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์และคิดรวบยอด (Symbolic Stage) เด็กเริ่มเข้าใจเรียนรู้ความ สัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็น

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักจิตวิทยาร่วมสมัย (an contemporary psychologist) เกิดในปี ค.ศ. 1925 เป็นนักจิตวิทยา ณ มหาวิทยาลัยแอสตันฟอร์ด (Stanford University) แบนดูรา (ผองพรรณ เกิดพิทักษ์.2636) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจาก พฤติกรรมบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น (person) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะเรียนแบบจากตัวแบบ และการเลียนแบบนี้เป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกตการ ตอบสนองและปฏิกิริยาต่างๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอก เล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการ ต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็ก ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดึงดูความสนใจ (Attentional Process) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กได้สังเกตตัวแบบ และตัวแบบนั้นดึงดูดให้เด็กสนใจที่จะเลียนแบบ ควรเป็นพฤติกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน ง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือกระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำ การที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็นหรือได้ยินเก็บเป็นความจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุมากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการกระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginal Coding) และในลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์และสัญลักษณ์ต่างๆ มาเชื่อมโยงและต่อมาจะใช้การเรียนรู้มีเทคนิคที่นำมาช่วยเหลือความจำ คือการท่องจำ การทบทวน หรือการฝึกหัด และการรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกันในเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3 กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction Process) คือ การแสดงผลการเรียนรู้ด้วยการกระทำ คือการที่เด็กเกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมได้จากการเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวออกมา เป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้นเด็กจำเป็นต้องลองทำหลายๆ เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ แล้วเขาก็จะได้รับทราบผลของการกระทำจากประสบการณ์เหล่านั้น เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง และสามารถควบคุมได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จาก การเลียนแบบตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบตัวแบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับเด็กมากกว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงิน ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกหลงโทษ มีแนวโน้มที่จะไม่ถูกนำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบที่มีความคล้ายคลึงกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือสถานภาพทางสังคม

แนวคิดของแบนดูรา เน้นพฤติกรรมใดๆ ก็ตามสามารถปรับหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็กมีการเรียนรู้พัฒนาการทางด้านสังคม โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้ แล้วเด็กจะมีทางเลือกใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้ และยิ่งกว่านั้นตัวแบบจะช่วยให้เขาเลือกสถานการณ์ที่ดีที่สุดไว้ใช้ปฏิบัติต่อไป

7. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก

ภาพประกอบ 2-8 โคลเบอร์ก (Kohlberg) ผู้นำทางทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Sprinthall, 1998)

ลอเรนส์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) เกิดปี ค.ศ. 1927 จบปริญญาโทและเอกที่มหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago University) และเป็นอาจารย์สอนด้วย ต่อมาย้ายมาสอนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ณ ที่นี้เขาได้รับทุนทำการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเขาได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ เป็นการศึกษาแบบระยะยาว (longitudinal study) และได้ตั้งทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ประกอบด้วย ขั้นตอนพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น มีระดับความคิดทางจริยธรรม 3 ระดับ ดังแสดงในตาราง 2-4

จากตารางแสดงให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรม และระดับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งพออธิบายได้ดังนี้

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 2-4 ระดับการให้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคล เบลอร์ก

ระดับการให้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบลอร์ก แบ่งเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับ แบ่งเป็น 2 ชั้น รวมเป็น 6 ชั้น

อายุ (ปี)	ชั้นเหตุผลจริยธรรม	อายุ (ปี)	ระดับจริยธรรม
2-7	หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ	2-10	เริ่มมีจริยธรรม
7-10	หลักการแสวงหารางวัล		
10-13	หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	10-16	ระดับมีจริยธรรมตามกฎหมายเกณฑ์
13-16	หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม		
16 ปีขึ้นไป	หลักการทำตามคำมั่นสัญญา	16 ปีขึ้นไป	ระดับมีจริยธรรมของตนเอง
ผู้ใหญ่	หลักการยึดอุดมคติสากล		

1. ระดับเริ่มมีจริยธรรม

มีลักษณะทำตามคำสั่งที่กำหนดว่าดีหรือไม่ดี ส่วนใหญ่จะมองผลของการกระทำว่าได้รับความเจ็บปวด หรือความพึงพอใจ และจะทำตามกฎหมายเกณฑ์ที่ผู้มีอำนาจเหนือตนกำหนดไว้ แบ่งเป็น

ขั้นที่ 1 เด็กจะเคารพกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล เลือกทำแต่สิ่งที่น่าสนใจมาให้ตนเองเท่านั้น การมองความสัมพันธ์ของคนยังแคบ มีลักษณะการแลกกัน ถือเกณฑ์กรรมสนองกรรม อย่าดีคนอื่น เพราะเขาจะดีเราตอบ

เด็กปฐมวัยอยู่ใน 2 ชั้นนี้ ตามทฤษฎีของโคลเบลอร์ก เด็กจะอยู่ในชั้นหลบหลีก การลงโทษ กล่าวคือ ตามเหตุผลทางจริยธรรม การที่เด็กทำตามที่พ่อแม่สั่งสอนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะเด็กไม่ต้องการถูกลงโทษให้ได้รับความเจ็บปวด จึงละเว้นในสิ่งที่ผู้ใหญ่บอกว่าไม่ควรทำ ดังนั้นในการอบรมปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก พ่อแม่ควรเป็นตัวอย่างที่สำคัญ เพราะเด็กเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม การพัฒนาทางด้านจริยธรรมของเด็กขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนของบิดาและมารดา (อารี พันธุ์มณี. 2536)

2. ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ มีลักษณะคล้ายตามประเพณีนิยม

ขั้นที่ 3 เกณฑ์การตัดสินใจความถูกต้องอยู่ที่ผู้อื่นเห็นชอบการทำความดีคือ ทำสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นพอใจ ช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้สังคมยอมรับ

ขั้นที่ 4 เกณฑ์การตัดสินใจความถูกต้องอยู่ที่ความเป็นระเบียบของสังคม และการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำตามหน้าที่ของตน รักษากฎเกณฑ์

3. ระดับมีจริยธรรมของตนเอง มีลักษณะพยายามกำหนดหลักการทางจริยธรรมที่ต่างไปจากกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นที่ 5 คิดถึงกฎที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล ยอมรับกฎเกณฑ์ส่วนรวม

ขั้นที่ 6 คำนึงถึงหลักจริยธรรม ตัดสินใจความถูกต้องจากจริยธรรมที่ตนยึดถือจากสามัญสำนึกของตนเองจากเหตุผล คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ไม่คล้ายตามสังคม

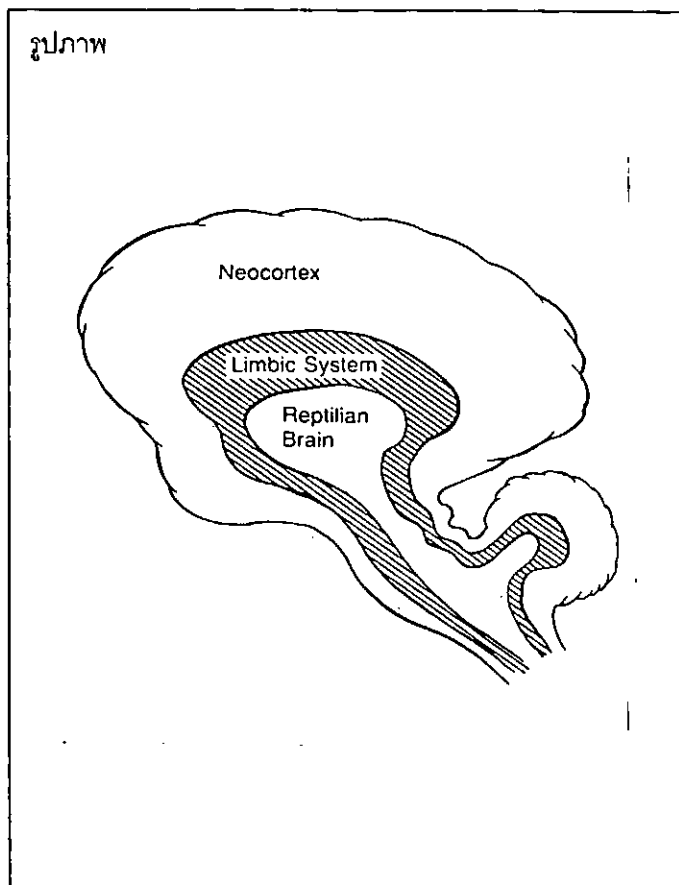
จากแนวคิดขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการ (Fundamentals of growth and development) และทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) ดังได้กล่าวแล้ว พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาการมีต่อกระบวนการต่อเนื่องที่มีลำดับขั้นตอน อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีบุคลิกภาพหรือทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ และอิริคสัน ทฤษฎีการเรียนรู้พัฒนาการคิดของบรูเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบรนดรา และทฤษฎีทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งทุกทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น การทำความเข้าใจในแนวคิดทางทฤษฎี จิตวิทยาเหล่านี้ ช่วยให้ผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง กับเด็กปฐมวัยทำการจัดการศึกษา ตลอดจนจัดระบบการวัดและประเมินได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางสมองของมนุษย์

สมองเป็นอวัยวะที่มหัศจรรย์ และสำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ เป็นส่วนกำเนิดความคิด และการกระทำ นำไปสู่ความสำเร็จและความสุขของมนุษย์ การกำเนิดสมองทำให้มนุษย์ตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สมองควบคุมการทำงานของอวัยวะสำคัญทางร่างกาย อาทิ การทำงานของหัวใจ ระบบภูมิคุ้มกัน ฮอร์โมนต่างๆ ระบบสติปัญญา ความคิด การเรียนรู้ ความฉลาด พฤติกรรม และบุคลิกภาพ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการวัด ประเมินเด็กในระดับปฐมวัย ควรจะทำความเข้าใจในความรู้เรื่องความซับซ้อน การเป็นศูนย์บัญชาการระบบการทำงานของสมอง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เสริมสร้างในการ เรียนรู้ให้กับเด็ก รวมทั้งมีวิธีการประเมินความสามารถ ศักยภาพทางสมองของเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1. สมองมีวิวัฒนาการ

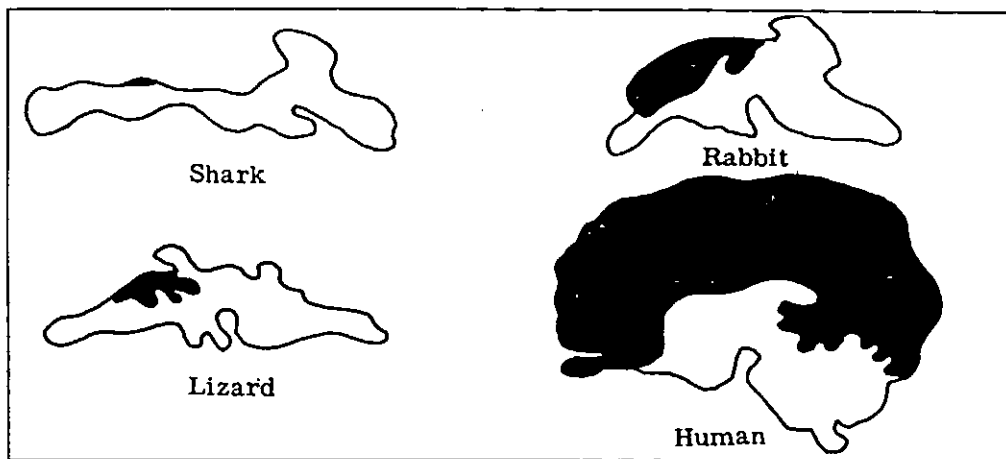
สำหรับเรื่องของสมองนี้ ในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 - ค.ศ. 2000 ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการค้นคว้าศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของโครงสร้างสมองกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งงานวิจัยหลายเรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก กับโครงสร้างของสมองในการเรียนรู้โดยหวังในผลงานวิจัยนำมาใช้ในการเรียนการสอนพัฒนาเด็กปฐมวัยนักวิจัยกลุ่มนี้ได้แก่แพทย์และนักจิตวิทยาศึกษาพัฒนาการของเด็ก กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า สมองของมนุษย์มีวิวัฒนาการเจริญเติบโต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542) โดยแบ่งสมองออกเป็น 3 ส่วน เรียกว่า Triune Brain (Feeney. 1987)

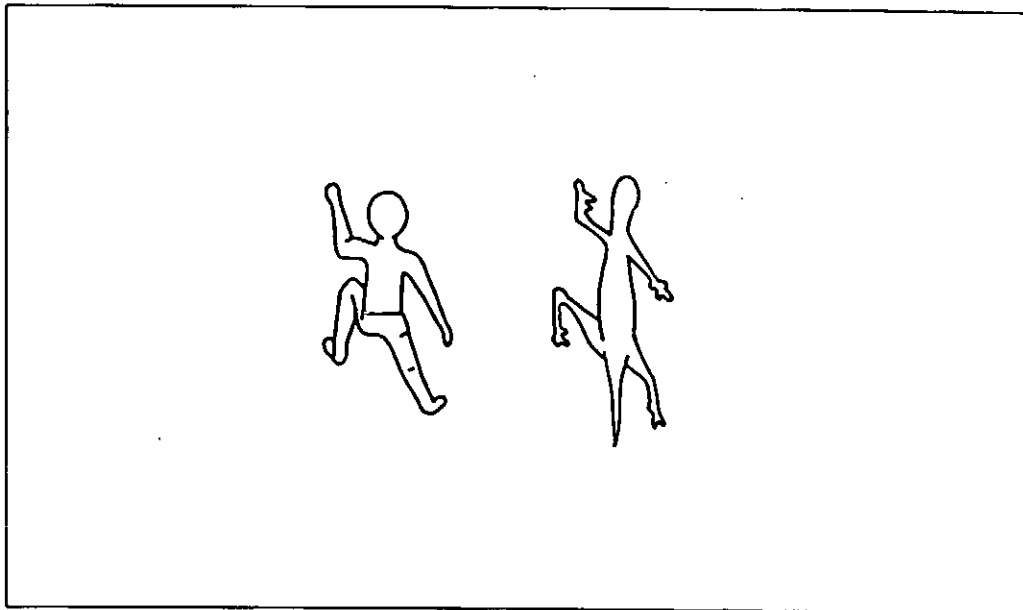
ภาพประกอบ 2-9 : ภาพสมอง The Triune Brain (Feeney. 1987)

1.1 สมองส่วนพื้นฐาน (Simplest part) คือ สมองส่วนแรกหรือสมองของสัตว์เลื้อยคลาน (Reptilian Brain) เป็นสมองที่อยู่แกนสมอง หรือก้านสมอง ทำหน้าที่ควบคุมสัญชาตญาณการมีชีวิตเพื่ออยู่รอด (Survival instincts) การเต้นของหัวใจ การหายใจ ซึ่งควบคุมการทำงานขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับประสาทสัมผัสและสั่งงานให้กล้ามเนื้อ มีการเคลื่อนไหวเป็นการทำงานในเด็กตั้งแต่แรกเกิด แล้วค่อยๆ มีพัฒนาการสลับซับซ้อนขึ้นตามระดับอายุของเด็ก ดาราคาโต (Dalacato. 1992) กล่าวว่า เด็กอายุแรกเกิดถึง 4 เดือน สมองมีการทำงานขั้นพื้นฐาน หรือขั้นเริ่มต้น (Primitive neurological level) โดยสมองสั่งการระบบประสาทกล้ามเนื้อให้สามารถเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน (Homolateral movement) เปรียบเทียบกับปลาที่สามารถว่ายน้ำได้เท่านั้น ดังแสดงในภาพประกอบ 2-10 ต่อมาเมื่อเด็กอายุ 4 เดือน ถึง 6 เดือน สมองมีพัฒนาการขึ้น เด็กสามารถคืบคลาน ขยับ ผลักดันตนเองไปข้างหน้าได้ และใช้อุ้งมือในทางเดียวกัน การเคลื่อนไหวแบบนี้ เปรียบเทียบได้กับสัตว์เลื้อยคลาน (Amphibians) ดังแสดงในภาพประกอบ 2-11

สรุป สมองส่วนนี้ทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในการทำงานขั้นพื้นฐาน มีปฏิกิริยาอย่างง่ายๆ ปรารถนาอารมณ์ เหตุผล มีความต้องการอาหาร ที่พักอาศัย และการมีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน

ภาพประกอบ 2-10 : ภาพแสดงสัดส่วนเปรียบเทียบพัฒนาการของสมองของสัตว์และมนุษย์ ส่วนดำแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของบริเวณสมองของความคิด (Lerch & Stopka .1992)

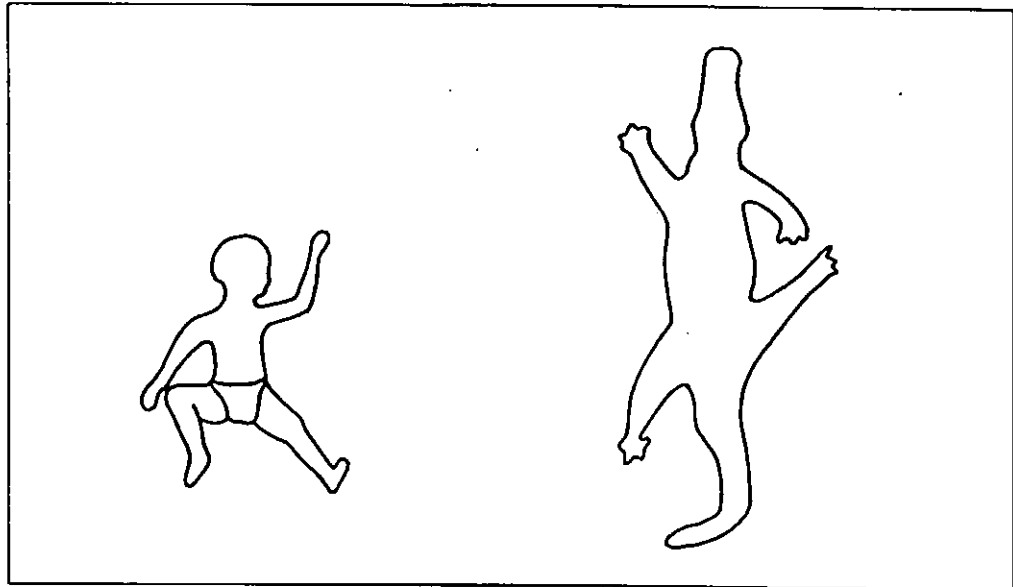

ภาพประกอบ 2-11 : เด็กอายุ 4 เดือน

จิ้งจก

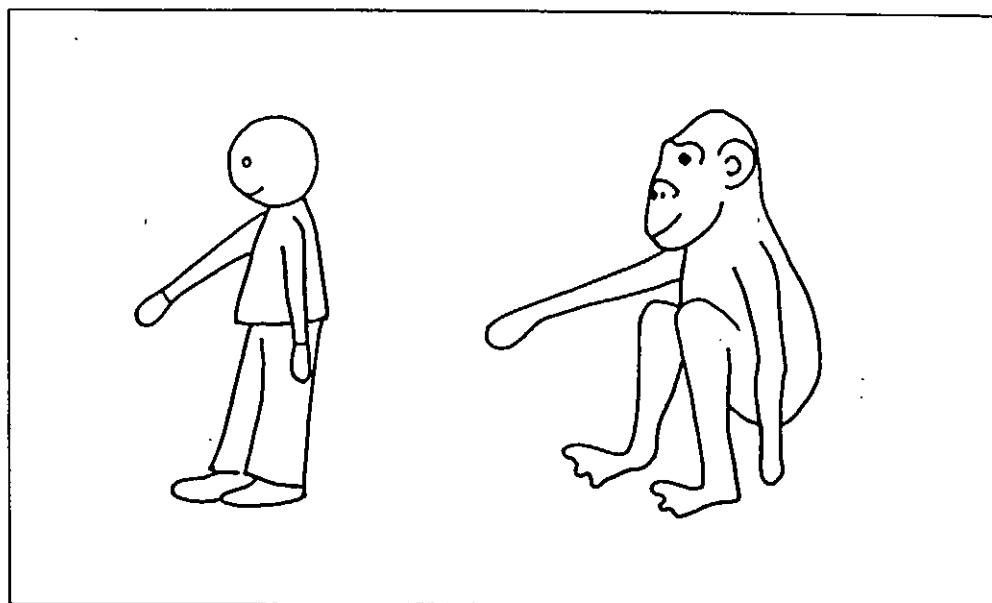
(Lerch & Stopka. 1992).

1.2 สมอลิมบิกเบรน (The limbic system) หรือสมองส่วนกลาง (Mid-Brain) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สมองสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมสมัยเก่า (Old mammalian Brain) เป็นสมองส่วนที่สลับซับซ้อนมากขึ้น (Cross pattern creeping) ตรงกับพัฒนาการทางสมองของเด็กอายุ 4 เดือนขึ้นไป ซึ่งพัฒนาการการเคลื่อนไหวของอวัยวะกล้ามเนื้อแขน ขา เท้า มือ ที่ระบบประสาทสามารถบังคับให้ทำงานอย่างสลับซับซ้อน เด็กวัยนี้คืบคลานด้วยการรู้จักใช้อุ้งมือ ส่วนหัว แขน ขา เท้า มือ สลับซับซ้อน ไม่ต้องคลานไปด้วยจังหวะเดียว และเมื่อเด็กอายุ 1 ปี สามารถยืน เดินได้ เปรียบเทียบได้กับพัฒนาการทางสมองสัตว์จำพวกลิง เป็นสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมสมัยเก่า ดังแสดงในภาพประกอบ 2-12 ถึง 2-13

ภาพประกอบ 2-12 : เด็กอายุ 6 เดือน กับ จระเข้
แหล่งที่มา : Lerch & Stopka. (1992).

P.21

ภาพประกอบ 2-13 : เด็กอายุ 1 ปี กับลิง
แหล่งที่มา : Lerch & Stopka. (1992)

P.22

ซึ่งการพัฒนาของสมองที่สลับซับซ้อนได้ขั้นนี้ เนื่องมาจากการทำงานของสมองส่วนกลาง (Mid-brain) สมองส่วนนี้จะทำหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี โกรธ หรือมีความสุข เศร้าหรือสนุกสนาน รักหรือเกลียด ทำให้คนเราปรับตัวได้ดีขึ้น เพราะสมองส่วนนี้มีความสลับซับซ้อน มีความฉลาดมากขึ้น และสามารถเรียนรู้โลกได้กว้างขึ้น เป็นสมองส่วนที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น ถ้าหากว่ามีสิ่งกระตุ้นที่ไม่ดีเข้าสมองส่วนนี้ก็แปลข้อมูลออกมาเป็นความเครียดหรือไม่มีความสุข สมองส่วนลิมบิกนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก เด็กกับครอบครัว เด็กกับสังคม หรือระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย เกี่ยวข้องกับความฝัน วิสัยทัศน์และจินตนาการ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากสมองสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมสมัยใหม่ด้วย

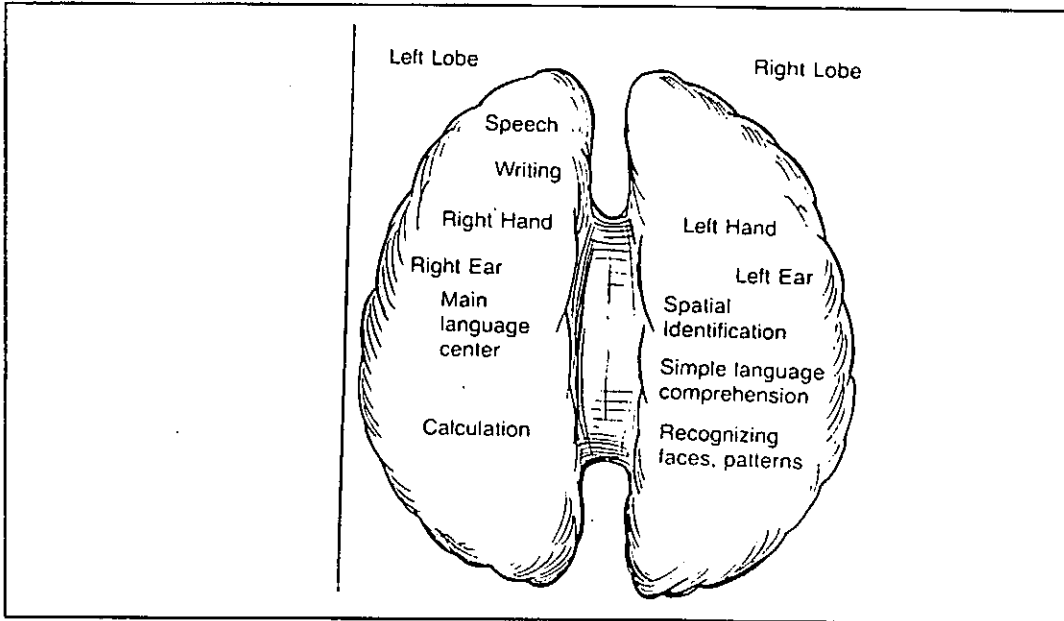
3. สมองนีโอคอร์เท็กซ์ (Neocortex)

เป็นสมองส่วนที่ทำหน้าที่สูงสุดในบรรดาสมองทั้งหมด มีขนาดใหญ่กว่าสมองอีก 2 ส่วนถึง 5 เท่า เป็นศูนย์รวมเกี่ยวกับความฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ การคำนวณ ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรักความเสนหา สมองส่วนนี้ทำให้มนุษย์เรารู้จักคิดหนทางเอาชนะธรรมชาติหรือควบคุมสิ่งแวดล้อมในโลกนี้ สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา รวมถึงการมีอิทธิพลต่อคนอื่นด้วย สมองส่วนนี้ยังทำหน้าที่เกี่ยวกับความคิดที่ลึกซึ้งซึ่งทางด้านปรัชญาและศาสนา

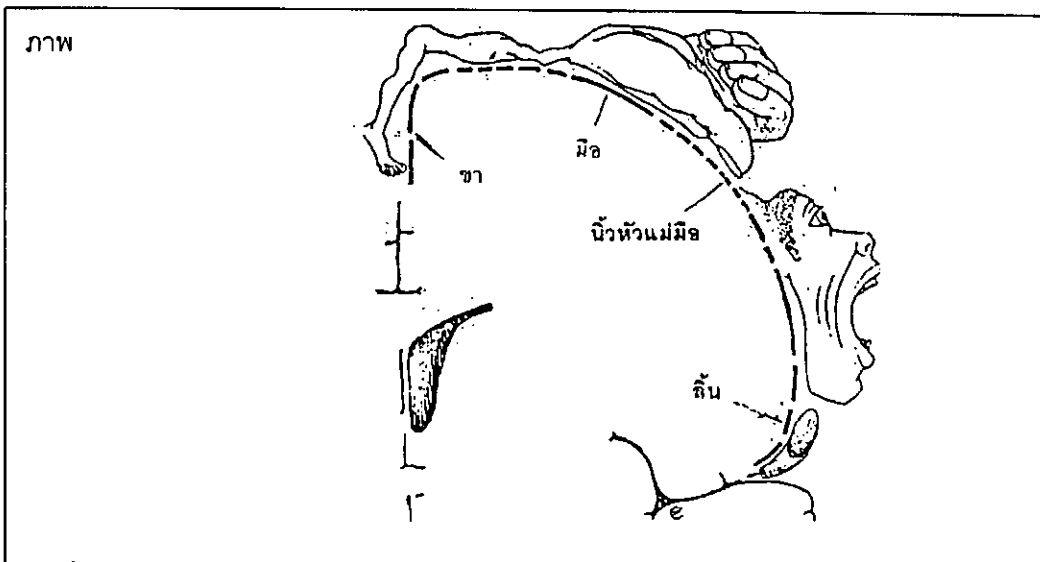
สมองส่วนนีโอคอร์เท็กซ์ ไม่สามารถที่จะทำงานได้โดยปราศจากส่วนอาร์เบนลิมบิก เบนมาช่วยด้วย หรือถ้าหากสมองส่วนอื่นทำงานได้โดยมีสมองส่วนนีโอคอร์เท็กซ์ การตอบสนองก็จะหายไปโดยอัตโนมัติแบบเด็กแรกเกิด สมองทั้งสามส่วนนี้จึงต้องทำงานประสานกัน อย่างดี จึงจะทำให้คนเรามีความสามารถ ในการทำงานของสมองนี้บางขณะเราสามารถที่จะเลือกใช้สมองส่วนใดส่วนหนึ่งมากกว่าส่วนอื่น และเชื่อกันว่าสมองของเราส่วนใหญ่ยังไม่ได้พัฒนาให้เต็มขีดความสามารถ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

2. สมองสองซีก

กลุ่มนี้ศึกษาสมองโดยมองภาพตัดขวาง (ดังภาพประกอบ 3-14) และศึกษาสมองเป็นสองซีก (Split-brain, horizontal, side-by-side และ hemispheric) ปี ค.ศ. 1846 พรอกัว (Pierre Paul Bnuea) เป็นผู้ค้นพบคนแรก (Feeney. 1982) ซึ่งแจ้งว่าสมองของมนุษย์ทั้งสองซีกมีโครงสร้างที่แตกต่างกัน เด็กมีความบกพร่องทางภาษา มีผลมาจากสมองซีกซ้ายถูกทำลายสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา มีหน้าที่แตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ และรับประสาทสัมผัส ความรู้สึกจากร่างกาย ด้านตรงกันข้าม (ดังแสดงในภาพประกอบ 2-14 และภาพประกอบ 2-15) ดังนี้

ภาพประกอบ 2-14 : โครงสร้างระบบการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา (Feeney. 1987)

ภาพประกอบ 2-15 : ภาพสมองตัดขวางเฉพาะข้างซ้ายแสดงให้เห็นประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) (อ้างอิงจาก รศ.นพ.ดร.มีชัย ศรีใส : ประสาทกายวิภาคศาสตร์)

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

1. การทำงานของสมองซีกซ้าย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคิดที่เป็นนามธรรม (Obstruct) ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล (ตรรกวิทยา) การคิดวิเคราะห์ (analysis) การวิเคราะห์ที่เป็นการควบคุมการจดจำเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา โครงสร้างต่างๆ การควบคุมทางด้านภาษา (Verbal) ความเข้าใจ (Comprehension) ตัวเลข สัญลักษณ์ การแสดงออกต่างๆ สมองซีกซ้ายนี้เป็นส่วนที่อยู่ในจิตสำนึก ทำอะไรได้ทีละอย่าง เจาะจงรายละเอียด ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแสดงออก

2. การทำงานของสมองซีกขวา ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้ (perceptual) ทิศทาง (spatial) ความคิดสร้างสรรค์ (creative) การหยั่งรู้ (intuitive) การสังเคราะห์ การควบคุมทางด้านศิลปะ ดนตรี จินตนาการ เป็นข้างที่สร้างสมองเป็นจิตใต้สำนึก ค่อนข้างผ่อนคลาย เป็นส่วนที่สร้างกระบวนการต่างๆ อย่างรวดเร็ว สามารถทำอะไรได้หลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน ทำหน้าที่มองภาพรวมมากกว่าการเจาะรายละเอียด

อย่างไรก็ตามการทำงานของสมองทั้งสองข้าง ทำงานประสานสัมพันธ์กัน แต่ละส่วนแต่ละซีกมีข้อเด่น และกระบวนการเก็บข้อมูลแตกต่างกัน แต่เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ดังนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก จึงควรจัดประสบการณ์การเรียนการสอน การวัดและประเมิน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญด้วยโดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัย

3. สมองเจริญเติบโตไม่หยุดยั้ง

กลุ่มนี้เชื่อว่าสมองสามารถเจริญเติบโต (Growth) อย่างไม่หยุดยั้ง จากการศึกษาการทำงานของสมองของ เฮอแมนด์ เอฟสไตน์ (Herman Epstein) ในปี ค.ศ.1952 พบว่า สมองของเด็กมีการเจริญเติบโตตั้งแต่ระยะก่อนคลอด และหลังจากนั้นการเจริญเติบโตในระยะต่างๆ ที่มีอัตราการเติบโตไม่เท่ากัน ซึ่งแบ่งระยะของการเจริญเติบโตของสมองเป็น 5 ระยะด้วยกัน (Feeney. 1992 และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543) คือ

ระยะที่ 1 : เด็กอายุ 3- 10 เดือน

ในสมองของเด็กแรกเกิดที่คลอดครบกำหนดมีน้ำหนักประมาณ 500 กรัม จะมีเซลล์ประสาทอยู่ประมาณ 1 แสนล้านเซลล์ ซึ่งจะไม่มีการสร้างเพิ่มเติมหลังจากคลอด ประสาทที่เหลืออยู่จะพยายามทำหน้าที่ชดเชยให้ ในครรภ์อายุ 5 เดือน จะมีน้ำหนักสมองแค่ประมาณ 100 กรัม หรือ 1 ซีด ในระยะแรกเกิดสมองส่วนที่เกี่ยวกับการเห็นที่อยู่ด้านหลังของศีรษะ จะมีจุดเชื่อมต่อระหว่างเส้นใยประสาท 2,500 จุดต่อเซลล์ประสาท 1 ตัว และจะเพิ่มขึ้นเป็น 18,000 จุดต่อเซลล์ประสาท 1 ตัว เมื่อเด็กอายุ 6 เดือน หรือในสมองส่วนที่ควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อขา ก็มีการเพิ่มจุดเชื่อมต่อมากสูงสุดในช่วงอายุประมาณ 2 เดือน เมื่อเด็กอายุประมาณ 8-9 เดือน สมองส่วนที่ทำงานเกี่ยวกับความจำที่เรียกว่า ฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ซึ่งเป็นสมองที่อยู่ทางด้านข้างซ้ายและขวา จะมีการสร้างเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อเพิ่มมากขึ้น เพราะสมองของเด็กจะเริ่มเรียนรู้และมีความจำง่าย ๆ เกิดขึ้น

ระยะที่ 2 : เด็กอายุ 2 ปี – 4 ปี

ช่วง 2-3 ปีแรก สมองของเด็ก 2-3 ขวบ จะมีขนาดประมาณ 80 % ของสมองผู้ใหญ่ เพราะว่าในช่วง 2-3 ปีแรกนี้ จะมีการสร้างเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อหรือ ซีนแนปส์ขึ้นมากมาย เมื่อเด็กอายุประมาณ 2 ปี โดยทั่วไปสมองทุกส่วนจะมีจุดเชื่อมต่อโดยเฉลี่ยประมาณ 15,000-18,000 จุดเชื่อมต่อระหว่างเส้นใยประสาทที่ส่งข้อมูลออกและรับข้อมูลเข้าต่อเซลล์ประสาท 1 ตัว ซึ่งประมาณของจุดเชื่อมต่อนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงไปเรื่อยๆ แต่จะอยู่ที่ระดับนี้จนกระทั่งเด็กอายุประมาณ 10-11 ปี การเปลี่ยนแปลงของจุดเชื่อมต่อในสมองนี้เป็นผลดี เพราะทำให้สมองสามารถยืดหยุ่นและชดเชยการทำงานของสมองส่วนที่เสียไปหรือถูกทำลายไปได้

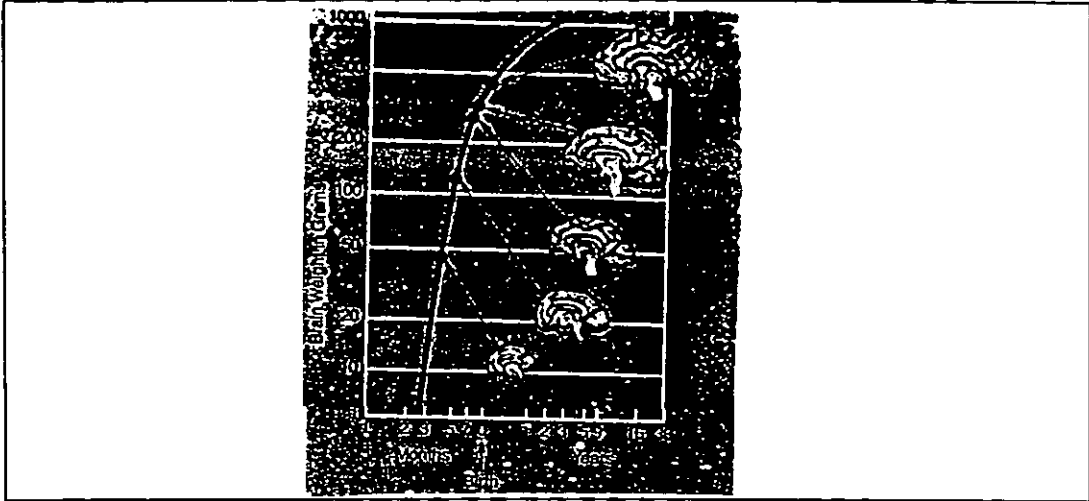
ระยะที่ 3 : เด็กอายุ 6 ปี – 8 ปี

ถ้าพูดถึงปริมาณจุดเชื่อมต่อในสมอง จะพบว่าในสมองเรามีเซลล์ประสาทอยู่ 1 แสนล้านเซลล์ และมีจุดเชื่อมต่อเป็นพันล้านล้านจุดเชื่อมต่อด้วยกัน จะเห็นได้ว่าในสมองผู้ใหญ่เซลล์ประสาท 1 เซลล์จะมีเส้นใยประสาทที่ส่งข้อมูลออกและรับข้อมูลเข้าประมาณ 1 พันเส้นใยประสาท แต่สามารถติดต่อกับเซลล์ประสาทอื่นเป็นหมื่นๆ เซลล์ ซึ่งติดต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม สมองของเด็ก 6 ปี จะมีเส้นใยประสาทประมาณ 5-7 เท่าของสมองเด็ก 18 เดือน ซึ่งในสมองเด็ก 6-7 ปี จะมีการเชื่อมโยงหรือการติดต่อกับเซลล์ประสาทอื่นๆ ได้ถึง 60,000-70,000 เซลล์ประสาทด้วยกัน

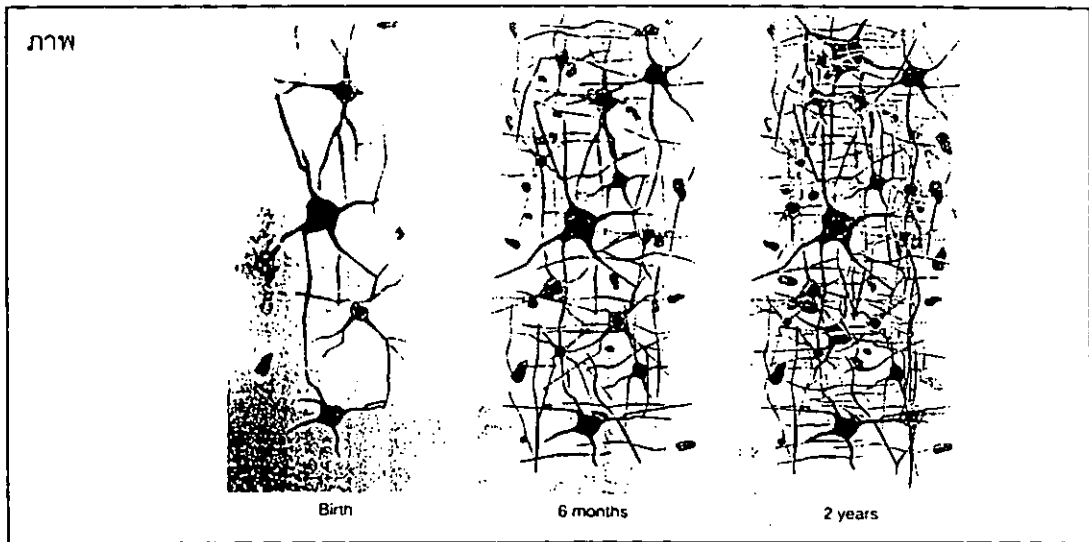
ระยะที่ 4 : เด็กอายุ 10 ปี – 12 ปี และระยะที่ 5 : เด็กอายุ 14 ปี – 16 ปี

หลังจากอายุประมาณ 10-11 ปีไปแล้ว จะมีการลบแต่งเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ ถ้าหากเส้นใยประสาทไม่ได้รับการกระตุ้นจากข้อมูลภายนอกก็จะไม่เกิดประจุไฟฟ้าขึ้นหรือถ้าไม่ได้ใช้งานก็จะถูกกำจัดออกไป คงเหลือเฉพาะเส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อทำงานบ่อยๆ และเชื่อกันว่าถ้าหากยังมีเส้นใยประสาทและซินแนปส์มากเท่าไรเด็กก็จะยิ่งฉลาดและมีความสามารถสูงเท่านั้น แต่ถ้าหากเด็กได้รับข้อมูลไม่ถูกต้อง เส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อที่มากขึ้นจะทำให้เด็กเป็นผู้ทำลายมากกว่าเป็นผู้สร้างสรรค์ จากระยะการเจริญเติบโตทางสมองเพื่อให้ภาพที่ชัดเจนว่า สมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่ในครรภ์ และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 2-3 ปีแรก แล้วตลอดจึงเป็นช่วงเวลาที่ควรส่งเสริมศักยภาพทางสมองของเด็ก ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2-16 และภาพประกอบที่ 2-17

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ภาพประกอบที่ 2-16 : พัฒนาการของสมองของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่
(Berk. 1996)

ภาพประกอบที่ 2-17 : รูปภาพจริงของเซลล์สมองและเส้นใยของเด็กช่วงระดับต่างๆ
(Berk. 1996)

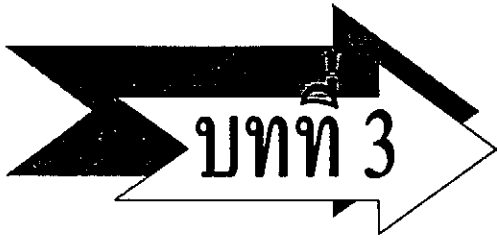
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางสมองของมนุษย์ จึงเป็นแนวคิดที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการนำความรู้นี้มาประกอบกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนหาวิธีทางที่วัดและประเมินเด็กปฐมวัย ให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด การเจริญเติบโตของสมองเป็นการเปลี่ยนแปลงขนาดและโครงสร้างภายในของสมองในแต่ละระดับอย่างมี

บทที่ 2 แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย

ความต่อเนื่องและทุกชั้นของการเปลี่ยนแปลง และอายุของเด็กก็มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เด็กหญิงมีแนวโน้มในการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงของจุดเชื่อมต่อขยายเส้นประสาทเร็วกว่าเด็กชาย ซึ่งมีแนวโน้มการเจริญเติบโตในภายหลัง การเจริญเติบโตของสมองทางกายภาพนี้สอดคล้องกับพัฒนาการที่สำคัญของเพียเจต์ (Piaget) เขาเน้นให้นักศึกษานำความรู้เรื่องของสมองไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ไม่ควรเร่งเด็กทางสติปัญญาอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางสติปัญญากับวุฒิภาวะการเจริญของสมอง และความเร็วของการเจริญเติบโตทางสมองของเด็ก ผู้ใหญ่ควรสอนสิ่งที่ดีที่สุดให้กับเขา หรือให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ท้นต่อความเจริญเติบโตของสมองในช่วงนั้นๆ

บทสรุป

การที่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้ทำความเข้าใจ ค้นหาความรู้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาปฐมวัย อันประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับพื้นฐานความต้องการของเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพทางสมองของเด็กปฐมวัย จะช่วยให้มีพื้นฐานความรู้ นำไปสู่การเลือกวิธีวัดและประเมินเด็กปฐมวัยได้ถูกทิศทาง เหมาะกับความ ต้องการ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้โดยเฉพาะ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ความนำ

องค์ประกอบของหลักสูตร (Curriculum Components) ประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมาย 2) เนื้อหา 3) วิธีการสอน และ 4) การประเมินผล ดังนั้นการที่ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย จึงควรได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยด้วยว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน มีอะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญ ทั้งนี้เพื่อจะได้วางแผนทาง จัดวิธีการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยได้ในทิศทางที่เหมาะสมกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และสภาพความเป็นจริงของการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนี้ ประเด็นสำคัญในบทนี้ประกอบด้วย ความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2540

ความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ก่อนที่จะอธิบายถึงความหมายของคำว่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย หรืออีกคำหนึ่งมักใช้กันว่า แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ทั้ง 2 คำนี้ ผู้เขียนใช้เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน

"หลักสูตร" ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง รายวิชาที่กำหนดไว้ให้ศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้กับระดับชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ และชั้นเรียนที่สูงขึ้นไป ในระดับชั้นเรียนดังกล่าวจึงมีโครงสร้างของหลักสูตรที่แน่นอนตายตัว และมีโครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรระดับห้องเรียน สำหรับในระดับปฐมวัยศึกษานั้น เนื่องจากเป็นการศึกษาก่อนภาคบังคับ การที่จะจัดทำหลักสูตรให้แน่ชัดตายตัวเป็นหนึ่งเดียวกัน ให้ทุกสถานศึกษาปฐมวัยได้ใช้ ยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นทางการที่แน่นอน แต่ก็ยังมีหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบจัดทำหลักสูตรนี้ขึ้นมา คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาเอกชน โดยใช้คำว่า “แนวการจัดประสบการณ์” และได้มีการจัดทำหลักสูตรเป็นรูปเล่ม เรียกว่า แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนปฐมวัย เพื่อเป็นเอกสารทางด้านวิชาการ เพื่อให้ครูได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กในระดับนี้

การกำหนดความหมายของคำว่า “หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย” สำหรับเด็กปฐมวัย ย่อมแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้นำไปใช้ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่แตกต่างกัน ส่วนมากแล้ว ครู และผู้บริหารมีความเข้าใจว่า การจัดหลักสูตรให้เด็กในวัยนี้ได้เรียนรู้เป็นการจัดประสบการณ์ เพื่อสอนให้เด็กอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็นเท่านั้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่ง แต่มีนักการศึกษา ครู และผู้บริหารอีกกลุ่มหนึ่งที่มีมุมมองแตกต่าง เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กระดับนี้อย่างถูกต้องและพึงประสงค์ เหมาะกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ซึ่งความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีความหมายหลากหลาย อันเป็นแนวทางกำหนดการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ให้กับเด็กดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในความหมาย กิจกรรมเน้นเด็กเป็นสำคัญ

แนวการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้ คือ กิจกรรมเน้นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งมาจากเด็กๆ เป็นผู้เลือกตัดสินใจทำ โดยมีครูเป็นผู้ให้ความสนับสนุนและคอยช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรมนั้น ในระยะเวลาขณะนั้น แต่การจัดประสบการณ์ เป็นตารางเวลาที่กำหนดลักษณะกิจกรรมเปลี่ยนตามช่วงเวลาหนึ่งๆ เช่น เด็กๆ อยากเรียนรู้เรื่องช้าง ครูจัดกิจกรรมเล่านิทานเรื่องช้าง กิจกรรมศิลปะวาดรูปช้าง ดัดปะรูปช้าง กิจกรรมร้องเพลงช้าง เดินท่าช้าง การจัดกิจกรรมอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนเรื่องช้าง การจัดประสบการณ์แบบนี้ มุ่งเน้นให้เด็กได้รับทั้งเนื้อหาและคุณค่าที่สำคัญ อันได้แก่ มนุษยสัมพันธ์ การแก้ปัญหาด้วยตนเอง การรู้จักค้นหาค้นพบ และการแสดงออก สิ่งต่างๆ นั้น มาจากความสนใจของเด็ก ครูไม่ได้วางแผนเนื้อหาและกิจกรรมการสอนไว้ก่อน ดังนั้น บทบาทของการสอนจึงออกมาในรูปอาศัยการสังเกต บทบาทของการวางแผนจึงมีความหมายเปรียบเหมือน “การรวบรวมข้อมูลโดยผ่านการสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการใช้ข้อมูลที่จะเลือกประสบการณ์การเล่นให้เหมาะสม” แหล่งสำคัญสำหรับการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้ คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น เนื้อหาของการจัดประสบการณ์มาจากความต้องการของเด็ก เด็กเป็นศูนย์กลางของการจัดเนื้อหาและกิจกรรม

2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในความหมาย “มวลประสบการณ์ของเด็กในโรงเรียน

แนวความคิดของการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้คือ ทุกๆ สิ่งทุกอย่างที่เป็นประสบการณ์ของเด็กในโรงเรียน มุ่งการสนองความต้องการของเด็กในด้านความเป็นมนุษย์

แนวการจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้น เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก กระบวนการกลุ่ม วิธีที่สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติต่อกันและกัน การสื่อสารระหว่างกัน

ข้อที่น่าสังเกตแนวการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้ ผลกระทบของสังคมภายนอกมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในห้องเรียนเด็ก ๆ การสอนให้เด็กยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมที่ตนอยู่ ครูต้องไวต่อความรู้สึกของเด็กในเรื่องของการที่เด็กเรียนรู้สถานการณ์ต่างๆ และต้องเตรียมวิธีการควบคุมสถานการณ์ในการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในความหมาย “แผนสำหรับการสอน”

แผนสำหรับการสอนเป็นแนวการจัดประสบการณ์ที่ส่วนมากผู้บริหารโรงเรียนจัดทำขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ให้ครูได้นำไปใช้ในห้องเรียน การวางแผนการสอนนี้ส่วนมากกำหนดระยะเวลา ซึ่งอาจเป็นการวางแผนการสอนระยะสั้นหรือระยะยาว มีระดับของรายละเอียดแตกต่างกัน บางรูปแบบเน้นกระบวนการของการทำกิจกรรม บางแผนเน้นเนื้อหา และบางอย่างเน้นกระบวนการตั้งจุดมุ่งหมาย ซึ่งอธิบายได้ดังนี้คือ

3.1 แผนการสอนที่เน้นกระบวนการของการทำกิจกรรม แผนการสอนแบบนี้เน้นการอธิบายของครู เกี่ยวกับมีขั้นตอนของกิจกรรมอะไรบ้างที่让孩子ทำ

ตัวอย่าง การปลูกเมล็ดพืช (เน้นขั้นตอนของกิจกรรม)

สำหรับกิจกรรมนี้เป็นการปลูกเมล็ดถั่วงอก ให้ครูเตรียมกล่องนมที่ใส่ดินไว้สำหรับเด็กแต่ละคน ตรวจสอบว่าเด็กทุกคนมีอุปกรณ์ในการปลูกพร้อม จากนั้นให้ใส่ดินลงในกล่องและโรยเมล็ดพืชพร้อมกระบดน้ำ วางกล่องดินที่เรียบร้อยแล้วที่หน้าต่าง และคอยดูการเจริญเติบโตของเมล็ดถั่วเขียวทุกๆ วัน ข้อที่น่าสังเกตคือ จุดมุ่งหมายและกระบวนการเรียนรู้ของเด็กรวมอยู่ในแผนการจัดกิจกรรม

3.2 แผนการสอนที่เน้นเนื้อหา แผนการสอนแบบนี้ มุ่งเน้นการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง และการให้เด็กรู้จักใช้ความคิด

ตัวอย่าง การปลูกเมล็ดพืช (เน้นที่เนื้อหา)

เนื้อหาที่เน้นคือ เมล็ดพืชเป็นแหล่งของต้นใหม่ และการงอกของเมล็ดถั่วเขียวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ เมล็ดพืชต่างกัน ผลผลิตนั้นย่อมไม่แตกต่างกัน ครูคุยกับเด็กๆ เกี่ยวกับประสบการณ์เรื่องพืช การปลูกพืชที่บ้านหรือสนาม โดยมีจุดเน้นความแตกต่างของชนิดของพืช การมีส่วนในการปลูกเมล็ดพืชให้ได้ต้นไม้ใหม่ เป็นตัวอย่างของการปลูกต้นไม้ต่างๆ ให้เติบโต

3.3 แผนการสอนเน้นกระบวนการตั้งจุดมุ่งหมาย

ตัวอย่าง การปลูกเมล็ดพืช (เน้นกระบวนการตั้งจุดมุ่งหมาย)

กิจกรรมการปลูกเมล็ดพืชกับเด็กๆ มุ่งเน้นความสนใจของเด็ก กระตุ้นให้เปรียบเทียบรูปแบบความแตกต่างของ รูปร่าง ผิว สี ขนาด ส่งเสริมให้มีการทำนายว่าเกิดอะไรขึ้น

เมื่อปลูกเมล็ดพืชควรสนับสนุนให้เด็กทดลองค้นหาผลจากการกระทำของเขา รวมทั้งสนับสนุนให้เด็กรู้จักการตัดสินใจ

การจัดแนวประสบการณ์โดยใช้วิธีการวางแผนการสอน เป็นวิธีที่ช่วยให้ครูใหม่ๆ และครูที่มีประสบการณ์มาแล้ว ได้เข้าใจความต้องการของเด็ก ความสนใจ กิจกรรมต่างๆ และการจัดวัสดุและสภาพแวดล้อมเข้าด้วยกัน แผนการสอนที่ใช้กับเด็กเล็กๆ นี้ ควรกำหนดให้มีการพิจารณายืดหยุ่น การเขียนแผนการสอน เป็นการช่วยให้ครูแสดงกิจกรรมการวางแผนการสอนในทุกๆ วัน อย่างชัดเจน ได้มีการเตรียมตัวและพัฒนาในสถานการณ์ต่างๆ กัน แต่มีครูที่มีประสบการณ์มากๆ จะปฏิเสธแผนการสอนโดยให้เหตุผลว่าเป็นการลดความต้องการของเด็ก การสอนไม่ยืดหยุ่น ครูไม่ได้สังเกตพฤติกรรมของเด็กๆ อย่างใกล้ชิด เพราะต้องคำนึงถึงการสอนตามแผนที่กำหนดไว้

4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในความหมาย "การจัดประสบการณ์เป็นหน่วยการเรียนรู้"

แนวการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้ หมายถึง การจัดประสบการณ์ไม่แบ่งเป็นรายวิชา แต่จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนเป็นเรื่อง หรือเรียกว่า หน่วย นำรายวิชาต่างๆ มาบูรณาการกัน แต่จะเป็นเรื่องหรือหน่วยจะประมวลทุกวิชา ทั้งเนื้อหา กิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ อาทิ หน่วยตัวเรา หน่วยดอกไม้ หน่วยสัตว์ ลักษณะการจัดประสบการณ์เช่นนี้ ออกมาในรูปของแนวการจัดแนวประสบการณ์ระดับประเทศ และปรับรูปแบบให้เหมาะกับระดับท้องถิ่น มีลักษณะเน้นแผนการสอนเป็นคู่มือครู ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งมีเอกสารและข้อมูลต่างๆ ที่ให้ความกระจ่างชัดแก่ครูที่นำไปใช้กำหนดความคาดหวังของโปรแกรม เป็นการรวมภาพการจัดทั้งหมดเป็นหนึ่งเดียวกันเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กควรได้รับในโรงเรียน ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก

5. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ในความหมาย "โปรแกรมการศึกษา"

แนวการจัดประสบการณ์นี้ใช้เป็นการจัดโปรแกรมการศึกษาที่มีแนวการสอนแบบเฉพาะ อาทิ โปรแกรมการจัดตามแนวของมอนเตสซอรี, โปรแกรมเฮดสตาร์ท โปรแกรมการสอนแบบวอลดอป ซึ่งชื่อของโปรแกรม มีความหมายบอกถึงความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีแนวการจัดของโปรแกรมนั้นๆ บางโปรแกรมมีแนวการสอนแบบมอนเตสซอรี มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีและพัฒนาการแบบมอนเตสซอรี ส่วนโปรแกรมเฮดสตาร์ท เป็นโปรแกรมการศึกษาที่มีพื้นฐานทางทฤษฎีต่างๆ กัน และมีจุดหมายของโปรแกรมแตกต่างกัน ดังนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าแนวการจัดประสบการณ์ในความหมายนี้ เป็นข้อสะท้อนให้ดีที่สุดถึงทฤษฎีและจุดหมายต่างๆ ของโปรแกรมนั้นๆ

จากความหมายต่างๆ ที่กล่าวมา พอสรุปความหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์ซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ในโรงเรียนที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน มีลักษณะการจัดเน้นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยมีลักษณะให้เด็กเป็นผู้เลือกทำกิจกรรม เน้นเด็กลงมือปฏิบัติเป็นสำคัญ เรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้วางแผน คอยสนับสนุน และตัดสินใจ ในการที่เด็กเลือกดำเนินกิจกรรมนั้นๆ การวางแผนการจัดประสบการณ์ เป็นไปในลักษณะแบบ บูรณาการเนื้อหา กิจกรรม และในการจัดประสบการณ์ บางโปรแกรมมีลักษณะการจัดมีวิธีการ โดยเฉพาะตามทฤษฎีนั้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

สำหรับลักษณะหลักสูตรปฐมวัยหรือแนวการจัดประสบการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ แต่ละสถานศึกษาอาจจัดทำขึ้นและกำหนดใช้ในสถานศึกษาของตนเอง อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานศึกษานั้นๆ จะยึดหลักการและแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรแบบใด อาจมีหลายรูปแบบ บางแห่งเน้นการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน บางแห่งนำแนวคิดทางวัตกรรมการสอนจากตะวันตก เช่น แบบวอลดอร์ฟ แบบมอนเตสซอรีหรือแบบมุ่ง ภาษาศรรมชาติ เป็นต้น บางแห่งเน้นเป็นวิชาการ คือ อ่านออก เขียนได้ หรือบางแห่งอาจเป็นแนวผสมผสานกัน อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เป็นของหน่วยงานทางราชการซึ่งมีหน้าที่กำหนด ลักษณะหลักสูตรในระดับปฐมวัยโดยตรง คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้จัดทำแนวทางของการกำหนดลักษณะ หลักสูตรระดับปฐมวัย ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างแนวการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยของทั้งสองหน่วยงาน เพราะเป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ในสถานศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย โดยจัดทำส่วนประกอบส่วนหนึ่งของหลักสูตรออกมาเป็นรูปเล่ม นับว่าเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อครูได้นำมาเป็นแนวทางในการเรียนการสอนในระดับนี้ ดังนั้นในบางส่วนของลักษณะ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จากการวิเคราะห์ลักษณะแนวการจัดประสบการณ์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2540 ลักษณะหลักสูตร เท่าที่ปรากฏอยู่มีปัจจัยดังที่กล่าวต่อไปนี้ มีอิทธิพลต่อลักษณะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คือ

1. อิทธิพลแนวความคิดจากซีกโลกตะวันตก เป็นการนำแนวความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาจากต่างประเทศมาเป็นแนวทาง และหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังต่อไปนี้

บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ชื่อ	แนวคิด
รุสโซ (Rousseau, 1712-1778)	พัฒนาการของเด็กเป็นลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน
เปสตาคารอสซี่ (Pestalozzi, 1746-1827)	พ่อ แม่เป็นครูคนแรกของลูก ความรักเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา
ฟลอบเบล (Froebale, 1782-1852)	การเล่นเป็นวิธีสอนที่สำคัญ ส่งเสริมพัฒนาการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี
ดูยอี้ (Dewey)	เด็กเรียนรู้โดยการเล่นให้อิสระเด็กในการสำรวจ ค้นพบ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสนใจ
มอนเตสเซอร์รี่ (Montessori, 1870-1952)	เชื่อว่าความสามารถทางด้านสมองของเด็กจะตื่นต้องกระตุ้นโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การฟัง การดู การชิมรส การดมกลิ่น การสัมผัส เป็นพื้นฐานการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา
ฮอล (Hall, 1844-1924)	ให้ความสำคัญของคำว่า พัฒนาเด็ก ๆ โดยส่วนรวมทุกด้าน (the whole child) ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา
อีริกสัน (Erikson, 1950)	สภาพแวดล้อมที่ดี และการตอบสนองของเด็ก จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต
พือาเจต์ (Piaget, 1896-1980)	เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้นๆ เด็กเรียนรู้โดยให้ออกาสเด็กในการเล่นสำรวจและทดลอง ให้เด็กมีโอกาสเลือก ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง
กีเซล (Gesell, 1880-1961)	ผู้บุกเบิกสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเท่าไรและอย่างไร

ตาราง (ต่อ)

ชื่อ	แนวคิด
ไวคาร์ท (Weikart, 1986)	เน้นการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับอายุ แนวการจัดประสบการณ์ ให้เด็กมีโอกาสทำกิจ กรรมและฝึกฝนภาษา มีโอกาสเลือกตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง
เอลคายด์ (Elkind, 1983)	ผู้ปกครองควรระวังในการเร่งลูกให้เรียนทาง ด้านวิชาการ เพราะเป็นผลเสียกับเด็กใน อนาคต

จากพื้นฐานความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แล้ว มีแนวความคิดที่ร่วมกัน คือ เห็นความสำคัญของเด็ก เข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก แนวการจัดประสบการณ์จึงควรมุ่งเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้การจัดแนวประสบการณ์ในระดับนี้มีความเป็นสากล ที่เกือบทุกประเทศในโลกมองจุดเน้นในด้านคุณภาพ ที่จัดให้เด็กควรได้รับการปฏิบัติเป็นอย่างดี ในขณะที่ดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียน ดังนั้น จากแนวความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจากอดีตสู่ปัจจุบัน จึงสะท้อนให้เห็นแนวความคิดที่สังสมกันมา ให้เห็นความสำคัญของเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน เน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

2. อิทธิพลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัยทำในต่างประเทศและในประเทศ สำหรับในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (National Association of Education for Young Children : NAEYC) โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1987 ได้ประกาศใช้นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย เรียกว่า DAP (Developmental Appropriate Practice) ซึ่งมีแนวการจัดการศึกษาโดยปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (a child-centered approach) การจัดให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตน (unique characteristics) และการจัดให้เหมาะสมกับระดับอายุ (age appropriate) ตั้งแต่เด็กเล็ก เด็ก 3 ถึง 5 ขวบ และเด็ก 6 ขวบ ถึง 8 ขวบ (Charlesworth. 1998 : 274-275) หลักการดังกล่าวนี้ถูกนำมาปฏิบัติมีผลต่อการจัดประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมเด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และสำหรับในประเทศ ได้มีหน่วยงาน โดยเฉพาะของทางรัฐบาล

ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อาทิสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับนี้ มีการปรับแนวนโยบายที่จัดการศึกษาให้กับเด็กระดับนี้ตามแนวสากลตามหลักการของ นักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาดังกล่าวแล้ว และปรับตามแนวสากล ดังกล่าวแล้ว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเน้นพัฒนาการของเด็กตามความเหมาะสมกับตัวเด็ก

3. อิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ทางการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การติดต่อสื่อสาร ทั้งโดยใช้คนเดินทาง และจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ ทำให้การศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งระบบ ทำให้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาฉบับแรกและมีแนวการจัดการศึกษาที่ปรับเปลี่ยน มีแนวการจัดการศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โลกาภิวัตน์ทางการศึกษามีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย และต่อแนวการจัดประสบการณ์ของเด็กระดับนี้

ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ถ้าจะถามว่าลักษณะของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างไร ก็คงต้องใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีอะไรบ้าง ซึ่งเหมือนกับหลักสูตรระดับอื่นๆ ที่ใช้เกณฑ์นี้ ในเรื่องขององค์ประกอบหลักสูตรมีองค์ประกอบ (ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Curriculum Components หรือ Curriculum Elements)

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

จากองค์ประกอบทั้ง 4 เป็นเสมือนเครื่องมือที่ทำให้การเรียนการสอนในห้องเรียนเกิดขึ้นเป็นแนวทางหรือเข็มทิศที่มีความสำคัญต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรไปปฏิบัติ จัดประสบการณ์ กิจกรรมการวัดและประเมินให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.1 มุ่งเน้นให้เด็กพัฒนาทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิได้มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาวิชา แต่ต้องการให้พัฒนาการรับรู้และประสาทสัมผัส พัฒนาการสื่อสารโดยการฟัง การพูด (ภาษา ท่าทาง คำพูด) พัฒนาด้านบุคลิกภาพ มีความ

รู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีการตัดสินใจได้ถูกต้อง รู้จักคิดวางแผนในการทำกิจกรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมีความรัก ซื่อซม และภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดิงามของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม

1.2 จัดประสบการณ์โดยมุ่งเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้พัฒนาเต็มความสามารถของแต่ละคน

1.3 ในการพัฒนายึดเด็กเป็นสำคัญ ครูไม่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แต่จะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม อำนวยความสะดวกแก่เด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมเต็มที่ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถของตนเพื่อครูได้พัฒนาศักยภาพของเด็กอย่างเต็มที่

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ลักษณะการจัดประสบการณ์มีหลายลักษณะเปลี่ยนแปลงตามลำดับชั้น ดังนี้

2.1 จัดเป็นรายวิชา เน้นประสบการณ์จัดเป็นเนื้อหาวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ธรรมชาติศึกษา) สังคม พละน้ามัย ศิลป และขับร้องดนตรี เป็นต้น

2.2 จัดเป็นกลุ่มวิชา การจัดเนื้อหาเป็นกลุ่มวิชา คือ การนำเอาเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กันมาจัดรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ได้แก่

- กลุ่มทักษะ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์
- กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ ประกอบด้วย วิชาวิทยาศาสตร์ สังคม สุขศึกษา และความรู้อรอบตัว เป็นต้น
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประกอบด้วย วิชาจริยศึกษา ศิลป ดนตรี ขับร้อง และกิจกรรมเข้าจังหวะ เป็นต้น

ตามหลักแนวการจัดประสบการณ์ในระดับนี้ เป็นการเตรียมความพร้อมเด็กที่จะเรียนเนื้อหาวิชาต่างๆ ต่อไปในอนาคต จึงออกมาในรูปของการเน้นประสบการณ์มากกว่าวิชาการ

2.3 จัดเป็นหน่วยการสอนแทนรายวิชา ซึ่งมีการจัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยให้เด็กเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งเนื้อหาและกิจกรรม เด็กได้เรียนรู้ตามหน่วย อาทิ หน่วยตัวเรา หน่วยโรงเรียน หน่วยวันสำคัญ กิจกรรมเน้นการเตรียมความพร้อม

3. ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรยึดหลักการดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ .2540 และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541)

3.1 กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ

3.2 กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่ให้เด็กทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3.3 กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุลคือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

3.4 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและตามความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

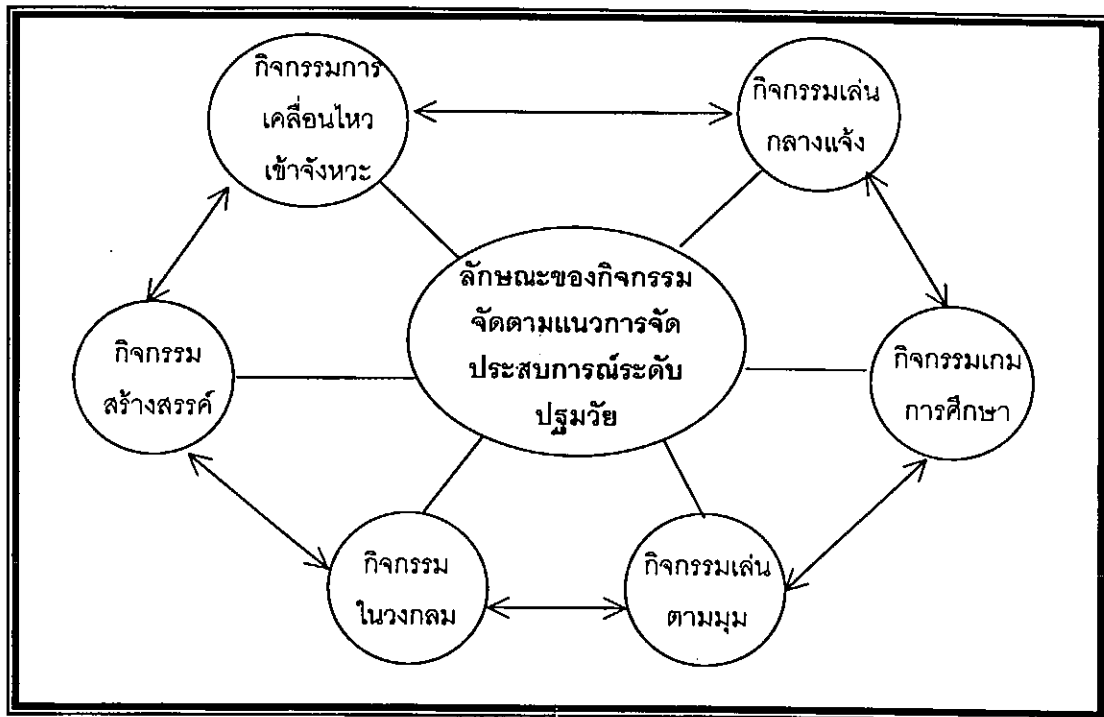
วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

3.5 กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและผู้ใหญ่

3.6 การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือกระทำ ได้สัมผัส สังเกต เปรียบเทียบ ทดลอง เพื่อให้เกิดการรับรู้ทางสมองด้วยตัวของเด็กเอง กิจกรรมที่จัดควรเน้นที่ขั้นตอน กระบวนการที่ส่งเสริม การสังเกต การคิด การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ มากกว่าผลงาน ที่ครูกำหนดเป็นเกณฑ์ว่าต้องทำได้ กิจกรรมที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้สูงสุดนั้น จะต้องเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ ลงมือค้นคว้ากระทำด้วยตนเอง

3.7 ครูเป็นผู้ชี้แนะและสนับสนุน คอยช่วยเหลือในขณะที่เด็กทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย กิจกรรมที่จัดจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเป็นประสบการณ์ตรงจากการได้เล่น ลงมือปฏิบัติจริง และมีการกระทำร่วมกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน เด็กและครูจะเป็นผู้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการสัมผัส สำรวจ แยกแยะ เปรียบเทียบ ทดลอง สังเกต ได้ใช้หรือปฏิบัติจริง ไม่ใช่อยู่ที่การนำเนื้อหาหรือแนวคิดไปท่องจำ

4. ลักษณะของกิจกรรมหลักที่ควรจัดให้เด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน มีดังนี้

ภาพประกอบ 3-1 แสดงลักษณะการจัดกิจกรรมในแนวการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมการเล่น หรือ มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และการส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้ ฝึก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็ก ได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจาก กระดาษปึกหมุด ฯลฯ

3. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ โดยใช้จังหวะและดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงตบมือ เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่นๆ

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กมีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สามารถจัดได้หลายวิธี อาทิ

4.1 การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

4.2 การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทาน สื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

4.3 การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกต และเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

4.4 การทดลองปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่ายๆ การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ

4.5 การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาไปทัศนศึกษาสื่อต่างๆ รอบโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก

4.6 การเล่นบทบาทสมมุติ เป็นการให้เด็กเล่นสมมุติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมุติเพื่อสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสมมติที่คาตตรีษะ รูปคน และรูปสัตว์ต่างๆ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ของจริงชนิดต่างๆ

4.7 การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ (กรมวิชาการ, 2540) และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

5. กิจกรรมกลางแจ้งหรือการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน ไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่เป็นกลางแจ้งและในร่ม เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูควรจัดให้เด็กเล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมุติในบ้านตุ๊กตา หรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นอุปกรณ์กีฬาและการเล่นเกมการละเล่น

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกระบวนการในการเล่นตามชนิดของเกมประเภทต่างๆ มีกฎเกณฑ์ง่ายๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบยึดหลักการจัดในลักษณะบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมมีความหมายต่อเด็ก มีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีการยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของแต่ละคนเป็นหลัก ดังแสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 3-2 ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน 1 วัน

ภาพประกอบ 3-2 : ตัวอย่างตารางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยใน 1 วัน

5. ลักษณะของการจัดกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน

ระยะเวลาของโปรแกรมในแต่ละวัน ส่วนใหญ่แล้วโปรแกรมจะเป็นเต็มวัน เปิดตั้งแต่ 09.00 ถึง 15.00 น. ในตอนเย็นนับเวลาได้รวม 6 ชั่วโมง กิจวัตรประจำวันที่สำคัญในแต่ละวันที่เด็กเล็กๆ ต้องเผชิญ คือ การมาถึงโรงเรียน โอกาสในการได้รับการเลี้ยงดูทางด้านอาหาร การพักผ่อน การเข้าห้องน้ำ การเล่น และการเรียน กิจกรรมสุดท้ายของแต่ละวัน คือ การจากโรงเรียนกลับบ้าน ครูจะต้องเข้าใจผู้เรียนและยอมรับที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กๆ ตั้งกิจวัตรข้างต้น

ซึ่งต้องตระหนักว่า การช่วยเหลือให้เด็กปฏิบัติตามกิจวัตรทุกวันเป็นการสอนขั้นพื้นฐาน และสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจวัตรต่างๆ ที่เด็กปฏิบัติทุกวัน เด็กจะเรียนรู้และปฏิบัติได้ถูกต้องในครั้งต่อไป และมีความเต็มใจในการปฏิบัตินั้นๆ ด้วย ซึ่งกิจกรรมกิจวัตรประจำวัน อธิบายได้ดังนี้

5.1 การมาถึงโรงเรียน เมื่อเด็กถึงโรงเรียน ควรได้รับการต้อนรับจากครูอ้วน ความรู้สึกที่เป็นเพื่อน และการให้พ่อหรือแม่ที่มาส่งลูกมีโอกาสดื่อกลางกัน หรือบ้ายบายอย่างมีความสุข ครูควรถือโอกาสนี้พูดคุยในระยะเวลาสั้นๆ และทักทายกับพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความรู้สึกคุ้นเคยและเคยชินกับครู นอกจากนี้ครูควรใช้ระยะเวลาสั้นๆ เกิดความสุขภาพ หน้าตาเด็กว่าสบายดีหรือไม่ ถ้าเห็นเด็กไม่ค่อยสบาย ควรบอกพ่อ แม่ให้พากลับบ้าน หรือถามถึงยาที่เด็กต้องรับประทาน แต่ถ้าเด็กสบายดีครูก็ทราบว่า วันนี้เด็กมีความสุขกับการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียน ช่วงเวลาการมาถึงโรงเรียนของเด็ก นับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการสร้างความรู้สึกของเด็กมีความผูกพันและอยากมาโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้ปกครองที่ต้องระวังสร้างความรู้สึกที่ดีด้วยกันทุกฝ่าย

5.2 การเข้าห้องน้ำ เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อห้องน้ำและห้องส้วมด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ห้องน้ำสะอาด 2) ขนาดพอเหมาะกับเด็ก 3) การสามารถถอดเสื้อผ้าได้ ในระยะแรกเริ่มที่เด็กมาโรงเรียน ครูควรพาเด็กไปห้องน้ำ เพื่อลดความกลัวและกังวลของเด็ก และควรแนะนำให้เด็กรู้จักการทำความสะอาด เช่น ล้างกัน ราวน้ำ หรือกดปุ่มน้ำในถัง เป็นต้น ระยะต่อๆ มาเด็กมีความคุ้นเคยและสามารถช่วยตนเองได้ ปัญหาในระยะแรกๆ ครูต้องช่วยทำความสะอาดให้กับนักเรียน เพราะบางคนอาจไม่เคยถูกหัดเข้าห้องน้ำ จึงปัสสาวะรดหรืออุจจาระรด ครูจึงต้องมีความเสียสละและเข้าใจในพฤติกรรมของเด็กที่ทำสกปรก ต้องค่อยๆ สอนให้เด็กรู้จักรักษา ทำความสะอาดด้วยตนเอง และเด็กจะทำได้ในที่สุด

5.3 อาหารกลางวันและอาหารว่าง การเปลี่ยนกิจกรรมที่ครูและนักเรียนชอบมากที่สุดในแต่ละวัน คือ การที่เด็กและครูได้พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องอาหาร และการได้สลับกิจกรรมต่างๆ เป็นกิจกรรมการรับประทานอาหารว่าง หรืออาหารกลางวัน ช่วงระยะเวลานี้ นับเป็นเวลาที่จะช่วยเสริมประสบการณ์ทางด้านสังคม การพูดคุยกันอย่างเป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็ก ครูควรแนะนำให้เด็กรู้จักชื่อของอาหาร ชนิดของอาหารและประโยชน์ อาจด้วยวิธีการบอกแล้วให้นักเรียนพูดตาม เช่น อาหารกลางวันวันนี้มีกล้วยเตี๋ยวราดหน้า ขนมกล้วยบวชชี เป็นต้น นอกจากนั้น แนะนำให้เด็กรับประทานทุกอย่าง ไม่เลือกอาหาร และพยายามรับประทานให้หมด แต่ถ้าเขารับประทานไม่หมด ก็ไม่ควรบังคับ ค่อยๆ ฝึกไป ครูควรสังเกตเด็กบางคนอาจไม่ได้รับประทานอาหารเข้ามา ถ้าต้องการเพิ่มควรเพิ่มเติมให้ และแนะนำ

เด็กว่า ควรจะรับประทานอาหารเข้ามาก่อน เพราะถ้าหิวมาก ๆ เป็นโทษแก่ร่างกาย สำหรับอาหารว่างนั้นมี 2 มื้อ คือ ช่วงระยะตอนเช้า 10.00 น. และตอนบ่ายคือ 14.00 น.

5.4 เวลาทำความสะอาด ช่วงกิจกรรมนี้หมายถึง กิจกรรมที่ให้เด็ก ๆ รู้จักเก็บของที่ตนเองเล่น เพื่อเปลี่ยนทำกิจกรรมใหม่ ครูต้องแนะนำให้เด็กเข้าใจว่าการเก็บและทำความสะอาด เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม และมีความจำเป็นที่ทุกคนต้องรู้จักหน้าที่แบบนี้ เพื่อให้คำสั่งมอยู่รอดและมีความสุข คุณครูแนะนำให้เด็กพูดว่า "ฉันรู้สึกภูมิใจและเป็นเด็กที่ดีที่ได้เก็บของเล่นเข้าที่เข้าทาง" เป็นต้น เช่นนี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ว่า การเก็บของและทำความสะอาดห้อง เป็นสิ่งที่ดี ควรกระทำ บางครั้งครูอาจให้นักเรียนร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับการทำความสะอาด เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้เด็กรู้ว่าถึงเวลาต้องเก็บทำความสะอาด

5.5 เวลาพักผ่อน การพักผ่อนเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ เหมือนกิจกรรมอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูควรจัดกิจกรรมนี้ให้เด็กมีความรู้สึกว่ามันคง ไม่มี ความกลัวถ้าต้องนอนที่โรงเรียน ดังนั้นควรจัดสถานที่นอนและสร้างบรรยากาศที่เงียบและสงบ เช่น ให้เด็กนอนบนพูก เสื้อ หรือผ้านุ่ม ๆ ปิดแสงสว่าง เปิดเพลงเบา ๆ ให้เด็กฟัง เคลิบเคลิ้มจนหลับ อาจให้เด็ก ได้ถือของเล่นหรือผ้าห่มที่เขาติดและรัก ครูอยู่ภายในห้องต้องคอยดูแลตบกัน เกาหลังหรือคุยเบา ๆ และให้เด็กเห็นว่าอยู่กับเขาตลอดเวลา และควรให้เด็กนอนประมาณอย่างน้อย 1 ชั่วโมง เด็กบางคนอาจนอนไม่หลับ ในระยะเริ่มแรกไม่ควรบังคับอาจปล่อยให้เด็กอ่านหนังสือเงียบ ๆ อย่าปล่อยให้ไปรบกวนเด็กคนอื่น ๆ แต่ครั้งต่อ ๆ ไป ควรต้องอธิบายให้เด็กนอน เพื่อให้ร่างกายได้พักผ่อนและเจริญเติบโต ในระยะเวลาที่ครูควรให้ออกอากาศที่ดี เตรียมกิจกรรมต่อไปคือ ทำงานที่ค้างค้างให้เสร็จ

5.6 กลับบ้าน เวลาที่เด็กกลับบ้าน นับเป็นโอกาสที่ครูและผู้ปกครองได้พูดคุยกันเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆ ของเด็กที่โรงเรียน การที่พ่อ แม่ได้พูดคุยกับครูจะมีส่วนช่วยให้พ่อแม่ทราบว่า วันนี้เด็กเป็นอย่างไรบ้าง เช่น ทานข้าวมากหรือไม่ เกเรเพื่อนหรือถูกเพื่อนเกเรออกไปเดินข้างนอกบริเวณหรือเปล่า หรือทำกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น กิจกรรมในห้องที่ครูควรจัดให้กับเด็กก่อนเด็กทุกๆ คนกลับบ้านคือ อ่านนิทานให้ฟัง หรือร้องเพลงพร้อมกัน เป็นต้น

5.7 ระยะเวลาของการเปลี่ยนกิจกรรม ในแต่ละครั้งที่กิจกรรมสิ้นสุดลง และเด็ก ๆ จะมารวมกันหรือเปลี่ยนไปทำกิจกรรมใหม่ ระยะเวลาที่เรียกว่า เวลาของการเปลี่ยนกิจกรรม (Transition times) ตัวอย่างเช่น เด็กระบายสีน้ำภาพอิสระเสร็จแล้วออกไปเดินนอกห้องรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ระยะเวลาที่เด็กเสร็จสิ้นกิจกรรมวาดภาพ เด็ก ๆ จะต้องเก็บเครื่องมือหรือกระดาษอื่นๆ และทำความสะอาดโต๊ะให้เรียบร้อย จากนั้นครูจึงเรียกนักเรียนมารวมกันเพื่ออธิบายว่า กิจกรรมต่อไปจะออกไปเดินข้างนอกห้อง ที่กล่าวมาข้างต้น คือ เวลาของการเปลี่ยนกิจกรรม ช่วงเวลานี้ครูควรทำด้วยบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด การที่ทำได้อย่าง

เรียบร้อย ครูจะต้องเตรียมกิจกรรมที่ตามมานั้นได้เรียบร้อยก่อนแล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนกิจกรรมจะเป็นไปด้วยความยุ่งยากและไม่เรียบร้อยเพราะ เด็ก ๆ ไม่อยากเลิกวาดภาพหรือเล่นต่อบล็อก ครูก็อยากจะให้เด็กเลิกทำกิจกรรมเดิมให้เร็ว ๆ เก็บของต่าง ๆ ให้เรียบร้อย เด็กทุกคนจะเสร็จไม่พร้อมกัน ดังนั้น ก่อนที่ครูจะเริ่มกิจกรรมใหม่ได้ ต้องใช้เวลาพอสมควร จึงเป็นหน้าที่ครูที่ต้องตั้งจุดมุ่งหมายว่าให้ค่อย ๆ ทำไปอย่ารีบร้อนหรือเป็นเรื่องยุ่งยาก และต้องรวบรวมระยะเวลาของการเปลี่ยนกิจกรรมแต่ละครั้ง รวมเข้ากับกิจกรรมนั้นด้วย ช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนกิจกรรมจะใช้เวลา 20-30 % ของเวลาที่ทำกิจกรรมนั้นๆ ดังนั้น ถ้ากิจกรรมฝึกปะกระดาษ ใช้เวลา 20 นาที ครูต้องให้เวลาเด็กประมาณ 16-17 นาทีในการทำเสร็จและเพื่อเวลา 4-5 นาที ในการเปลี่ยนกิจกรรมอื่น และการเปลี่ยนกิจกรรมไม่ควรใช้เวลาโดยเปล่าประโยชน์ เช่น ถ้าเด็กออกไปเดินข้างนอกหรือเล่นข้างนอก เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้ว ทุกๆ คนต้องทำความสะอาดล้างมือ จะมีเด็กบางคนทำไม่เสร็จ สำหรับเด็กเสร็จแล้วไม่ควรให้นั่งรอทำกิจกรรมต่อไป ควรใช้เพลงโดยให้เด็กร้องหรือเดินออกท่าทางหรือนั่งดูหนังสือหรืออาจจะใช้เรียกชื่อเด็ก เช่น “น้องภูกำลังล้างมือ น้องโชคกำลังล้างมือ น้องแชมป์กำลังล้างมือ ...” ดังนั้น กิจกรรมและบรรยากาศในการเปลี่ยนกิจกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรคอยศึกษาหาเทคนิควิธีการต่างๆ สะสมไว้

6. การจัดตารางเรียนการสอนประจำวัน

ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยใน 1 วัน มีการนำเอาลักษณะกิจกรรมที่เด็กควรได้รับมาบูรณาการกับกิจกรรม กิจวัตรประจำวัน โดยได้กำหนดการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรม กิจวัตรต่างๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ดังตัวอย่างการจัดตารางเรียน ตารางสอนประจำวัน ดังนี้

ตารางกิจกรรมประจำวัน

08.00-08.15 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็กพาเด็กไปห้องน้ำ
08.15-08.30 น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
08.30-08.40 น.	สำรวจการมาโรงเรียน สนทนาข่าวและเหตุการณ์
08.40-09.00 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.00-10.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.00-10.10 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)

บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ตารางกิจกรรมประจำวัน (ต่อ)

10.10-10.30 น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30-11.00 น.	การเล่นกลางแจ้ง
11.00-12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	นอนพัก่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า

หมายเหตุ : ตารางกิจกรรมประจำวันสามารถปรับให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนา
วัฒนธรรม ประเพณี สภาพชุมชนและท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องมีครบทุกกิจกรรม

ตารางเรียนตารางสอนดังกล่าว ครูอาจทำแผนการสอนประจำสัปดาห์ ดังนี้

วันที่..... หน่วย..... ครอบคลุมความคิด.....

กิจกรรม	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์
สนทนา	เพลง :				
เคลื่อนไหว					
จังหวะ					
8.30-8.40					
สร้างสรรค์					
ตามกลุ่ม					
8.40-9.00					
เสริมประสบการณ์					
การณ์					
9.00-11.30					
เล่นกลางแจ้ง					
11.30-12.00					

กิจกรรม	<u>บล็อก</u>	<u>มุมบ้าน</u>	<u>ห้องสมุด</u>	<u>มุมเขียน</u>	<u>เกม</u>
เสริม	<u>การเล่นใช้มือ</u>	<u>วิทยาศาสตร์</u>	<u>คณิตศาสตร์</u>		<u>ว่ายน้ำ</u>

ภาพประกอบ 3-3 : ตารางเรียน ตารางสอนในระดับปฐมวัย

7. การประเมินผล

เป็นการวัดพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา โดยมีหัวข้อหลักในการทำงานแต่ละด้าน ซึ่งสำหรับวิธีการประเมินผลนั้น ใช้การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บผลงาน และการใช้แบบทดสอบ

วิธีการประเมินผลที่ใช้มีดังนี้

1. การสังเกต ครูควรสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือเล่น ทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล เพื่อทราบถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ครูควรจดบันทึกสิ่งต่างๆ ที่ได้สังเกตเห็น ทั้งที่เป็นข้อดีและข้อบกพร่อง อันจะเป็นข้อมูลในการเลือกจัดกิจกรรมเสริมแก่เด็กต่อไป

2. การสนทนา การสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคล จะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านภาษา การพูด การฟัง การสื่อสารของเด็ก นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่บ้าน ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ครูเข้าใจดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูได้ทราบถึงสภาพอารมณ์ จิตใจของเด็กอีกด้วย

3. การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบปากเปล่า ข้อมูลที่ได้ช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการทางภาษา การพูดที่บกพร่อง เช่น คำควบกล้ำ การพูดชัด ไม่ชัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงพัฒนาการทางสติปัญญา ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการคิดของเด็กได้

4. การเก็บรวบรวมผลงาน ข้อมูลที่ช่วยให้ครูทราบถึงความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กแต่ละคน เช่น งานศิลปะ ภาพวาด จะช่วยให้ทราบถึงพัฒนาการกล้ามเนื้อนิ้วมือ ความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือ

5. การใช้แบบทดสอบเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้ครูได้ทราบถึงข้อมูลเรื่องเดียวกันจากเด็กทุกคน ครูอาจจะใช้แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ และควรทำการทดสอบในสภาพแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคย

หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2540

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ โดยประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2540 อันมีเนื้อหา เพื่อให้ใช้เป็นแม่บทในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 กำหนดปรัชญา การจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิดถึง 6 ปีที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความจำเป็นที่จะต้องได้รับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้

จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่าง บ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

2. หลักการ

1. เป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภทที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี
2. เป็นการพัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
3. เป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. เป็นการจัดประสบการณ์ที่ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. เป็นการพัฒนาเด็กโดยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา
6. เป็นการพัฒนาเด็กโดยให้ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

3. จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
10. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

4. คุณลักษณะตามวัย

ตาราง 3-1 คุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย

อายุ	พัฒนาการด้านร่างกาย	พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และ สังคม	พัฒนาการด้านสติปัญญา
3-4 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ -วิ่งแล้วหยุดได้โดยไม่ล้ม -ใช้กรรไกรมือเดียวได้ -วาดและระบายสีอิสระได้ 	<ul style="list-style-type: none"> -พอใจคนที่ตามใจ -ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม -ช่วยตนเองได้ -ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนเล่น) 	<ul style="list-style-type: none"> -สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ -อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว -ชอบถาม "ทำไม" ตลอดเวลา -ร้องเพลงง่าย แสดงท่าทางเลียนแบบ -พูดประโยคมากขึ้น
4-5 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -เดิน วิ่ง กระโดดได้ดี เพราะกล้ามเนื้อเริ่มประสานสัมพันธ์กัน -กระโดดกระเด้งไม่ชอบอยู่เฉย -ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> -มีความมั่นใจต่อตนเองสูงขึ้นมาก -ชอบท้าทายผู้ใหญ่ -ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ -สนใจผู้อื่น -ชอบเล่นบทบาทสมมติ -ชอบเล่นเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> -เปรียบเทียบได้ -เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ -เริ่มเข้าใจสิ่งที่ เป็นนามธรรม -ชอบถาม "ทำไม" เนื่องจากเริ่มเรียนรู้ได้แล้ว -เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลได้ -พูดเป็นประโยคได้
5-6 ปี	<ul style="list-style-type: none"> -เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว -กระโดดกระเด้งไม่อยู่เฉย -ใช้ก้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกทรงเท้าได้ -ยัดตัว คล่องแคล่ว 	<ul style="list-style-type: none"> -ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง -ชอบเล่นกับเด็กอื่น -ช่วยตัวเองได้ -ชอบสร้างความพอใจให้ผู้อื่น -ชอบแสดงออกและกระทำการที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้ใหญ่ชมเชย 	<ul style="list-style-type: none"> -พูดประโยคได้ยาวขึ้น -รู้คำศัพท์มากขึ้น -ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองได้ -บอกชื่อ นามสกุลตนเองได้ -นับ 1-20 ได้ -บอกความแตกต่างของ กลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้

5. อายุของผู้เรียน

6. ระยะเวลาเรียน (ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษา)

7. การจัดประสบการณ์และกิจกรรม (เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ โดยมีเนื้อหา ได้กำหนดไว้ 2 ลักษณะคือ)

7.1 ประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

1. การสื่อความคิดที่เป็นการกระทำ ได้แก่ การสัมผัส ชิมรส เป็นต้น
2. การใช้ภาษา ได้แก่ การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
3. การเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ การวางแผน การแก้ปัญหา
4. การเคลื่อนไหว ได้แก่ การรับรู้ แสดงความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหว
5. ดนตรี ได้แก่ การเล่นเครื่องดนตรี การร้องเพลง
6. การจำแนกและการเปรียบเทียบ ได้แก่ การจับคู่ การเปรียบเทียบ
7. จำนวน ได้แก่ การนับสิ่งต่างๆ
8. มิติสัมพันธ์ ได้แก่ การบรรจุและการเทออก
9. เวลา ได้แก่ การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

7.2 เนื้อหาและแนวคิด มีดังนี้

1. ตัวเรา
2. ครอบครัว
3. โรงเรียนของฉัน
4. บุคคลต่างๆ
5. วันสำคัญ
6. ธรรมชาติรอบตัว
7. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
8. การคมนาคมและการสื่อสาร
9. สิ่งต่างๆ รอบตัว

8. การวัดและประเมิน

สำหรับขอบข่ายการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 จะกล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ 4

ตัวอย่างแบบประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ตัวอย่างแบบประเมินพัฒนาการเด็กชั้นเด็กเล็ก

โรงเรียน.....
ชื่อ (ต.ญ., ต.ช.) ชั้น.....
เกิดวันที่.....เดือน..... พ.ศ.
ชื่อผู้ปกครอง.....
ที่อยู่.....
ชื่อครูประจำชั้น.....
ชื่อผู้บริหาร
ตำแหน่ง.....

แบบบันทึกพัฒนาการทางด้านร่างกาย

ครั้งที่	1	2	3	4	5	6
วันที่บันทึก						
น้ำหนัก (ก.ก.)						
ส่วนสูง (ซ.ม.)						

แบบประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา

รายการ	ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2			ภาคเรียนที่ 3		
	ทำ ได้ ดี	ทำ ได้	ควรได้ รับการ ฝึกฝน	ทำ ได้ ดี	ทำ ได้	ควรได้ รับการ ฝึกฝน	ทำ ได้ ดี	ทำ ได้	ควรได้ รับการ ฝึกฝน
2. การเคลื่อนไหวการทรงตัวโดยกล้ามเนื้อใหญ่									
- เดินต่อเท้าถอยหลังโดยเส้นตรงได้									
- วิ่งก้าวกระโดด (สก็ป)									
- กระโดดขาเดียวได้เป็นระยะทาง 1 เมตร									
- รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นด้วยมือทั้งสอง									
- โยนลูกบอลได้ไกล 3 เมตร									
- เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี									
3. การใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส									
- ร้อยวัสดุได้									
- ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามเส้นโค้งได้									
- ต่อกภาพตัดต่อจำนวน 7-15 ชิ้นได้									
- กรอกน้ำหรือทรายใส่ขวดได้									
- วาดรูป ตามแบบได้									
- พับกระดาษตามเส้นทะแยงมุมได้									
พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม									
1. การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น									
- รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น									
- รู้จักการรอคอย									
- เล่นเกมที่มีกติกาพร้อมกับเพื่อน									
- รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น									
- แสดงความรู้สึกอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม									
- วาจาสุภาพไพเราะ									
- ไม่หยิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง									

บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

แบบประเมินพัฒนาการเด็ก (ต่อ)

รายการ	ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2			ภาคเรียนที่ 3		
	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน
- รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย									
- ปฏิบัติตนตามมารยาทและประเพณีไทย									
2. ช่วยเหลือตนเองได้ ดังนี้									
- ถอดใส่ เสื้อ กางเกง/ กระโปรง									
-รับประทานอาหาร									
- แปรงฟัน									
- ล้างมือ									
- ใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม									
- เล่นอย่างปลอดภัย									
- เล่นและเก็บของเข้าที่									
พัฒนาการด้านสติปัญญา									
1. พัฒนาการด้านภาษา									
- แสดงท่าทางตามคำสั่งที่เป็นขั้นตอนต่อเนื่องได้สามขั้นตอน									
- เล่านิทานหรือเหตุการณ์ที่พบเห็น									
- เล่าเรื่องตามจินตนาการ									
- พูดได้ชัดเจน									
- ตั้งคำถามขึ้นด้วย "อย่างไร"									
2. การสังเกตด้วยประสาทรับรู้ต่างๆ									
- ตอบคำถามโดยอาศัยประสาทสัมผัสได้โดยละเอียดยิ่งขึ้น									
- การมองเห็น -รูปทรง									
- การฟังระดับเสียงดัง ค่อย / เบา									
- การดม-กลิ่นต่างๆ									
- การชิม-รสต่างๆ									
- การสัมผัสพื้นผิวที่แตกต่างกัน									
- อุณหภูมิร้อน-เย็น ฯลฯ									
- การจัดเรียงลำดับ									

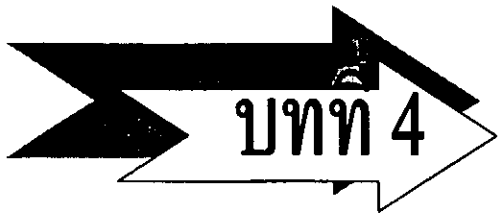
บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

แบบประเมินพัฒนาการเด็ก (ต่อ)

รายการ	ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2			ภาคเรียนที่ 3		
	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน	ทำได้ดี	ทำได้	ควรได้รับการฝึกฝน
- ขนาด									
- จำนวน									
- ระยะทาง									
- ความเข้มของสี (3-4 ระดับ)									
3. การคิดและการจำ									
- การคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ									
- การคิดแก้ปัญหา									
- การจัดหมวดหมู่ตามเกณฑ์ต่างๆ ได้ละเอียดยิ่งขึ้น									
- สี									
- รูปทรง									
- ขนาด									
- จำนวน									
- หน้าหนัก									
- ประเภท									
- ประโยชน์									
- เวลา									
- การนับปากเปล่า 1-30									
- การรู้จักค่าจำนวน 1-30									

บทสรุป

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ว่ามีลักษณะและมีองค์ประกอบสำคัญอย่างไร ซึ่งทำให้ครูและผู้บริหารมีแนวทาง หรือเข็มทิศในการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเด็ก สำหรับลักษณะหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2540 มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้
 1. ปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะตามวัย
 2. อายุของผู้เรียน
 3. ระยะเวลาเรียน
 4. การจัดประสบการณ์และกิจกรรม และการวัดและประเมิน

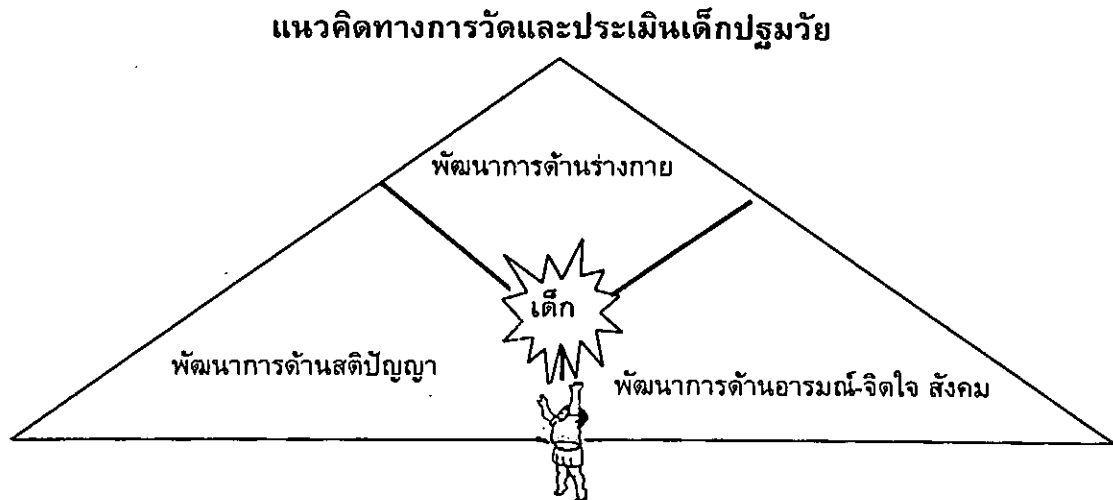
ขอบข่ายการวัดและประเมิน เด็กปฐมวัย

ความนำ

การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมีขอบข่ายครอบคลุมประเมินพัฒนาการทุกด้านของเด็ก คือ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางอารมณ์-จิตใจ พัฒนาการทางสังคม และ พัฒนาการทางสติปัญญา ในบทนี้ ผู้เขียนกล่าวถึงรายละเอียดขอบข่ายการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยในประเด็นสำคัญคือ แนวทางการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย หลักการประเมินพัฒนาการเด็ก วิธีการที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก ขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็ก บทบาทของครูในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก ประเด็นดังกล่าวนำไปสู่การสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย อันเป็นการปูพื้นฐานให้รู้จักเลือกใช้วิธีการประเมินแบบเป็นทางการ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป ซึ่งรายละเอียดกล่าวในบทต่อไป

แนวทางการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

ในยุคการจัดการศึกษายุคใหม่ นักจิตวิทยาได้แยกจุดประสงค์ทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้านใหญ่ คือ ด้านสติปัญญา (Cognitive domain) ด้านความรู้สึก (Affective domain) และด้านทักษะกลไก (Psychomotor domain) เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการประเมินผล (Bloom, 1956 อ้างจาก ล้วนและอังคณา สายยศ .2543) สำหรับขอบข่ายของการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเช่นกัน มีขอบข่ายการวัดและประเมินสอดคล้องกับเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนระดับนี้มุ่งพัฒนาการเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา และมีจุดเน้นสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 โดยการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้นแนวคิดในการจัดการศึกษาจึงมีหลักการ จุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติ เน้นเด็กเป็นสำคัญเช่นกัน จากบทเรียนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตั้งแต่บทแรกจนกระทั่งบทเรียนบทนี้ เป็นแนวทางการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ประกอบด้วยองค์ความรู้ตั้งแต่ แนวปรัชญา แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญคือ การวัดและประเมิน ซึ่งเป็นกระบวนการควบคู่ไปในการจัดการศึกษาที่ขาดเสียมิได้ แนวทางในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยจึงเน้นที่ประเมินการเรียนรู้ทุกด้านร่วมกัน ดังภาพประกอบ 4-1 ดังนี้

ภาพประกอบ 4-1 แนวคิดในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย : วัดโดยส่วนรวมทุกด้าน

ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้มีหน่วยงานของรัฐบาลคือ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดหลักสูตรแม่บทไว้เป็นแกนกลางในการให้สถานศึกษาต่างๆ ที่ต้องการจัดการศึกษาระดับนี้ เป็นแนวทางใช้ในการเรียนการสอน ส่วนของวิธีการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้ได้จัดทำคู่มือประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางให้ทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่ทำการสอนเด็กระดับนี้ มีแนวทางในการประเมินพัฒนาการเด็ก พอสรุปขอบข่ายการวัดและการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐานเอกสารได้ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2532 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำคู่มือการวัดและประเมินความพร้อมในการเรียนระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีแนวการประเมินครอบคลุมขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ดังนี้

1. การวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกาย

1.1 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน

- การยื่นเหยียดแขน
- การกางแขนทั้งสองข้างหมุนไปข้างหน้าและข้างหลัง
- การเขย่งปลายเท้าพร้อมกับเหยียดแขนทั้งสองข้างขึ้นไปเหนือศีรษะ
- การดันพื้นด้วยลำตัวส่วนบน
- การขว้างลูกบอลไกล

1.2 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

- การวิ่งอยู่กับที่
- การกระโดดแบบควมม้า
- การกระโดดขาเดียวตะ

- การวิ่งแล้วหยุดได้ทันทีโดยไม่เสียการทรงตัว
- การยืนย่อเข่าก้มลงยกของ

1.3 การทรงตัว

- การเหยียดลำตัวไปด้านข้าง
- การกระโดดขาเดียว
- การเดินกอริลล่า
- การทรงตัวด้วยขาข้างเดียว

1.4 ความอ่อนตัว

- การยื่นบิดลำตัวข้างซ้าย-ขวา
- การนั่งเหยียดขา ก้มลำตัว เหยียดแขนแตะหน้าแข้ง
- การเหยียดแขนก้มลำตัว
- ถีบจักรยานในอากาศ
- การนั่งเหยียดเท้าจับมือคู่ไล่ลำตัว

1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ

- ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อมือ
 - การรับส่งลูกบอล
 - การรับลูกบอลลงตะกร้า
 - การกลิ้งลูกบอลให้กระทบเป้า
 - การปาเป้า
 - การตัดกระดาษตามแนวเส้นที่กำหนด
- ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อขา
 - การเดินถอยหลังตามเส้นที่กำหนดให้
 - การเดินไปข้างๆ
 - การลื่นไถล
 - การเตะลูกบอลเข้าประตู
 - การกระโดดสลับเท้า

1.6 ความคล่องแคล่วว่องไว

- การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง
- การวิ่งเก็บของ
- การวิ่งซิกแซ็ก
- การหลบหลีกสิ่งกีดขวาง
- การเดินแบบก้าวจัตุรัส

2. การวัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม
 - การปฏิบัติเพื่อตนเองตามคำสั่ง
 - การเลือกปฏิบัติเพื่อตนเอง
 - การปฏิบัติตนตามกฎและระเบียบของกลุ่ม
 - การปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสังคม
 - การเลือกปฏิบัติเพื่อผลดีของสังคม
3. การวัดและประเมินความพร้อมด้านอารมณ์และจิตใจ
 - ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
 - ความรู้สึกที่ดีต่อบทบาทของตนเอง
 - ความชื่นชมต่อความสามารถของตน
 - การเห็นคุณค่าของตนเอง
4. การวัดและประเมินความพร้อมด้านสติปัญญา
 - ความสามารถในการรับรู้
 - ความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ
 - ความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ประเภท
 - ความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอด
 - ความสามารถในการหาความสัมพันธ์
 - ความสามารถในการหาหลักเกณฑ์และหลักการ
 - ความสามารถในการแก้ปัญหา
 - ความคิดสร้างสรรค์
5. การวัดและประเมินความพร้อมด้านภาษา
 - การรับรู้คำและข่าวสาร
 - รู้และอธิบายความสำคัญของข้อมูลและข่าวสาร
 - การจับใจความสำคัญของข้อมูลและข่าวสาร
 - พูดเสนอข่าวสารได้
 - เล่าเรื่องอย่างมีสาระสำคัญ
 - พูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ
 - พูดได้อย่างสร้างสรรค์

ในปี พ.ศ. 2532-2534 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้จัดทำคู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1-3 โดยมีแนวการประเมินครอบคลุมขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
 - กล้ามเนื้อใหญ่
 - กล้ามเนื้อเล็ก
2. การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ สังคม
 - การรู้จักตนเองและช่วยตนเอง
 - การอยู่ร่วมกันในสังคม
 - การมีคุณธรรม
 - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม
3. การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
 - ภาษา
 - คณิตศาสตร์
 - เหตุผล
 - มิติสัมพันธ์
 - ประสาทสัมผัสและการรับรู้
 - ความจำ
 - ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

ในปี พ.ศ. 2540 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน และครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา (ดังได้กล่าวรายละเอียดไว้ในหัวข้อขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย) เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ พัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน ด้วยเหตุนี้ครูซึ่งจะทำหน้าที่ประเมินพัฒนาการเด็ก จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการเด็กวัย 3-6 ปี เป็นอย่างดี และต้องเข้าใจโครงสร้างของการประเมินอย่างละเอียดว่าจะประเมินเมื่อไร และอย่างไร ต้องมีความสามารถในการเลือกเครื่องมือ และวิธีการที่จะใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงจะทำให้ผลของการประเมินนั้นเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การประเมินพัฒนาการอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ง่ายต่อการปฏิบัติ และนิยมใช้กันมากคือ การสังเกต ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่องและบันทึกไว้เป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอ

หลักการประเมินพัฒนาการของเด็ก

1. การประเมินต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. เน้นการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
3. สภาพแวดล้อมการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติ

4. เน้นการประเมินตามสภาพเป็นจริง โดยมีการสะสมงานของเด็กเป็นรายบุคคล
5. การประเมินต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การใช้เครื่องมือและการจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
6. ไม่ใช่แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเด็กระดับก่อนประถมศึกษา
7. การประเมินเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ

วิธีการที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก

ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีวิธีการและเครื่องมือ การประเมินดังต่อไปนี้

1. วิธีการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ (Formal techniques) ได้แก่ การทดสอบชนิดต่างๆ การสอบปลายภาค และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาต่างๆ หรือการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน

2. วิธีการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ (Informal techniques) ได้แก่ วิธีการประเมินแบบสื่อสารส่วนบุคคล (Personal Communication) ซึ่งมีรูปแบบเน้นการสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมของเด็กในด้านกิจกรรมการแสดงออกอาจเป็นการซักถามพูดคุยกับเด็ก ครู เพื่อน ครูผู้เชี่ยวชาญ พี่เลี้ยงที่ใกล้ชิดเด็ก การสร้างความรู้จักนักเรียนการประเมินจากการปฏิบัติจริง วิธีการประเมินสภาพจริง และการประเมินด้วยพอดโฟลิโอ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้

2.1 การสังเกต เป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้น และครูจดบันทึกไว้ เช่น การจดบันทึกการร้องไห้ การใช้แบบสำรวจรายการ และการจดบันทึกสิ่งที่เด็กเลือกปฏิบัติกิจกรรมหรือเลือกมุมเล่น

2.2 การใช้การสนทนา ใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกประจำวัน

2.3 การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวล ครูควรใช้คำถามที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระ จะทำให้ครูสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก และค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

2.4 การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นวิธีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลแบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กโดยใช้เครื่องมือต่างๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังรวบรวมแบบฟอร์มต่างๆ เช่น

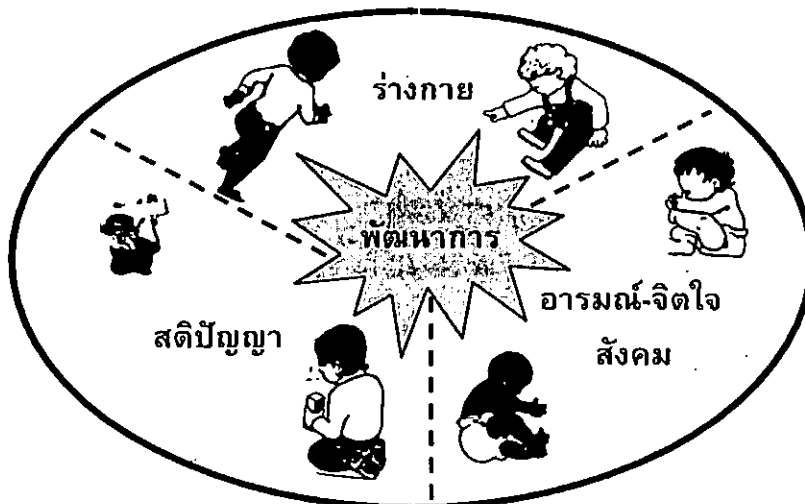
บทที่ 4 ขอบข่ายการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกสุขภาพอนามัย ฯลฯ เอาไว้ในแฟ้มผลงาน เพื่อครูจะได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวเด็กอย่างชัดเจนและถูกต้อง

2.5 การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ตัวชี้ของการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่วไป ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ ฟัน และการเจริญเติบโตของกระดูก แนวทางการประเมินการเจริญเติบโต

ขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็ก

ขอบข่ายในการประเมินเด็กปฐมวัย ครอบคลุมการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ทางด้านร่างกาย ทางด้านอารมณ์ – จิตใจ ทางด้านสังคม และทางด้านสติปัญญาและได้อธิบายรายละเอียดของการประเมินทั้ง 4 ด้าน ดังแสดงในภาพประกอบ 4-2 ดังนี้

ภาพประกอบ 4-2 ขอบข่ายการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

1. พัฒนาการทางร่างกาย

พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การเจริญเติบโตของร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเด็กก่อนปฐมวัย จะไม่รวดเร็วเหมือนวัยทารก แต่จะเป็นไปในอัตราที่คงที่ ส่วนที่พัฒนามาก ได้แก่ วุฒิภาวะระบบประสาท กล่าวคือ กล้ามเนื้อมัดต่างๆ จะแข็งแรงและทำงานประสานกัน ทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว สามารถทรงตัวได้ดีขึ้น อาจกล่าวแยกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.1 กล้ามเนื้อใหญ่ เด็กวัยก่อนประถมศึกษา จะมีอัตราการพัฒนาเป็นไปตามวัย เช่น เด็กอายุ 4 ปี จะสามารถเดินลงบันไดแบบสลับเท้าได้ดีกว่าเด็กอายุ 3 ปี หรือในการกระโดด

เด็กอายุ 3 ปี จะกระโดดสองเท้าพร้อมกัน ครั้นอายุ 4 ปี จะสามารถกระโดดด้วยเท้าข้างเดียว และจะกระโดดสลับเท้าได้ เมื่ออายุ 5 ปีเป็นต้นไป

1.2 กล้ามเนื้อเล็ก โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือจะพัฒนาอย่างมากเช่นกัน ในการวาดภาพตามแบบ เด็กจะวาดรูปวงกลมได้ที่อายุ 3 ขวบ วาดรูปสี่เหลี่ยมได้ที่อายุ 4 ขวบ และวาดรูปสามเหลี่ยมได้ที่อายุ 5 ขวบ เป็นต้น

การจะพัฒนาด้านร่างกายให้ได้ผลดีนั้น เด็กวัยนี้ควรได้วิ่งเล่นออกกำลังกายอย่างเพียงพอ เพื่อช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ ส่วนกล้ามเนื้อเล็ก ควรส่งเสริมให้ทำกิจกรรมที่ต้องใช้มือหยิบจับ เช่น เล่นต่อไม้บล็อก บันดินน้ำมัน วาดรูป แปรงฟัน ช่วยทำงานบ้านง่ายๆ เป็นต้น

ขอบข่ายของการประเมินพัฒนาการด้านร่างกายประกอบด้วย

1. กล้ามเนื้อใหญ่
 - 1.1 การยืน
 - 1.2 การเดิน
 - 1.3 การวิ่ง
 - 1.4 การกระโดด
 - 1.5 การโยน
 - 1.6 การรับลูกบอล
 - 1.7 การเตะลูกบอล
2. กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
 - 2.1 การร้อย
 - 2.2 การตัดกระดาษ
 - 2.3 การวาดภาพอย่างอิสระ

โดยรายละเอียดของพฤติกรรมและความสามารถของเด็กแต่ละระดับอายุตั้งแต่ 3-5 ปี และแนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา. 2540) แสดงในตารางดังนี้

ตาราง 4-1 แนวทางการประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย

พัฒนาการด้านร่างกาย				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
กล้ามเนื้อใหญ่ 1. ยืนขาเดียว	ยืนขาเดียว ได้โดยใช้ อวัยวะบาง ส่วนช่วยใน การทรงตัว	ยืนขาเดียวได้ โดยไม่เสีย การทรงตัว	ยืนขาเดียวได้ อย่างมั่นคง โดยไม่เสียการ ทรงตัว	สังเกตจากการยืนขาเดียว ของเด็กขณะปฏิบัติกิจ กรรม เช่น กิจกรรมการ เคลื่อนไหว และจังหวะ เด็กอาจเคลื่อนไหวอย่าง อิสระตามจินตนาการหรือ ตามเรื่องราวที่ครูเล่า โดย เน้นให้เด็กมีโอกาสยืนขา เดียว หรือในกิจกรรมการ เล่นกลางแจ้ง เด็กอาจ เล่นต๊ะเต หรือข้ามสิ่งกีด ขวางที่ต้องมีการกระโดด ยืนขาเดียว ฯลฯ
2. เดินทรงตัว	เดินทรงตัว ตามแนวที่ กำหนดได้	เดินต่อเท้าไป ข้างหน้าตรง ตามแนวได้	เดินต่อเท้า ถอยหลังตาม แนวได้	สังเกตจากการเดินตาม แนวของเด็ก เช่น ขณะ เดินไปสนามเด็กเล่น ครู อาจชักชวนให้เด็กเดินต่อ เท้าไปข้างหน้าหรือถอย หลังตามแนวในหลายๆ สถานการณ์
3. วิ่งและหยุด	วิ่งและหยุด ได้	วิ่งอย่างรวดเร็วและหยุด ได้โดยเสีย การทรงตัว เล็กน้อย	วิ่งอย่างรวดเร็วและหยุดได้ โดยไม่เสียการ ทรงตัว	สังเกตการวิ่งและหยุด ของเด็กขณะวิ่งเล่นอิสระ ในสนามหรือเล่นเกม กลางแจ้ง

ตาราง 4-1 (ต่อ)

พัฒนาการด้านร่างกาย				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
4. กระโดดขาเดียว	กระโดดขาเดียวได้	กระโดดขาเดียวได้อย่างต่อเนื่อง	กระโดดขาเดียวได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัว	สังเกตการกระโดดขาเดียวของเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม เช่น การเคลื่อนไหวและจังหวะ หรือการเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ
5. โยนลูกบอล	โยนลูกบอลได้	โยนลูกบอลไปข้างหน้าได้	โยนลูกบอลไปข้างหน้าในทิศทางที่ต้องการได้	สังเกตการโยนลูกบอล (ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 นิ้ว) ของเด็กขณะเล่นอิสระหรือเล่นเกมเกี่ยวกับการโยนลูกบอล
6. รับลูกบอล	รับลูกบอลโดยใช้มือทั้งสองและลำตัวช่วย	รับลูกบอลได้โดยไม่ใช้ลำตัวช่วย	รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้	สังเกตการรับลูกบอล (ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 นิ้ว) ของเด็กขณะเล่นอิสระหรือเล่นเกมเกี่ยวกับการโยนลูกบอล
7. เตะลูกบอล	เตะลูกบอลได้	เตะลูกบอลไปข้างหน้าได้	วิ่งไปเตะลูกบอลไปข้างหน้าได้	สังเกตการเตะลูกบอลของเด็กในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งหรือการเล่นอิสระ
8. ร้อยวัสดุ	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 มิลลิเมตรได้	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 มิลลิเมตรได้	ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 มิลลิเมตรได้	สังเกตการเล่นร้อยวัสดุต่างๆ ของเด็ก

ตาราง 4-1 (ต่อ)

พัฒนาการด้านร่างกาย				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
9. ตัดกระดาษ	ตัดกระดาษ ขาดออกจาก กันได้	ตัดกระดาษ ตามแนวเส้น ได้โดยอาจมี รอยหยัก	ตัดกระดาษ ตามแนวเส้น ได้โดยไม่มี รอยหยัก	สังเกตการตัดกระดาษ ของเด็ก
10. วาดภาพ อิสระ	ภาพวาดมี ลักษณะเป็น รูปร่างกลม	ภาพวาดมี ลักษณะเป็น รูปสี่เหลี่ยมมี มุมชัดเจน	ภาพวาดมี ลักษณะเป็น รูปสามเหลี่ยม มีมุมชัดเจน	สังเกตการวาดภาพอย่าง อิสระของเด็ก

2. พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ หมายถึง พัฒนาการที่มีรากฐานมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ในช่วงแรกเริ่มของชีวิต เด็กเล็กๆ จะแสดงออกทางอารมณ์อย่างทันทีและเปิดเผย โดยแสดงพฤติกรรมตามความรู้สึกโดยตรงไปตรงมา ปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดอารมณ์ต่างๆ นั้นเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก และทำให้เด็กแต่ละคนมีอารมณ์ผันผวนและซับซ้อนแตกต่างกัน การจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการรับรู้ ความรู้สึกของตนเองไปสู่การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น และการแสดงออกทางอารมณ์ที่เปิดเผยสู่การควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง พัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมจากความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด ภายในครอบครัวที่ต้องการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสามารถตามวัยที่จะช่วยเหลือตนเองได้ดี เด็กวัยนี้เริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ชอบอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ และยอมรับความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลุกฝังลักษณะ พฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

ขอบข่ายของการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์- จิตใจ และสังคม

1. การแสดงความรู้สึกและอารมณ์
 - 1.1 บอกหรือแสดงความรู้สึก ความต้องการ และอารมณ์ของตนเอง
 - 1.2 รับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ และยอมรับผู้อื่น
 - 1.3 ฟังพอใจในตนเอง
 - 1.4 บอกหรือแสดงความรักผู้อื่น
2. การช่วยเหลือตนเอง
 - 2.1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง
 - 2.2 ระมัดระวังและดูแลตนเองให้ปลอดภัย
3. การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 3.1 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
 - 3.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม
4. คุณธรรม จริยธรรม
 - 4.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง
 - 4.2 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 4.3 ช่วยเหลือและแบ่งปัน
5. มารยาทตามวัฒนธรรมไทย
 - 5.1 ปฏิบัติตนถูกต้องตามกาลเทศะ

โดยรายละเอียดของพฤติกรรมและความสามารถของเด็กแต่ละระดับอายุตั้งแต่ 3-5 ปี และแนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจ สังคม แสดงในตาราง 4-2 ดังนี้

ตาราง 4-2 แนวทางการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
<p>การแสดงความ รู้สึกและอารมณ์</p> <p>1. แสดงความรู้ สึก ความ ต้องการ และอารมณ์</p>	<p>บอกหรือ แสดงความรู้ สึก ความ ต้องการ และ อารมณ์ของ ตนเองได้</p>	<p>บอกหรือ แสดงความรู้ สึก ความ ต้องการ และ อารมณ์ของ ตนเองได้สอดคล้องกับ สถานการณ์ อย่างเหมาะสม</p>	<p>บอกหรือแสดง ความรู้สึก ความต้องการ และอารมณ์ ของตนเองได้ สอดคล้องกับ สถานการณ์ อย่างเหมาะสม</p>	<p>1. สังเกตสีหน้า ท่าทาง คำพูดหรือการแสดง. อาการที่บอก ความรู้สึก ความ ต้องการและอารมณ์ ของเด็กเช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกเจ็บ เหนื่อย หิว ง่วง เบื่อ ชอบ ไม่ชอบ ฯลฯ - ความต้องการและ อยากได้สิ่งต่างๆ เช่น สิ่งของ ความ รัก ความอบอุ่น การดูแล การเอาใจ ใส่ ฯลฯ <p>2. สนทนากับผู้ปก ครองเกี่ยวกับคำพูด หรือ การแสดง อารมณ์ที่บอก ความรู้สึก ความ ต้องการและอารมณ์ ของเด็ก</p>

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
2. แสดงความรู้สึก ความต้องการ และอารมณ์	สนใจความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่นด้วยการฟังหรือมอง	รับรู้ความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่นได้บ้าง	รับรู้ความรู้สึก แสดงอารมณ์ ได้สอดคล้องกับความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตสีหน้า ท่าทาง คำพูด และการแสดงออกต่อผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือ การแสดงความเห็นอกเห็นใจ สงสาร การปลอบโยน การแสดงความยินดี ฯลฯ จากกิจกรรมที่เด็กทำและเหตุการณ์ต่างๆ สนทนากับเด็กเพื่อเข้าใจความรู้สึกเด็กที่มีต่อผู้อื่น สนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับคำพูดและการกระทำของเด็กที่แสดงถึงความสนใจ และการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น
3. ฟังพอใจในตนเอง	บอก/แสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงาน/ความสามารถและยอมรับในสิ่งที่ตนมีอยู่/เป็นอยู่	บอก/แสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงาน/ความสามารถและยอมรับในสิ่งที่ตนมีอยู่/เป็นอยู่	บอก/แสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงาน/ความสามารถ และยอมรับในสิ่งที่ตนมีอยู่/เป็นอยู่	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตสีหน้า ท่าทาง คำพูดที่แสดงความพึงพอใจและยอมรับตนเองในเรื่องต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - สิ่งที่ตนเป็นอยู่ เช่น รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ความเป็นอยู่ในครอบครัว ฯลฯ

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
4. แสดงความ พอใจและ ยอมรับผู้อื่น		บอก/แสดงสี หน้าท่าทาง พอใจในผล งาน/ความ สามารถ และ ยอมรับในสิ่ง ที่ผู้อื่นมีอยู่/ เป็นอยู่	บอก/แสดงสี หน้าท่าทางพอ ใจในผลงาน/ ความสามารถ และยอมรับใน สิ่งที่ผู้อื่นมีอยู่/ เป็นอยู่	- ความสามารถ เช่น ร้อง เพลง ตัดกระดาษ ฯลฯ - ผลงาน เช่น ภาพวาด งานปั้น ฯลฯ 2. สนทนากับเด็กเกี่ยว กับความพอใจในผล งาน ความสามารถ และยอมรับในสิ่งที่ตน มีอยู่ 3. สนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับความพอใจที่ เด็กมีต่อผลงาน ความ สามารถ และการยอม รับในสิ่งที่ตนมีอยู่ 1. สังเกตสีหน้า ท่าทาง และคำพูดที่แสดงถึง ความพึงพอใจและ ยอมรับสิ่งที่ผู้อื่นมีอยู่/ เป็นอยู่ เช่น รูปร่าง หน้าตา ผลงาน ความ สามารถ ความมีน้ำใจ

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
<p>การช่วยเหลือ ตนเอง</p> <p>5. ปฏิบัติกิจ วัตรประจำ วันด้วยตนเอง</p>	<p>ปฏิบัติกิจ วัตรประจำ วันด้วยตนเอง โดยมีผู้ อื่นคอยเตือน และช่วย เหลือเป็น บางครั้ง</p>	<p>ปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันด้วย ตนเองแต่ต้อง เตือนเป็นบาง ครั้ง</p>	<p>ปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันได้ด้วย ตนเอง</p>	<p>2. สนทนากับเด็กเกี่ยวกับ การแสดงความพอใจของ เด็กที่มีต่อผู้อื่นใน เรื่องต่างๆ</p> <p>3. สนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการแสดงความ พอใจของเด็กที่มีต่อ ผู้อื่นในเรื่องต่างๆ</p> <p>1. สังเกตการปฏิบัติกิจ วัตรประจำวันของเด็ก เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> -การแต่งกาย -การรักษาความสะอาด -การใช้ห้องน้ำห้องส้วม -การรับประทานอาหาร -การเก็บเครื่องใช้ -การปูและเก็บเครื่องนอน -การช่วยเหลือตนเองในเรื่องการขับถ่าย <p>ฯลฯ</p> <p>2. การสนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเอง ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน</p>

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
6. ระมัดระวังดูแลตนเองให้ปลอดภัย	ระมัดระวังดูแลตนเองให้ปลอดภัยโดยมีผู้อื่นคอยช่วยเหลือ	ระมัดระวังดูแลตนเองให้ปลอดภัยโดยมีผู้อื่นคอยตักเตือนบ้าง	ระมัดระวังดูแลตนเองให้ปลอดภัยได้	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตการปฏิบัติตนของเด็กขณะทำกิจกรรมต่างๆ สนทนากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการระมัดระวังดูแลตนเองให้ปลอดภัยของเด็ก เช่น <ul style="list-style-type: none"> -การเล่น -การใช้อาคารสถานที่ -การเลือกซื้อและรับประทานอาหาร -การปฏิบัติตนกับคนแปลกหน้า -การเดิน ฯลฯ
การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
7. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้บ้าง	เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้	เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตการปฏิบัติตนในการเล่นกิจกรรมประจำวันและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น สนทนากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
8. ปฏิบัติตนเป็น ผู้นำและผู้ ตาม		เป็นผู้นำและ ผู้ตามได้เป็น บางครั้ง	เป็นผู้นำและผู้ ตามได้	สังเกตการปฏิบัติตนใน เรื่องการเป็นผู้นำและผู้ ตามของเด็กจากการเล่น และการกระทำกิจกรรม ต่างๆ
คุณธรรม จริยธรรม				
9. ปฏิบัติตามข้อ ตกลง	ปฏิบัติตาม ข้อตกลงได้ โดยมีการ ตักเตือนเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติตามข้อ ตกลงได้โดยมี การตักเตือน เป็นบางครั้ง	ปฏิบัติตามข้อ ตกลงได้ด้วย ตนเอง	สังเกตการปฏิบัติตาม ข้อตกลงของเด็กจากกิจ วัตรประจำวันและกิจ กรรมต่างๆ เช่น - เก็บของเข้าที่เมื่อเลิกเล่น - วางรองเท้าให้เรียบร้อย และถูกที่ - ทิ้งขยะให้ถูกที่ - ไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น ฯลฯ
10. รับผิดชอบ งานที่ได้รับ มอบหมาย	ปฏิบัติงานที่ ได้รับมอบ หมายโดยมี การเตือนเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติงานที่ ได้รับมอบ หมายโดยมี การเตือนเป็น บางครั้ง	ปฏิบัติงานที่ได้ รับมอบหมาย ได้	1. สังเกตการปฏิบัติงาน ต่างๆ ของเด็กตาม ที่ได้รับมอบหมาย 2. สนทนากับผู้ปกครอง เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ในงานที่เด็กได้ รับมอบหมาย 3. สนทนาซักถามการมี ส่วนร่วมในการ ทำงานกลุ่มของเด็ก

ตาราง 4-2 (ต่อ)

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ และสังคม				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
11. ช่วยเหลือ และแบ่งปัน	ช่วยเหลือผู้ อื่นได้บ้าง	ช่วยเหลือและ แบ่งปันผู้อื่น โดยมีการเตือน เป็นบางครั้ง	ช่วยเหลือ และแบ่งปันผู้ อื่นได้	สังเกตพฤติกรรมการช่วย เหลือและแบ่งปันของเด็ก ในขณะที่เล่นและทำกิจ กรรมต่างๆ
มารยาทตาม วัฒนธรรมไทย				
12. ปฏิบัติตนถูก ต้องตาม กาลเทศะ	-	ปฏิบัติตนถูก ต้องตาม กาลเทศะได้ โดยมีการเตือน เป็นบางครั้ง	ปฏิบัติตนถูก ต้องตาม กาลเทศะได้	สังเกตการปฏิบัติตนของ เด็กได้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และบุคคล เช่น ไม่พูดแทรกขณะที่ผู้อื่น กำลังพูด ไม่ยื่นคำศัพท์ ผู้ใหญ่ ฯลฯ

3. พัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง พัฒนาการในระยะความคิดแบบก่อนกฎเกณฑ์ คือ เด็กมีความคิดเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่รับรู้ และใช้ความคิดในการแก้ปัญหาได้ แต่ความเข้าใจ เหตุผลนั้นยังไม่สมบูรณ์ ลักษณะที่สำคัญของความคิดในเด็กวัยนี้ มีความคิดฝันและจินตนาการค่อนข้างมาก จะถือตนเองเป็นศูนย์กลาง คิดว่าคนอื่นจะคิดแบบเดียวกับตน มีความสนใจใคร่รู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ครูจะต้องช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญาของเด็กวัยนี้

ขอบข่ายของการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย

1. การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5
2. การจำแนก เปรียบเทียบ
3. การจัดหมวดหมู่
4. การเรียงลำดับ
5. การหาความสัมพันธ์
6. การแก้ปัญหา
7. การรู้ค่าจำนวน
8. การใช้ภาษา
9. ความคิดสร้างสรรค์

บทที่ 4 ขอบข่ายการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

โดยรายละเอียดของพฤติกรรมและความสามารถของเด็กแต่ละระดับอายุตั้งแต่ 3-5 ปี และแนวทางการประเมินพัฒนาการทางด้านสติปัญญา แสดงในตาราง 4-3 ดังนี้

ตาราง 4-3 แนวทางการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
ความสามารถในการรับรู้ 1. รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5	บอกคุณสมบัตินี้ของสิ่ง ที่มองเห็นได้ 2 อย่าง -บอกรสของสิ่งที่ชิมได้ 2 รส -บอกเสียงที่ได้ยิน 2 เสียง -บอกกลิ่นของสิ่งที่ดมได้ 2 กลิ่น -บอกความรู้สึกของสิ่งที่สัมผัสได้ 2 อย่าง	บอกคุณสมบัตินี้ของสิ่ง ที่มองเห็นได้ 3 อย่าง -บอกรสของสิ่งที่ชิมได้ 3 รส -บอกเสียงที่ได้ยิน 3 เสียง -บอกกลิ่นของสิ่งที่ดมได้ 3 กลิ่น -บอกความรู้สึกของสิ่งที่สัมผัสได้ 3 อย่าง	บอกคุณสมบัตินี้ของสิ่ง ที่มองเห็นได้ 4 อย่าง -บอกรสของสิ่งที่ชิมได้ 4 รส -บอกเสียงที่ได้ยิน 4 เสียง -บอกกลิ่นของสิ่งที่ดมได้ 4 กลิ่น -บอกความรู้สึกของสิ่งที่สัมผัสได้ 4 อย่าง	สังเกตจากการที่เด็กบอกคุณสมบัตินี้ของสิ่งของโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 1. ด้านการมองเห็น เช่น สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาณ สั้น-ยาว สูง-ต่ำ ฯลฯ 2. ด้านการชิมรส เช่น รสหวาน เค็ม เปรี้ยว เผ็ด จืด ฯลฯ 3. ด้านการได้ยิน เช่น เสียงธรรมชาติ เสียงไก่ขัน เสียงแตรรถ เสียงน้ำไหล ฯลฯ 4. ด้านการดมกลิ่น เช่น หอมเหม็น ฉุน ไม่มีกลิ่น ฯลฯ 5. ด้านการสัมผัส เช่น เรียบ ขรุขระ นุ่ม แข็ง เย็น ร้อน ฯลฯ

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
<p>ความสามารถ ในการจำแนก เปรียบเทียบ</p> <p>2. จำแนก เปรียบ เทียบ ความ เหมือน ความ ต่าง</p>	<p>จำแนก เปรียบเทียบ เทียบสิ่ง ต่าง ๆ ได้ 3 ลักษณะ</p>	<p>จำแนกเปรียบเทียบ สิ่งต่าง ๆ ได้ 4-5 ลักษณะ</p>	<p>จำแนกเปรียบเทียบ สิ่งต่าง ๆ ได้ 6-10 ลักษณะ</p>	<p>สังเกตจากการที่เด็กบอก หรือแสดงการจำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ตามคุณลักษณะ/คุณ สมบัติ เช่น สี รูปร่าง รูป ทรง ขนาด มิติ น้ำหนัก ปริมาณ ปริมาตร จำนวน เสียง กลิ่น ฯลฯ ในขณะที่ เล่นหรือทำกิจกรรมใน สภาพการณ์ปกติ</p>
<p>ความสามารถใน การจัดหมวดหมู่</p> <p>3. จัดหมวดหมู่สิ่ง ต่าง ๆ</p>	<p>จัดหมวด หมู่สิ่งต่าง ๆ ได้ 2 ลักษณะ</p>	<p>จัดหมวดหมู่ สิ่งต่าง ๆ ได้ 3 ลักษณะ</p>	<p>จัดหมวดหมู่สิ่ง ต่าง ๆ ได้ 4 ลักษณะ</p>	<p>1. สังเกตจากการที่เด็ก บอกหรือจำแนกสิ่งต่าง ๆ เป็นหมวดหมู่ตามคุณ ลักษณะ คุณสมบัติของสิ่ง ของ เช่น สี รูปร่าง รูป ทรง ขนาด จำนวน น้ำ หนัก ประเภท ประโยชน์ ฯลฯ ในขณะที่เล่นหรือทำ กิจกรรมในสภาพการณ์ ปกติ เช่น -เล่นเกมกีฬา</p>

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
ความสามารถ ในการเรียง ลำดับ				-เล่นเครื่องเล่นประเภท บล็อกพลาสติกสร้างสรรค์ -การจัดเก็บวัสดุสิ่งของ เครื่องเล่นเข้าที่เป็นหมวด หมู่ เช่น การจัดเก็บบล็อก ตามขนาด สี รูปทรง ฯลฯ
4. เรียงลำดับสิ่ง ต่างๆ	เรียงลำดับสิ่ง ต่างๆ ได้ 3 ลำดับ	เรียงลำดับสิ่ง ต่างๆ ได้ 4-5 ลำดับ	เรียงลำดับสิ่ง ต่างๆ ได้ 6-10 ลำดับ	สังเกตการเรียงลำดับสิ่ง ต่างๆ ตามจำนวน ขนาด ปริมาณ ความสูง ความ ยาว ที่เด็กเล่นหรือทำกิจ กรรมในสภาพการณ์ปกติ เช่น -เล่นเกมการศึกษา -เล่นบล็อก -จัดลำดับสิ่งต่างๆ ในกิจ วัตรประจำวัน ฯลฯ
5. เรียงลำดับ เหตุการณ์	เรียงลำดับ เหตุการณ์ได้ 3 ลำดับ	เรียงลำดับ เหตุการณ์ได้ 4-5 ลำดับ	เรียงลำดับเหตุ การณ์ได้ 6-7 ลำดับ	สังเกตการเรียงลำดับเหตุ การณ์ขณะเด็กเล่นหรือ ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น 1. สนทนา ตอบคำถาม จากเรื่องราวในนิทาน เหตุการณ์ในชีวิต ประจำวัน 2. เล่นเกมการศึกษา ฯลฯ

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
<p>ความสามารถ ในการหาความสัมพันธ์</p> <p>6. เข้าใจ ตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง</p>	<p>บอก/แสดง ตำแหน่ง ใน- นอก ได้</p>	<p>บอก/แสดง ตำแหน่ง "บน-ล่าง" ทิศทาง "เข้า-ออก" ได้</p>	<p>บอก/แสดง ตำแหน่ง "หน้า-หลัง" ระยะ "ใกล้- ไกล" ทิศทาง "ทางตรง-ทาง อ้อม" ได้</p>	<p>สังเกตการบอก/แสดง ตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง ใน-นอก ใกล้-ไกล ทาง ตรง-ทางอ้อม ขณะปฏิบัติ กิจกรรม เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเคลื่อนที่ตามคำสั่ง/ ข้อตกลง 2. การเข้าแถว 3. การเก็บสิ่งของเครื่องใช้ ของเล่น 4. การเล่นเกมการศึกษา 5. การสนทนาตอบคำถามจากสิ่งที่พบเห็น
<p>7. แสดงความสัมพันธ์ของ สิ่งต่างๆ</p>	<p>บอก/แสดง ความสัมพันธ์ของ สิ่งต่างๆ ได้ 1 ประเภท</p>	<p>บอก/แสดง ความสัมพันธ์ ของสิ่งต่างๆ ได้ 2 ประเภท</p>	<p>บอก/แสดง ความสัมพันธ์ ของสิ่งต่างๆ ได้ 3 ประเภท</p>	<p>สังเกตจากการที่เด็กบอก หรือแสดงความสัมพันธ์ ของสิ่งต่างๆ ตาม ประเภท ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สิ่งที่อยู่กัน เช่น ช้อน- ส้อม นก-รังนก ฯลฯ 2. สิ่งที่ตรงกันข้าม เช่น เล็ก-ใหญ่ สีดำ-สีขาว

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
<p>ความสามารถ ในการแก้ปัญหา</p> <p>8. แก้ปัญหาได้ ตามวัย</p>	<p>ขอความช่วยเหลือ เมื่อมี ปัญหา</p>	<p>พยายามแก้ ปัญหาด้วย ตนเองหลังจาก ได้รับคำชี้ แนะ</p>	<p>พยายามหาวิธี แก้ปัญหาด้วย ตนเอง</p>	<p>3. สิ่งที่เป็นอนุกรมหรือ หาความสัมพันธ์ของ สิ่งที่เรียงกันอยู่ แล้ว บอกสิ่งที่อยู่ลำดับถัด ไป</p> <p>4. สิ่งที่เป็นเหตุผลกัน หรืออุปมา-อุปมัย</p> <p>สังเกตจากการที่เด็กบอก สิ่งที่เป็นปัญหา แสดง พฤติกรรมแก้ปัญหา ในสถานการณ์การเล่น และกิจวัตรประจำวัน</p>
<p>การรู้ค่าจำนวน</p> <p>9. รู้ค่าจำนวน</p>	<p>บอกหรือ แสดงค่า จำนวน 1-3</p>	<p>บอกหรือ แสดงค่า จำนวน 1-5</p>	<p>บอกหรือแสดง ค่าจำนวน 1- 10</p>	<p>สังเกตการหยิบหรือนับ จำนวนสิ่งต่างๆ ของเด็ก ขณะทำกิจกรรมในสถาน การณ์ปกติ เช่น จับกลุ่ม เด็กตามจำนวนที่กำหนด จับคู่บัตรภาพจำนวน</p>

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
การใช้ภาษา				
10. สนทนาหรือเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	สนทนาโต้ตอบ หรือ เล่าเรื่องด้วยคำพูดสั้นๆ ได้	สนทนาโต้ตอบ หรือ เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง	สนทนาโต้ตอบ หรือ เล่าเป็นเรื่องราวได้	สังเกตจากการที่เด็กสนทนาโต้ตอบ/แสดงความคิดเห็น/เล่าเรื่องราวขณะทำกิจกรรมในสภาพการณ์ปกติ เช่น เล่าเรื่องราวจากนิทาน ผลงานศิลปะ รูปภาพ เหตุการณ์ต่างๆ ฯลฯ
11. แสดงความสนใจในการอ่าน	สนใจที่จะให้ผู้อื่นอ่านหนังสือให้ฟัง	เปิดและทำทำอ่านหนังสือ	เปิดและทำทำอ่านหนังสือพร้อมทั้งเล่าเรื่องไปด้วย	สังเกตการที่เด็กแสดงความสนใจด้วยการดู/ถามเกี่ยวกับหนังสือนิทาน รูปภาพ ข้อความสัญลักษณ์ต่างๆ
12. แสดงความสนใจในการเขียน	ขีดเขียนตามความพอใจ	ขีดเขียนเป็นเส้นคล้ายตัวหนังสือ(โดยไม่เห็นความถูกต้องและไม่เกิดจากการฝึก)	เขียนชื่อของตนเอง คำ ข้อความที่ลอกแบบหรือจำมา(โดยไม่เห็นความถูกต้องและไม่ได้เกิดจากการฝึก)	สังเกตจากการเขียนของเด็กขณะทำกิจกรรมในสถานการณ์ปกติ เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์(ศิลปะศึกษา) การเล่นตามมุมการเล่นน้ำ/ทราย ฯลฯ

ตาราง 4-3 (ต่อ)

พัฒนาการด้านสติปัญญา				
พฤติกรรมและ ความสามารถ	เกณฑ์อายุ			แนวทางการประเมิน
	3 ปี	4 ปี	5 ปี	
ความสามารถ ด้านความคิด สร้างสรรค์				
13. มีความคิด สร้างสรรค์	สร้างผลงาน ตามความคิด ของตนเอง	สร้างผลงาน ตามความคิด ของตนเอง โดยมีราย ละเอียดเพิ่ม ขึ้น	สร้างผลงาน ตามความคิด ของตนเองโดย มีรายละเอียด เพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่	สังเกตการทำกิจกรรม แสดงความคิดที่ไม่ลอก แบบผู้อื่น ผลงานมีราย ละเอียด มีการดัดแปลง มี ความรวดเร็วในการคิด และตัดสินใจสร้างผลงาน โดยสังเกตได้จาก -ผลงานทางศิลปะ -การแสดงท่าทางตาม จินตนาการ -การเล่นบทบาทสมมุติ การเล่าเรื่องราวต่างๆ -การเล่นสรรค์สร้างอย่าง อิสระในสถานการณ์ต่างๆ

สรุปพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นแกนกลางของพัฒนาการในวัยนี้ ดังนั้นการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยนี้ครูผู้สอนควรมีทิศทางในการวัดและประเมินที่ถูกต้องและเหมาะสม แมคคาฟีและลีอง (Mcafee & Leong. 1994 : 244) กล่าวว่า การประเมินผลการวิเคราะห์พัฒนาการด้านสติปัญญาประกอบด้วย ความรู้ ความคิด รวมถึงการจำ การแปลความ การแยกประเภท การประเมินค่า การลงความเห็น การสังเคราะห์ การคิดจินตนาการสิ่งที่เป็นไปได้ การนำเสนอ และการแก้ปัญหาด้านการอนุรักษ์ ครูผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในเรื่องการสังเกต การคิด ความเข้าใจ การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้พื้นฐานโดยทั่วไปของเด็ก และกระบวนการพัฒนาสติปัญญา จะได้รับการส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย

บทบาทของครูในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการที่จะเข้าใจพัฒนาการและความก้าวหน้าของเด็กในแต่ละช่วงข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะช่วยให้ครูวางแผนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นครูควรมีบทบาทและหลักในการประเมินดังนี้

1. ครูควรมีความรู้และความเข้าใจในวิชาการประเมินผลการศึกษา ซึ่งกระบวนการของการดำเนินการในการประเมินเรื่องที่มีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ทักษะทางด้านเทคนิค และทักษะความสัมพันธ์ของผู้ทดสอบในการปฏิบัติ เหล่านี้จำเป็นต้องใช้กระบวนการของการดำเนินการเพื่อให้การวัดและประเมินพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะได้นำมาพิจารณาในช่วงนี้ ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมอยู่ หรือในช่วงที่เขาสนใจทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ควรเข้าไปขัดจังหวะ แต่ควรใช้ช่วงเวลานี้ในการสังเกตเด็ก ซึ่งการสังเกตจะทำให้ผู้ประเมินได้เรียนรู้และมีกระบวนการเรียนรู้ในตัวเด็กด้วย ซึ่งจะเพิ่มความเข้าใจให้แก่ผู้ประเมินในผลของการประเมินมากขึ้น

2. ควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินผลแต่ละครั้งโดยละเอียด เด็กระดับปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต ความสามารถและการแสดงออกอาจจะเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม การวัดและประเมินผลควรเป็นเรื่องของการวัดความพร้อมและพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อสนองความมุ่งหมายที่วางไว้ ไม่ใช่วัดเพื่อตัดสินว่าได้หรือตก

3. ควรพิจารณาเลือกเครื่องมือและวิธีการที่จะใช้ประเมินผลการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้และควรใช้เครื่องมือและวิธีการหลายๆ อย่างประกอบกัน ดังต่อไปนี้

3.1 การสังเกต ครูสังเกตเด็กขณะเล่น เรียน และทำงาน ควรสังเกตโดยสม่ำเสมอ ทั้งเป็นหมู่คณะ เป็นรายบุคคล เพื่อทราบความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่างๆ เมื่อมีอะไรผิดปกติขึ้นในตัวเด็ก ครูจะได้ทราบ เข้าใจสาเหตุและแก้ไขปัญหานั้นได้ ดังนั้นควรมีแบบบันทึกการสังเกต โดยมีรายการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรสังเกตซึ่งอาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม นอกจากนี้ควรบันทึกกับข้อบกพร่อง ข้อดี และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กไว้ด้วย คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยเป้าหมายทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 ; อ้างอิงจาก National Education Goal Panel 1998 Principle and Recommendations for Early Childhood Assessments.) กล่าวว่าวิธีการในการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความพร้อมของเด็กสามารถทำได้โดยการเฝ้าสังเกตเด็กดูจากผลงานของเด็ก การถามคำถามปากเปล่าหรือการเขียนตอบ รวมทั้งข้อมูลจากการถามผู้ปกครอง สิ่งที่พึงกระทำในการประเมินผล คือ หากต้องการประเมินความพร้อมของเด็กที่มีอายุน้อยลงมากเท่าไร การเก็บข้อมูลที่ดีที่สุดคือการสังเกตพฤติกรรม (การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ)

3.2 การสนทนาพูดคุย วิธีนี้ใช้ได้ตั้งแต่พบเด็กในตอนเช้า เริ่มต้นสอน กำลังสอน หลังจากสอนแล้ว และเวลาตอนเย็น โดยครูใช้วิธีซักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่เด็กได้พบเห็น ซึ่งถ้าครูต้องการจะวัดผลการสนทนา สามารถจัดเป็นอันดับ ดีมาก ดี พอใช้ เด็กคนใดที่จะต้องแก้ไขหรือส่งเสริมควรบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุ

3.3 การตรวจผลงาน วิธีนี้ได้จากการนำผลงานของเด็ก เช่น สมุดงาน ภาพวาด สิ่งประดิษฐ์ งานปั้น ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน อันดับคุณภาพของงานควรมี 3-5 อันดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก หรือ ดี ปานกลาง อ่อน การจัดอันดับคุณภาพเพื่อจะได้ดูความเคลื่อนไหวทางการพัฒนาการของเด็ก ถ้าเด็กอยู่ในอันดับดี แสดงว่าการเรียนมีผลดี เป็นที่ต้องการ ตรงข้ามถ้าเด็กอยู่ในอันดับต่ำ ครูต้องรีบแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ควรจะได้เก็บผลงานของเด็กไว้ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละครั้งด้วย

3.4 การใช้ข้อสอบปากเปล่า วิธีนี้เหมาะกับเด็กอนุบาล ซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ครูควรปฏิบัติได้โดยการสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ และเป็นกันเอง ควรเตรียมข้อสอบไว้ล่วงหน้าว่าจะถามอะไร และถามอย่างไร ข้อสอบอาจจะเป็นรูปภาพหรือของจริงทั้งนี้ก็เพื่อความยุติธรรม จะได้ถามเด็กในเนื้อหาชุดเดียวกัน ควรลำดับเนื้อเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจและต่อเนื่องด้วย ควรใช้วิธีนี้อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง เพื่อทราบผลการพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก การบันทึกการวัดผลใช้แบบการจัดอันดับคุณภาพ

3.5 การใช้ข้อทดสอบ ใช้สอบเด็กเพื่อบันทึกคะแนนไว้เป็นหลักฐาน ควรใช้วิธีนี้อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง ควรจัดข้อทดสอบให้มีคุณภาพเหมาะสมกับเด็ก และควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้คือ ภาพชัดเจน เนื้อหาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน

การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยเป็นการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ใช่วัดว่าได้หรือตก ครูควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม ดำเนินบทบาทเป็นผู้สังเกต ฝึกดุผู้เรียน สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน น่าสนใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง สามารถนำมาวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กต่อไป

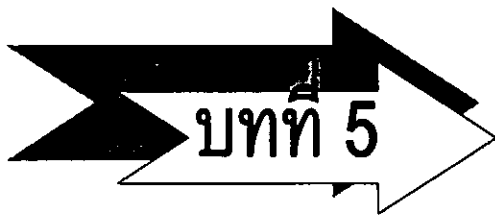
บทสรุป

การวัดและประเมินพัฒนาการความสามารถหรือศักยภาพ เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อชี้บอกพัฒนาการความสามารถและการเรียนรู้ของเด็ก ขอบข่ายของการวัดและประเมินเป็นทิศทางให้ครูผู้สอนสามารถค้นหาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียน ผลการประเมินมีความหมายต่อเด็กและสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการวัดและประเมินตามแนวทางที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

**ตอนที่ 2 การวัดและประเมินแบบเป็น
ทางการ**

บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

บทที่ 6 แบบทดสอบชนิดครูสร้าง

แบบทดสอบมาตรฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย

ความนำ

เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีคุณลักษณะและคุณสมบัติเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นเฉพาะตนเอง จึงส่งผลให้เด็กมีความสามารถ ความฉลาด และมีศักยภาพทางด้านวิชาการ ตลอดจนบุคลิกภาพของตนเองออกมาโดยไม่เหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ ดังนั้นวิธีการที่รู้ว่าเด็กคนใดมีความสามารถด้านใด ระดับมากน้อยเพียงใด ที่ใช้ในระดับปฐมวัยตั้งแต่ในอดีตมา เป็นการวัดและประเมินแบบเป็นทางการด้วยการใช้แบบทดสอบ ซึ่งประกอบด้วยการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และแบบทดสอบชนิดที่ครูสร้างขึ้น สำหรับในบทนี้ครอบคลุมเนื้อหาการวัดและประเมินแบบเป็นทางการด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน ในประเด็นหัวข้อดังนี้ ประวัติการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยแบบเป็นทางการ ความหมายของคำว่าเชาว์ปัญญา ประเภทของแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย ชนิดของแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัดและประเมินเด็กปฐมวัย ข้อพึงระวังการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

ประวัติการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยแบบเป็นทางการ

สำหรับประวัติการวัดและการประเมินเด็กปฐมวัยแบบเป็นทางการเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบโดยเฉพาะเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ผู้เขียนแบ่งช่วงระยะเวลาออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 19 (ค.ศ.1800 – ค.ศ.1900)
2. ช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1901 – ค.ศ.2000)
3. ช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2001 – อนาคตอันไกล)

1. ช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 19 (ค.ศ.1800 – ค.ศ. 1900)

การศึกษาเรื่องเด็กปฐมวัยในช่วงระยะเวลานี้ มีความเด่นชัดขึ้นโดยนักปรัชญาต่างให้ข้อคิดเห็นว่าการศึกษาคำความเข้าใจเด็กเล็กในเรื่องของการเจริญเติบโตและพัฒนาการ เป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากช่วงระยะเวลาของเด็กช่วงนี้เป็นระยะเวลาที่มีความเป็นเฉพาะของชาติมนุษย์ (a separate period in the life circle) ที่มีความสำคัญเป็นรากฐานของการพัฒนามนุษย์ที่ควรได้ศึกษาและพัฒนา นักปรัชญา และนักการศึกษาดังกล่าว อาทิ ในปี ค.ศ. 1774

จอห์น เพรสตารอสซี (Johann Pestalozzi) เขียนเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการของลูกอายุ 3 ถึง 3 ½ ขวบ เสนอความคิดจัดโปรแกรมการศึกษาโดยเฉพาะให้กับเด็ก ให้มีความแตกต่างจากระดับอื่นๆ จอห์น ล็อก (John Locke) เขียนหนังสือเรื่อง แง่คิดเกี่ยวกับการให้การศึกษา รูโซ (Rousseau) เขียนเรื่อง อีมายด์ (Emile) และ เฟรดเดอริค ฟลอยเบล (Frederick Froebel) เขียนเรื่องการศึกษาของมนุษย์ (Education of Man, 1826) ซึ่งผลงานของนักเขียนเหล่านี้มีอิทธิพลในการให้ความสำคัญต่อลักษณะเฉพาะและความต้องการของเด็ก (Wortham.1990) ดังนั้น ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 และเห็นเด่นชัดในต้นศตวรรษที่ 19 แนวความคิดทางด้านการให้ความสำคัญแก่เด็ก โดยเฉพาะผลงานของรูโซ เชื่อว่าการให้การศึกษามีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ดีต่อมนุษย์ การศึกษาต้องช่วยให้มนุษย์มีความเหมาะสม โดยเฉพาะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและให้สอดคล้องต่อความสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล จึงมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก แต่สำหรับบทบาทและความเคลื่อนไหวด้านการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยแบบเป็นทางการในช่วงสองศตวรรษนี้ (คศ.1800-1900) มีการให้ความสนใจในการวัดและประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัยน้อยมาก

สำหรับการวัดและประเมินกับเด็กในระดับอื่นเริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนคริสตกาล เป็นเวลา 1115 ปีมาแล้ว โดยชาวจีนได้ใช้ระบบการสอบเป็นการสอบข้าราชการพลเรือนอย่างเป็นทางการ ชาวจีนได้มีวิธีการทดสอบปฏิบัติการภายใต้การควบคุมเงื่อนไขต่างๆ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดและการประเมิน การปิดบังชื่อผู้สมัครสอบและผู้ตรวจ สิ่งที่เป็นต่อรูปแบบของเงื่อนไขการทดสอบและความสำคัญในการเรียงลำดับคะแนน ประเด็นเหล่านี้ชาวจีนได้นำมาใช้แล้ว ในขณะที่ซีกโลกตะวันตกยังมิได้มีการดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ จนกระทั่งมีการหยิบยกประเด็นการตัดสินใจแนกบุคคลที่อาจได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการศึกษา และบุคคลที่ได้รับการพิจารณาแล้วว่าไม่สามารถศึกษาได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีความจำเป็นที่น่าจะมีรูปแบบบางประการซึ่งสามารถจำแนกความสามารถของมนุษย์ ประกอบกับในยุคนั้นเป็นยุคที่เริ่มสนใจรักษากลุ่มบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิต วิกัลจริตและปัญญาอ่อนด้วย แนวคิดนี้กระตุ้นให้นักวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ของชาวฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา สร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินความสามารถมนุษย์ และนำมาสู่แนวความคิดที่จะวัดและประเมินในเด็กปฐมวัย ดังนั้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ต่อในช่วงศตวรรษที่ 19 จึงมีนักปรัชญา นักการศึกษา และนักจิตวิทยา ซึ่งต่อมามีชีวิตอยู่ในช่วงก่อนศตวรรษที่ 20 ท่านเหล่านี้ได้สร้างเครื่องมือโดยอาศัยทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางสมองและมโนคติต่างๆของสติปัญญา ในช่วงนี้การวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมของเด็กปฐมวัยยังไม่ได้มีการศึกษาและเริ่มต้นอย่างจริงจัง ดังเช่น (Goodenough.1949.Johnson.1894 อ้างถึงใน ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์.2536; ล้วนและอังคณา สายยศ.2535)

- ค.ศ. 1838 นายแพทย์ชาวฝรั่งเศสเอสไควรอล (Esquirol) ทำการศึกษาและให้การรักษาพวกวิกลจริต และพวกที่มีความบกพร่องทางสมองสร้างระบบโดยใช้ภาษาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินและวินิจฉัยว่าใครปัญญาอ่อน ต่อมามีนายแพทย์ชาวฝรั่งเศส คือ เซแกวง (Sequin) ผู้คิดค้นสร้างข้อสอบแบบภาษาท่าทาง (Non-verbal) เพื่อใช้วัดบุคคลพวกปัญญาอ่อน

- ค.ศ. 1863 เซอร์ ฟรานซิส แกลตัน (Galton) บิดาของการทดสอบทางสติปัญญา นักชีววิทยาชาวอังกฤษ เป็นผู้ริเริ่มใช้แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา โดยทดสอบความรู้สึกเรื่องความแตกต่างของเสียง และทดสอบความแตกต่างของการมองเห็น ดังนั้นจึงเป็นแบบทดสอบวัดคุณลักษณะของประสาทสัมผัสและการมองเห็นเป็นประการสำคัญ ต่อมาพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะของคน เช่น วัดส่วนสูง น้ำหนัก ช่วงแขน พลังหายใจ พลังในการดึง การได้ยิน การเห็น และคุณลักษณะอื่นๆอีกมาก ทั้งนี้ก็เพื่อจะนำไปใช้ศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะแกลตันมีความเชื่อว่าคุณลักษณะบางประการของคน เช่น การจำแนกของประสาทสัมผัส เป็นทางนำไปสู่การวัดเชาว์ปัญญาของคนได้ และเขาก็ยังเป็นผู้นำคนแรกในการใช้เครื่องมือวัดที่เรียกว่า *มาตราจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale)* และแบบสอบถาม และเป็นผู้คิดวิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบต่างๆ อีกด้วย

- ค.ศ. 1890 ไนเยอร์มัน วุนด์ (Wundt) และคัทเทลล์ (James Cattell) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจเฉพาะเรื่องการวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพิเศษ เขาเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า *การทดสอบปัญญา (Mental Test)* ได้สร้างเกณฑ์การวัด อาทิ วัดแรงกล้ามเนื้อ (Dynamometer) วัดอัตราการเคลื่อนไหว แบบนี้วัดช่วงเวลาซึ่งให้มือเคลื่อนผ่านระยะทาง 50 เซนติเมตร อย่างเร็วที่สุด การรับรู้ระยะทางแคบๆ สองจุดบนผิวหนัง ซึ่งมีชื่อเรียกว่า Two-point discrimination วัดความไวต่อการเจ็บปวด วัดการจำแนกน้ำหนักขนาดต่างๆ วัดความไวต่อการรับรู้เสียง วัดความเร็วในการเรียกชื่อสิ่งของ 10 สิ่งมี 4 สี เรียงแบบสุ่ม วัดความแม่นยำของแต่ละบุคคลในการแบ่งครึ่งเส้นซึ่งยาว 50 เซนติเมตร วัดความแม่นยำซึ่งแต่ละบุคคลชี้ในเวลา 10 วินาที วัดความจำแบบนกแก้วให้ระลึกทันทีทันใด แบบทดสอบของคัทเทลล์ส่วนใหญ่สร้างเพื่อสอบวัดเชาว์ปัญญาหรือวัดความแตกต่างระหว่างบุคคล

นักการศึกษาทั้งในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ได้ให้ความสำคัญต่อการจำแนกบุคคลทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และคุณลักษณะเฉพาะอย่างละเอียด แต่ยังคงขาดเครื่องมือที่นำมาวัดและประเมินเพื่อแยกแยะความแตกต่างระหว่างบุคคล วัดแต่ธรรมชาติประสาทสัมผัสเท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินได้รับอิทธิพลของความคิดเกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นการวัด

และประเมินพวกที่มีความบกพร่องทางสมองเป็นส่วนใหญ่ พัฒนาการสติปัญญาของมนุษย์ถูกสนใจที่ถูกวัดและประเมินแต่การให้ความสนใจวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมีน้อยมาก

2. ช่วงระยะเวลาศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1901-ค.ศ.2000)

สำหรับในช่วงศตวรรษที่ 20 นี้ นับเป็นช่วงเวลา que เรียกว่า ยุคแห่งการปฏิวัติการวัดและการทดสอบเด็กปฐมวัยอย่างเป็นทางการ (The Evolution of Measurement and Testing with Young Children) ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญของความเคลื่อนไหวในการวัดและประเมินที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย (Wortham.1995:5 – 13. และดวงเดือน ศาสตราภกร. 2536) ดังนี้

2.1 อิทธิพลของความเชื่อเกี่ยวกับการวัดสติปัญญา

ในช่วงปี ค.ศ.1904 รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาฝรั่งเศสให้ อัลเฟรด บีเน็ต (Alfred Binet) เป็นผู้นำสร้างเครื่องมือที่สามารถบอกได้ว่าคนใดจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ เป็นแบบวัดความสามารถทางสมองด้วยคำถามประเภทนามธรรมต่าง ๆ เช่น ความจำ ความเข้าใจ และความนิยม เป็นต้น นอกจากนี้มี ซีโมน (Simon) ร่วมกับ บีเน็ตได้พัฒนาแบบทดสอบเพื่อแยกแยะความสามารถทางสติปัญญาของเด็กขึ้นอีก โดยได้ดำเนินการสอบกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กปกติและเด็กที่ด้อยกว่าธรรมดาจำนวนไม่มากนักในปารีส วัดจุดประสงค์ที่สำคัญของแบบทดสอบคือ เพื่อตัดสินพัฒนาการทางด้านสติปัญญาโดยทั่วไปมากกว่าการทำงานของประสาทสัมผัสอย่างง่าย ๆ ข้อคำถามเรียงตามลำดับจากง่ายไปสู่ยาก ความพยายามของบีเน็ตและซีโมนก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในวงการทดสอบในระยะเริ่มต้น และยังผลให้เกิดการเคลื่อนไหวในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยและที่สำคัญคือ ได้เกิดวิธีการที่เป็นมาตรฐานในการจัดทำข้อสอบมาตรฐาน ในเรื่องการจัดเรียงข้อคำถาม การดำเนินการสอน และการรายงานผล ศตวรรษนี้จึงเป็นเวลาเริ่มต้นของการปฏิวัติการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย ในฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาและสถาบันการศึกษาภาคบังคับได้อนุญาตให้มีการทดสอบความสามารถทางสติปัญญาของเด็กที่เข้าเรียน เพื่อช่วยแยกแยะความสามารถของเด็กเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนได้ รวมทั้งได้อนุญาตให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพของเขา นับว่าเป็นยุคเริ่มต้นให้ความสนใจวัดเชาวน์ปัญญาของคนอย่างจริงจัง และเป็นยุคที่ให้ความสนใจในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง

2.2 อิทธิพลของการเคลื่อนไหวในการศึกษาเด็ก

ก่อนช่วงปี ค.ศ.1900 – ค.ศ.1930 เป็นช่วงระยะเวลามีการเคลื่อนไหวโดยนักจิตวิทยา นักการศึกษา ในการศึกษาเด็กอย่างจริงจังโดยเน้นเรื่อง 1) ลักษณะเฉพาะของเด็กปกติ 2) อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม 3) การปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือสำหรับวัยเด็กปฐมวัย เวิร์คแฮม (Wortham.1995) กล่าวว่า ในยุคนี้มีผู้นำสำคัญเริ่มก่อให้เกิดการศึกษาเคลื่อนไหวเด็ก คือ จี สแตนลีย์ ฮอลล์ (G. Stanley Hall) แห่งมหาวิทยาลัยคลาค

(Clark) และวอเชสเตอร์ (Worcester) ผู้เริ่มก่อตั้งศูนย์แห่งการศึกษาเด็ก และมีลูกศิษย์คือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) อาร์โนลด์ (Arnold Gesell) และลีวีส์ เทอร์แมนด์ (Lewis Terman) ได้สานต่อความคิดเกี่ยวกับการศึกษา การวัดและการประเมินเด็กปฐมวัย โดยดิวอี้ (Dewey) สนับสนุนการปฏิรูปโปรแกรมการศึกษาให้กับเด็กเล็ก เทอร์แมนด์ (Terman) เป็นผู้นำทางการใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาเด็ก กีเซล (Gesell) ให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาแบบทดสอบที่วัดพฤติกรรมเด็ก กีเซลล์ ซึ่งรับการฝึกฝนมาด้านกุมารแพทย์ได้เริ่มต้นศึกษาเด็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คนโดยแบ่งออกเป็น 10 ระดับอายุ คือ ตั้งแต่ เกิด 4,6,9,12,18,24,36,48, และ 60 เดือน เด็กเหล่านี้ได้รับการทดสอบจิตวิทยา และมีการสำรวจสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่บ้าน แม้ว่าจะแสดงให้เห็นถึงความสนใจในวิธีการบ้างเล็กน้อย แต่ผลที่ได้รับในระยะเริ่มต้นนี้ก็ได้ออก "ตารางพัฒนาการ" ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะพัฒนาการจำนวนประมาณ 150 ข้อ โดยแยกเป็น 4 ด้าน คือ พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านภาษา พฤติกรรมด้านการปรับตัว และพฤติกรรมด้านสังคม-บุคคล งานของกีเซลล์ยังคงทำต่อเนื่องกันมากกว่า 40 ปี โดยมีการพัฒนาแบบทดสอบต่างๆ ที่ใช้กับทารกและเด็กปฐมวัย กีเซลล์ได้ใช้เทคนิคแบบใหม่ในการสังเกตเด็ก เช่น การใช้ห้องกระจกมองด้านเดียว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี พอลีน พาร์ค และ วิลสัน แนปปี้ (Pauline Park and Wilson Knapp) มหาวิทยาลัยเยล จอห์น แอนเดอร์สัน (John Anderson) มหาวิทยาลัยไอโอวา เบอร์ด บัลด์วิน (Bird Baldwin) มหาวิทยาลัยครุโคลัมเบีย ลุยอีส มีค (Lois Meek) สถาบันเมอร์ลินพาร์เมอร์ในดีทรอยต์ เอ็ดนา โนเบิล ไวท์ (Edna Noble White) และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบอร์กลีย์ เฮอริเบอร์ท สโตลซ์ และแนนซี เบเลย์ (Herbert Stoiz and Nancy Bayley) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาเหล่านี้ได้ปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อให้ได้ใช้กับเด็กปฐมวัย ลอว์เรนซ์ เค แฟรงค์ส์ (Lawrence K Franks) ได้รับทุนจากมูลนิธิลอคกีเฟลเลอร์ให้ตั้งสถาบันเด็กขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเด็กเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้การเคลื่อนไหวในเรื่องการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยจึงได้เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ซึ่งผิดกับนักวิทยาศาสตร์และนักการศึกษาในยุคต้นศตวรรษที่ 19 ให้ความสนใจต่อเด็กในวัยเรียนและเด็กที่มีความบกพร่องทางสมองเป็นส่วนใหญ่

2.3 อิทธิพลของการวัดสติปัญญา ความพร้อม ผลสัมฤทธิ์และความถนัด

ปี 1930 เป็นช่วงการเคลื่อนไหวการใช้แบบทดสอบ มีการพัฒนาแบบทดสอบวัดสติปัญญาของเด็กที่มีชื่อว่า The Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC) โดยเวคสเลอร์ (Wechsler) มีโครงการทำวิจัยติดตามผลระยะยาวเพื่อดูผลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสติปัญญา (ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์. 2536. และ ล้วน และอังคณา สายยศ. 2535)

ในระหว่างปี 1940 มีแบบทดสอบวัดและประเมินทารกและเด็กปฐมวัยหลายฉบับ ได้แก่ The Cattell Infant Intelligence Scale (Cattel) The Northwest Infant Intelligence Scale (Gilliland) ซึ่งใช้วัดและประเมินความสามารถของทารก The Leiter International Performance Scale (Leiter), และ The Full Runge Picture Vocabulary Test ในขณะที่ของ ลีอิตเตอร์ (Leiter) และแบบทดสอบ The Full Runge Picture Vocabulary เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถเด็กปฐมวัยอายุ 2 ปีขึ้นไป

ตอนปลายปี 1940 เพียเจต์ (1952) ได้อธิบายความสำคัญและโครงสร้างของสติปัญญาเด็กเล็ก และเน้นการให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่จะพัฒนาการสติปัญญาขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ช่วงปี 1940 และ 1950 การเน้นด้านสติปัญญาเปลี่ยนไปเป็นการศึกษาองค์ประกอบของบุคลิกภาพ สังคม และกลไกต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กับหน้าที่ต่างๆโดยทั่วไป ต่อมาปี 1960 นับเป็นจุดเริ่มต้นของความก้าวหน้าในการทดสอบเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลกลางของอเมริกาให้การสนับสนุนมีโปรแกรมเฮดสตาร์ท ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ให้โอกาสเด็ก ๆ ได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างทั่วถึง โปรแกรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความจำเป็นต่อการประเมินผลโปรแกรม และต้องการเครื่องมือวัดและประเมินในระดับปฐมวัยอย่างเพียงพอ

2.4 อิทธิพลของโครงการเฮดสตาร์ท

โครงการเฮดสตาร์ทเป็นโครงการช่วยเด็กเล็กให้มีการศึกษาโดยได้รับทุนจากรัฐบาลกลาง ช่วยเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน (lower-class) และเด็กที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เน้นกฎของวุฒิภาวะซึ่งเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูตามสภาพของสังคมและอารมณ 2) เน้นวิธีการสอนแบบโครงสร้าง 3) เน้นการคิดโครงสร้างความรู้ของเด็ก ดังนั้น ในระหว่างปี 1960 – 1980 มีการสร้างและพิมพ์เครื่องมือวัดและประเมินผลเด็กที่อยู่ในโครงการมากกว่า 200 เครื่องมือ (ดวงเดือน ศาตราภรณ์. 2536) ดังนี้

ปี ค.ศ.1960 มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดทั้งด้านอารมณ์ (affective domain) ด้านสติปัญญา (intellectual domain) ด้านกลไกทางจิต (psychomotor) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (subject-achievement domain) พัฒนาการเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ เนื่องจากมองมนุษย์ในมุมกว้างขึ้นทั้งทางด้านทักษะความสามารถและความถนัด

ปี ค.ศ.1965 ถึง ปี ค.ศ.1975 มีแบบทดสอบหลายฉบับ ได้แก่ McCarthy Scales of Children's Abilities (MSCA) (McCarthy), The Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence (WPPSI) (Wechsle) และ The Caldwell Preschool Inventory (CPI) แบบทดสอบ CPI สร้างจุดประสงค์ของหลักสูตร และเริ่มต้นการเคลื่อนไหวในเรื่องอิงเกณฑ์ (Hoepfner et al)

ปี ค.ศ.1971 ศูนย์กลางการศึกษาการประเมินผล และศูนย์วิจัยเด็กเล็กที่ทางด้านการศึกษาของ บัณฑิตวิทยาลัย ยู ซี แอล เอ (The UCLA Graduate School of Education) ได้พิมพ์คำแนะนำวิธีการประเมินแบบทดสอบที่ใช้กับเด็กปฐมวัยและเด็กเล็กเป็นจำนวนมากกว่า 120 แบบทดสอบ โดยมีประสงค์ที่จะให้ครู ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเด็กเล็กได้เข้าใจเรื่อง ความเที่ยงตรง ความเหมาะสมของผู้เข้ารับการทดสอบ วิธีการดำเนินการทดสอบ และเทคนิคการหาเกณฑ์มาตรฐานที่ดีของแต่ละแบบทดสอบ จากวิธีการเหล่านี้ทำให้พบว่าใน 120 แบบทดสอบ ซึ่งประกอบไปด้วย 630 แบบทดสอบย่อย มีเพียง 7 แบบทดสอบย่อยเท่านั้นที่ได้รับการประมาณค่าว่ามีความเที่ยงตรงดี การประมาณค่าความเหมาะสมของผู้เข้ารับการทดสอบ และวิธีการดำเนินการทดสอบโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีแทบทุกแบบทดสอบ แต่การประมาณค่าเทคนิคการหาเกณฑ์มาตรฐานที่ดีนั้นอยู่ในระดับขั้นต่ำหรือขั้นพอใช้เท่านั้น

การพัฒนาแบบทดสอบในระดับปฐมวัยยังมีต่อไป แต่ยังมีปัญหาในเรื่อง ความเที่ยงตรง นั่นคือ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงในการทำนาย นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องวิธีการที่เป็นมาตรฐานว่ายังไม่ดีพอ และยังพบว่าแบบทดสอบวัดความพร้อมและแบบทดสอบคัดเลือกเพื่อให้เด็กได้เรียนตามสภาวะที่เขาเป็นอยู่ยังขาดความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

ในปี ค.ศ.1987 มีการพิมพ์บทความขึ้นชื่อเรื่องหนึ่ง ชื่อว่า การใช้และการใช้ในทางผิดของการทดสอบความพร้อมและการทดสอบการคัดเลือกพัฒนาการ (Uses and Abuses of Development Screening and School Readiness Testing) โดย ซามูเอล ไมเซลส์ (Samuel Meisels.) ในบทความนี้ได้หยิบยกประเด็นที่สำคัญ ๆ หลายประเด็นที่ตรงกับปัญหาการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะประเด็นที่ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะให้เด็กถูกทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความพร้อมและแบบทดสอบการคัดเลือกพัฒนาการ ซึ่งมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นเล็กน้อยหรือไม่มีเลย และสมมติว่าเด็กได้รับการทดสอบแล้ว เด็กเหล่านี้จะได้รับการตีตราว่ามีพัฒนาการเหมาะสมที่จะเรียนหรือไม่เหมาะสม ซึ่งการตีตรานี้เชื่อถือได้เพียงใด และมันเป็นสิทธิที่ชอบธรรมหรือไม่ที่รัฐไปจำกัดสิทธิที่ชอบธรรมในการศึกษาซึ่งอนุญาตให้เด็กทุกคนมีสิทธิในการเรียนได้อย่างเสรีในระดับปฐมวัย ไมเซลส์ ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้แบบทดสอบมาตรฐานคัดเลือกความพร้อมในการเข้าเรียนของกิเซลล์ (The Gesell School Readiness Screening Test) ซึ่งจะรู้จักกันในชื่อว่า The Gesell Preschool Test นั้น แม้ว่าจะมีโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ใช้แบบทดสอบนี้ประมาณตั้งแต่ 100-1,000 โรงเรียน แต่แบบทดสอบของกิเซลล์ล้มเหลวในการแสดงคุณสมบัติในการวัดเชิงจิตวิทยา คือเรื่องของความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง และผู้พัฒนาแบบทดสอบยังใช้มโนคติของอายุพัฒนาการซึ่งไม่เคยมีการตรวจสอบ

2.5 อิทธิพลการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ในปี 1980 ได้มีการพัฒนาทฤษฎีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของพฤติกรรมทางปัญญา สเตอร์นเบิร์ก (Sternberg) ได้นำเสนอส่วนประกอบของกระบวนการข้อสนเทศ (information processing components) ที่ประกอบกันเป็นพฤติกรรมทางปัญญา การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้เสนอ สติปัญญาที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ภาษา ดนตรี มิติสัมพันธ์ เหตุผลในเชิงคณิตศาสตร์ ความสมดุลของร่างกาย (bodily - kinesthetic) และรูปแบบของบุคคลทั้งภายในและภายนอก และมีเครื่องมือที่ใช้กับเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ The Battelle Developmental Inventory The Bracken Basic Concept Scale The Early Peabody Picture Vocabulary Test Revised แบบทดสอบแต่ละชุดมีขีดจำกัดเฉพาะ เนื่องจากแบบทดสอบเหล่านี้ ได้ถูกออกแบบเพื่อใช้กับเด็กปฐมวัย อย่างมีขีดจำกัด โดยเฉพาะจำกัดในเรื่องการวิเคราะห์รายชื่อ การหาความเชื่อมั่น ดังนั้นปัญหานี้ชี้ให้เห็นว่าน่าจะได้มีการพัฒนาแบบทดสอบให้เหมาะสมกับการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยต่อไป

สรุปสำหรับประวัติของการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ จะเห็นได้ว่า การใช้แบบทดสอบมาตรฐานเด็กปฐมวัย มีบทบาทในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 และมีการพัฒนาแบบทดสอบวัดพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 โดย เซแกว (Sequin) บีเนต (Benet) นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสและนักจิตวิทยาอื่นๆ อีกหลายท่าน ต่อจากนั้น มีการสร้างความเข้าใจพัฒนาการเด็ก จึงช่วยให้การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินอย่างเป็นทางการโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดเด็กในด้านสติปัญญาได้ถูกต้องมากขึ้น และต่อมา ในสหรัฐอเมริกา หลังจากที่มีการเคลื่อนไหวการศึกษาเด็ก โดยจัดตั้งสถาบันเด็กขึ้นในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น มีการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อใช้กับเด็กปฐมวัย วัดทางด้านสติปัญญาในหลายองค์ประกอบ รวมทั้ง วัดทางด้านบุคลิกภาพและสังคม ดังนั้น การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยในช่วงแรกเป็นลักษณะการวัดแบบเป็นทางการ แบบการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน

ความหมายของคำว่า เซาว์ปัญญา

คำว่าเซาว์ปัญญามาจากคำภาษาอังกฤษว่า Intelligence Quatiest ใช้ตัวย่อว่า IQ แต่มีนักการศึกษาเรียกลักษณะที่คิดนี้ในความหมายคำอื่น ๆ อีกเช่น วิสัยสามารถ (capacity) ศักยภาพ (potential) ความสามารถ (ability) และความถนัด (aptitude) (ล้วนและอังคณา สายยศ. 2541) ซึ่งความหมายของคำนี้มีดังนี้ (ประชุมสุข อาชวอรุณ. 2519)

1. คำว่าเขาวนัปัญญาควรถือเป็นคำบรรยายลักษณะมากกว่าเป็นคำอธิบาย ไอคิว เป็นสิ่งแสดงถึงระดับความสามารถของบุคคล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับปกติอายุของเขาไม่มีแบบสอบเขาวนัปัญญาใดสามารถบอกเหตุผลของความสามารถในการทำข้อสอบของเขาได้ การบอกว่าการทำข้อสอบไม่ดี หรือการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันใช้ไม่ได้ เป็นเพราะ "เขาวนัปัญญาไม่พอ" เป็นการพูดซ้ำข้อความกันโดยไม่จำเป็น (tautology) และไม่มีทางทำให้เราเข้าใจส่วนบกพร่องของบุคคลได้เลย ที่จริงแล้ว อาจกลับเป็นการหยุดยั้งความพยายามในการสำรวจหาสาเหตุของข้อบกพร่องในประวัติชีวิตของบุคคล

2. ไอคิวไม่ใช่จะอยู่คงที่และไม่เปลี่ยนแปลง ไอคิวเปลี่ยนแปลงได้โดยการแทรกแซงของสิ่งแวดล้อม หลักฐานบางอันสำหรับข้อสรุปนี้ได้พิจารณาแล้วในตอนก่อน ซึ่งว่าด้วยเรื่องการศึกษาาระยะยาว หลักฐานอื่นๆ มาจากการสำรวจต่างๆเกี่ยวกับผลของการศึกษา โปรแกรมการฝึกผู้คน และการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่สำคัญๆ เขาวนัปัญญาของบุคคล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นผลอันสลับซับซ้อนของปฏิกริยาร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่อเนื่องกันไปมากมาย ที่ใดๆ ก็ตามในสายต่อเนื่องของสาเหตุและผลนี้มีโอกาสที่จะทำปฏิกริยาร่วมครั้งหนึ่งๆ จะกำหนดทิศทางของปฏิกริยาร่วมครั้งต่อไป ผลที่อาจเป็นไปได้จึงเป็นสายโยงติดต่อกว้างออกไปทุกที ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างยีน (genes) ที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม และลักษณะพฤติกรรมของเขาจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอ้อมและอ้อมค้อมเหลือเกิน

3. ลักษณะของเขาวนัปัญญา การค้นพบบางประการเกี่ยวกับความตรงตามทฤษฎีของสแตนฟอร์ด-บิเน็ต คือ เขาวนัปัญญามีใช้เป็นความสามารถเดี่ยวๆอันเดี่ยวแต่ประกอบด้วยความสามารถในการปฏิบัติงานหลายอย่าง คำว่า เขาวนัปัญญาใช้กันทั่วไปนั้นครอบคลุมถึงความสามารถต่างๆที่จำเป็นเพื่อความอยู่รอด และความก้าวหน้าภายในวัฒนธรรมหนึ่งวัฒนธรรมใด ดังนั้นความสามารถเฉพาะต่างๆ ซึ่งรวมเป็นความสามารถรวมทั้งนำหนักสัมพัทธ์ของแต่ละอันจึงเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสถานที่ ในวัฒนธรรมที่ต่างกัน และในสมัยประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน บุคคลอาจสามารถรู้ได้ว่าส่วนประกอบของเขาวนัปัญญานั้น ได้เปลี่ยนไปในช่วงชีวิตจากวัยทารกถึงวัยผู้ใหญ่ ความสามารถของบุคคลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตามอายุในส่วนที่วัฒนธรรมย่อยที่บุคคลนั้นอยู่ถือว่ามีคุณค่าและมีแนวโน้มที่จะลดลงในส่วนที่วัฒนธรรมไม่เห็น

4. แบบทดสอบเขาวนัปัญญาตัวอย่างที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กับเด็กวัยเรียนหรือผู้ใหญ่ในวัฒนธรรมอเมริกา วัดความสามารถทางภาษาเขียนเป็นส่วนมาก แบบสอบนี้วัดความสามารถในการใช้ตัวเลขและสัญลักษณ์นามธรรมอื่นๆด้วยเหมือนกันแต่น้อยกว่า ความสามารถเหล่านี้ใช้กันมากที่สุดในการเรียนในโรงเรียน ดังนั้นจึงถือว่าแบบทดสอบเขาวนัปัญญาส่วนมากวัดความถนัดในการเรียน ไอคิวเป็นทั้งสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเดิมและตัวทำนาย

การเรียนในขั้นต่อไป เนื่องจากสิ่งที่สอนกันในระบบการศึกษามีความสำคัญพื้นฐานในวัฒนธรรม ไอคิวจึงเป็นตัวทำนายการปฏิบัติงานในอาชีพหลายอย่างและกิจกรรมอื่นๆในชีวิตผู้ใหญ่ได้ดีอีกด้วย ส่วนอีกด้านหนึ่งนั้นมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่สำคัญอื่นๆอีกมากมายที่แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาไม่เคยวัดเลย

ประเภทของแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับวัดเด็กปฐมวัย

แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized test) คล้ายกับแบบครูสร้างเอง แต่ได้รับการปรับปรุงและตรวจสอบวินิจฉัยจนมีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้สอยได้กว้างขวางกว่า และสิ่งสำคัญที่แตกต่างกันคือ มีมาตรฐานในวิธีดำเนินการสอบและมีมาตรฐานในการแปลความหมายคะแนน เวิร์ดแอม (Wortham) กล่าวว่า แบบทดสอบมาตรฐานส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบทางจิตวิทยา ที่ออกมาแบบมาสำหรับวัดและประเมินพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของเด็กแต่ละคน จำแนกเป็นสามกลุ่มใหญ่คือ แบบทดสอบสติปัญญา แบบทดสอบความถนัด และแบบทดสอบวัดทางด้านบุคลิกภาพและสังคม ดังกล่าวต่อไป

1. แบบทดสอบสติปัญญา (Intelligence test) เป็นแบบทดสอบที่วัดมิตีความสามารถ ซึ่งใช้ประเมินการทำงานทางสติปัญญาทั่วไป และเนื่องจากสามารถประเมินความถนัดในการเรียนรู้ และการแก้ปัญหา ดังนั้นแบบทดสอบสติปัญญาจึงจัดเป็นแบบทดสอบความถนัดชนิดหนึ่ง ตัวอย่างเช่น The Stanford – Binet Scale เป็นแบบทดสอบสติปัญญา ซึ่งวัดความถนัดของเด็กแต่ละคนได้

2. แบบทดสอบความถนัด หมายถึง แบบทดสอบที่วัดศักยภาพในการเรียนรู้ หรือความเชี่ยวชาญในทักษะบางด้าน เด็กบางคนอาจมีความถนัดทางดนตรี ศิลปะ หรือกีฬา แบบทดสอบความถนัดจึงวัดความสามารถในการเรียนรู้ได้ เช่นเดียวกับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น แบบทดสอบความถนัด จึงเป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ทั่วไปและผลการเรียนรู้ที่สำคัญเกิดขึ้น รวมทั้งการทำนายผลการเรียนรู้ในอนาคต

3. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพและสังคม ลักษณะแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพนี้มุ่งวัดคุณลักษณะด้านจิตใจ (Affective Domain) และลักษณะนิสัย (Characteristic) ซึ่งการวัดบุคลิกภาพนี้ จำเป็นที่จะต้องใช้แบบทดสอบเฉพาะด้าน แบบการวัดที่นิยมใช้ คือ แบบสถานการณ์ (situational test) และมาตราวัด (scaling) ในลักษณะต่างๆ การวัดบุคลิกภาพที่นิยมโดยทั่วไป ได้แก่การวัดทัศนคติ ความสนใจ และลักษณะเฉพาะ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น ซึ่งการวัดในลักษณะนี้ ผลที่ได้อาจคลาดเคลื่อนจากความจริงทั้งนี้เนื่องจากผู้ตอบแสวงงตอบ (faking good – bad) ดังนั้น การเลือกรูปแบบการวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญใน

การที่จะให้ผู้ตอบนั้นตอบด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติ มากกว่าเรื่องราวหรือข้อความที่ให้พิจารณา

ชนิดของแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้วัดและประเมินเด็กปฐมวัย

แบบทดสอบทางจิตวิทยาที่สร้างเป็นแบบทดสอบมาตรฐานและสามารถนำมาใช้กับเด็กปฐมวัย มีอยู่หลายฉบับแต่ส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ บางฉบับได้มีการแปลเป็นภาษาไทย อย่างไรก็ตามเนื้อหาในส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ ด้วยการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน จึงขอเสนอรายชื่อ ชนิดแบบทดสอบมาตรฐานของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแยกตามระดับอายุของเด็กเป็น 3 ระดับอายุ คือ 1) แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยแรกเกิด – สามขวบ (Tests for Infants) 2) แบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย (3-6 ขวบ) (Tests for Preschool Children) และ 3) แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยเรียน (Tests for School – Age Children)

1. แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยแรกเกิด – สามขวบ (Tests for Infants)

แบบทดสอบทางจิตวิทยาที่สร้างขึ้นสำหรับใช้วัดและประเมินเด็กวัยแรกเกิด – สามขวบมีอยู่หลายชนิด จัดว่าเป็นแบบทดสอบที่น่าสนใจอย่างมาก แต่เนื่องจากพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องช่วงความตั้งใจหรือสมาธิค่อนข้างสั้นมาก ๆ และยังมีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมเร็วมาก ทำให้ผลของการทดสอบค่อนข้างขาดความเชื่อถือ ดังนั้นแบบทดสอบทางจิตวิทยาที่สร้างสำหรับใช้วัดเด็กวัยแรกเกิด – สามขวบส่วนใหญ่จึงยังมีข้อสงสัยและไม่ยอมรับเกี่ยวกับความเที่ยงตรงและ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วก็ยังคงถือว่ามีประโยชน์ที่จะนำมาใช้วัดและประเมิน เด็กแรกเกิด – สามขวบได้ (Wodrich. 1984 citing in Wortham. 1995) เครื่องมือวัดสภาพเด็กวัยแรกเกิด – 3 ขวบ มีอยู่หลายชนิดมีแบบทดสอบที่แยกใช้กับช่วงอายุของเด็กที่ต่างกันซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ วัดเด็กช่วงแรกเกิด เด็กก่อนเข้าโรงเรียน คาบแรกตั้งแต่ตอนเกิดถึง 18 เดือน และช่วงที่สองตั้งแต่อายุ 18 เดือนถึง 60 เดือน ในการดำเนินการสอบ เป็นแบบทดสอบดูพฤติกรรมเด็กแบบสอบเด็กอ่อนทำได้โดยการให้เด็กอ่อนนอนลง หรือเอนอยู่บนตักของผู้ใหญ่ ภาษาพูดแทบจะใช้ไม่ได้เลยในตอนนี้ แบบทดสอบส่วนมากเกี่ยวกับพัฒนาการของการรับรู้สีกและพัฒนาการทางมอเตอร์ ส่วนเด็กก่อนเข้าโรงเรียนนั้น เดินได้ นั่งบนโตะได้ และใช้มือยกย้ายถ่ายเทวัสดุทดสอบได้ และสามารถใช้อาษาสื่อสารได้ในระดับก่อนเข้าโรงเรียนนี้ เด็กมีการตอบสนองต่อผู้สอบในฐานะเป็นบุคคลคนหนึ่งมากขึ้น แต่ในการสอบเด็กอ่อนนั้น ผู้สอบส่วนใหญ่ทำ

หน้าที่เป็นผู้คอยจัดหาวัตถุประสงค์จำเพาะต่างๆ ให้เด็กทำการสอบ เด็กก่อนเข้าโรงเรียนเป็นกระบวนการระหว่างบุคคลมากขึ้น ลักษณะเด่นนี้เองที่เปิดโอกาสสำหรับการสอบแต่ก็เพิ่มความลำบากในสภาพการณ์สอบด้วย (ประชุมสุข อาชวอำรุง และคนอื่นๆ. 2519 และ Wortham. 1995) ตัวอย่างของแบบทดสอบมีดังนี้

1) The Apgar Scale เป็นมาตรวัดสภาพเด็กทารกแรกคลอดโดยใช้วัดเด็กหลังคลอด 1-5 นาที เพื่อประเมินสุขภาพของเด็ก โดยทำการตรวจวัด อัตราการเต้นของหัวใจ ความสามารถในการหายใจ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ สีสันแสดงความแข็งแรงของร่างกาย และการตอบสนองเมื่อถูกกระตุ้น ในการวัดแต่ละคุณลักษณะจะให้คะแนน 0-2 คะแนน และแปลผลดังนี้ 7-10 คะแนน แสดงว่า เด็กมีสุขภาพดี 5 คะแนน แสดงว่า เด็กมีปัญหาทางพัฒนาการ 0-3 แสดงว่า เด็กมีปัญหาอย่างมาก จำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างฉุกเฉิน

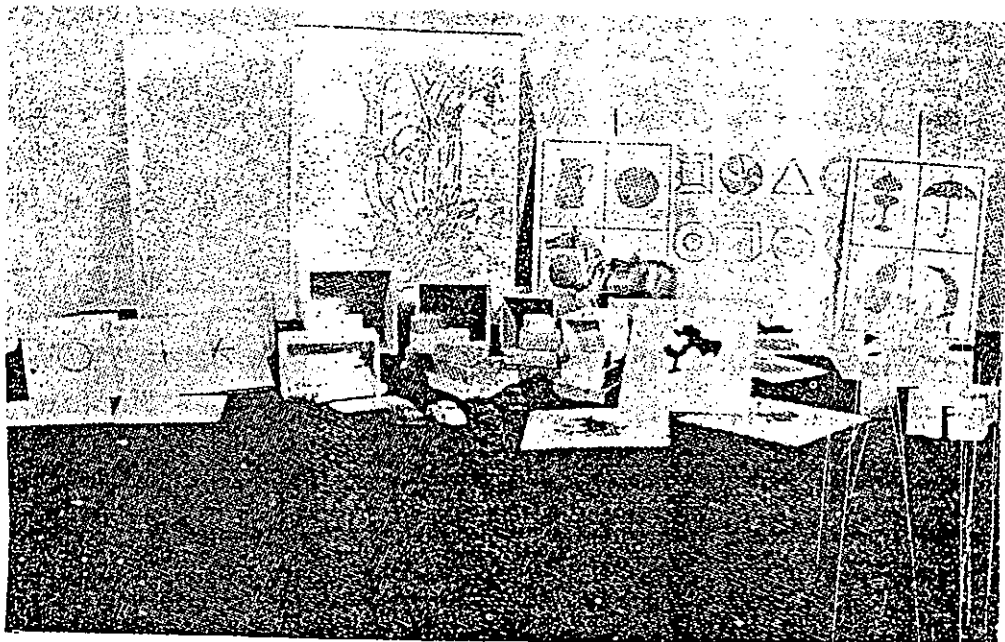
2) The Brazelton Neonatal เป็นเครื่องมือวัดสภาพเด็กวัยแรกเกิดอีกชนิดหนึ่ง ใช้วัดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ การทำงานของระบบประสาท และสมรรถภาพของการตอบสนองของเด็ก มีจุดมุ่งหมาย เพื่อชี้บอก การทำงานผิดปกติของประสาท และความผันแปรทางอารมณ์

3) The Bayley Scales of Infant Development เป็นเครื่องมือวัดที่ออกแบบมาสำหรับที่จะเรียนรู้สติปัญญาของเด็กทารก มาตราพัฒนาการเด็กอ่อนเบย์ลีย์ (Bayley Infant Scales of Development) แบบทดสอบนี้ได้นำออกใช้โดยทั่วไปในปี ค.ศ. 1968 หลังจากที่อยู่ในรูปแบบการวิจัยขั้นต้นเป็นเวลาประมาณ 10 ปี มาตราเบย์ลีย์เป็นมาตราที่ปรับปรุงและทำเป็นมาตรฐานจากมาตราจิตปีแรกแคลิฟอร์เนีย (California First Year Mental Scale) ซึ่งในตอนแรกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในโครงการวิจัย การศึกษาความเติบโตเบอร์กลีย์ (Berkeley Growth Study) ในระยะแรกๆ มาตราเบย์ลีย์ ประกอบด้วยข้อทดสอบที่นำมาจากมาตรากิเซลส์-แคทเทิลล์ และแบบสอบเด็กอ่อนและเด็กก่อนเข้าโรงเรียนอื่นๆ มาตราเบย์ลีย์นี้ใช้กับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 เดือน ปกติวิสัยของมาตราได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกสรรอย่างระมัดระวัง ทำการทดสอบในแต่ละระดับอายุและเพิ่มเติมด้วยข้อมูลติดตามระยะยาวอย่างกว้างขวางที่ได้จากเด็กอ่อนกลุ่มอื่นๆ

4) มาตราแบบสอบทางจิตเมอรัลล์ พาล์มเมอร์ (Merrill Palmer Scale of Mental Test) เป็นแบบสอบสำหรับระดับก่อนเข้าโรงเรียน ได้เป็นที่ใช้กันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1931 และปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุงแก้ไขอย่างกว้างขวาง เนื่องจากแบบสอบเมอรัลล์ พาล์มเมอร์ เป็นแบบสอบตามประกอบการเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยถือเป็นแบบสอบเพิ่มเติมจากแบบสอบสแตนฟอร์ด-บิเนต ซึ่งต้องใช้ถ้อยคำมาก แบบสอบนี้มีข้อดีหลายประการเมื่อมองในแง่ของการดำเนินการทดสอบ แม้ว่าแบบสอบแยกออกเป็นกลุ่มระดับอายุทุก 6 เดือน จาก 18 เดือน ถึง 6 ปี ลำดับที่ของการให้ทำแบบสอบในแต่ละระดับยึดหยุ่นได้

ผู้ทดสอบเริ่มต้นด้วยแบบใดแบบหนึ่งที่เป็นที่สนใจของเด็กและต่อจากนั้นจะทำแบบใดต่อก็ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก แบบสอบมีแตกต่างกันหลายอย่างและตัวของแบบสอบเองก็เป็นที่น่าสนใจสำหรับเด็กก่อนเข้าโรงเรียน นอกจากนี้แบบสอบยังเสนอในรูปของกล่องที่ละกล่อง กล่องเหล่านี้มีรูปร่างแตกต่างกันและทำอย่างสวยงาม วิธีนี้จะช่วยให้เด็กเลิกเกิดความอยากรู้ อยากเห็น และเพิ่มความสนใจในการทำแบบทดสอบมากขึ้น ลักษณะอีกประการหนึ่งที่ทำให้มาตราเมอร์ริลล์-พาล์เมอร์ เป็นประโยชน์สำหรับระดับก่อนเข้าโรงเรียนมากขึ้น คือ ระบบการตรวจคะแนนที่มีการคำนึงถึงการปฏิเสธไม่ยอมทำข้อสอบกับการละเว้นไม่ตอบอีกด้วย

จุดอ่อนที่สำคัญของมาตราเมอร์ริลล์-พาล์เมอร์ในแบบแรก ๆ คือ การเน้นที่ความเร็วสำหรับเด็กก่อนเข้าโรงเรียนความเร็วยังมีจุดหมายที่สำคัญ แบบสอบที่จับเวลาเป็นจำนวนหลายแบบในมาตรานี้จะเป็นที่เสียเปรียบสำหรับเด็กที่คิดรอบคอบแต่ช้า และเด็กฉลาดที่ชวนผู้ทดสอบคุยอย่างสนุกสนานในขณะที่ทำแบบทดสอบ ข้อบกพร่องทางเทคนิคอื่นๆ ของมาตรานี้ คือ รูปแบบของการแสดงปกติวิสัย กลุ่มตัวอย่างมาตรฐานเดิมยังมีขนาดไม่มากเพียงพอ และความเป็นตัวแทนยังเป็นที่น่าสงสัย นอกจากนี้ยังมีความต้องการอย่างเห็นชัดในการทำปกติวิสัยให้ทันสมัย ปัญหาทั้งหมดเหล่านี้ย่อมสามารถจะแก้ไขจนเป็นที่พอใจในระหว่างแก้ไขปรับปรุงอย่างแน่นอน

ภาพประกอบ 5-1

วัสดุสำหรับการดำเนินการทดสอบด้วยมาตราเมอร์ริลล์-พาล์เมอร์
สำหรับเด็กอายุ 3-4 ปี (ประชุมสุข อาชาวำรุง. 2519)

5. Gesell Developmental Schedules มาตราพัฒนาการกิเซลล์ (Gesell) และผู้ร่วมงานที่มหาวิทยาลัยเยลได้สร้างแบบสอบกำหนดการพัฒนากิเซลล์ (Gesell Developmental Schedules) หลังจากที่ได้ทำการศึกษาระยะยาว เป็นอนุกรมติดต่อกันเกี่ยวกับพัฒนาการตามปกติของพฤติกรรมเด็กก่อนและเด็กก่อนเข้าโรงเรียน แบบกำหนดการนี้ใช้ประเมินระดับของพัฒนาการของพฤติกรรมด้านใหญ่ๆ 4 ด้าน คือ

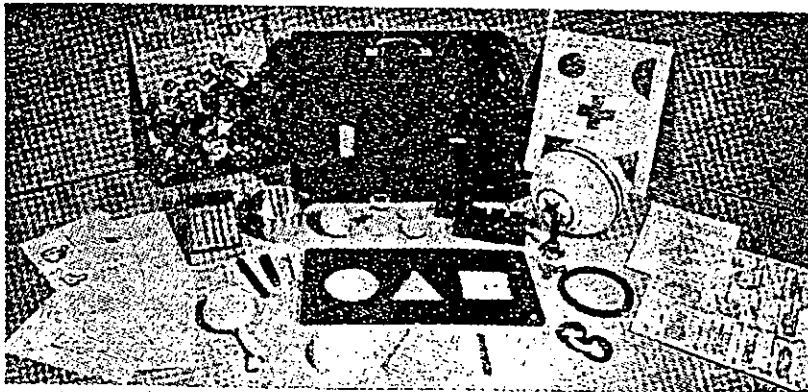
1. พฤติกรรมมอเตอร์ เกี่ยวกับการควบคุมร่างกายทั้งตัว และการประสานงานมอเตอร์ที่ละเอียดอ่อนมากขึ้น พฤติกรรมนี้ประกอบด้วยท่าตอบสมอง การทรงศีรษะ การนั่ง การยืน การคลาน การเดิน การเอื้อมมือไปสู่อุปกรณ์และจับสิ่งของ และการจับยกย้ายถ่ายเทสิ่งของ

2. พฤติกรรมการปรับตัว ประกอบด้วยการประสานงานระหว่างตาและมือ ในการเอื้อมไปสู่อุปกรณ์และจับสิ่งของ การแก้ปัญหาทางปฏิบัติ การสำรวจและการยกย้ายถ่ายเทสิ่งของ อาทิ การตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นลูกบาศก์ การสั้นกระดิ่ง การแกว่งกำไล การวาดภาพและการแก้ปัญหาการต่อชิ้นส่วนง่าย ๆ

3. พฤติกรรมภาษา ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด อาทิ การแสดงออกทางหน้าตา ท่าทางการเคลื่อนไหวท่าทางของร่างกาย การเปล่งเสียงที่ยังไม่เป็นภาษา และภาษาพูด การเข้าใจการสื่อสารของผู้อื่นก็รวมอยู่ด้วย

4. พฤติกรรมส่วนตัว และสังคม หมายถึง พฤติกรรมปฏิบัติการส่วนตัวของเด็กที่มีต่อวัฒนธรรมสังคมที่ตนอยู่ พฤติกรรมที่ประกอบด้วยการให้อาหาร การฝึกขับถ่าย การเล่น การตอบสนองต่อการฝึกหัดในสภาพการณ์ที่สังคมบังคับ การพัฒนา การหวงแหนและเห็นคุณค่าในของของตนเอง การยิ้ม การตอบสนองอื่นๆ ต่อบุคคลรอบข้าง และการตอบสนองต่อกระจกเงา

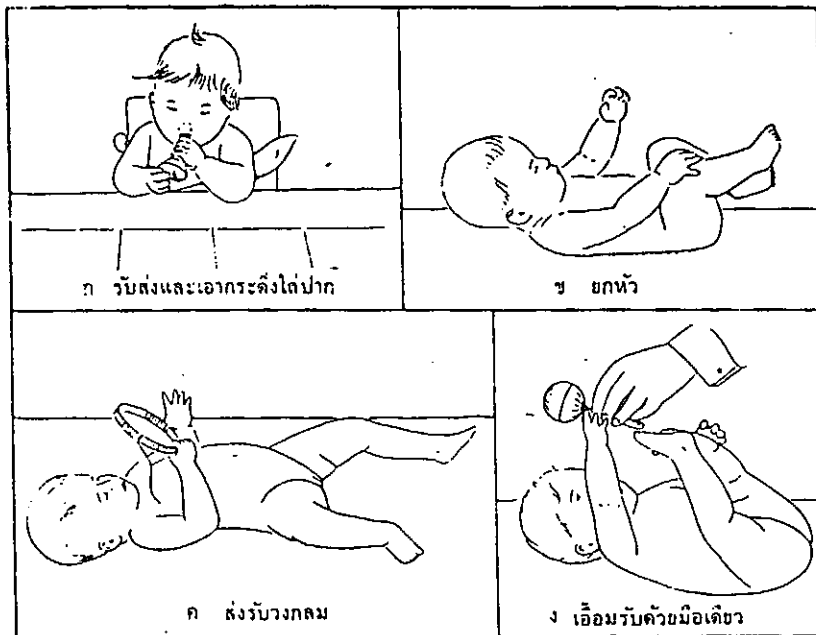
แบบกำหนดการพัฒนากิเซลล์ เป็นวิธีดำเนินการมาตรฐานสำหรับการสังเกตและประเมินวิถีพัฒนาการของพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของเด็ก มีกำหนดการหลายอย่างที่อาจเรียกอย่างเหมาะสมว่าเป็นแบบสอบ แต่ข้อทดสอบส่วนมากในการกำหนดเหล่านี้เป็นการสังเกต โดยแท้ ข้อมูลรวบรวมได้จากการสังเกตโดยตรงเกี่ยวกับการตอบสนองของเด็กต่อของเล่น และต่อสิ่งเร้าอื่นที่เป็นสิ่งของมาตรฐาน ดังภาพประกอบ 5-2

ภาพประกอบ 5-2 วัตถุแบบสอบที่ใช้กำหนดการพัฒนากีเซลล์ (ประชุมสุข อาชาวาร์ุง. 2519)

และยังประกอบด้วยสนทนาคำที่ได้จากมารดาในการประเมินการตอบสนองของเด็ก ผู้ทดสอบอาศัยการบรรยายด้วยคำพูดอย่างละเอียด เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะในระดับอายุต่างๆ รวมทั้งภาพวาดดังที่แสดงไว้ในภาพประกอบ 5-3 แม้ว่าแบบกำหนดการกีเซลล์จะใช้กับเด็กอายุตั้งแต่ 4 สัปดาห์ ถึง 6 ปี แต่แบบหมายกำหนดนี้ก็จะเป็นแบบฉบับของวิธีการที่ใช้ในการทดสอบเด็กอ่อน ข้อทดสอบจากหมายกำหนดการนี้ ได้รวมอยู่ในมาตรฐานพัฒนาการอื่นๆ ที่สร้างขึ้นสำหรับระดับเด็กอ่อนหลายมาตรา

แบบกำหนดการกีเซลล์มีวิธีดำเนินการสังเกตและให้คะแนนที่เป็นมาตรฐานไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบทางจิตวิทยาโดยทั่วไป แต่ก็มีหลักฐานแสดงว่าหากมีการฝึกหัดอย่างพอเพียงความเที่ยงของผู้ทดสอบสามารถมีค่าสูงมากกว่า .95 โดยทั่วไปแล้วอาจถือว่า กำหนดการนี้คือ การขยายและทำอย่างละเอียดมากขึ้นในการสังเกตเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นกิจวัตรของกุมารแพทย์และผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ ในด้านพัฒนาการของเด็กอ่อน แบบกำหนดการเหล่านี้มีที่ทว่าเป็นประโยชน์มากในการเสริมการตรวจสอบทางแพทย์ เกี่ยวกับการบ่งชี้ความผิดปกติทางประสาท และความผิดปกติทางพฤติกรรม ที่มีสาเหตุจากทางกายในตอนแรกของชีวิต เป็นมาตรวัดชนิดแรกๆ ที่สร้างขึ้นสำหรับวัดพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิด - สามขวบ Gesell ได้ออกแบบมาตรวัดเพื่อค้นหาว่าเด็กคนใดมีความล่าช้าทางพัฒนาการ และต้องการความช่วยเหลือพิเศษ อย่างไรก็ตามแบบวัดทั้งสองชนิดนี้มีความยุ่งยากลำบากในการดำเนินการสอบวัดและนำเบ็เพราะเป็นมาตรวัดที่มีความยาวมาก

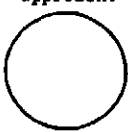
ภาพประกอบ 5-3 ภาพวาดที่ใช้ในหมายกำหนดการพัฒนากีเซลส์ แสดงตัวอย่างพฤติกรรมแบบฉบับของเด็ก อายุ 28 สัปดาห์ (ประชุมสุข อาชีวอำรุง. 2519)

6) The Denver Developmental Screening Test เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ง่ายมากที่ออกแบบมาสำหรับใช้บ่งชี้ว่าเด็กคนใดมีแนวโน้มที่จะเกิดความล่าช้าทางพัฒนาการที่สำคัญและจำเป็นต้องรู้ก่อน ซึ่งแบบทดสอบชนิดนี้สามารถแยกเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าออกจากเด็กผิดปกติได้ แบบทดสอบนี้เรียกชื่อย่อว่า DDST ประกอบด้วยข้อสอบต่างๆ รวมทั้งหมด 105 ข้อ เรียกกันตามความสามารถของเด็กตั้งแต่แรกเกิด - 6 ปี ข้อสอบแบ่งออกเป็นตามพัฒนาการ 4 หมวดใหญ่ คือ พัฒนาการทางการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Fine motor Adaptive) พัฒนาการทางการใช้กล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการทางภาษาและการได้ยิน และ พัฒนาการทางการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหว (Wortham, 1995, Frankenberg อ้างใน พูลสุข สรียาภรณ์. 2517) ดังแสดงในภาพประกอบ 5-4

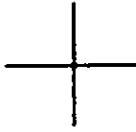
บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

	DATE
	NAME
DIRECTIONS	BIRTHDATE
	HOSP. NO.

1. Try to get child to smile by smiling, talking or waving to him. Do not touch him.
2. When child is playing with toy, pull it away from him. Pass if he resists.
3. Child does not have to be able to tie shoes or button in the back.
4. Move yarn slowly in an arc from one side to the other, about 6" above child's face. Pass if eyes follow 90° to midline. (Past midline; 180°)
5. Pass if child grasps rattle when it is touched to the backs or tips of fingers.
6. Pass if child continues to look where yarn disappeared or tries to see where it went. Yarn should be dropped quickly from sight from tester's hand without arm movement.
7. Pass if child picks up raisin with any part of thumb and a finger.
8. Pass if child picks up raisin with the ends of thumb and index finger using an over hand approach.

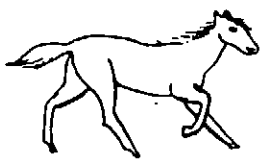
9. Pass any enclosed form. Fail continuous round motions.
10. Which line is longer? (Not bigger.) Turn paper upside down and repeat. (3/3 or 5/6)
11. Pass any crossing lines.
12. Have child copy first. If fail demonstrate

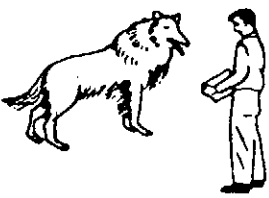
When giving items 9, 11 and 12, do not name the forms. Do not demonstrate 9 and 11.

13. When scoring, each pair (2 arms, 2 legs, etc.) counts as one part.
14. Point to picture and have child name it. (No credit is given for sounds only.)

ภาพประกอบ 5-4: แบบทดสอบมาตรฐาน The Denver Developmental Screening Test : examples of test items. (Frankenburg et. al., 1975 citing in Wortham. 1995)

บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นข้อมูลเบื้องต้นแบบวัดและประเมินที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี สรุปดังตาราง 5-1

ตาราง 5-1 แบบทดสอบมาตรฐานเด็กปฐมวัยอายุแรกเกิดถึง 6 ปี

ชื่อแบบวัด	ระดับ	ชนิด	จุดมุ่งหมาย
Apgar Scale	แรกเกิด	สภาพหลังคลอดทันที	ประเมินสุขภาพทารกแรกคลอดทันที
Brazelton Neonatal Assessment Scale	แรกเกิด	สภาพช่วงแรกเกิด	ระบุและความผิดพวนทางอารมณ์ วินิจฉัยความล่าช้าทางพฤติกรรมของทารก
Bayley Scale of Infant Development	แรกเกิด – สามขวบ	สติปัญญา	ค้นหาความล่าช้าทางพฤติกรรม
Gesell Developmental Schedules	แรกเกิด – สามขวบ	พัฒนาการ	บ่งชี้ความล่าช้าทางพฤติกรรมที่สำคัญ
Denver Developmental Screening Test Revised	1 เดือน – 6 ปี	คัดแยกพัฒนาการ	

2. แบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย (Tests for Pre-school Children)

แบบทดสอบทางจิตวิทยาที่ใช้สำหรับวัดเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ออกแบบมาสำหรับประเมินพัฒนาการ และปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยนี้ก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเช่นเดียวกับแบบทดสอบสำหรับเด็กแรกเกิด – สามขวบ ดังนั้นการดำเนินการประเมินเด็กวัย 3 – 6 ขวบ จึงต้องระมัดระวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของพัฒนาการ ผู้นำแบบทดสอบไปใช้จำเป็นต้องมีความรู้ที่เด็กวัยนี้สามารถตอบ หรือทำข้อสอบลักษณะใดได้ดีที่สุด เครื่องมือเหล่านี้ได้แก่แบบทดสอบที่ใช้บ่งชี้ความล่าช้าทางพัฒนาการของเด็ก หรือวินิจฉัยข้อบกพร่องของเด็กวัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบที่ใช้สอบวัดเป็นรายบุคคล ข้อสอบจะมีลักษณะเป็น ชิ้นงานให้ทำ หรือเป็นกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะสอดคล้องสัมพันธ์กับสมรรถภาพความสามารถที่ต้องการวัดอย่างไรก็ตามคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเหล่านี้มักมีผลกระทบมาจากช่วงของความตั้งใจซึ่งมีอยู่ไม่มากนักกับความเต็มใจที่จะตอบแบบทดสอบ ตัวอย่างของแบบทดสอบที่ใช้วัดเด็กวัยนี้ มีดังนี้

บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

1) Adaptive Behavior Scale เป็น แบบทดสอบสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยและมาตรวัดการปรับพฤติกรรมของเด็ก สามารถนำมาใช้วินิจฉัยความล่าช้าทางสติปัญญาของเด็ก แม้ว่าการวัดสติปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยทั่วไปจะให้ค่าความเชื่อถือได้ที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจาก สติปัญญาของเด็กในวัยนี้กับวัยรุ่นอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้อย่างมากมาย ซึ่งแบบวัดชนิดนี้สามารถนำไปใช้ศึกษาภาพทางการเรียนของเด็กได้ ตัวอย่างดังแสดงในภาพประกอบ 5-5 (Wortham, 1990)

DOMAIN 1
Independent Functioning

A Eating Subdomain

ITEM 1 Use of Table Utensils
(Circle only one)

Uses knife and fork correctly and neatly 6
Uses table knife for cutting and spreading 5
Feeds self with spoon and fork, neatly 4
Feeds self with spoon and fork, considerable spilling 3
Feeds self with spoon, neatly 2
Feeds self with spoon, considerable spilling 1
Feeds self with fingers, or must be fed 0

ITEM 2 Eating in Public
(Circle only one)

Orders complete meals in restaurants 3
Orders simple meals like hamburgers and hot dogs 2
Orders soft drinks at soda fountains or canteens 1
Does not order at public eating places 0

ITEM 3 Drinking
(Circle only one)

Drinks without spilling, holding glass in one hand 3
Drinks from cup or glass unassisted, neatly 2
Drinks from cup or glass unassisted, considerable spilling 1
Does not drink from cup or glass unassisted 0

ITEM 4 Table Manners
(Circle all that apply)

Swallows food without chewing 1
Chews food with mouth open 1
Drops food on table or floor 1
Uses napkin incorrectly or not at all 1
Talks with mouth full 1
Takes food off others' plates 1
Eats too fast or too slow 1
Plays in food with fingers 1 8
Has no problem with the above 0
Does not demonstrate the above, e.g., because he or she is bedfast or has liquid food only 8

A SUBDOMAIN TOTAL (Add Items 1 - 4)

ภาพประกอบ 5-5 : แบบทดสอบมาตรฐาน (Adaptive Behavior Scale)

2. แบบทดสอบสติปัญญา มีหลายชนิด อาทิ Stanford – Binet (Terman & Merrill. 1973) เป็นต้นกำเนิดของแบบทดสอบไอคิว ใช้ทดสอบเด็กตั้งแต่อายุ 2 ขวบ ถึงผู้ใหญ่ เป็นแบบทดสอบรายบุคคล ใช้วัดความสามารถในการตัดสินใจ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (อาร์ริงสันท์. ม.ป.ป.) ออกแบบมาสำหรับประเมินความคิดทั่วไป หรือความสามารถในการแก้ปัญหาสามารถนำมาใช้ตรวจวัดความล่าช้าทางพัฒนาการได้ ในทางกลับกัน The McCarthy Scales of Children 's Abilities ใช้สำหรับบ่งชี้ความล่าช้า หรือข้อบกพร่องทางการเรียน แบบทดสอบอีกชนิดหนึ่งคือ Wechler Preschool and Primary Scale of Intelligence ใช้สำหรับบ่งชี้ปัญหาทางพัฒนาการ

3. แบบทดสอบที่ใช้วัดพฤติกรรม ในการวัดเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรม เป็นการวัดปัญหาทางพัฒนาการที่สัมพันธ์กับความบกพร่องทางการเรียนรู้ของเด็ก เครื่องมือสำหรับการปรับพฤติกรรมเป็นการพยายามที่จะวัดว่าเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการทำงานในชีวิตประจำวันได้ดีเพียงใด ตัวอย่าง เช่น การเข้าห้องน้ำ การป้อนอาหาร และทักษะอื่นๆ ตัวอย่างแบบทดสอบที่ใช้ประเมินพฤติกรรมเด็กนี้ ได้แก่ The Vineland Social Maturity Scale (Doll) ใช้สำหรับการประเมินพฤติกรรมประจำวันของเด็ก ซึ่งเป็นการบ่งชี้ระดับพัฒนาการ The Developmental Indicator of the Assessment of Learning – Revised (DIAL – R) สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือคัดแยกความล่าช้าของพัฒนาการเด็กโดยรวม

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นข้อมูลเบื้องต้นแบบวัดและประเมินที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับวัดเด็กปฐมวัย ซึ่งสรุปดังตาราง 5-2 ข้างล่างนี้

บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

ตาราง 5-2 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

ชื่อแบบวัด	ระดับ	ชนิด	จุดมุ่งหมาย
-Stanford – Binet Intelligence Scale	อายุ 2 ขวบ – ผู้ใหญ่	สติปัญญาโดยรวม	ประเมินความล่าช้าทางสติปัญญา
-McCarthy Scales of Children' Abilities	อายุ 2 ½ - 8 ขวบ	สติปัญญา	บ่งชี้และวินิจฉัยความล่าช้าทางปัญญาและ ด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา
-Wechsler Preschool And Primary Scale Of Intelligence	อายุ 4 – 6 ขวบ	สติปัญญา	บ่งชี้
-Vineland Social Maturity Scale	อายุ 1 – 25 ปี	การปรับพฤติกรรม	ประเมินทักษะความสามารถในชีวิตประจำวันที่คาดว่าเด็กในวัยนี้ควรมี
-AAMD Adaptive Behavior Scale	อายุ 3- 16 ปี	การปรับพฤติกรรม	ประเมินการปรับแต่งพฤติกรรมในรูปแบบของความอิสระหรือพัฒนาการของทางบุคลิกภาพ สามารถนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติสำหรับเด็กปกติเด็กที่ปัญหาและเด็กที่ปัญหาขั้นรุนแรง
-Developmental Indicators for the Assessment of Learning	อายุ 2 – 5 ปี	พัฒนาการ	ประเมินทักษะทางกล้ามเนื้อ ทาง ภาษา และพัฒนาการทางภาษา

3. แบบทดสอบสำหรับเด็กวัยเข้าโรงเรียน (Tests for School – Age Children)

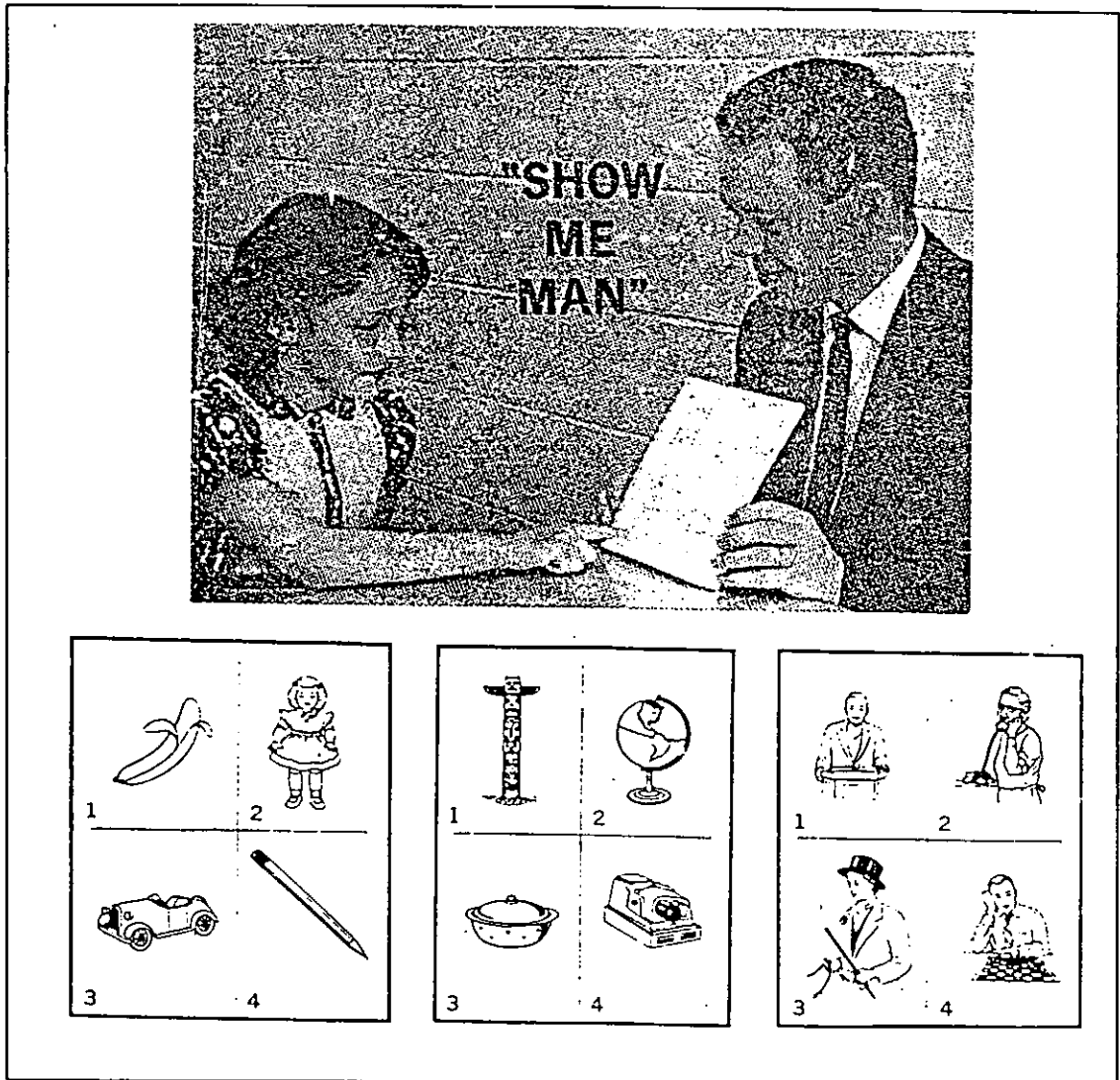
สำหรับเด็กที่โตพอที่จะเข้าโรงเรียนอนุบาล และโรงเรียนประถมศึกษาได้แล้ว มีแบบทดสอบจำนวนมากที่สามารถให้ครู นักจิตวิทยาประจำโรงเรียน นักประเมินผลโรงเรียน ตลอดจนฝ่ายกิจการนักเรียน นำมาใช้ทดสอบกับนักเรียนในหลักสูตรปฐมวัยได้ ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบรายบุคคลและสอบเป็นกลุ่ม สำหรับแบบทดสอบที่สอบเป็นกลุ่มจำเป็นต้องใช้ดินสอขีดเขียนตอบลงบนกระดาษ ดังนั้นควรสอบเป็นกลุ่มร่วมกับคนอื่น ๆ และควรใช้ดินสอเขียนตอบลงบนกระดาษจึงอาจส่งผลกระทบต่อค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบได้ ปัญหาที่จะลดลงเมื่อเด็กขึ้นชั้นประถมศึกษา แบบทดสอบ (Wortham, 1995 , ประชุมสุข อาชวอรุ่ง, 2519) มีดังนี้

1. แบบสอบศัพท์รูปภาพพีบอดี (The Peabody Picture Vocabulary Test-Revised ย่อว่า PPVT) (Dunn + Dunn, 1981 , ประชุมสุข อาชวอรุ่งและคนอื่น ๆ, 2519) แบบสอบนี้ประกอบด้วยแผ่นรูปภาพ 150 แผ่น แต่ละแผ่นมีรูปภาพ 4 รูป ดังที่แสดงเป็นตัวอย่างในภาพประกอบ 5-3 ในการดำเนินการสอบ ผู้คุมสอบจะแสดงแผ่นภาพให้ดูพร้อมกับบอกคำศัพท์ที่เป็นตัวเร้าด้วยปากเปล่า ผู้รับการทดสอบจะตอบสนองด้วยการชี้หรือวิธีอื่น ที่จะบอกว่ารูปใดบนแผ่นรูปภาพแสดงความหมายของศัพท์ที่เป็นตัวเร้าได้ดีที่สุด แม้ว่าแบบสอบทั้งหมดครอบคลุมพิสัยจากอายุ 2 ½ ถึง 18 ปี ผู้รับการทดสอบแต่ละคนจะทำแต่ละแผ่นรูปภาพที่เหมาะสมกับระดับประกอบการของคนเท่านั้น ระดับประกอบการนี้กำหนดโดยการตอบถูกต้องกันจนมีการตอบผิดเกิดขึ้น หรือไล่จากการตอบผิดติดต่อกันลงมาจนถึงระดับตอบได้ถูกต้อง คะแนนดิบสามารถแปลงเป็นอายุจิต ไอคิวเบียงเบนหรือเปอร์เซ็นต์ไคล์ แบบสอบนี้ไม่มีการจำกัดเวลา และมีชุดสลับสองชุดซึ่งทำโดยการใช้แผ่นรูปภาพชุดเดิม แต่ใช้ศัพท์ที่เป็นตัวเร้าต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างมาตรฐานของ PPVT มีอายุจาก 2 ½ ถึง 18 ปี จำนวน 4,012 คน ในเมืองแนชวิลล์ รัฐเทนเนสซี และบริเวณใกล้เคียง ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบสลับชุดสำหรับระดับอายุต่าง ๆ ในกลุ่มตัวอย่างมาตรฐานมีพิสัยจาก .67 ถึง .84 การทดสอบกับบุคคลปัญญาอ่อนและบุคคลทุพพลภาพทางกายในตอนต่อมาก็พบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในพิสัยเดียวกัน ความตรงของแบบสอบตอนแรกยึดถือเกณฑ์การจำแนกอายุ หลังจากที่ได้ตีพิมพ์แล้ว ได้มีการนำแบบสอบนี้ไปใช้กับบุคคลปกติ บุคคลปัญญาอ่อน บุคคลฟื้นฟูทางอารมณ์ และบุคคลทุพพลภาพทางกาย การศึกษาเหล่านี้พบค่าสัมประสิทธิ์ความตรงอยู่ในชั้น .60 เมื่อสหสัมพันธ์กับมาตราเขาวนปัญญาภายในกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกัน ความสหสัมพันธ์กับแบบสอบเชิงถ้อยคำ มีค่าสูงกว่ากับแบบสอบประกอบการข้อค้นพบนี้ไม่เป็นที่น่าสงสัยแต่อย่างใด

บทที่ 5 แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานแสดงว่าแบบสอบมีความตรงร่วมสมัยและความตรงตามทำนายในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

“ชี้รูปกล้วย”

“รูปไหนเป็นลูกโลก”

“จงบอกตัวเลขของความระแวงสงสัย”

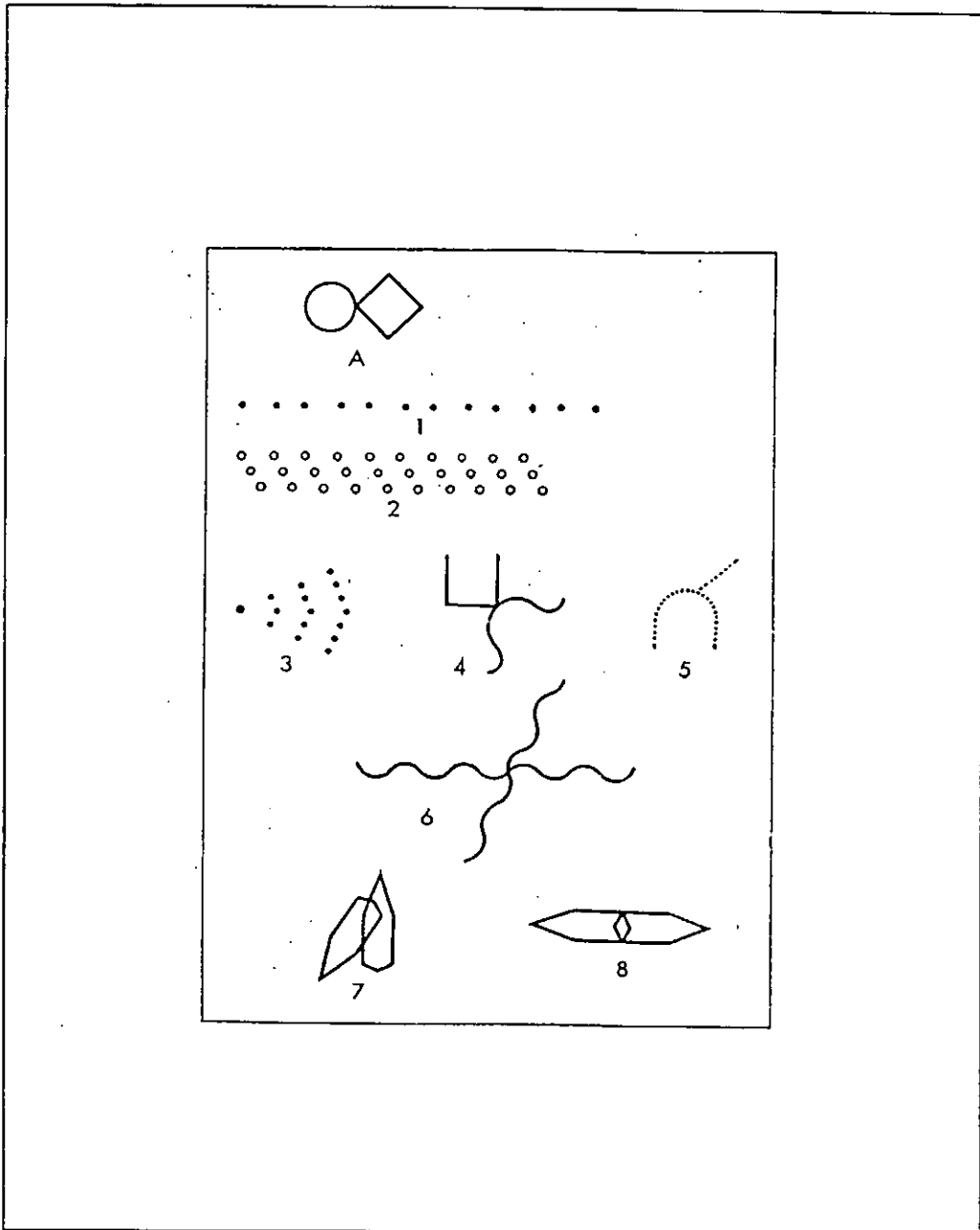
ภาพประกอบ 5-6 แบบสอบศัพท์รูปภาพ พิษอดี : การดำเนินการสอบและตัวอย่างข้อทดสอบ
(ประชุมลุษ อาชวอำรุง, 2519)

รูปแบบสอบศัพท์รูปภาพ (picture vocabulary test) แบบสอบอีกประเภทหนึ่งที่ใช้ผู้รับการทดสอบตอบสนองโดยการชี้ แบบสอบนี้เป็นการวัดอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับการใช้ศัพท์ซึ่งเหมาะที่จะใช้ทดสอบกับผู้ที่ไม่สามารถเปล่งเสียงได้ชัดเจน (เช่นผู้ที่อัมพาตทางสมอง) และคนหูหนวกโดยเฉพาะแบบสอบนี้ง่ายแก่การดำเนินการทดสอบ และใช้เวลาเพียงประมาณ 15 นาที หรือน้อยกว่าเท่านั้น จึงเป็นประโยชน์สำหรับการใช้เป็นเครื่องมือคัดเลือกในสภาพการณ์ที่หาผู้คุมสอบที่รับการฝึกฝนมาแล้วไม่ได้ แต่ก็จำเป็นต้องทำการทดสอบเป็นรายบุคคลด้วยเหตุนี้จึงมีตัวอย่างของการใช้แบบสอบศัพท์รูปภาพในการสำรวจทั่วประเทศเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการเฮดสตาร์ท

2) มาตรฐานจิตโคลัมเบีย (Columbia Mental Maturity Scale ย่อว่า CMMS) แบบสอบอีกแบบหนึ่งที่มีวิธีดำเนินการสอบคล้ายแบบสอบศัพท์รูปภาพ พิบัติ คือ แบบสอบการจัดหมวดหมู่รูปภาพ (picture classification tests) ซึ่งครั้งแรกพัฒนาขึ้นใช้กับเด็กอัมพาตเพราะเนื้อสมองพิการ แบบสอบนี้ประกอบด้วยข้อทดสอบ 100 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยภาพวาด 3, 4 หรือ 5 รูป พิมพ์บนแผ่นกระดาษแผ่นโต ผู้รับการทดสอบต้องบอกว่าภาพวาดใดที่ไม่เข้ากับภาพอื่น ๆ โดยการชี้หรือผิงศีรษะ ภาพวาดและแผ่นกระดาษเป็นสีสันต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจและความอยากจะทำคะแนนสอบแสดงในรูปของอายุจิตและอัตราส่วนไอคิว ปกติวิสัยของแบบสอบได้จากเด็กปกติที่อยู่แถบรัฐชายทะเลฝั่งตะวันออกจำนวน 1,000 คน มีอายุระหว่าง 3 ถึง 10 ปี เด็กกลุ่มนี้เคยทำแบบสอบสแตนฟอร์ด-บิเนต หรือแบบสอบเชาวน์ปัญญา กลุ่มอื่น ๆ มาก่อน ค่าสหสัมพันธ์กับแบบสอบสแตนฟอร์ด-บิเนต ในกลุ่มที่มีอายุใกล้เคียงกันจับกลุ่มอยู่ใกล้เคียงค่า .65 ความเที่ยงแบบแบ่งครึ่งปานกลางและสูงในกลุ่มเล็ก ๆ ที่ประกอบด้วยบุคคลปัญญาอ่อนหรือผู้ทุพพลภาพทางกาย โดยทั่วไปแล้ว แบบสอบนี้มีทำที่ว่าจะใช้ได้ดีในการทดสอบเด็กที่ทุพพลภาพทางมอเตอร์หรือการได้ยินอย่างรุนแรง แต่ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประเมินประสิทธิภาพของแบบสอบเมื่อใช้กับบุคคลทุพพลภาพยังเป็นที่ต้องการ

3) แบบทดสอบเบนเดอร์-เกสทอลท์ (Bender – Gestalt Test) มีชื่อเต็มว่า Bender Visual Motor Gestalt Test (ประชุมสุข อาชาวาร์ุง และคณะ. 2519) ตัวอย่างแบบสอบแสดงในรูป The Bender Gestalt Test (Bender) ซึ่งสามารถนำมาใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กวัยเข้าโรงเรียน เพื่อตรวจสอบว่าเด็กสมควรได้รับการดูแลพิเศษหรือในการวัดความเสื่อมทางเชาวน์ปัญญา เบนเดอร์ได้ใช้แบบสอบกับทั้งเด็กและผู้ใหญ่เป็นเวลาหลายปี แต่ไม่ได้รายงานผลไว้เป็นแบบปรนัยและเป็นระบบระเบียบ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะประเมินค่าแบบสอบนี้ได้

การวัดความเสื่อมทางเชาวันปัญญา

ภาพประกอบที่ 5-7 The Bender-Gestalt Test (จาก Bender , 1938 , p.4, ตีพิมพ์โดยได้รับ
อนุญาตจาก Laurretta Bender)
(ประชุมสุข อาชาอรัง. 2519)

4. The Bilingual Syntax Measure เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้คัดแยกเด็กทางด้านภาษา และ Wechsler Intelligence Scale for Children – Revised (WISC-R) The Peabody Picture Vocabulary Test- Revised ใช้วัดความสามารถทางภาษาของเด็กซึ่งช่วยในการวัดเพื่อให้เด็กเข้าโปรแกรมเฉพาะ

5. Peabody Individual Achievement Test หรือ The Wide Range Achievement Test แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่ใช้ในเรื่องการเรียนการสอน ถ้าเด็กแสดงให้เห็นว่ามีข้อบกพร่องทางการเรียนรู้จะได้รับการทดสอบด้วย เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความบกพร่องในการเรียนรู้เฉพาะด้าน The Early School Inventory The Boehm Test of Basic Concepts อาจดำเนินการสอบโดยครูผู้สอน เพื่อว่าเด็กคนใดจำเป็นต้องได้รับการสอนความคิดรวบยอด หรือเพื่อประเมินว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในความคิดรวบยอดในเนื้อหาที่ผ่านมาแล้ว ครูระดับประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องการข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับเด็กกว่าคนใดมีข้อบกพร่องในการเรียนในชั้นบ้าง ดังนั้นจึงต้องใช้แบบทดสอบ วินิจฉัย เช่น The Brigance Diagnostic Inventory of Basic Skills The Diagnostic Reading Scales สามารถดำเนินการสอบโดยครูผู้สอน เพื่อค้นหาว่าทักษะใดที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการสอนเพิ่ม

การสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

เท่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่เป็นของต่างประเทศ ส่วนที่นำมาใช้ในประเทศไทยกับเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่เป็นการแปลจากแบบทดสอบของต่างประเทศ ซึ่งในการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานนั้น ควรประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีความชำนาญ อาทิ นักวัดผล นักจิตวิทยา นักการศึกษา ต่อไปนี้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบมาตรฐานสำหรับเด็กปฐมวัย

1. การสร้างแบบทดสอบควรให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ในระดับเด็กปฐมวัย เหมาะกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทยทั้งประเทศ ควรกำหนดประชากรของจุดประสงค์และกรอบแนวการจัดประสบการณ์สัมพันธ์อย่างให้เป็นตัวแทนของประชากรนั้น รวมทั้งสำรวจรวบรวมบันทึกการสอน แผนการสอน คู่มือ หลักสูตร ตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาการรวมทั้งนักวัดผลนั้น

2. ศึกษาลักษณะสำคัญของแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1) มีจุดประสงค์ชี้วัดอย่างเด่นชัด

2) การสร้างต้องอาศัยเทคนิคและวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญในการเขียน การตรวจสอบและการพิมพ์

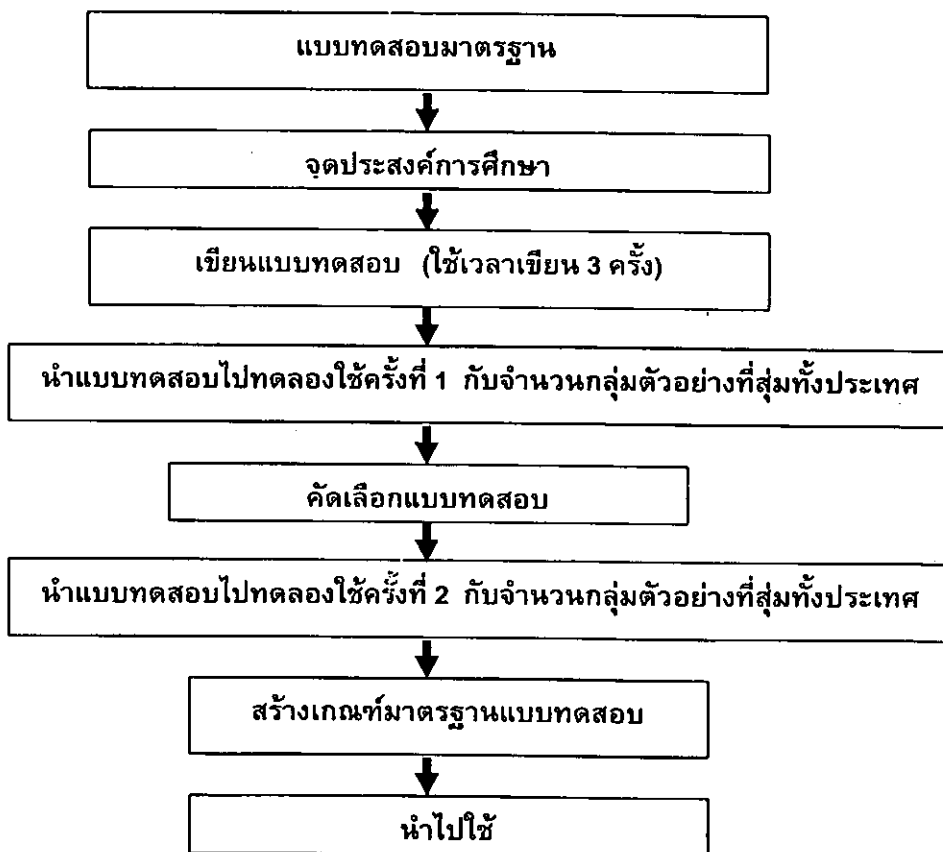
3) ข้อสอบแต่ละข้อต้องผ่านการทดลองและวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและนำมาปรับปรุงหลายครั้งก่อนที่จะรวมเป็นฉบับ

4) ตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับให้มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง และหาคะแนน ปทัศฐานชาติ (national norm)

5) นำมาวัดและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้

3. ต้องใช้เวลามากในการสร้างข้อสอบหลังจากที่วางแผนและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรแล้วต้องเขียนข้อสอบ แก้ไขปรับปรุง จัดพิมพ์ ไปทดลองใช้ (tried out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการ และทำการวิเคราะห์รายข้อแล้วจึงคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพสูงไว้ และนำไปทดลองใช้ และวิเคราะห์รายข้ออีกครั้งจนมั่นใจในคุณภาพแล้วจึงจัดพิมพ์รูปเล่มเป็นฉบับ และนำไปทดสอบคุณภาพกับนักเรียนที่สุ่มมาอย่างดีอีกกลุ่มหนึ่งโดยวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ ทั้งความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสร้างคะแนนปทัศฐาน (norm) สร้างคู่มือการดำเนินการสอบและการแปลความหมายคะแนนการจัดสร้างแบบทดสอบตั้งแต่ต้นจนสำเร็จใช้เวลาเท่าที่ปรากฏก็ใช้เวลาประมาณ 3-5 ปี ดั้งขั้นตอนการสร้างต่อไปนี้

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบมาตรฐาน

บทสรุป

นักจิตวิทยา นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานกับเด็กในด้านต่าง ๆ และครูได้มีความตั้งใจที่จะทำการวัดและประเมินความงอกงามและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยการสร้างแบบวัดที่เป็นทางการ สามารถนำมาใช้กับเด็กแรกเกิดจนกระทั่งถึงเด็กปฐมวัย แบบวัดและประเมินที่เป็นทางการ คือ แบบทดสอบมาตรฐานที่กล่าวมาแล้ว เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ว่าเด็กกำลังพัฒนาเติบโตในอัตราที่ปกติ หรือค้นหาพัฒนาการที่ล่าช้าและก้าวหน้าของเด็ก ซึ่งแบบทดสอบมาตรฐานส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งออกแบบมาสำหรับใช้วัดสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความถนัด โดยแบบทดสอบสำหรับเด็กแรกเกิด-สามขวบ ได้แก่ มาตรฐานวัดพัฒนาการเด็กแรกเกิด เป็นการวัดและประเมิน เพื่อตรวจสอบสภาพและวัดพัฒนาการและบ่งชี้ความล่าช้าของพัฒนาการ แบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบทดสอบสติปัญญาและมาตรฐานวัดการปรับพฤติกรรม สามารถนำมาใช้วินิจฉัยความบกพร่องทางสติปัญญาได้ และแบบทดสอบสำหรับเด็กวัยเข้าโรงเรียน ใช้สำหรับบ่งชี้เด็กคนใดมีความเสี่ยงที่จะมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ และใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวินิจฉัยแยกความต้องการการเรียนรู้และประสิทธิภาพการสอน แบบทดสอบมาตรฐานส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ ซึ่งในการเลือกใช้กับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินเด็ก ความรู้เกี่ยวกับแบบทดสอบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้วัดและประเมินเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

บทที่ 6

แบบทดสอบสำหรับ เด็กปฐมวัย

ความนำ

การสอนอย่างมีคุณภาพ เป็นงานสำหรับครูวิชาชีพที่ต้องมีการเตรียมและวางแผนอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะครูในระดับปฐมวัยต้องใช้ศิลปะและทักษะการถ่ายทอดอย่างดีเยี่ยม ผลการเรียนรู้ของเด็กที่ได้รับจะเป็นอย่างไรนั้น ต้องอาศัยการวัดและการประเมินที่ถูกต้องแม่นยำ และละเอียดครอบคลุม นับตั้งแต่เริ่มต้นสอนจนเสร็จสิ้นการสอน กระบวนการในการทำการทดสอบนั้น มีหลักการที่สำคัญคือ ทดสอบก่อนทำการสอนเป็นการตรวจสอบ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม การทดสอบระหว่างสอนเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนอันเป็นแนวทางให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม การทดสอบหลังจากการสอนเสร็จสิ้น เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ขั้นสุดท้ายของผู้เรียนทุกคนว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด ดังนั้นการเรียนการสอนในทุกๆ ระดับชั้น จะมีการทดสอบอยู่ตลอดระยะเวลา สำหรับการวัดและประเมินแบบเป็นทางการด้วยการใช้แบบทดสอบชนิดครูสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกัน มีแนวคิดและหลักการในการใช้แบบทดสอบ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวเกี่ยวกับแบบทดสอบชนิดครูสร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยครอบคลุมเนื้อหาที่มีประเด็นที่สำคัญ คือ ความหมายของแบบทดสอบ จุดมุ่งหมายและหน้าที่ของแบบทดสอบ ขอบเขตของแบบทดสอบชนิดที่ครูสร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย การเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบชนิดต่างๆ และแนวทางการสร้างแบบทดสอบโดยครูสำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของแบบทดสอบ

มีผู้นิยามให้ความหมายของแบบทดสอบ มีนักวัดผลและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำนิยาม ดังนี้

คอนบรัค (Cronbach 1970) ให้ความหมายแบบทดสอบ หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบ วิธีใดวิธีหนึ่ง สำหรับเปรียบเทียบพฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป

คลินตัน (Clinton 1974) กล่าวว่า แบบทดสอบ หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบ สำหรับเปรียบเทียบการกระทำของบุคคลกับมาตรฐานที่วางให้

ซวาล แพร์ตกุล (ม.ป.ป.) กล่าวว่า แบบทดสอบ (Test) คือ ชุดของคำถามหรือกลุ่มงานใดๆ ที่เราสร้างขึ้น เพื่อชักนำให้ผู้ถูกสอบ แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาให้ผู้สอบสังเกตได้และวัดได้ เรื่องราวของการทดสอบทั้งหลายนั้น ต้องประกอบด้วย การกระตุ้นยูแห่ กับการตอบสนอง (response) เมื่อเราต้องการจะวัดอะไรในตัวเด็ก เราก็ต้องมานั่งคิดสร้างสถานการณ์ที่เหมาะสมขึ้นมาสักอย่างหนึ่ง แล้วนำไปกระตุ้นเตือนหรือไปเร้าทำปฏิกิริยากับเด็กโดยจะสร้างเป็นคำถามในกระดาษ หรือถามปากเปล่า หรือจะเอาเด็กมามัดมือปิดตาอะไรๆ ก็ได้ทั้งนั้น แล้วจึงดูว่าเด็กจะทำปฏิกิริยา ได้ตอบออกมาอย่างไร และวัดได้มากน้อยเท่าใด

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2527) แบบทดสอบ หมายถึง การถามหรือการจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนตอบสนอง เน้นที่กระบวนการและการเปรียบเทียบ กล่าวคือ 1) กระบวนการที่มีระบบ หมายถึง การวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าในสถานการณ์ที่กำหนดให้ และมีสิ่งเร้าเช่นนี้ การตอบสนองของบุคคลจะเป็นเช่นไรสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องวางแผนไว้ล่วงหน้า 2) การเปรียบเทียบ หมายความว่า ผลจากการทดสอบจะมีความหมายเมื่อนำเอาผลนั้นไปเปรียบเทียบกับสิ่งนั้น เช่น เปรียบเทียบกับนักเรียนด้วยกันในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับระบบการวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm – Reference) หรือเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่วางได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบการวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion – Reference)

สรุป ในระดับปฐมวัย แบบทดสอบ หมายถึง การถามหรือการจัดสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้เด็กตอบสนอง ในการทดสอบต้องประกอบด้วยกระบวนการที่มีระบบและมีการเปรียบเทียบ อาทิ คำถามต้องมีการเตรียมและกำหนดคำถามมาเป็นอย่างดีเดียวกัน และ คำตอบที่ได้มาเป็นผลในการปฏิบัติงานของนักเรียนคนนั้น ซึ่งสามารถนำไปเทียบกับคนอื่น ๆ ได้ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า แบบทดสอบ แต่ถ้าเป็นการถามที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน เป็นการถามโดยบังเอิญ อาทิ ครูเรียกเด็กแต่ละคนในห้องเรียนมาถามเรื่องการรับประทานอาหาร กลางวัน การถามแบบนี้ครูไม่ได้เตรียมข้อคำถาม คำตอบ มาก่อน ถามอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย แล้วนำผลนั้นไป บันทึก ตัดสิน การกระทำเช่นนี้ไม่นับว่าเป็นแบบทดสอบ แต่จะเป็นการทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบ ลักษณะคำถามนั้นมีการเตรียมและกำหนดคำถาม และคำตอบที่ได้ต้องเป็นผลในการปฏิบัติงานของนักเรียนคนนั้น ซึ่งผลสามารถนำไปเทียบกับคนอื่น ๆ ได้

จุดมุ่งหมายและหน้าที่ของการทดสอบ

ในการนำแบบทดสอบไปใช้ ครูต้องมีจุดมุ่งหมายและคำนึงถึงหน้าที่ของแบบทดสอบ ทั้งนี้ เพื่อตัดสินใจได้ว่าจะใช้รูปแบบของแบบทดสอบแบบใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนี้ ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพ อาทิ ความยาก และความเชื่อมั่นด้วย จุดมุ่งหมายหลักในการทดสอบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางการศึกษานั้น สามารถจำแนกออกเป็นสามด้านที่เกี่ยวข้องกัน

1. เพื่อใช้ด้านการบริหาร (Administrative function)
2. เพื่อใช้ด้านการสอน (Instructional function)
3. เพื่อใช้ด้านการแนะแนว (Guidance function)

1. บทบาทของแบบทดสอบในด้านการบริหาร มีดังนี้

1.1 การทดสอบเป็นวิธีการ "ควบคุมคุณภาพ" ของโรงเรียนได้อย่างหนึ่ง ปทัสถานชาติหรือ ปทัสถานท้องถิ่น (National or local norms) จะเป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนบางส่วนของหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ได้

1.2 แบบทดสอบช่วยให้สามารถทำการตัดสินใจที่จะประเมินความสามารถนักเรียนได้ถูกต้องยุติธรรม เนื่องจากใช้คะแนนเป็นตัวเกณฑ์หลักในการตัดสินใจ สามารถมองเห็นตัวเลขคะแนนที่ได้ ทำให้รู้ข้อดีหรือข้อที่ควรปรับปรุงของเด็ก

1.3 แบบทดสอบจะใช้ประโยชน์ในการประเมินหรือวิจัยโครงการต่างๆ อาทิ การวิจัยโดยใช้วิธีสอน 2 วิธี ในการส่งเสริมเด็กให้มีความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบและอีกวิธีหนึ่งจัดกิจกรรมโดยสอนแบบปกติธรรมดาไม่ใช้เพลงประกอบ โดยจะแบ่งเด็กอายุ 5-6 ปี 2กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดยทำการทดสอบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มเป็นการทดสอบก่อน (pretest) และหลัง(posttest) แล้วทำการเปรียบเทียบคะแนนเด็กทั้งสองกลุ่มว่าเด็กกลุ่มที่สอนด้วยการจัดกิจกรรมใช้เพลงประกอบและเด็กกลุ่มที่สอนโดยจัดกิจกรรมปกติ ความสามารถด้านการฟังและการพูด กลุ่มใดจะเป็นอย่างไร" ผลการวิจัยและประเมินผลเหล่านี้จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และครูได้นำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2. บทบาทของแบบทดสอบในด้านการสอน มีดังนี้

2.1 กระบวนการสร้างแบบทดสอบมีบทบาทเป็นตัวกระตุ้น ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาให้ได้ความหมายที่ถูกต้อง เมื่อครูสามารถทำความเข้าใจกับจุดประสงค์ของการสอนได้แจ่มชัดแล้ว ก็สามารถที่จะเลือกใช้วิธีการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์นั้นๆ ได้เหมาะสมถูกต้องยิ่งขึ้น

2.2 ผลจากการทดสอบจะเป็นผลสะท้อนกลับไปยังครู (Feedback to teacher) ให้เห็นข้อบกพร่องต่างๆ ในการสอนได้ซึ่งจะช่วยให้ครูได้เลือกวิธีสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนและกลุ่ม แบบทดสอบที่ออกแบบมาอย่างดีมีมาตรฐานมีคุณค่าต่อตัวนักเรียนในด้านวินิจฉัยตนเองได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูได้สามารถทราบจุดบกพร่องของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2.3 การทดสอบสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนได้ โดยทั่วไปแล้วถ้านักเรียนรู้ว่าจะมีการสอบแล้วนักเรียนจะเอาใจใส่และขยันมากกว่าการเรียนที่ไม่มีการสอบ ได้ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนจะตั้งใจดูหนังสือเพื่อสอบได้มากกว่าการดูหนังสือเพื่อสอบซ่อม หรือสอบทั่วๆ ไป แสดงว่าการสอบเป็นการสร้างแรงจูงใจในการอ่านหนังสือได้อย่างหนึ่ง ซึ่งบทบาทนี้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นสูง

3. บทบาทของแบบทดสอบด้านการแนะแนว มีดังต่อไปนี้

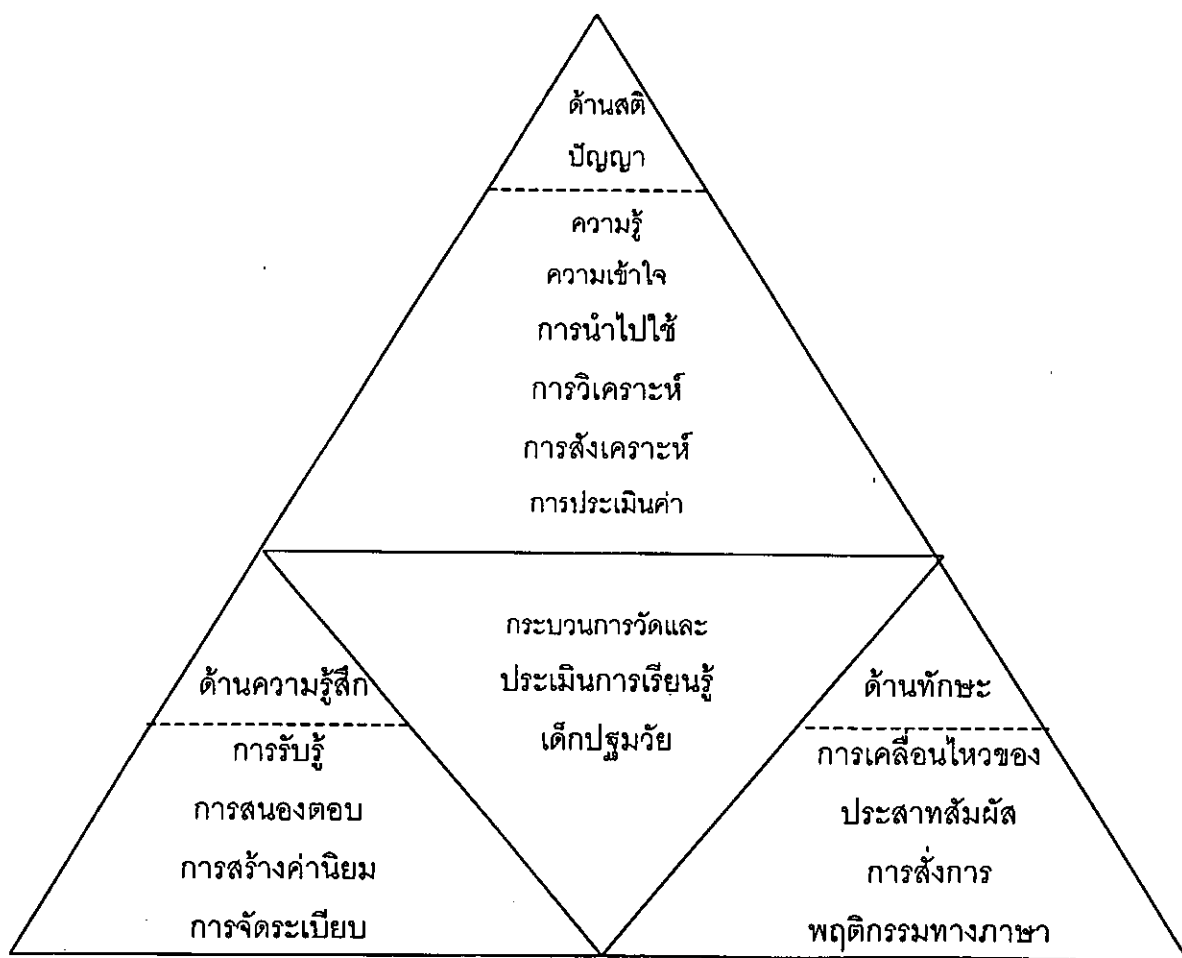
แบบทดสอบสามารถที่จะวินิจฉัยและวิเคราะห์สภาพผู้เรียน ด้านความถนัดเฉพาะด้านและสมรรถภาพของนักเรียนแต่ละคนได้ ผลที่ได้จากการวัดด้วยแบบทดสอบวัดความถนัดทางวิชาการ วัดความสัมฤทธิ์ผล วัดความสนใจและวัดบุคลิกภาพ จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการให้คำปรึกษาได้อย่างมาก อาทิ รายละเอียดที่ได้จากแบบทดสอบมาตรฐานและเครื่องมือวัดอื่นๆ สามารถที่จะช่วยให้ผู้แนะแนววิเคราะห์ได้ว่า เด็กคนใดมีความพร้อมทางด้านการรับรู้ กล้ามเนื้อ-สายตา ความพร้อมทางด้านภาษา ความพร้อมทางด้านอารมณ์-จิตใจ หรือสังคม แต่อย่างไรก็ตามจะต้องระมัดระวังเกี่ยวกับคุณภาพของแบบทดสอบด้วย ถ้าใช้แบบทดสอบที่ไม่มีคุณภาพแล้วผลที่ได้นั้นก็ไม่ว่าจะเชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์สภาพผู้เรียนด้วยแบบทดสอบในเด็กปฐมวัย ผู้ทดสอบต้องมีความรู้ในการออกแบบทดสอบ ข้อสอบที่มีคุณภาพมีค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และถ้าเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ผู้สอบ (ครู) ควรมีโอกาสประกอบวิชาชีพการใช้แบบทดสอบ และใช้แบบทดสอบไปในทางที่ถูกส่งเสริมผู้เรียน และการทดสอบเพียงครั้งเดียวไม่ใช่ผลสรุปว่า เด็กมีสติปัญญา ฉลาด ปกติ หรือโง่

สรุป สำหรับในระดับปฐมวัย จุดมุ่งหมายในการใช้แบบทดสอบ ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านการบริหาร การสอน และการแนะแนว สำหรับด้านการสอนนั้น แนวโน้มการวัดและการประเมินในระดับนี้มีแนวทางใช้การวัดและการประเมินแบบไม่เป็นทางการ คือ ใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย แล้วประเมินพฤติกรรมเด็ก แต่สามารถใช้แบบทดสอบได้เพื่อทำการวัดและประเมิน วินิจฉัยตัวเด็ก เพื่อทราบจุดบกพร่อง หรือจุดเด่นของเด็ก ส่วนใหญ่แล้วนิยมใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดและประเมิน หรือใช้แบบทดสอบครูสร้างขึ้นเองได้ประกอบกัน ส่วนด้านการบริหารนั้นในระดับนี้ส่วนมากมีไว้เพื่อประเมินโครงการที่จัดการเรียนการสอน และด้านการแนะแนว เพื่อวินิจฉัยศักยภาพ ความถนัด หรือความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตาม บทบาทของแบบทดสอบยังมีความสำคัญอยู่ในการวัดและประเมินเด็กในระดับนี้

แต่ผู้ใช้อาจเป็นผู้บริหาร ครู นักจิตวิทยาต้องคำนึงถึงคุณภาพของแบบทดสอบและความมี
จรรยาบรรณในการทดสอบเด็กด้วย

ขอบเขตการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยด้วยแบบทดสอบชนิดครูสร้าง

ในการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยด้วยแบบทดสอบ ครูต้องถามตนเองว่า มีจุดมุ่งหมาย
ทางการศึกษาอะไรที่ใช้เป็นแนวในการกำหนดขอบเขตของการสร้างแบบทดสอบสำหรับเด็ก
ปฐมวัย ซึ่งในทางด้านการศึกษา จุดมุ่งหมายทางการศึกษาในการวัดและประเมินครอบคลุม
3 หมวดหมู่ใหญ่ คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึก และด้านทักษะ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายมุ่งวัด
ประเมินเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน (the whole child) และในแต่ละขอบเขตสามารถจำแนก
จัดเรียงลำดับความสลับซับซ้อนน้อยไปมาก ดังแสดงในภาพประกอบ 6-1

ภาพประกอบ 6-1 ขอบเขตการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

1. ขอบเขตด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาในการประเมินสิ่งที่เด็กทำได้ (what a child can do) เป็นการวัดและประเมินพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ทางด้านความถนัด และผลสัมฤทธิ์ ซึ่งการวัดความถนัด เพื่อดูว่าเด็กแต่ละคนจะสามารถเรียน หรือพัฒนาอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด ในอนาคตเป็นอย่างไร นับเป็นการประเมินความรู้ของเด็กก่อนสอน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวครูในการตัดสินใจวางแผนจัดแนวประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับเด็กการวัดสัมฤทธิ์ผล เป็นการวัดดูว่า เด็กสามารถเรียนรู้อะไรมากน้อยเพียงใด เป็นการตรวจสอบความรู้ของเด็กขณะเรียนขณะสอนหรือตอนสิ้นสุดลงปลายเทอม การวัดและประเมินนี้เป็นประโยชน์ต่อการติดตามดูความก้าวหน้าหรือพัฒนาการในการเรียนรู้ตลอดจนจุดบกพร่อง ในการเรียนของนักเรียน ซึ่งเบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom) ได้จำแนกพฤติกรรมในขอบเขตด้านนี้ออกเป็นระดับใหญ่ ๆ คือ พฤติกรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ พฤติกรรมด้านความรู้ และพฤติกรรมขั้นสูง ได้แก่ ทักษะ โดยความสามารถต่างๆ นี้ จำแนกออกเป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า สำหรับในเด็กปฐมวัยเป็นสมรรถภาพทางสติปัญญาในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ กับตนเอง การรับรู้ รู้จักสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ การรู้จัก รู้เหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหา

2. ขอบเขตด้านความรู้สึก (Affective Domain) เน้นวัดและประเมินสิ่งที่เด็กจะทำ (What a child will do) เป็นการวัดและประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ (emotional development) พัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development) หลักการข้อนี้เน้นเป็นการวัดและประเมินเพราะความรู้สึกของบุคคลเป็นสิ่งที่มักเก็บซ่อนไว้มากกว่าจะแสดงออกอย่างเต็มที่ องค์ประกอบของบุคลิกภาพที่ควรวัดในเด็กปฐมวัย ได้แก่

2.1 ลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่สังคมยกย่องว่าเป็นส่วนดีหรือส่วนเสีย อาทิ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี คุณธรรม ซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ การแบ่งปัน การร่วมมือ

2.2 การปรับตัว เป็นระดับความสามารถของเด็กที่ควบคุมตนเองช่วยเหลือตนเองรู้จักการแสดงออกและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3 อารมณ์ เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับกำลังใจ ความรู้สึกตอบโต้ สิ่งที่มาปะทะตน อารมณ์ของเด็กเป็นความรู้สึกที่ผิวเผินและกว้าง อาทิ ชอบ ไม่ชอบ อารมณ์ที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง อาทิ รัก มีความสุข โกรธ เกียจ เศร้า เสียใจ และการรู้จักอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น

2.4 ความสนใจ เป็นสภาพจิตใจอย่างหนึ่งที่อยู่จะทำในสิ่งที่ตนมีความพึงพอใจ

2.5 ทศนคติ เป็นสภาพจิตใจของเด็กที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองปรากฏการณ์ต่างๆ โดยแสดงออกถึงความสนใจ มองหน้า ฟังเสียง หรือเลียนแบบพ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด

และมีโอกาสใกล้ชิดคนพ่อกับแม่และมีปฏิสัมพันธ์บ่อยมากพอ กลายเป็นความผูกพัน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพต่อไป

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับความรู้สึกปรุงแต่งทางจิตใจ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล มีความละเอียดอ่อน และซับซ้อนมากกว่าการเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบสิ่งแวดล้อม แล้วขยายกลายเป็นความรู้สึกต่างๆ จนกลายเป็นค่านิยมระดับต่างๆ แล้วพัฒนาต่อไปเป็นความคิดในอุดมคติ ซึ่งเป็นตัวควบคุมทิศทางของพฤติกรรมของคนนั้นๆ ขอบเขตด้านนี้จำแนกออกเป็น 5 ระดับ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การสร้างมโนภาพและการจัดระบบค่านิยม และลักษณะนิสัยที่เกิดจากค่านิยม สำหรับในเด็กปฐมวัยเป็นสมรรถภาพทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม ด้านจิตใจ-อารมณ์ (emotional development) เป็นความสามารถในการรู้สึก และแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ กลียด และเป็นสุข ความสามารถในการ แยกแยะ ความลึกซึ้งและควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ จนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเอง (self-esteem) ด้านสังคม (social development) เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพ มีทักษะการปรับตัวในสังคม สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ความเป็นตัวของตัวเอง รู้กาลเทศะ การช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน (personal-social) พัฒนาการด้านจิตวิญญาณ คุณธรรม ทำให้รู้จักแยกแยะความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

3. ขอบเขตด้านทักษะ (Psychomotor Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ผักผ่อนทักษะ การเคลื่อนไหวของร่างกาย มี 4 ระดับ เรียงจากลำดับทักษะจากง่ายไปสู่ทักษะที่สลับซับซ้อน คือ การเคลื่อนไหวร่างกาย การเคลื่อนไหวที่ต้องใช้ประสาทรวมๆ กัน การสั่งการโดยใช้ท่าทาง และพฤติกรรมทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสมรรถภาพทางด้านความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ไปโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (gross motor) เช่น การนั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น การใช้สัมผัสรู้ และการใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่างๆ (fine motor adaptive) เช่น การหยิบจับของ การขีดเขียน ปั้น ประดิษฐ์ เป็นต้น

ชนิดแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย

สำหรับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเพื่อวัดและประเมินเด็กปฐมวัย ถ้าครูสร้างแบบทดสอบชนิดแบบอัตนัย หรือปรนัย โดยวิธีให้เด็กอ่านคำถามและเขียนตอบ หรืออ่านคำตอบแล้วเลือกข้อที่ถูก เป็นงานที่ยากสำหรับเด็กปฐมวัย (a difficult task) เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมทางด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้นแบบทดสอบที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ควร

เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้ที่สอบได้จากการเรียนรู้ โดยต้องการทราบว่า ผู้สอบมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเท่าไรเมื่อผ่านการเรียนไปแล้ว ดังนั้นลักษณะของการสอบวัด จึงมุ่งไปที่ประสพการณ์ของความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอน มีรูปแบบ เป็นรูปภาพ โดยทำ เครื่องหมาย (□) หรือ O ลงบนภาพคำตอบที่ถูกต้อง หรือเป็นแบบภาพปกติ หรือการให้ วาดภาพ การปฏิบัติจริง/การตอบปากเปล่า เป็นต้น จึงพอสรุปชนิดแบบทดสอบที่นิยมใช้ใน ระดับปฐมวัย มีดังนี้

1. แบบปฏิบัติจริง (performance test) เป็นการสอบที่ให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรมโดย การกระทำหรือลงมือทำจริง แบบทดสอบลักษณะนี้ ความสำคัญจึงอยู่ที่ผลงานการปฏิบัติ (Product) และวิธีการปฏิบัติ (Procedure) ดังนั้นการตรวจสอบผลการปฏิบัติ จึงต้องกำหนด ประเด็นที่จะสังเกตหรือเรื่องราวที่จะต้องตรวจให้คะแนน พร้อมกำหนดสัดส่วนของการให้ คะแนนในแต่ละลักษณะดังตัวอย่าง ภาพ 6-2

ภาพประกอบ 6-2 แบบทดสอบแบบปฏิบัติจริง การวัดความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ระดับชั้นอนุบาลที่ 1-3

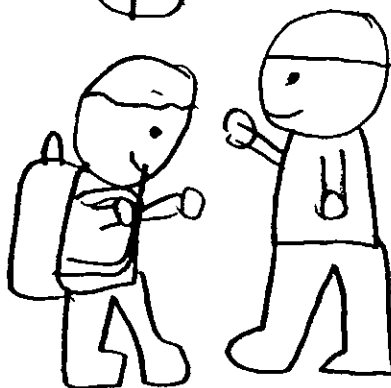
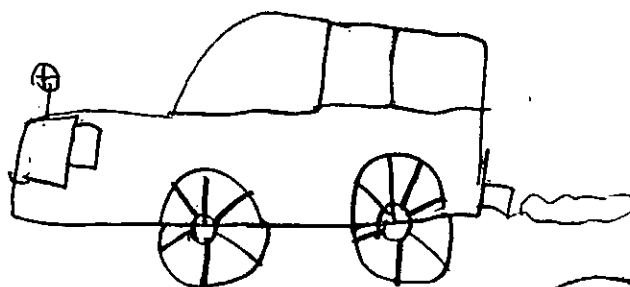
ระดับชั้น	รายการสอบปฏิบัติ	เกณฑ์การให้คะแนน	
อนุบาล 1	1. เดินก้าวเท้าใดเท้าหนึ่งไปข้างหน้า ขณะเท้า อีกข้างหนึ่งวางบนพื้น	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	2. ริ้งได้ดี แม้ว่าการก้าวขาอาจบกพร่องไปบ้าง	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	3. ริ้งหมุนตัวกลับและหยุดได้ทันที หรือริ้งวน ไปมาแบบง่ายๆ ได้	ผ่าน	ไม่ผ่าน
อนุบาล 2	1. เดินทรงตัวบนแผ่นไม้กระดานสูง 2-3 นิ้ว	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	2. ขึ้นและลงบันไดได้ 10 ขั้น	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	3. ขึ้นและลงบันไดได้มากกว่า 10 ขั้นด้วยการ เดินสลับเท้าและใช้มือจับราวบันได	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	4. ริ้งได้ดี เร็ว ควบคุมการหยุด การเริ่ม และ การหมุนตัวกลับโดยไม่ล้ม	ผ่าน	ไม่ผ่าน
อนุบาล 3	1. เดินตามเสียงดนตรีได้	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	2. การโดดทรงตัวข้ามบนแผ่นกระดานสูง	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	3. ขึ้นและลงบันได 10 ขั้นได้ด้วยการเดินสลับ เท้าและใช้รองเท้าสเก็ตได้	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	4. ริ้งได้ดี การแกว่งแขนมีจังหวะ การงอศอก จะตั้งได้เป็นมุมฉาก	ผ่าน	ไม่ผ่าน

2. แบบปากเปล่า (Oral test) เป็นการทดสอบที่อาศัยการซักถามเป็นรายบุคคล ในด้านเนื้อหาและวิธีการ ตลอดจนแนวคิดจากเรื่องนั้นๆ โดยผู้สอบมีโอกาสโต้ตอบได้ ดังนั้น การสอบในลักษณะนี้ จะต้องเตรียมประเด็นปัญหา และขอบเขตของการถามตอบ ซึ่งการสอบนี้ ใช้เวลามาก จึงเหมาะสมกับผู้สอบที่มีจำนวนน้อย การใช้แบบทดสอบแบบปากเปล่านั้นมีความเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบทดสอบแบบนี้มีข้อดี คือ ถามได้กว้างและลึก เหมาะที่จะใช้วัดความคิดเห็น ความริเริ่ม เห็นบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมของเด็ก แต่ใช้เวลานานในการสอบ ครูต้องมีความพร้อมเตรียมตัวเป็นอย่างดี อาจมีรูปแบบการถามหลายวิธี ดังนี้

2.1 แบบทดสอบสัมภาษณ์ปากเปล่า เป็นแบบทดสอบที่ครูไม่ได้เตรียมมาก่อน สัมภาษณ์นักเรียน ดังแสดงในภาพประกอบ 6-3

ภาพประกอบ 6-3 แบบทดสอบสัมภาษณ์ปากเปล่า

ครูประไพต้องการทดสอบทักษะภาษาไทย พฤติกรรมด้านการสนทนาและ แสดงความคิดเห็นอย่างง่ายๆ ได้ จึงทำการทดสอบโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เตรียม คำถาม แต่เป็นการพูดคุย ดูลักษณะการตอบของเด็ก โดยใช้ข้อคำถามสนทนาตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายทดสอบความสามารถการโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นในการสนทนา

ครูประไพ : วันนี้ใครมาส่งหนูแชมป์คะ

ด.ช.แชมป์ : คุณพ่อครับ

ครูประไพ : มาถึงโรงเรียนกี่โมงคะ

ด.ช.แชมป์ : เข้าครับ

ครูประไพ : การมาโรงเรียนเข้าดีไหมคะ

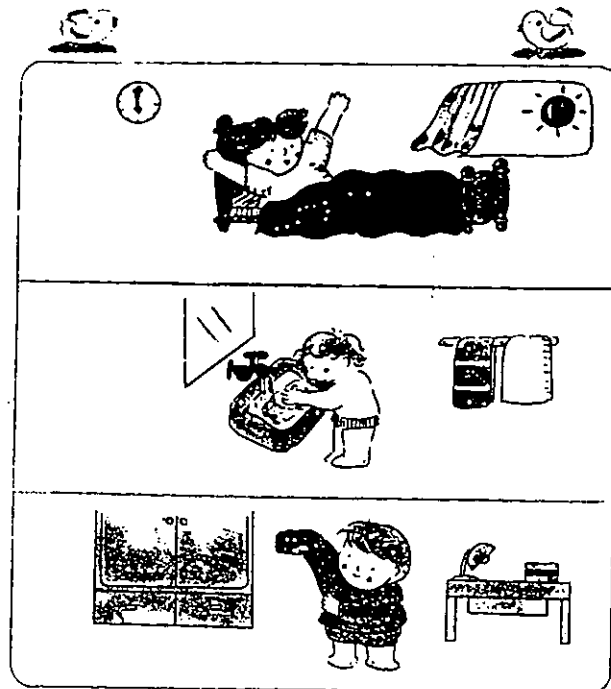
ด.ช.แชมป์ : ดีครับ ได้เล่นกับเพื่อน ส่งการบ้านทัน ไม่ต้องรีบวิ่งเหนื่อยมาเข้าแถว

2.2 แบบทดสอบตอบปากเปล่าหลังจากคำถามที่ครูจัดเตรียม แบบทดสอบชนิดนี้ทำเป็นภาพ เพื่อให้เด็กแสดงคำตอบออกมา โดยมีจุดมุ่งหมายในการวัดเฉพาะที่ชัดเจน ดังตัวอย่างแสดงในภาพประกอบ 6-4 ถึงภาพประกอบ 6-6

ภาพประกอบ 6-4 แบบทดสอบตอบปากเปล่าวัดทักษะพื้นฐานภาษาไทย พฤติกรรมการพูด เล่าเรื่องที่กระทำหรือพบเห็นได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : เล่าเรื่องที่กระทำหรือพบเห็นได้

คำสั่ง : ให้เด็กเล่าเรื่องราวตามภาพ

เกณฑ์การให้คะแนน : เด็กต้องเล่าเกี่ยวกับเวลาตื่นนอน อาบน้ำ ล้างหน้าและแต่งตัวจึงจะได้ 5 คะแนน

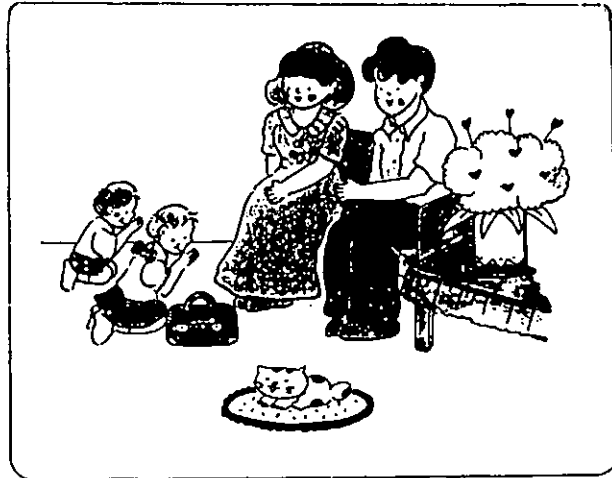
ได้คะแนน	5 คะแนน	ยอดเยี่ยม
ได้คะแนน	4 คะแนน	ดีมาก
ได้คะแนน	3 คะแนน	ดี
ได้คะแนน	2 คะแนน	ต้องปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุโณนันตพงษ์. 2536 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-5 แบบทดสอบตอบปากเปล่าวัดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
พฤติกรรมด้านการเล่าเรื่องสั้นๆ ได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : เล่าเรื่องสั้นๆ ได้

คำสั่ง : ให้นักเรียนเล่าเรื่องจากภาพข้างล่างนี้

เกณฑ์การให้คะแนน : เด็กต้องเล่าเรื่องจากภาพเกี่ยวกับการรู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่ อาทิ พ่อ แม่
ก่อนมาโรงเรียน หรือกลับจากโรงเรียนจึงได้ 5 คะแนน

ได้คะแนน	5 คะแนน	ยอดเยี่ยม
ได้คะแนน	4 คะแนน	ดีมาก
ได้คะแนน	3 คะแนน	ดี
ได้คะแนน	2 คะแนน	ต้องปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2536 แบบทดสอบวัดสมรรถภาพด้านความคิดสร้างสรรค์
และจินตนาการ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-6 แบบทดสอบตอบปากเปล่าวัดทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ พฤติกรรมชี้และบอกสีได้ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : ชี้และบอกชื่อสีได้

คำสั่ง : ให้เด็กดูภาพและตอบปากเปล่า

	1. แมวตัวนี้มีสีอะไร (ตอบปากเปล่า)
	2. กระต่ายตัวนี้มีสีอะไร (ตอบปากเปล่า)
	3. ดอกไม้ดอกนี้มีสีอะไร (ตอบปากเปล่า)
	4. เสื้อตัวนี้มีสีอะไร (ตอบปากเปล่า)

เกณฑ์การให้คะแนน : เด็กตอบสีได้ถูกต้องตามภาพ

ตอบถูก	4 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	3 ข้อ	ดีมาก
ตอบถูก	2 ข้อ	ดี
ตอบถูก	1 ข้อ	ต้องปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุอนันตพงษ์. 2536 แบบทดสอบทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

2.3 แบบทดสอบตอบปากเปล่าโดยการตั้งคำถามจากภาพ ข้อสอบแบบนี้สร้างง่าย เค้ายาก วัดการระลึกได้ดี แต่มีข้อจำกัด คือ ขาดความเป็นปรนัย ทั้งในส่วนการถามตอบและการให้คะแนน สำหรับลักษณะข้อสอบแบบนี้ในเด็กปฐมวัย แบบทดสอบครูต้องตั้งคำถามเพื่อให้เด็กตอบโดยออกข้อสอบเป็นรูปภาพและครูจดบันทึกคำตอบเด็กลงไปในรูปแบบทดสอบ ข้อคำถามนั้นนั้นควรสั้นๆ ให้ได้ใจความเพื่อเด็กฟังสามารถจับใจความข้อสอบได้ ดังแสดงตัวอย่าง ภาพประกอบ 6-7 และ 6-8

ภาพประกอบ 6-7 : แบบทดสอบตอบปากเปล่าแบบตั้งคำถามจากภาพวัดทักษะภาษาไทย การใช้คำถามระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : ใช้คำถาม อะไร ทำไม อย่างไร

คำสั่ง : ให้นักเรียนตั้งคำถามจากภาพ

ตัวอย่าง

ให้นักเรียนตั้งคำถามจากภาพ

1. แม่กำลังทำอะไร
2. ทำไมแม่ให้ลูกกินนม

1. ให้นักเรียนตั้งคำถาม "อะไร" "ทำไม" จากภาพ

1. _____ อะไร

2. ทำไม _____

เกณฑ์ให้คะแนน :

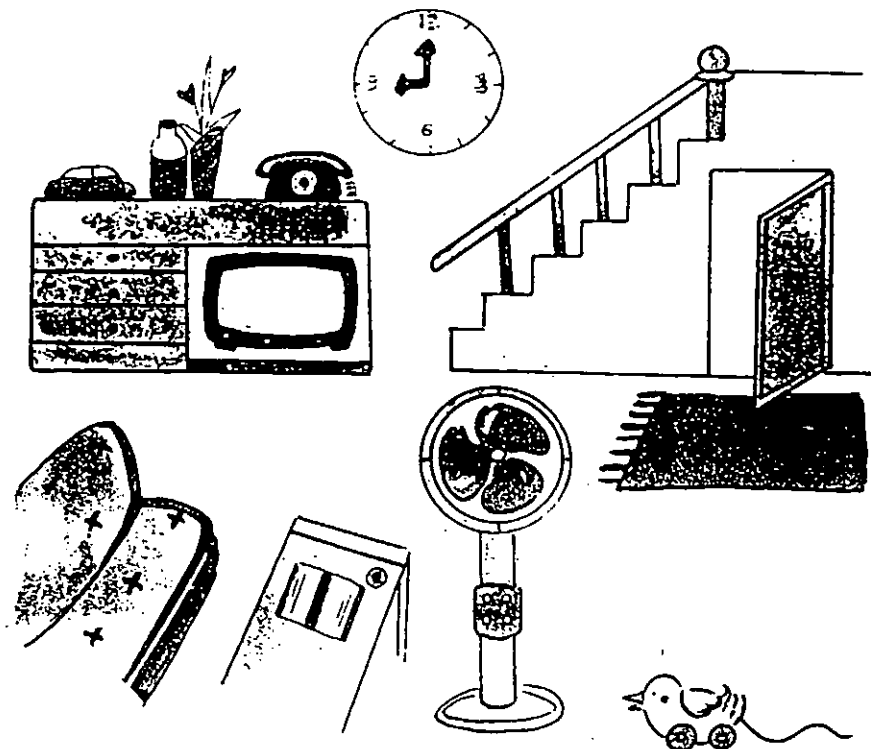
ตอบถูก	2 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	1 ข้อ	พอใช้
ตอบไม่ถูก		ปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุโณนันทพงษ์. 2536 แบบทดสอบทักษะภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-8 : แบบทดสอบตอบปากเปล่าแบบตั้งคำถามจากภาพทักษะภาษาไทย การ
ตอบคำถามระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : ตอบคำถาม อะไร ทำไม อย่างไรได้

คำสั่ง : ดูภาพแล้วตอบคำถาม

1. อะไรเอ่ยมี 2 ขา เดินหมุนรอบตัวเอง ดังกดกแต๊กๆ
2. อะไรเอ่ยตัวหอม หัวกลม มีใบหู 3 ใบ หมุนรอบตัวเย็นสบาย
3. อะไรเอ่ยพูดส่งเสียง มีภาพขยับได้ อยู่ในกล่องสี่เหลี่ยม

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุอนันตพงษ์. 2536 แบบทดสอบทักษะภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปี
ที่ 2 อายุ 4-5 ปี .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

3. แบบวาดภาพเป็นคำตอบ คำถามจากแบบทดสอบ ได้แก่

3.1 สำหรับแบบทดสอบฉบับนี้ในระดับปฐมวัย ไม่ใช่เป็นการให้เด็กเขียนตอบ เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนตัวหนังสือไม่คล่อง อาจเป็นการเขียนตามความคิด วาดภาพ เขียนตัวอักษรเท่าที่เด็กสามารถเขียนได้ แต่ครูจัดบันทึกดูความคิดและจินตนาการของเด็ก ดังแสดงตัวอย่าง ภาพประกอบ 6-9

ภาพประกอบ 6-9 : แบบทดสอบโดยการวาดภาพวัดทักษะภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : การจับใจความฟังจากเรื่องที่เล่า

คำสั่ง : หลังจากฟังนิทานแล้ว ให้นักเรียนวาด/เขียน ตัวละครที่นักเรียนชอบ

ครูเล่านิทาน เรื่อง เต่ากับกระต่าย

เกณฑ์ให้คะแนน : นักเรียนสามารถวาด/เขียนเกี่ยวกับนิทาน

ได้คะแนน	10 คะแนน	วาดได้มากกว่า	2 ตัว
ได้คะแนน	8 คะแนน	วาดได้มากกว่า	1 ตัว

4. แบบเลือกตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) ข้อสอบแบบนี้จัดว่าเป็นข้อสอบปรนัย (Objectives or short answer test) สำหรับเด็กปฐมวัย แบบทดสอบนี้มีลักษณะคำถามและคำตอบเป็นรูปภาพ โดยครูอ่านคำถามข้อความให้ฟัง จากนั้นให้เด็กดูคำถามสื่อเป็นรูปภาพ แล้วเลือกคำตอบที่เป็นรูปภาพ ซึ่งมีคำตอบหลายตัวเลือก ประมาณ 2 หรือ 3 ตัวเลือก โดยการให้เด็กทำเครื่องหมายกากบาท (X) หรือ (✓) ลงบนคำตอบที่ถูกต้อง ดังแสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 6-10 ถึง 6-112

ภาพประกอบ 6-10 : แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ พฤติกรรมรู้จักค่าตัวเลขและกลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน น้อยกว่าและมากกว่า ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : รู้จักค่าตัวเลขและกลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน น้อยกว่า และมากกว่า

คำสั่ง : ให้นักเรียน X ทับภาพที่นับจำนวนได้เท่ากับภาพที่อยู่ในวงกลม

1.ฉันมีนม 1 แก้ว

2.ฉันซื้อมะม่วงมา 2 ผล

3.บ้านฉันมีหมาหลายตัว

เกณฑ์ให้คะแนน : นักเรียนรู้ค่าตัวเลข จำนวนเท่ากัน น้อยกว่า และมากกว่า (ข้อละ 1 คะแนน)

ได้คะแนน	3 คะแนน	ยอดเยี่ยม
ได้คะแนน	2 คะแนน	ดีมาก
ได้คะแนน	1 คะแนน	ดี

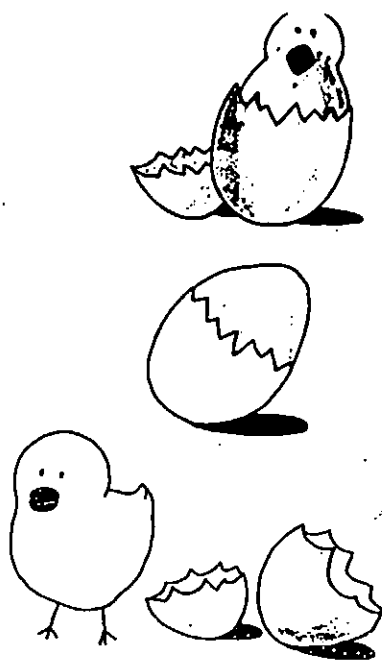
แหล่งที่มา : สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2536 แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-11 : แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดสมรรถภาพด้านเหตุผล ระดับชั้นอนุบาล
ปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : เรียงลำดับเหตุการณ์ได้

คำสั่ง : ให้นักเรียน X ทับภาพที่ถูกต้องตามเหตุการณ์

เหตุการณ์วิ่งข้ามถนน : ภาพไหนเกิดขึ้นหลังสุด

เกณฑ์ให้คะแนน :

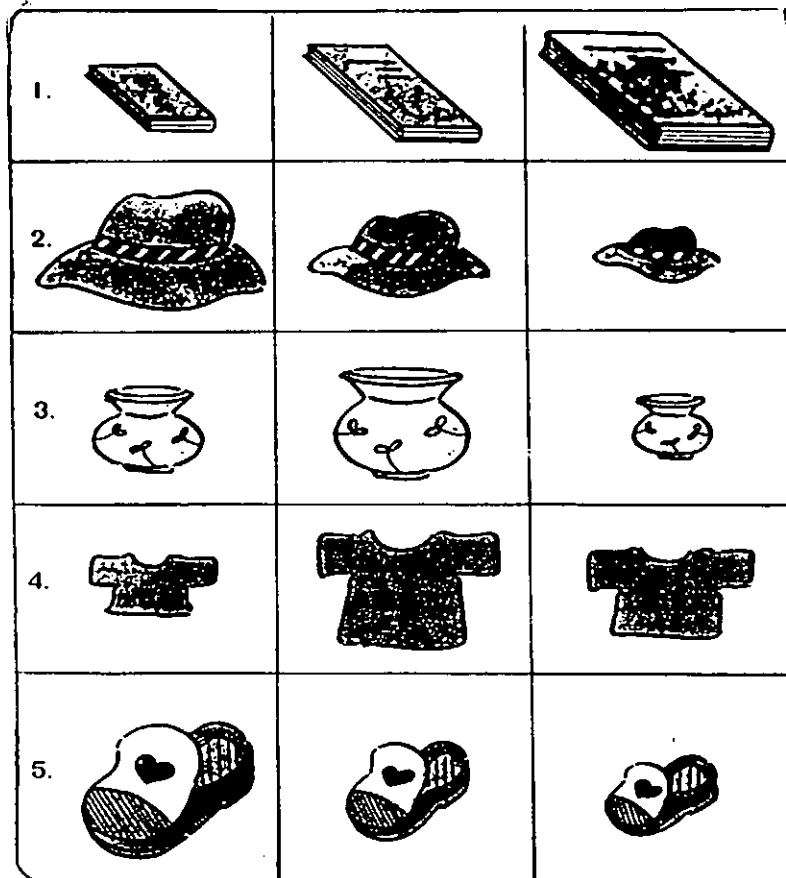
ตอบถูก	3 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	2 ข้อ	ดีมาก
ตอบถูก	1 ข้อ	พอใช้

แหล่งที่มา : สิริมา ภิญโญนนิตพงษ์. 2540. แบบทดสอบวัดสมรรถภาพด้านเหตุผล
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-12 : แบบทดสอบเลือกคำตอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้น
อนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี

พฤติกรรมที่ทดสอบ : บอกความแตกต่างของที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่

คำสั่ง : เขียน X ทับภาพที่มีขนาดใหญ่ที่สุด

เกณฑ์ให้คะแนน :

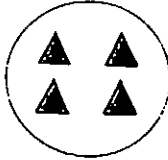

ตอบถูก	5 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	4 ข้อ	ดีมาก
ตอบถูก	1-3 ข้อ	พอใช้
ตอบถูก	1 ข้อ	ปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุอนันตพงษ์, 2536 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้น
อนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

5: แบบโยงจับคู่ (Matching) แบบทดสอบแบบนี้ตรวจให้คะแนนง่าย ส่วนข้อจำกัดคือ ขาดความยุติธรรมในการให้คะแนน เพราะแต่ละข้อมีโอกาสการเดาไม่เท่ากัน ถ้าทำผิดหนึ่งข้อมีโอกาสผิดมากกว่าสองข้อ สำหรับข้อสอบเด็กปฐมวัย การจับคู่ออกมาในลักษณะการจับคู่ภาพซึ่งครูอ่านคำสั่งให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนโยงภาพที่สัมพันธ์กัน ดังแสดงตัวอย่างภาพประกอบที่ 6-13 ถึง 6-14

ภาพประกอบ 6-13 : แบบทดสอบแบบให้โยงภาพที่สัมพันธ์กัน วัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ พฤติกรรมด้านรู้จักค่าตัวเลข กลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน มากกว่าและน้อยกว่า

พฤติกรรมที่ทดสอบ : รู้จักค่าตัวเลข กลุ่มใดมีจำนวนเท่ากัน มากกว่า และน้อยกว่า
คำสั่ง : โยงเส้นจับคู่กลุ่มภาพที่นับจำนวนได้เท่ากัน

1.		
2.		
3.		
4.		

เกณฑ์ให้คะแนน :		
ตอบถูก	5 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	4 ข้อ	ดีมาก
ตอบถูก	1-3 ข้อ	พอใช้
ตอบถูก	1 ข้อ	ปรับปรุง

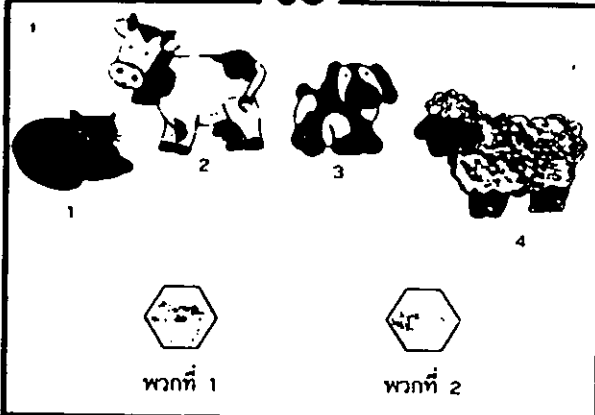
แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุโณนัตพงษ์. 2540. แบบทดสอบทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี .กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภาพประกอบ 6-14 : แบบทดสอบแบบโยงภาพที่สัมพันธ์กันสมรรถภาพด้านเหตุผล ระดับชั้น
อนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี

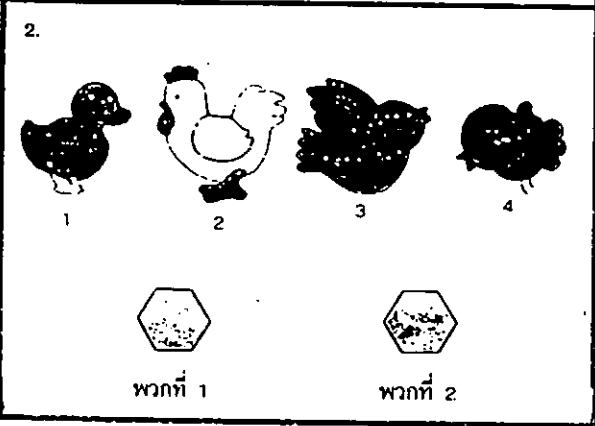
พฤติกรรมที่ทดสอบ : จำแนกของที่เป็นพวกเดียวกัน และแตกต่างกันได้
คำสั่ง : โยงเส้นจากภาพที่เป็นพวกเดียวกัน ใช้ร่วมกัน พร้อมทั้งบอกเหตุผล

1.

2.

เกณฑ์ให้คะแนน :		
ตอบถูก	8 ข้อ	ยอดเยี่ยม
ตอบถูก	7 ข้อ	ดีมาก
ตอบถูก	5 ข้อ	ดี
ตอบถูกน้อยกว่า	2 ข้อ	ปรับปรุง

แหล่งที่มา : สิริมา วิทยุอนันตพงษ์. 2536. แบบทดสอบสมรรถภาพเหตุผล ระดับชั้น
อนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

การเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

แบบทดสอบทุกประเภทที่กล่าวมาจะได้มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง มีบางส่วนคล้ายคลึงกัน อาทิ วัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้เท่าเทียม สามารถช่วยและจูงใจนักเรียนทำ เพราะเป็นรูปภาพ เด็กมีความเข้าใจ ปรับปรุงการเรียน เป็นต้น และถึงแม้ว่าในระดับปฐมวัย จะมิได้เน้นให้มีการสอบโดยใช้แบบทดสอบชนิดต่างๆ แต่การสร้างองค์ความรู้ให้กับครูผู้สอนในเรื่องแบบทดสอบโดยครูสร้างขึ้น เป็นแนวคิดให้ครูนำสิ่งที่เหมาะสมปรับใช้ในการวัดและการประเมินนักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างของลักษณะแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นด้วยตนเอง จะนำเสนอตารางเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบชนิดต่างๆ (Airasian, 2000) เพื่อความเหมาะสมให้มาเลือกใช้กับเด็กปฐมวัย

ตาราง 6-1 การเปรียบเทียบลักษณะของแบบทดสอบชนิดต่างๆ

รายการ	แบบทดสอบปรนัย เลือกตอบและ โยงภาพ	แบบทดสอบอัตนัย วาดภาพเป็น คำตอบ	แบบสอบ ปากเปล่า	แบบสอบ เชิงปฏิบัติ
จุดประสงค์	ประเมินความรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และความน่า เชื่อถือ	ประเมินลักษณะการ คิดและความรู้	ประเมินความรู้ ระหว่างการเรียนรู้	ประเมินความ สามารถเชื่อมโยง ความรู้และความ เข้าใจไปสู่การ ปฏิบัติ
การตอบ สนองของนัก เรียน	อ่าน, ตัดสิน, เลือก	การเขียนบรรยาย จากการเชื่อมโยง ความคิด	ตอบปากเปล่า	แสดงทักษะ ปฏิบัติ
ข้อได้เปรียบ	จำนวนข้อสอบ มาก วัดได้ครอบคลุม	ความสามารถวัด ทางสติปัญญาได้ อย่างลึกซึ้ง	เชื่อมโยงการ ประเมินควบคู่กับ การสอน	เห็นหลักฐานชัด เจนจากการแสดง ทางทักษะ
อิทธิพลต่อ การเรียนรู้	ทดสอบความจำ การส่งเสริมความ จำ กระตุ้นทักษะ การคิด	ส่งเสริมการคิดและ ทักษะการเขียน	กระตุ้นให้มีส่วน ร่วมในการสอน เตรียมครุมีประ สิทธิภาพในการ เรียนการสอน	เป็นประโยชน์ใน การแก้ปัญหา ต่างๆ ที่อยู่ในชีวิต ประจำวัน

การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

แบบทดสอบต่าง ๆ มีข้อดีและข้อเสีย อาจแยกกล่าวให้เห็นโดยชัดเจน (Airasian, 2000) ดังนี้

ตาราง 6-2 ข้อดีและข้อเสียของแบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

ชนิดของแบบทดสอบ	ข้อดี	ข้อเสีย
แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (multiple-choice Items)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้เวลารวดเร็วในการทำข้อสอบจำนวนมาก 2. ข้อสอบครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของการสอน 3. การให้คะแนนรวดเร็วและเป็นปรนัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้เวลามากในการออกข้อสอบ 2. ไม่ให้โอกาสเด็กได้แสดงผลงาน 3. ใช้ความคิดแล้วตัดสินใจเลือกตอบ
แบบทดสอบชนิดถูกผิด (True-Flues Item)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้เวลารวดเร็วในการทำข้อสอบจำนวนมากข้อ 2. โครงสร้างง่ายต่อการออกข้อสอบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเดาคำตอบเป็นสิ่งที่ยาก 2. วิธีการตั้งคำถามที่ชัดเจนเป็นสิ่งที่ยาก
แบบทดสอบชนิดจับคู่หรือโยงความสัมพันธ์ (Matching Items)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภาพ(ข้อมูล)มีประสิทธิภาพ 2. ง่ายต่อการออกข้อสอบ 3. ง่ายต่อการตรวจให้คะแนนและใช้งานรวดเร็ว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นผลการเรียนรู้ขั้นต่ำ 2. ภาพ(ข้อมูล)ถูกกำหนดเป็นเรื่องเดียวกัน
แบบสอบปากเปล่า (Oral Question)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กต้องใช้ความสามารถในการเรียบเรียงความคิดแล้วพูดตอบ คำตอบแสดงถึงความคิดที่ซับซ้อนของเด็ก 2. ออกข้อสอบได้ง่ายและใช้เวลาน้อย 3. ได้ประเมินผลภาพรวม (holistic outcomes) 4. มีลักษณะการประเมินแนวใหม่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คำถามต้องชัดเจน 2. การตอบกว้างขวางช่วยให้ (Bluffing) เด็กได้คะแนน 3. มีกฎเกณฑ์การให้คะแนนไม่ชัดเจน

ตาราง 6-2 (ต่อ)

ชนิดของแบบทดสอบ	ข้อดี	ข้อเสีย
แบบทดสอบเชิงปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินทักษะของเด็กชัดเจน 2. ประเมินผลลัพธ์ในระดับสูงขึ้น 3. การให้คะแนนให้รวดเร็วและชัดเจน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนต้องใช้ความสามารถแสดงทักษะ 2. เด็กไม่สามารถแก้ตัวได้

สรุป ชนิดของแบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัยดังกล่าวแล้วเป็นการทำความเข้าใจให้กับครูว่า ข้อสอบที่ควรออกแล้วนำมาวัดเด็กควรเลือกประเภทที่เหมาะสม ในการออกแบบทดสอบจึงมีหลายวิธี ครูควรเลือกแบบที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก และมีความเหมาะสมสำหรับอายุ ควรมีลักษณะเป็นรูปภาพ ครูควรอธิบายคำสั่งให้ชัดเจน ในขณะที่สอบ ไม่สอบเด็กจำนวนมาก การแบ่งกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5-7 คน หรือ การสอบเป็นรายบุคคล ผลการทดสอบ เพื่อนำไปแก้ไขจุดจุดเด่น จุดด้อย ของเด็ก แล้วเสริมความสามารถให้กับเด็กต่อไป

แนวทางการสร้างแบบทดสอบโดยครูสำหรับเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นที่ใช้วัดและประเมินนักเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษามีมากมายหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดก็มีความมุ่งหมายและขีดความสามารถในการวัดแตกต่างกัน ดังนั้นในการสร้างแบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัยต้องมีความระมัดระวัง เพราะเด็กนั้นมีพัฒนาการ การเจริญเติบโต และวุฒิภาวะที่มีความเป็นเฉพาะของวัย แตกต่างจากเด็กระดับอื่น จึงต้องระมัดระวังว่าเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้อง หรือเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ สำหรับแนวทางที่ครูผู้สอนสร้างแบบทดสอบให้กับเด็กระดับนี้มีหลักการดังนี้

1. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของแบบทดสอบครูสร้างเอง (Teacher – made test) แบบทดสอบประเภทนี้นับว่ามีบทบาทในการวัดผลการศึกษายิ่งมาก เพราะเป็นแบบทดสอบที่ครูต้องสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้ในการประเมินผลเฉพาะครั้งๆ ไป เช่น การสอบย่อย เพื่อปรับปรุงการสอน และการสอบรวม เพื่อตัดสินความสามารถของเด็กสำหรับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเองนี้ สำหรับเด็กระดับปฐมวัยครูควรมีความรู้ทางด้านการออกแบบทดสอบและการตัดสินผลไม่ควรตัดสินผลได้ – ตก แต่ควรเป็นการตัดสินเพื่อวินิจฉัยช่วยเหลือเด็กที่มีความ

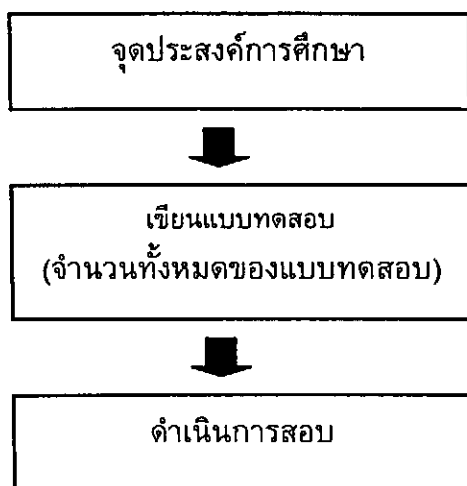
บทพร้อมบางประการ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อการจำแนกแบบทดสอบตามรูปแบบคำถามและวิธีเขียนตอบและตัวอย่างแบบทดสอบย่อย (Formative test) เป็นแบบทดสอบที่นิยมใช้สอบระหว่างการเรียนการสอนเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยแบบทดสอบมุ่งตรวจสอบจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของแต่ละเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เมื่อการเรียนเรื่องนั้นๆ สิ้นสุดลง และ แบบทดสอบรวม (Summative test) เป็นแบบทดสอบที่นิยมใช้สอบปลายภาคเรียนเพื่อประเมินผลโดยสรุปรวมหรือสรุปผลการเรียน แบบทดสอบลักษณะนี้ จึงมุ่งวัดความครอบคลุมในเนื้อหาพฤติกรรมและจุดมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ

2. ในการสร้างควรรศึกษาลักษณะสำคัญโดยทั่วๆ ไปของแบบทดสอบชนิดครูสร้างขึ้นว่าประกอบด้วยลักษณะอย่างไร ซึ่งลักษณะสำคัญของแบบทดสอบสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. ข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นต้องกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาเฉพาะเจาะจง ตรงกับประสบการณ์ที่เด็กได้รับตามชั้นหรือโรงเรียนที่ครูใช้เท่านั้น
2. สามารถเขียนข้อสอบ-มีภาพที่ชัดเจน คำสั่ง คำถาม ได้ครอบคลุมทุกสมรรถภาพ และทักษะในแต่ละหัวข้อ และเขียนได้มากข้อ
3. การสร้างครูผู้สอนควรขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญหรือนักวัดผล
4. ข้อสอบแต่ละข้อต้องผ่านการทดลองวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ และนำมาปรับปรุงก่อนที่จะรวมเป็นฉบับ
5. ตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับ เพื่อต้องการความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง
6. ขอบเขตการใช้จะใช้อ้างอิงเฉพาะกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน หรือเฉพาะห้องเรียนเท่านั้น
7. สามารถบอกเพียงแต่ว่าเด็กรอบรู้ในหน่วยการสอนนั้นหรือไม่
8. ใช้หลักเบื้องต้นที่จะจำแนกความสามารถของนักเรียน ว่าเด็กมีความสามารถด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึก และด้านทักษะระดับไหน ต้องปรับหรือไม่อย่างไร

3. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ มีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมาย เขียนข้อสอบ รวบรวมข้อสอบ ดำเนินการสอบนักเรียน ดังแสดงในภาพประกอบ 6-15

แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น

ภาพประกอบ 6-15 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น

4. ในการดำเนินการสอบนั้น ครูผู้สอนต้องกำหนดวิธีให้เหมาะสมกับแบบทดสอบที่ออก ซึ่งวิธีการดำเนินการสอบมีหลายวิธีคือ

1. แบบทดสอบชนิดดำเนินการสอบเร่งรีบ (Speed test) ได้แก่ แบบจำกัดเวลา (Time limit test) แบบจำกัดงาน (Work limit test) แบบนี้จะกำหนดงานจำนวนหนึ่งให้ทำการให้คะแนนก็จะดูว่าใครทำงานเสร็จอย่างมีคุณภาพและรวดเร็วกว่ากัน

2. แบบทดสอบรายบุคคล (Individual test) เป็นการสอบที่กระทำได้ทีละคน เช่น การสอบปากเปล่า (Oral test) หรือสัมภาษณ์ เป็นแบบที่เหมาะสมกับการใช้กับเด็กปฐมวัย

3. แบบทดสอบเป็นกลุ่ม (Grouped test) เป็นการสอบที่กระทำพร้อมกันไป ได้ทีละหลายๆ คน แต่สำหรับในระดับปฐมวัยไม่ควรเป็นกลุ่มมาก ควรจัดกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 3-5 คน เพื่อที่ครูจะได้ดูแลแนะนำได้ทั่วถึง

บทสรุป

การสอนกับการทดสอบนับว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาต้องมีความประสานสัมพันธ์กันตลอด และต้องยึดจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน การทดสอบที่ดีจึงต้องเลือกใช้หรือสร้างแบบทดสอบที่สามารถวัดความสามารถของเด็กได้ ดังนั้น ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับแบบทดสอบชนิดครูสร้างขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นด้วยตนเอง อันนำไปสู่การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยให้ถูกต้อง และเหมาะสม

**ตอนที่ 3 การวัดและประเมินแบบไม่เป็น
ทางการ**

**บทที่ 7 การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนและ
การพูดคุย**

บทที่ 8 การประเมินด้วยการสังเกต

บทที่ 9 การประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ

บทที่ 7

การประเมินด้วยการสร้าง ความรู้จักนักเรียนและการพูดคุย

ความนำ

ธรรมชาติของเด็กนั้นมีพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แปรเปลี่ยนเร็ว วิธีการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยควรมีความหลากหลายในวิธีการ ทั้งเป็นแบบการประเมินแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ความหลากหลายวิธีนี้เปรียบเสมือนการมองผ่านทะลุบานหน้าต่างหลายบาน ในแต่ละบานสามารถมองผ่านได้ภาพที่แตกต่างกัน บานนี้ก็จะเห็นภาพต้นไม้ บานนั้นจะเห็นสระน้ำน้อย บานอื่นจะเห็นวัวกินหญ้าเขียว ซึ่งวิธีการวัดและประเมินหลากหลาย ช่วยเอื้อให้ครูค้นพบพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กได้อย่างลึกซึ้งขึ้น ในอีกสามบทที่จะกล่าวต่อไป เป็นวิธีวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของเด็กที่อยู่ในชั้นเรียน มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย สำหรับในหนังสือเล่มนี้วิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการระดับปฐมวัยมีลักษณะเป็นการประเมินสภาพจริง ครอบคลุมวิธีการประเมินในเรื่องต่อไปนี้ การประเมินด้วยการสร้างความรู้จักนักเรียนและการพูดคุย การประเมินด้วยการสังเกต การประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ สำหรับในบทนี้ กล่าวถึงการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนและการประเมินด้วยการพูดคุย

การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน

การประเมินแบบไม่เป็นทางการสำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะการประเมินเด็กโดยตรงไปตรงมา การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน(Sizing-Up Assessment) การประเมินชนิดนี้มีหลักการมาจาก การให้ความสำคัญของช่วงเวลาแรกของการเปิดเรียน โดยถือวาระยะวันแรก ๆ ของการเรียนในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง สำหรับทั้งครูผู้สอนและนักเรียน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาจเป็นตัวกำหนดน้ำหนักและวางรากฐานสำหรับการเรียนรู้ วันต่อ ๆ ไปจนกระทั่งสิ้นสุดปีการศึกษานั้น ๆ ช่วงระยะเวลาเปิดโรงเรียนใหม่นี้กลุ่มของนักเรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้มารวมกันเป็นห้องเรียนห้องหนึ่ง ในแต่ละกลุ่มของนักเรียนใหม่เหล่านี้ จะมีภูมิหลังที่ละกันในด้านความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และความต้องการ จนทำให้กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันไปไม่เหมือนกลุ่มอื่น ๆ ที่ครูได้เคยพบมาก่อน ดังคำสนทนาของผู้ปกครองและอาจารย์ผู้สอนดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ : ผู้ปกครองไปส่งลูกที่โรงเรียน พบอาจารย์ประจำชั้น ของลูกสาวที่สอนปีที่แล้ว
ในชั้นอนุบาลปีที่ 1

ผู้ปกครอง : สวัสดีค่ะ โรงเรียนเปิดสอนมาสองอาทิตย์แล้ว ปีนี้นี้เด็ก ๆ เป็นอย่างไรบ้าง

อาจารย์ : ปีนี้นี้เด็ก ๆ ทั้งแก่นและคุยในเวลาสอน เด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงไม่เหมือน
รุ่นที่แล้ว เหนื่อยมากค่ะ

ข้อสังเกต : ครูส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์ภาพรวมของนักเรียน และบอกได้ว่ากลุ่มนักเรียนแต่ละปีมีคุณลักษณะบุคลิกภาพ ความสนใจ ความต้องการมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน แต่ครูส่วนใหญ่อีกเช่นกัน มิได้ใช้โอกาสนี้ทำการประเมินสภาพนักเรียนก่อนที่จะสอนต่อไปทั้งภาคการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ครูทำ ความรู้จักนักเรียนจนแต่ละบุคคลและเป็นกลุ่มในช่วงเวลาแรกเปิดเทอมนี้ นับเป็นรอยพิมพ์ใจ ที่ครูควรบันทึกไว้ในใจนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการประเมิน และสร้างความรู้จักนักเรียนก่อนเริ่มสอนต่อไปทั้งภาคการศึกษา

ดังนั้นในช่วงระยะวันแรก ๆ ของการเปิดเรียน ครูจึงต้องพยายามที่ทำความรู้จักเด็กแต่ละคนและทั้งชั้นโดยส่วนรวม เพื่อนำความรู้มาใช้จัดนักเรียนเหล่านั้นให้เข้าอยู่ในกลุ่มเรียนให้เป็นตามลักษณะที่เด็กจะพูดคุยกันเข้ากันได้และเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม การสังเกตเด็กในช่วงระยะเวลานี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการรู้จักนักเรียน ที่ครูไม่ควรมองข้ามความสำคัญของรากฐานการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป ดังนั้นวิธีการประเมินนักเรียนโดยประเมินสิ่งที่ครูจะต้องให้ความสำคัญรู้จักเด็กในช่วงระยะแรก ๆ ของวันเปิดเทอมใหม่ และในระยะช่วงเปิดเทอมใหม่ ๆ นี้ ครูมักประสบปัญหาในการเรียนรู้จักเกี่ยวกับเด็กนักเรียนโดยส่วนมากมักมีคำถามว่า

"ทำอะไรถึงรู้จักนักเรียนได้"

"ข้อมูลอะไรบ้างเกี่ยวกับตัวเด็กที่ต้องรู้ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกลุ่ม จัดประเภทและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียน"

ซึ่งจากคำถามเหล่านี้ นับเป็นคำถามที่ดี นำไปสู่การเรียนรู้จักนักเรียนในระยะเริ่มแรกของการเริ่มการเรียนการสอน และเป็นวิธีการประเมินแนวใหม่ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ที่เรียนรู้จักตัวนักเรียน (Sizing-Up) ตลอดไปทั้งปีการศึกษา หัวข้อสำคัญของการประเมินด้วยวิธีนี้มีดังนี้

1. ความหมายการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน (Sizing - Up Assessment) เป็นการประเมินการสอนแนวใหม่ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการประเมิน (focus of Assessment) นับเป็นทางเลือกใหม่ที่ไม่ใช้การทดสอบแบบทางการ แต่จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศแบบไม่เป็นทางการ โดยวิธีการสังเกตนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ครูได้รับรู้ และรู้จักคุณลักษณะของนักเรียนอย่างรวดเร็ว โดยทำการประเมินในช่วงระยะเวลา 1 หรือ 2 สัปดาห์แรกของการเปิดเรียนหรือขึ้นสอนในรายวิชาใหม่ หรือเข้าสอนนักเรียนกลุ่มใหม่ วิธีการในการเก็บรวบรวมหลักฐานใช้การสังเกต แบบไม่เป็นทางการที่หลากหลาย ชนิดของหลักฐานที่รวบรวม จะเก็บรวบรวมหลักฐาน ข้อมูล ทั้งด้านพุทพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การเก็บหลักฐานส่วนใหญ่จะเก็บไว้ในใจครูเสมือนรอยพิมพ์ในใจครู โดยจดบันทึกเป็นข้อเขียนเพียงเล็กน้อยหรือ แทบจะไม่ต้องจดบันทึกดังตัวอย่าง

เหตุการณ์ : ในช่วงระยะเวลา 2-3 วันแรกเริ่มของการเปิดเทอม คุณครูสุมาลีพาเด็ก ๆ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ออกเดินเล่นที่สนามรอบ ๆ โรงเรียนคุณครูสุมาลี สังเกตพฤติกรรมเด็ก ๆ ทุกคน เพื่อทำความรู้จักเด็กเก็บภาพรอยพิมพ์ใจบันทึกไว้ ตัวอย่างเช่น

น้องโชคดี : ขณะเดินจะพูดคุย ชี้ให้เพื่อนดูผีเสื้อ ดูนก ดูเมฆ
"ดูผีเสื้อตัวนี้สวย บินขึ้นไปแล้ว ไปตอมดอกไม้แล้ว"
"ดูนกชิ เกาะตรงสายไฟ มีกี่ตัว? หนึ่ง สอง สาม"
"ดูเมฆชิ เหมือนกับหัวกระต่าย ตรงนั้นเป็นหู ตรงนั้นเป็นตา"

น้องแชมป์ : ขณะเดิน บางครั้งเดิน บางครั้งวิ่ง บางครั้งหยุด เอาเท้าแตะใบไม้เจอฟุตบอลแตะฟุตบอล มีอารมณ์แจ่มใส ชอบยิ้ม

น้องภู : ขณะเดิน สนใจธรรมชาติ ต้นไม้ เดินไป คิดไป ดูสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสมาธิ พูดคุยน้อยแต่ดูท่าทางมีความสุข

ข้อสังเกต การสังเกตครูสุมาลี ใช้เวลาที่ให้เด็กทำกิจกรรมนี้สังเกตเด็กไปในขณะเรียนขณะสอน และเป็นการทำการประเมิน เพื่อสร้างความรู้จักนักเรียน เป็นการใช่วิธีไม่เป็นทางการ นับว่าเป็นแนวการประเมินแนวใหม่แบบสร้างความรู้จักนักเรียน จากการสังเกตครั้งนี้ในขณะที่พาเด็กออกไปเดินรอบ ๆ โรงเรียน ครูสามารถทำการประเมินตัวเด็ก อย่างรวดเร็วและสามารถสรุปอย่างภาพรวมว่าเด็กทั้ง 3 คนมีลักษณะนิสัยและบุคลิกแตกต่างกัน จากความแตกต่างกันนี้ถ้าครูได้บันทึกไว้ ประเมินไว้ก่อน จะทำให้ครูรู้จักตัวเด็กเท่ากับเป็นการกำหนดและวางรากฐานที่จะพัฒนาเด็กต่อไปอย่างมีทิศทาง

2. ลักษณะเฉพาะของการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน

การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนมีลักษณะเฉพาะ 7 ประการ (Airasian. 2000) ดังนี้

2.1 การสร้างความรู้จักนักเรียน จะกระทำตอนเปิดเทอมวันแรก ๆ ของต้นปีการศึกษาหรือของตอนต้นของการสอนวิชาใหม่ หรือตอนต้นของการสอนเด็กกลุ่มใหม่ โดยส่วนรวมแล้วครูสามารถที่จะบอกลักษณะ บุคลิกภาพ สังคม และวิชาการ ของนักเรียนแต่ละคน และนักเรียนทั้งชั้นหรือหลังจากที่ได้คุ้นเคยกับนักเรียนในช่วง 2-3 สัปดาห์แรกของการสอน

2.2 การสร้างความรู้จักเป็นการเน้นเด็กนักเรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการประเมินที่มีลักษณะเป็นสภาพจริงแบบไม่เป็นทางการ ใช้ตัวนักเรียนและลักษณะเฉพาะของนักเรียนเป็นศูนย์กลางการประเมิน

2.3 การสร้างความรู้จักนักเรียน ใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ สารสนเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน จะถูกการเก็บรวบรวมไปพร้อม ๆ กัน ครูจะใช้ลักษณะการสังเกตตามรูปแบบของตนเอง (idiosyncratic way) เพื่อสร้างข้อสรุปการรับรู้และรู้จักตัวนักเรียน

2.4 การสร้างความรู้จักนักเรียน เป็นการสังเคราะห์จากการสังเกต จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สร้างการรับรู้ที่ รวดเร็ว การประเมินลักษณะนักเรียนที่ประกอบด้วยสารสนเทศที่ได้มาจากแหล่ง ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2.5 การสร้างความรู้จักนักเรียน ใช้รอยพิมพ์ใจโดยไม่ต้องเขียนบันทึกอย่างไม่เป็นทางการหรือแทบไม่ต้องเขียนลงไป วิธีการนี้จะต่างจากการให้คะแนน เกรด ผลการเรียนซึ่งต้องทำการเขียนหรือจดบันทึกลงในสมุดรายงานอย่างมีหลักฐาน

2.6 การสร้างความรู้จักนักเรียน เป็นการสังเกตอย่างอิสระ กว้างขวาง ไม่จำกัดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของเด็ก เป็นการบันทึกแบบหยาบ ๆ แต่ได้ภาพรวมของเด็ก รู้พฤติกรรม ลักษณะนิสัยของเด็กอย่างลึกซึ้ง

2.7 การสร้างความรู้จักนักเรียน เป็นการสร้างรอยพิมพ์ใจครั้งแรกที่มีความถาวรต่อตัวนักเรียนตลอดไปจนสิ้นปีการศึกษาและช่วยให้ครูได้กำหนดทิศทาง วางแผนการสอนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนเด็กให้มีพัฒนาการเต็มศักยภาพของเขาที่ดีที่สุดไป

3. ประโยชน์ของการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน

3.1 ช่วยการตัดสินใจในการวางแผนการสอนหรือโครงการสอน

ข้อมูลที่ครูสังเกตเด็กในระยะเริ่มแรกของการเรียนการสอน จะทำให้ครูได้รู้จักเด็กแต่ละคน นับเป็นข้อมูลรากฐานที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งจำเป็นในการวางแผนและพัฒนาปรับปรุงโปรแกรมให้มีความเหมาะสม การประเมินเพื่อทำความรู้จักนักเรียน ช่วยในการตัดสินใจว่าที่ไหนและเมื่อไรจะเริ่มต้น นานแค่ไหนถึงจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จะทบทวน

เมื่อไร และเมื่อไรจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะได้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การประเมินระยะแรกนี้ สามารถช่วยครูกำหนดแผนระยะยาวและระยะสั้น "สิ้นปีเราสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาไปอย่างไร" "เราให้ประสบการณ์นี้ดังนี้นักเรียนสามารถ..." อีกประการหนึ่งการประเมินสภาพจริงช่วยครูวางแผนชั้นเรียนวันต่อวันด้วย เช่น นักเรียนเรียนวันนั้นแล้วจะเปลี่ยนแผนทันทีสำหรับสิ่งที่จะทำในวันต่อไป ถ้ากิจกรรมการสอนศิลปะยึดความสนใจของนักเรียนเป็นหลักสำคัญ

นอกจากนี้ครูได้ใช้ข้อมูลจากการประเมินก่อนสอนระยะแรก "เพื่อให้เข้าใจเด็กเฉพาะกลุ่มและเพื่อจะได้ข้อมูลที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจฉบับล้นนั้นว่าจะบอก ชี้แนะ สอน หรือตอบสนองเด็กอย่างไร" ภาพต่าง ๆ ที่เป็นรอยพิมพ์ใจที่ครูรับรู้ สังเกต ทำให้ครูพยายามค้นหาและทำความเข้าใจความคิดและกระบวนการเรียนของเด็ก ๆ ไม่เพียงแต่รู้ว่านักเรียนรู้อะไรและทำอะไรได้เท่านั้น ปฏิบัติร่วมกันระหว่างการสอนในห้องเรียน ครูปรับแก้ไขส่วนที่ประเมินระดับความเข้าใจของเด็กไปแล้ว และพยายามทดลองข้อความหรือ กลวิธีอื่นเพื่อเพิ่มพูนระดับความเข้าใจให้เกิดมากขึ้น การตอบสนองของเด็กทำให้ครูทบทวนและพยายามทำความเข้าใจในความคิดและพฤติกรรมของเด็ก วิธีทำให้ครูดำเนินการวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับเปลี่ยนโปรแกรมให้เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลประเมินผลบางอย่างไม่ว่าโปรแกรมนั้นจะเป็นทางการหรือไม่ หรือกลุ่มเด็กจะอายุมากหรืออายุน้อยก็ตาม

3. 2 ช่วยในการคัดแยกเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

การประเมินเพื่อรู้จักนักเรียนอาจช่วยแยกแยะเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ อาจมีน้อยคนที่ต้องส่งไปพบผู้เชี่ยวชาญ อาทิ นักบำบัดทางการพูดและภาษานักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และบริการอื่น ๆ เด็กบางคนอาจจะต้องการสิ่งที่ทำลายความสามารถ บางคนอาจจะเรียนช้า และต้องการความช่วยเหลือมากในชั้นเรียน

ระบบการประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนช่วยให้ครูเห็นและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เด็กกลุ่มใดก็ตาม แน่นนอนเหลือเกินว่าต้องมีบางคนต้องการเอาใจใส่จากครูด้วยหลากหลายเหตุผล บางคนก็ต้องการ โดยการแสดงออก บางส่วนก็ให้ความร่วมมือหรือตอบสนองดีหรือเพราะว่าเด็กมีความต้องการจุดนั้น เด็กบางส่วนอาจจะไม่ได้รับการเอาใจใส่เลยถ้าครูไม่ดูแลอย่างใกล้ชิด และดูความต้องการของพวกเขา ดังนั้นการสร้างความรู้จักนักเรียนแรกเริ่ม ช่วยให้ครูช่วยเหลือเด็กที่ต้องการการช่วยเหลือพิเศษได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ไม่ปล่อยเป็นปัญหาจนเนิ่นนานแล้วค่อยแก้ไข

3.3 ช่วยรู้พัฒนาการความเจริญงอกงามและการเปลี่ยนแปลงของเด็ก

เนื่องจากเด็กมีความเจริญงอกงาม เติบโต พัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ อยู่ตลอดเวลา การพัฒนาของเด็กเปลี่ยนแปลงตามเวลา อายุและสถานภาพ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของครูที่สอนในชั้นเรียนว่า ศักยภาพ หรือความสามารถของเด็ก

เป็นอย่างไร ไม่ใช่มุ่งแต่เฉพาะวัดประสพการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ครูต้องรู้ว่าความเป็นจริงของเด็กในช่วงระยะเวลานั้น เด็กเรียนรู้อะไรบ้างแล้ว เด็กสามารถทำอะไรได้บ้าง ความรู้สึกความสนใจ ทักษะคิด รวมทั้งสภาพอารมณ์ จิตใจ ตลอดจนสุขภาพร่างกายของเด็กเป็นอย่างไร นั่นคือ ครูต้องคำนึงว่า "เด็กนักเรียนอยู่ตรงไหน" การประเมินเพื่อสร้างความรู้จักนักเรียน เป็นจุดเริ่มต้นของครูให้รู้จักว่าเด็กคนนั้น ๆ มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลง เจริญงอกงามอย่างไร เพราะครูได้สังเกตและเรียนรู้จักเด็กตั้งแต่เริ่มต้น ความเจริญงอกงาม พัฒนาการเด็กค่อย ๆ ก่อตัวทีละน้อย ครูต้องเอาใจใส่พฤติกรรมตัวเด็กอย่างต่อเนื่อง จากนั้นนำเอาพฤติกรรมนักเรียนที่สังเกต บันทึกไว้ในครั้งแรกตอนต้นปีการศึกษา มาเปรียบเทียบกับพัฒนาการในเวลาต่อมา จะทำให้ครูแน่ใจอย่างชัดเจนว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาการ หรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

4. ตัวอย่างของแบบบันทึกประเมินการสร้างความรู้จักนักเรียน

แหล่งข้อมูลสำคัญในการที่ครูผู้สอน ทำการประเมินเพื่อสร้างความรู้จักเด็ก ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลจากพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การประเมินการสร้างความรู้จักนักเรียนด้านกล้ามเนื้อใหญ่		
ชื่อด.ญ.....แซมพู.....		
ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2.....		
พฤติกรรมประเมิน	ว / ด / ป	หมายเหตุ
- การเคลื่อนไหวระหว่างทำกิจกรรมเล่นกลางแจ้งและทางพลศึกษา	8 มิ.ย. 44	ทำได้ดี
- การรายงานตัวตนเองถึงเกมหรือกิจกรรมที่ชอบและไม่ชอบ	5 มิ.ย. 44	พูดได้
- การร่วมทำกิจกรรมกล้ามเนื้อใหญ่	10 ก.ค. 44	ทำได้
- การร่วมกิจกรรมที่ยาวนานทางการออกกำลังกายโดยไม่รู้สึกเบื่อ	7 ก.ค. 44	ดีมาก
- การแสดงออกโดยการเลียนแบบ เช่น เพลง วีดีโอ หรือครู	1 ก.ค. 44	พอใช้
สรุป การประเมินสร้างความรู้จัก ด.ญ.แซมพู ในเดือนมิถุนายน ด.ญ. แซมพู มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อแขนขา ออกกำลังกายได้ดี แต่การแสดงออกอยู่ในระดับพอใช้		

การประเมินพัฒนาการสร้างความรู้จักนักเรียนด้านกล้ามเนื้อเล็ก

ชื่อด.ช....แชมป์.....

ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1.....

พฤติกรรมประเมิน	ว / ด / ป	หมายเหตุ
- ความคล่องตัวในทักษะกล้ามเนื้อเล็ก เช่น การเล่นนิ้วมือ การใช้ อุปกรณ์ การเขียน เล่นขนมปัง (เงิน) การระบายสีเทียน การระบายดินสอ ขอล็ค ดินเหนียว หรือวัสดุอื่น ๆ	1 มิ.ย. 44	ไม่คล่องตัว
- การแสดงออกทางการตัด หั่น และชิ้นงาน	27 มิ.ย. 44	ยังช้าอยู่
- การสร้างชิ้นงานที่ใช้มือเช่น ก้อนสีเหลี่ยม การต่อ (blocks) จุกไม้ การแกะเมล็ด	15 มิ.ย. 44	ทำได้อย่างสร้างสรรค์
- วาดภาพตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้น	10 มิ.ย. 44	ทำได้และรวดเร็ว

สรุป ในเดือนมิถุนายน ด.ช. แชมป์มีพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กยังไม่คล่องตัว ต้องให้ฝึกกิจกรรมการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น บั้นแบ็ง เล่นทราย

การประเมินพัฒนาการสร้างความรู้จักนักเรียนด้านสติปัญญา

ชื่อด.ช....โชคดี.....

ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1.....

พฤติกรรมประเมิน	ว / ด / ป	หมายเหตุ
- การแสดงออกของการแก้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา	15 มิ.ย. 44	ทำได้ดี
- การแสดงออกทางความสามารถของเด็กซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการทักษะเชาวน์ปัญญา การจำแนก การคิด และตัวแทนทางสัญลักษณ์ใช้ Concept ทางตัวเลข การสังเกตเปรียบเทียบ และอื่น ๆ	18 มิ.ย. 44	คิดเลขได้เร็ว
- จำสิ่งของได้	7 มิ.ย. 44	จำได้ดี
- การรายงานตนเองหรือให้ข้อมูลในการบรรยายในการเข้าใจกระบวนการของเด็กเช่น วิธีทำอาหารที่โปรดปราน	7 มิ.ย. 44	พูดบอกได้
- การแสดงออกในทักษะหรือความรู้เฉพาะ	สอบถามจากพ่อ แม่ 8 มิ.ย. 44	เล่นเปียโนได้
- การรายงาน การนำเสนอ งานที่แสดงโชว์หรือโครงการ	30 มิ.ย. 44	กล้าแสดงออก

สรุป ในเดือนมิถุนายน ด.ช.โชคดี มีพัฒนาการทางการคิดดี มีทักษะการแก้ปัญหา คิดเลขเร็ว อธิบายขั้นตอนของการคิดได้ พัฒนาการทางสติปัญญาดี

การประเมินพัฒนาการทางสังคมและตนเอง		
ชื่อด.ช....โชคดี.....		
ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1.....		
พฤติกรรมประเมิน	ว/ด/ป	หมายเหตุ
- การสังเกตของครู และบันทึกเฉพาะของการปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อน		
- ชอบคุยกับเพื่อน	1-7 มิ.ย. 44	คุยกับทุกคน
- ทำงานกลุ่ม	15-30 มิ.ย.44	ทำได้
- หลักฐานการเลือกทำกิจกรรมของเด็กในเวลาเฉพาะ	1-15 มิ.ย. 44	อยู่กับเพื่อน
- การร่วมกิจกรรมหลากหลาย	1-10 มิ.ย. 44	สนุกสนาน
- มีความสามารถในการจัดการตนเองและผู้อื่นเพื่อให้งานสำเร็จ	1-30 มิ.ย.44	ดี
- ชอบอยู่คนเดียว		
สรุป ในเดือนมิถุนายน ด.ช. โชคดี มีพัฒนาการทางสังคมที่ดี เข้ากับเพื่อนได้ทุกคน		

การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนเกี่ยวกับตัวนักเรียน		
ชื่อด.ช....ภูผา.....		
ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2.....		
พฤติกรรมประเมิน	ว/ด/ป	หมายเหตุ
- มีสมาธิ ความตั้งใจ	มิ.ย. 44	ตั้งใจฟังดี
- การนอนหลับตอนบ่าย	มิ.ย.44	นอนได้นาน
- ชอบกินอาหาร	มิ.ย. 44	ไม่ชอบกิน
- การสังเกตช่วงเวลาที่ชอบเรียน (เข้าหรือบ่าย) ช่วงเวลาที่เงียบปฏิบัติต่เสียง สถานการณ์ใหม่ และคุณลักษณะของสไตส์ในการเรียนรู้ที่ต่างกันออกไป	มิ.ย. 44	ภูผา เป็นเด็กมีอารมณ์แจ่มใส ทานอาหารทุกอย่าง นอนหลับดี เมื่ออยู่ในเวลาเรียน

การประเมินด้วยการพูดคุย

การประเมินด้วยการพูดคุยนับเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการมีลักษณะความเป็นสภาพจริง วิธีนี้มีลักษณะเป็นการประเมินเด็กอย่างตรงไปตรงมา และมุ่งเสริมการคิดให้เด็กแสดงศักยภาพอย่างเต็มความสามารถเหมาะกับครูปฐมวัยนำไปใช้ทั้งนี้ เนื่องจากการประเมินวิธีนี้ทำให้รู้จักเด็กได้อย่างลึกซึ้ง เข้าใจในพัฒนาการ ความประพฤติตลอดจนความคิดของเด็ก ลักษณะสภาพจริงของเด็ก การประเมินเด็กด้วยการพูดคุยครอบคลุมหัวข้อประเด็นต่อไปนี้ ความหมายของการพูดคุย จุดมุ่งหมายของการพูดคุย วิธีการประเมินด้วยการพูดคุย หลักการประเมินด้วยการพูดคุย ข้อเสนอแนะในการประเมินด้วยการพูดคุย ข้อดีและข้อจำกัดด้วยการประเมินพูดคุย ลักษณะของครูใช้การประเมินพูดคุย รูปแบบบันทึกการประเมินด้วยการพูดคุย

1. ความหมายของการพูดคุย

การพูดคุยเป็นวิธีการวัดและประเมินอย่างไม่เป็นทางการมีลักษณะสภาพจริงแท้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เป็นวิธีการสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวเด็กได้อย่างชัดเจน และโดยตรงที่สุด (Mcafee and Leong. 1994) วิธีการที่ครูได้พูดคุยและฟังเด็ก ช่วยให้ครูได้แลเห็นพฤติกรรม สีนหน้าอกปากปฏิกิริยาเกิดปฏิสัมพันธ์รู้จักเด็กมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดตามเกิดการเรียนรู้จากการโต้ตอบพูดคุย ดังนั้นวิธีการประเมินด้วยวิธีนี้จึงนับว่าเป็นการเก็บข้อมูลที่ตรงที่สุดของการประเมินตามจริง ตามสภาวะที่แท้จริงเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกได้

2. จุดมุ่งหมายของการพูดคุย

การพูดคุยเป็นวิธีการประเมินที่ได้ข้อมูลที่ตรงที่สุด เป็นการวัดและประเมินที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน และพัฒนาเด็กปฐมวัยเนื่องจาก การพูดคุยทำให้ครูผู้สอนรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ดังนั้นการใช้วิธีการ การพูดคุยในการประเมินมีจุดมุ่งหมายดังนี้

2.1 เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยเป็นวัยต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่ชอบคนแปลกหน้า ดังนั้นครูผู้สอนต้องใช้วิธีพูดคุย เพื่อให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เกิดความคุ้นเคย วางใจ วิธีการพูดคุยเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดและดีที่สุดที่สามารถประเมินเด็กให้ตรงที่สุด ดังตัวอย่าง น้องแชมป์คุยเก่งกับพี่และน้องขณะนั่งรถระหว่างไปโรงเรียน แต่พอถึงโรงเรียนเห็นคุณครู น้องแชมป์จะหยุดคุยทันทีทำตัวเงิบ ไม่ชุกชอน ถ้าครูได้สร้างความคุ้นเคย พูดคุยทำให้เห็นธรรมชาติ พัฒนาการที่แท้จริงของเด็ก เป็นวิธีการประเมินที่ตรง

2.2 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดและเรียนรู้ (Stiggins.1997) การพูดคุยกับนักเรียนหรือเด็กนับเป็นวิธีการสอนที่มีมาตั้งแต่สมัยของโซเครตีส (Socrates) ในการที่ครูผู้สอนได้พูดคุยกับเด็ก เป็นการโต้ตอบกัน เด็กใช้ความคิดที่จะพูดโต้ตอบสื่อสารผู้ใหญ่ทำให้ครูสามารถประเมินการรู้คิดประเมินพัฒนาการได้ ในการต้องการศึกษาว่า ด.ช. โซคดีมีมโนทัศน์ในเรื่องของเงินอย่างไรคุณครูให้สตางค์น้องโซคดี 10 บาทแล้วถามพูดคุยว่าเงิน 10 บาทนี้จะไปใช้ทำอะไร ด.ช. ตอบว่า ซื้อไอศกรีม 3 บาท อีก 2 บาทซื้อขนมอื่น ๆ ที่เหลือเก็บไว้ การพูดคุยนี้ทำให้ประเมินความคิดเด็กได้

2.3 เพื่อค้นพบสิ่งที่มีอยู่ในใจเด็ก ซึ่งไม่อาจสังเกตได้โดยตรง การพูดคุยทำให้ครูสามารถประเมินและเข้าใจในพฤติกรรมที่แสดงออก ทำให้ได้ล่วงรู้ความคิดที่เด็กเก็บไว้ในใจอย่างกระจ่างชัด บางครั้งเด็กอาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ใช่พฤติกรรมที่แท้จริง แต่ถ้าครูได้พูดคุย ซักถาม จะทราบความเป็นจริงได้ และประเมินเด็กได้อย่างลึกซึ้ง

3. วิธีการประเมินด้วยการพูดคุย

วิธีการพูดคุยอาจแบ่งเป็น 2 วิธี ดังนี้

3.1 การพูดคุยแบบมีโครงสร้าง เป็นการสนทนา สอบถาม ตามคำถามที่เตรียมไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน หรือบางครั้งอาจใช้คำว่า การสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน (Standard Interview) ซึ่งแบ่งตามลักษณะของคำถามเป็น สองชนิดคือ

1) แบบคำถามปลายเปิด (Open End Questions) เป็นคำถามที่เปิดกว้างให้เด็กตอบคำถามได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งมักใช้คำถามว่า เพราะอะไร ทำไม อย่างไร ตัวอย่างเช่น

- ทำไมน้องโซคดีจึงชอบเล่นทราย
- เพราะอะไรแชมป์ชอบวาดรูปเกี่ยวกับเรื่องศึกบางระจัน

2) แบบคำถามปลายปิด (Closed End Questions) เป็นคำถามที่มีรูปแบบคำตอบเป็นใช่ - ไม่ใช่ ได้ - ไม่ได้ ชอบ - ไม่ชอบ ซึ่งให้เด็กตอบสั้น ๆ ดังตัวอย่าง

- น้องภูชอบต่อบล็อกรึเปล่า
- น้องแชมป์ผูกเชือกรองเท้าได้หรือไม่

3.2 การพูดคุยแบบไม่ใช่โครงสร้าง (Non -Structure Interview) เป็นการสนทนาสอบถามเด็กแต่ละคนด้วยคำถามที่เหมาะสมกับแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันครูและเด็กมีอิสระในการซักถามและตอบอย่างอิสระ แต่ครูต้องคอยปรับประเด็นให้ตรงกับที่ต้องการ แบ่งเป็นวิธีการย่อย 3 วิธี ดังนี้

1) การพูดคุยแบบเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Focused - Interview) ครูจะดึงความสนใจไปยังเรื่องที่ต้องการประเมิน ตัวอย่างเช่นคุณครูหม่อมต้องการประเมินความสนใจของเด็ก

- น้องแชมป์ชอบดูหนังแบบใด
- น้องโชคดีชอบทำอะไรที่บ้านในวันหยุด

2) การพูดคุยแบบเจาะลึก (Depth- Interview) เป็นการคุยสืบสาวเรื่องราวเบื้องหลังอย่างละเอียดลุ่มลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลสาเหตุที่แท้จริง

- ทำไมน้องแชมป์ชอบดูหนังเรื่องศึกบางระจัน
- ทำไมน้องแชมป์วาดรูปเกี่ยวกับเรื่องศึกบางระจัน

3) การพูดคุยแบบอิสระ (Non -Directive Interview) เป็นการที่ครูให้เด็กพูดหรือเล่าออกมาตามความพอใจ

4. หลักการประเมินด้วยการพูดคุย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการประเมินแบบพูดคุย มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- 4.1 ครูกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะพูดคุยอะไร และกับเด็กคนไหน
- 4.2 เตรียมคำถามพูดคุยให้พร้อมที่จะถามได้อย่างครอบคลุมจนสามารถสรุปข้อยุติได้
- 4.3 สร้างบรรยากาศในการพูดคุยแบบเป็นกันเอง อบอุ่น และปลอดภัยที่จะพูดคุยอย่างอิสระ และสบายใจ เพื่อให้ได้ความจริงมากที่สุด
- 4.4 ต้องศึกษาค้นคว้าเรื่องที่จะพูดคุยมาล่วงหน้าอย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถสรุปคำตอบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น
- 4.5 ต้องจดบันทึกคำสัมภาษณ์อย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สัมภาษณ์ต้องฝึกซ้อมการสัมภาษณ์และการจดบันทึกข้อมูลมาเป็นอย่างดีก่อน

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประเมินด้วยการพูดคุย มีดังนี้

5.1 เตรียมคำถามสำหรับการพูดคุยให้ดี คำถามที่ดีเหมาะกับเด็กปฐมวัยควรเป็นดังนี้

- ต้องย้่วยให้เด็กอยากตอบ
- ควรสั้นกระชับ ความหมายชัดเจน ตรงประเด็น ไม่อ้อมค้อม
- ต้องไม่ใช่คำถาม
- ใช้ภาษาให้เหมาะกับระดับความรู้กับเด็ก
- ควรใช้คำถามจากกว้าง ๆ มาถึงเฉพาะเจาะจง

5.2 ควรมีคู่มือจุดโน้ตสั้น ๆ ในการเตรียมคำถามตามเด็ก ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- วิธีการพูดคุย เช่นสร้างความคุ้นเคย ระบุจุดมุ่งหมายที่ต้องการประเมินจากการพูดคุย
- คำถามที่จะถาม
- จัดเรียงลำดับคำถามก่อนหลัง

5.3 มีความรู้เข้าใจในการพัฒนาการและความต้องการของเด็กปฐมวัยว่าเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุ 3-4, 4-5, 5-6 ปี มีธรรมชาติอย่างไรในการพูดคุยกับครูดังนั้นครูต้องใช้คำพูดที่เหมาะสม วางตนให้เหมาะสม ให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น และเชื่อมั่นที่ได้พูดคุยกับครู การประเมินจึงมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ดังนั้นครูควรรู้จักสร้างความประทับใจก่อนสัมภาษณ์ ใช้คำถามให้ชัดเจน ถ้าเด็กมีความอ่อนไหวต่อคำถามนั้น ควรต้องเว้นเข้าไปก่อนแล้วย้อนกลับมาถามภายหลังเมื่อเด็กมีอารมณ์ปกติ จึงเริ่มพูดคุยและประเมินเด็ก

5.4 ทดลองปฏิบัติก่อนพูดคุยกับเด็ก

6. ข้อดีและข้อจำกัดของการประเมินด้วยการพูดคุย

ข้อดี และข้อจำกัดของการประเมินด้วยการพูดคุย มีดังนี้

ข้อดีของการพูดคุย	ข้อจำกัดของการพูดคุย
1. สามารถยืดหยุ่นคำถามและชี้แจงคำถามให้ชัดเจนได้	1. ใช้เวลา
2. ปรับคำถามให้เหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์ได้	2. ต้องวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะพูดคุยคุยได้กับเด็กทีละคนหรือ 2-3 คน
3. ได้ข้อมูลที่ละเอียดกว่าเทคนิคการวัดอื่นๆ	3. ข้อมูลที่ได้มีผลกระทบจากอารมณ์ของเด็ก ขณะนั้น ซึ่งเด็กไม่กล้า กลัว เป็นต้น

7. ลักษณะของครูใช้การประเมินด้วยการพูดคุย ครูที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

- 7.1 มีมนุษยสัมพันธ์ยิ้มแย้มแจ่มใส และบุคลิกที่เด็กวางใจอยากพูด สนทนาด้วย
- 7.2 มีความอดทน อดกลั้น พูดคุย สัมภาษณ์ได้นาน โดยไม่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลง
- 7.3 มีความฉลาดและมีไหวพริบในการสนทนาโต้ตอบ และดึงความสนใจของเด็ก
- 7.4 สามารถปรับตนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี
- 7.5 เป็นคนช่างสังเกต ตรวจสอบ หาข้อมูลเพิ่มเติมระหว่างการพูดคุย

8. รูปแบบบันทึกการประเมินด้วยการพูดคุย

สำหรับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้เป็นการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัส ดาตุ หู ฟังลงมือปฏิบัติ เป็นลักษณะการเรียนรู้ ดังที่ โฮล (Holt.1992) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการขับเคลื่อน โดยให้ผู้เรียนสรรค์สร้างค้นหาความรู้ด้วยตนเอง (Construct Knowledge) รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ สร้างเป็นความเข้าใจที่สมบูรณ์ การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยด้วยการพูดคุย ทำให้สามารถเก็บรายละเอียดในพัฒนาการของเด็กได้ครบถ้วน ครูผู้สอน สามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยการจัดประชุมพูดคุยกับเด็ก เพื่อเก็บข้อมูล นำผลมาประเมิน ดังนั้นรูปแบบในการเก็บข้อมูลเอาไว้เพื่อเป็นหลักฐาน มีหลายรูปแบบ รูปแบบที่สำคัญนำเสนอตัวอย่างต่อไปนี้

1. แบบบันทึกการพูดคุยกับนักเรียน

แบบบันทึกผลการพูดคุยกับนักเรียน		
ชื่อนักเรียนที่ครูพูดคุย : ด.ช. โชคดี ชั้น อนุบาลปีที่ 1		
วัน เดือน ปี	บันทึกคำพูด	หมายเหตุ
กิจกรรมเสรี 10 มิ.ย. 44	เลือกเล่นที่มุมหนังสือ โชคดีเอาหนังสือพับมาคลี่ออก แล้วพูดว่า "ไอ้อันนี้รถไฟครับ....รถไฟคันนี้ไปแล้วครับ แอ้นๆ"	
1 ก.ค. 44	"ทำไมเรียกว่า "ห้องฟ้า" ทำไมเรียก "ฟ้า" "ห้องฟ้า และฟ้าเหมือนกันไหมแล้วไฟฟ้าละเหมือนกันไหม" "ทำไมห้องฟ้า ถึงมีเสียง"เปรี้ยว"โชคดีกลัว ทำไมฟ้าทำร้ายคน" "ห้องฟ้าให้อะไรกับเรา"	สนทนาในกิจกรรมวงกลม เกี่ยวกับธรรมชาติโดยเฉพาะห้องฟ้า
15 ก.ค. 44	"ทำไมในน้ำมีออกซิเจน แล้วคนหายใจในน้ำไม่ได้ ต้องใส่น้ำอากาศ"	สนทนาเรื่องอาหารต้นไม้โยง ไปถึงน้ำและนักประดาน้ำ
30 ก.ค. 44	"ทำไมปลา มีหลายประเภท"	
1 ส.ค. 44	"ถ้าคุณครูกั้นห้องแล้วห้องที่กั้นใหม่ไม่มีแอร์ เอาแค่ว่า จากมากันก็พอแอร์จะได้ทะลุมาได้"	สนทนาให้นักเรียนแก้ปัญหา
สรุป : บันทึกคำพูดคุยของด.ช. โชคดี แสดงว่าโชคดีเป็นเด็กช่างซักช่างถามเป็นวัยอยากรู้อยากเห็น มีพัฒนาการทางการใช้ภาษาพูดได้อยู่ในระดับดี มีพัฒนาการทางสติปัญญา ช่างคิด ช่างสังเกต มีความคิดสร้างสรรค์		

2. แบบบันทึกผลการพูดคุยกับครู

แบบบันทึกผลการพูดคุยกับครู	
ชื่อนักเรียน : ด.ช. แชมป์	ชั้นอนุบาลปีที่ 2
วัน เดือน ปี : 1 ก.ค. 44 - 30 ก.ค. 44	
จากการพูดคุยกับน้องแชมป์ เมื่ออยู่บ้านคุณแม่สอนการบ้านตั้งนั้นน้องแชมป์จึงวาดรูปตนเอง กวาดบ้าน เมื่อคุณครูให้วาดภาพในหัวข้อไม้กวาดน้องแชมป์มีจินตนาการโยงถึงเรื่องไม้กวาด ได้อย่างดี (ถ้าภาพวาดของ ด.ช. แชมป์) และเมื่อพูดคุยเกี่ยวกับโตขึ้นอยากเป็นอะไร น้องแชมป์บอกว่า อยากเป็นคุณพ่อ เพราะคุณพ่อขับรถคันใหญ่ และอยากเป็นทหารอากาศเพราะคุณพ่อพาไปดู เครื่องบิน F16 ที่กองทัพอากาศ มีวันหนึ่ง นาฬิกาที่ห้องตาย (ถ่านหมด) คุณครูบอกว่า บอกเด็ก ๆ ว่าถ้าคุณครูไม่รู้ว่าเวลาใดเพราะถ่านนาฬิกาหมด น้องแชมป์บอกว่าน้องแชมป์จะเอาถ่านที่บ้านที่อยู่ในรถมาใส่ให้แทน	
สรุป จากการพูดคุยกับน้องแชมป์ แสดงว่า น้องแชมป์ได้มีความผูกพันกับทางบ้านในลักษณะดี	

3. แบบบันทึกผลการพูดคุยกับเพื่อนครูและพ่อแม่

แบบบันทึกการพูดคุยกับเพื่อนครู และพ่อแม่	
การพูดคุยกับครูสอนศิลปะ ครูพละ และผู้ปกครอง ผลสรุปเกี่ยวกับความสนใจของ ด.ช. ภิญญรัช วัน เดือน ปีที่พิจารณา : 20 ก.พ. 2544	
บุคคลที่สนทนา	ผลการพิจารณาจากการพูดคุย
ครูศิลปะ 9 พ. ย. 44	น้องแชมป์ชอบวาดภาพเกี่ยวกับทหาร ยิงปืน และชอบวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องศึกบางระจัน มีนายทองเหม็นขี่ควาย
ครูพละ 9 ม.ค. 44	น้องแชมป์อยากให้อาจารย์สอนฟันดาบ จะได้เหมือนหรือเก่งเหมือนชาวบ้านบางระจัน
ผู้ปกครอง 10 ก.พ. 44	น้องแชมป์ร้องขอให้คุณพ่อคุณแม่พาไปดูหนังบางระจันและเมื่อดูแล้วบอกให้พ่อแม่หาไม้ไผ่มาสร้างบ้านจะได้เหมือนบ้านในบางระจัน และหาต้นไผ่มาปลูกที่บ้าน
สรุป : ด.ช. ภิญญรัช มีความประทับใจในเรื่องศึกบางระจัน จึงถ่ายทอดพฤติกรรมออกมาในลักษณะทหารรักชาติ	

4. แบบบันทึกผลการพูดคุยกับเพื่อน

แบบบันทึกผลการพูดคุยกับเพื่อนสนิท	
ชื่อนักเรียน : ด.ช. กฤตธีรัช	ชั้นอนุบาลปีที่ 3
วัน เดือน ปี ที่บันทึก : 22 ม.ค. 2544	
จากการที่ถาม ด.ช. กฤตธีรัช ว่าใครคือเพื่อนสนิท ด.ช. กฤตธีรัช ตอบว่า ด.ช. คณิตศร คุณครู จึงคุยกับ ด.ช. คณิตศร ได้ข้อมูลว่า โชคดีชอบพับจรวด และคุยเรื่องอวกาศ ถามว่าเพื่อนดูการสลายของสถานีอวกาศเมียร์หรือไม่ บอกเพื่อนให้ดูจันทร์ปราคา ดาวอังคารเป็นต้น	
สรุป เด็กชายกฤตธีรัช มีความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ ติดตามข่าวที่เกี่ยวกับอวกาศเสมอ	

บทสรุป

วิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการมีลักษณะคล้ายสภาพจริง ที่เหมาะกับครูปฐมวัยควรนำไปใช้กับเด็ก คือ การประเมินด้วยการสร้างความรู้จักนักเรียนและการพูดคุย การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียนเป็นวิธีการประเมินก่อนที่ช่วยครูผู้สอนได้รู้จักเด็กของตนในชั้นเรียนของตนเอง ในภาพรวมก่อน เพื่อสร้างรอยพิมพ์ใจให้กับครูในเด็กแต่ละคน ดังนั้นเป็นเทคนิคสำคัญที่ครูผู้สอนควรตระหนักและใช้วิธีการนี้เสียแต่เริ่มเปิดเทอม เพื่อประโยชน์ในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กทุกๆ ด้าน อันนำไปสู่การประเมินการรู้จักนักเรียนอย่างแท้จริง

การประเมินด้วยการพูดคุย เป็นวิธีการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวเด็กโดยตรง ทำให้ครูสามารถตรวจสอบพัฒนาเด็กได้ทุกด้าน ซึ่งมีวิธีการประเมินด้วยการพูดคุยหลากหลายแบบ ทั้งแบบวิธีมีโครงสร้างโดยการเตรียมคำถาม และแบบไม่มีโครงสร้างเป็นไปตามธรรมชาติและเหตุการณ์ลักษณะของครูมีส่วนสำคัญอย่างมากในการประเมินด้วยวิธีนี้ ครูต้องมีลักษณะอบอุ่น จนเด็กสามารถพูดคุยได้ สำหรับรูปแบบบันทึกการพูดคุย มีรูปแบบบันทึกนักเรียนประจำครั้ง แบบบันทึกการพูดคุยของนักเรียน แบบบันทึกผลการพูดคุยกับครู แบบบันทึกผลการพูดคุยกับเพื่อนครูและพ่อแม่ แบบบันทึกการพูดคุยกับเพื่อน

บทที่ 8

การประเมินด้วย การสังเกต

ความนำ

แบนดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ในการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมกัน เด็กปฐมวัยใช้ชีวิตแต่ละวันในสภาพแวดล้อม มีชีวิตพบพ่อ แม่ ครู เพื่อน การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ต่างๆ ของสังคมจึงนำมาจากประสบการณ์ของผู้คนที่แวดล้อม โดยเฉพาะพ่อ แม่ ที่ใกล้ชิดที่สุด รองลงมาคือครู โดยการได้ยิน ได้เห็นเด็กส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่างๆ ของสังคม เกิดการเลียนแบบแสดงพฤติกรรมขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้วัดและประเมินเกี่ยวกับตัวเด็กวิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการ (informal) ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การสังเกต (Observation)

การสังเกตพฤติกรรมเด็ก เป็นวิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการวิธีหนึ่งที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อนำผลการสังเกตนั้นมาประเมินตัวเด็ก การใช้การสังเกตเป็นเครื่องมือในการประเมินเด็กปฐมวัย มีกรอบแนวคิดมาจากการศึกษาพฤติกรรม การศึกษามานุษยวิทยา การศึกษาระบบนิเวศวิทยา และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ สำหรับเนื้อหาในบทนี้มีขอบข่ายครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้ ความหมายของการสังเกต จุดมุ่งหมายของการสังเกต การเลือกวิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ข้อแนะนำในการใช้แบบสังเกต และประโยชน์ของการสังเกต

ความหมายของการสังเกต

กัลโล และแอมบรอส (Gullo & Ambrose. 1987) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเทคนิคการประเมินเด็กอย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการที่ครูรวบรวมข้อมูลอย่างง่าย ๆ โดยการสังเกตเด็ก อาจเป็นคนหรือกลุ่มในเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าถ้าครูใช้เทคนิคการสังเกตนักเรียน เพื่อเรียงลำดับความสามารถทางวิชาการ ผลจากการสังเกตมีความสอดคล้องกับผลของความพยายามของเด็กที่แสดงออกทางด้านวิชาการ

คอปเปอร์ (Cooper.1986) ให้ความหมายการสังเกต คือ การเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเด็กตลอดระยะเวลาที่มีการเรียนการสอน ทำให้ทราบว่าเด็กเรียนรู้สิ่งใดบ้าง เด็กใช้วิธีการเรียนรู้ ในการเรียนวิชาต่างๆ อย่างไร การเฝ้าดูพฤติกรรมของเด็กจะช่วยให้ได้รับข้อมูลในการประเมินผลละเอียดเป็นรายบุคคลมากยิ่งขึ้น อาจใช้เด็กเพียงบางอย่างมาช่วยในการเก็บข้อมูล เช่น การบันทึกข้อความ

เวิร์ดแทม (Wortham.1990) กล่าวว่า การสังเกตเป็นกระบวนการที่มีความเหมาะสมในการใช้ประเมินเด็กมากกว่าการใช้เครื่องมือการประเมินแบบเป็นทางการ ในการสอนเด็กเล็ก ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เด็กเรียนรู้ มากกว่าการรู้ว่าเด็กรู้อะไร แบบทดสอบไม่ได้บอกคำตอบที่เด็กเล็กมีกระบวนการเรียนรู้อย่างไร ดังนั้นการสังเกตเป็นวิธีการที่สามารถเก็บรายละเอียดพฤติกรรมทุกๆด้านของเด็กได้ดี และเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้นข้อมูลที่ได้สังเกตจากเด็กสามารถบ่งชี้ความสามารถของเด็กได้

ดร.ชวาล แพรัตกุล (อารี รังสินทร์. 2536) กล่าวว่า การสังเกตเป็นการดูทั้งต่อหน้าและแอบดู เครื่องมือวัดแบบนี้ไม่ต้องลงทุน หรือเตรียมอะไรให้มากมาย ใช้ได้กับเด็กทุกเพศ ทุกวัย ทุกภาษา ดู เห็นทั้งตัวเด็ก และดูติดต่อนานเท่าไรก็ได้

อารี รังสินทร์ (2524) กล่าวสรุปว่า การสังเกตเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบโดยเฝ้ามองจากปรากฏการณ์นั้นจริง หรือจากสภาพการณ์นั้นจริงๆ โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และควรจะได้บันทึกพฤติกรรมได้ตามที่เห็นและได้ยิน โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไป

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรม ตามหลักพฤติกรรมลักษณะของพฤติกรรมที่จะสังเกต จะต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก กระทำ ตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้ นับได้ ได้ยินได้ และวัดได้ โดยใช้เครื่องมือหรือด้วยการสังเกต โดยอาศัยอวัยวะสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2542) ให้ความหมายว่า การสังเกตของครู เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวเด็กอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถใช้วิธีการนี้รวบรวมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ตั้งแต่สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และร่างกาย ในการสังเกตต้องมีความสามารถในการใช้หูและตาเป็นเครื่องมือสำคัญ วิธีการนี้นับว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้กันมานานแล้ว แต่ไม่ได้ทำอย่างเป็นระบบให้สามารถนำผลไปใช้ในการประเมินได้อย่างจริงจัง การสังเกตที่ดีควรจะมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน มีฟอร์มการสังเกต ตลอดจนกฎเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมจากการสังเกตนั้นๆ ให้ชัดเจน และมีการจดบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน จนสามารถนำมาประเมินตัวเด็กได้

ดังนั้น การสังเกตเป็นวิธีการวัดและประเมินตามสภาพจริงที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก ด้วยการเฝ้าดูพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกตามธรรมชาติ รวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกหรือจดบันทึกลงในแบบฟอร์ม เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นเป็นหลักฐานนำไปประเมินเด็ก ช่วยพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในที่สุด

จุดมุ่งหมายของการสังเกต

การสังเกตเป็นวิธีการวัดที่ตรงที่สุด เป็นแบบวัดและประเมินที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนและพัฒนาเด็กปฐมวัย เนื่องจากการสังเกตมุ่งเน้นพฤติกรรมของเด็ก ทำให้ครูสามารถรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลมากกว่าการรู้จักเพียงแต่เด็กเป็นเพียงสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น การสังเกตมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก และเพื่อประเมินพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

1. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัยยังขาดความรู้ความเข้าใจทางภาษา เด็กยังไม่สามารถเขียนและอ่านหนังสือได้ ยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ชัดเจนเหมือนกับเด็กโตหรือผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยยังไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใดในงานหรือกิจกรรมที่ได้จากการวัดแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และจากแบบทดสอบมาตรฐาน ตามความคิดของผู้เชี่ยวชาญ พัฒนาการของเด็กมีความเห็นว่า วิธีการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กได้ถูกต้องแม่นยำที่สุด คือ การสังเกตพฤติกรรมเด็กในการทำกิจกรรมในแต่ละวัน เพราะว่าเด็กยังไม่สามารถใช้ภาษาอธิบายตนเองออกมาได้อย่างเพียงพอ ยังไม่มีหลักฐานแสดงว่าทำไมเด็กถึงแสดงพฤติกรรมตามที่เด็กทำสิ่งนั้นออกมา จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ผู้สังเกตจดบันทึกจากการแสดงของเด็ก (Irwin & Bushell, 1980) เด็กสื่อสารโดยใช้ภาษาท่าทาง การใช้ท่าทางประกอบจะช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่เด็กต้องการจะพูดออกมา ซึ่งทำได้หลายทาง เช่น การแสดงออกทางสายตา การแสดงออกทางสัมผัสเสียง การแสดงลักษณะท่าทาง กิริยาอาการ การยิ้ม การกระโดดขึ้น การโดดลง

2. เพื่อประเมินพัฒนาการเด็ก เมื่อต้องการศึกษาพัฒนาการของเด็กจะต้องสังเกตพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น มากกว่าที่จะสังเกตพฤติกรรมทั่วไป จุดมุ่งหมายของผู้สังเกตก็คือ ต้องการทราบความก้าวหน้าของพัฒนาการทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และสังคม การสังเกตนอกจากจะทำให้เข้าใจเด็กได้ง่ายแล้วยังช่วยให้ครูปฐมวัยได้รับความจริงองอกงามของเด็กแต่ละคน และยังสามารถให้การช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งล่าช้ากว่าเด็กอื่น ในเรื่องนี้ เบตตี (1986) กล่าวว่า การสังเกตพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นระบบนั้น ควรตั้งจุดมุ่งหมายและกำหนดวิธีการรวบรวมและจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกตอย่างเฉพาะเจาะจง การสังเกตและจดบันทึกพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบมีเหตุผล ดังนี้

- 2.1 เพื่อเป็นจุดตั้งต้นของการวัดและประเมินความสามารถของเด็ก
- 2.2 เพื่อค้นหาว่าเด็กมีจุดเด่นด้านใด และต้องการจะพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น
- 2.3 เพื่อวางแผนส่งเสริมเด็กแต่ละคนจากข้อมูลที่สังเกตได้
- 2.4 เพื่อดำเนินการตรวจสอบความก้าวหน้าของเด็กอย่างต่อเนื่อง
- 2.5 เพื่อที่จะรู้พัฒนาการของเด็กทางด้านใดด้านหนึ่งให้ละเอียดมากขึ้น
- 2.6 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาที่ใหม่
- 2.7 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการรายงานผลให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ
- 2.8 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลใส่แฟ้มประวัติเด็ก สำหรับใช้ในการแนะแนว และจัดประเภทเด็ก

3. เพื่อเป็นการนำข้อมูลมาแปลความหมายให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็ก เนื่องจากสิ่งที่สังเกตได้มานั้นจะต้องนำมาแปลความหมาย ดังนั้นครูที่ต้องสังเกตเด็ก จึงต้องรู้จักวิธีการสังเกต เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะด้านได้ตามความต้องการ การได้รู้ข้อมูลเบื้องหลังของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าครูผู้สังเกตสามารถแปลงพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกมาให้เป็นข้อมูลที่นำไปใช้ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระดับพัฒนาการของเด็กและเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้พัฒนาการต่อไป

การเลือกวิธีการรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาแบบธรรมชาติ ครูและนักวิจัยหลายท่านที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก มีปัญหาว่าทำอะไรหรือใช้วิธีการที่เลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็ก วิธีที่ธรรมดาหรือเรียกว่าธรรมชาติที่สุดในสาขาของการศึกษาเด็กที่ควรเลือกใช้กับเด็กปฐมวัยนี้ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ (Systematic Observation) เป็นวิธีการที่นักวิจัยส่วนมากใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็ก การแบ่งประเภทของการสังเกต อาจแบ่งได้แตกต่างกันไปตามเกณฑ์ต่างๆ สำหรับการสังเกตที่ใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลเด็กปฐมวัย แบ่งประเภทของการสังเกตโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1.1 เกณฑ์ระบบ แบ่งวิธีการสังเกตเป็น 2 ประเภท คือ

1) การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic Observation) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเด็กในสถานการณ์จริง สภาพแวดล้อม/ สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติที่เด็กอยู่ในสภาพนั้นจริงๆ อาทิ ในชั้นเรียน หรือตามสนามเด็กเล่น การสังเกตวิธีนี้เปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมอย่างธรรมชาติ พฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กแสดงออกอย่างเสรี พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมา เป็นพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติที่เด็กปฏิบัติออกมาอย่างแท้จริง การสังเกตวิธีนี้ครูสามารถกำหนดขึ้น ตั้งจุดมุ่งหมายสังเกตเด็กเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำการ

สังเกตได้ทุกวันทุกเวลา เพื่อหาข้อค้นพบว่า เด็กมีพฤติกรรมอย่างไร ทำไมถึงแสดงอาการต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งการใช้การสังเกตนั้นการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กนับเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสม (Barrett & Yarrow, 1997) สามารถอธิบายพฤติกรรมของเด็กได้เหมาะสมกับการศึกษาเด็กที่มีพฤติกรรมสังคมแบบปกติ

2) การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเด็กแบบการวางแผนโครงสร้างที่แน่นอน โดยผู้สังเกตสามารถกำหนดจัดสถานการณ์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเด็กโดยให้เด็กมีโอกาสแสดงพฤติกรรมการเล่น และตอบสนองเพื่อน วิธีการนี้ผู้สังเกตสามารถควบคุมสถานการณ์ กำหนดเรื่อง และจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเน้นการศึกษาพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง ที่ศึกษาภายในและช่วงเวลาที่กำหนด การศึกษาความต่อเนื่องในเรื่องนั้นๆ สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ แต่มีข้อเสียคือ เด็กไม่ได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติซึ่งแสดงออกทุก ๆ วัน วิธีการที่ใช้ในการสังเกตอย่างมีระบบขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาการวิจัย นักวิจัยบางคนต้องการที่อธิบายพฤติกรรมที่ขยายต่อเนื่องกัน พฤติกรรมที่เด็กพูดและจะปรากฏในระบบเวลาที่แน่นอน

สรุป การสังเกตอย่างมีระบบ เป็นวิธีการเก็บข้อมูลแบบต่างๆ ไปที่นิยมใช้กันมากที่สุดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลตัวเด็ก คือ การเฝ้ามอง และการฟังพวกเด็กๆ ว่าทำอะไร มีกระบวนการเรียนรู้ทำงานอย่างไร การทำงานของเด็ก การสังเกตอย่างเป็นระบบนี้เป็นการสังเกตที่ครอบคลุม ทั้งแบบเป็นธรรมชาติและแบบมีโครงสร้าง ดังตัวอย่าง

- ในชั้นเรียนของครูตุ๊กตามีจำนวนเด็ก 25-30 คน ย่อมเป็นปัญหาที่ครูตุ๊กตาสังเกตเด็กหมดทุก ๆ คนไม่ได้ เนื่องจากเด็กชายตุ้มกำลังเล่นกับต่อ (บล็อก)
- เด็กหญิงตุงตั้งกำลังสมมุติตนเองเป็นช่างตัดผม
- เด็กชายแซมปีกับเด็กหญิงภู กำลังเล่นของเล่นที่ใช้มือ และประสาทสัมผัสหรือเด็กคนอื่น ๆ กำลังทำงานที่ตนเองสนใจ อ่านหนังสือ นอนกลิ้ง คู้กันบ้าง

ดังนั้นพฤติกรรมทั้งหมดไม่สามารถสังเกตดูทุก ๆ คน ดังนั้นครูตุ๊กตาต้องการใช้การสังเกตมองกวาดสายตาไปที่เด็กทุก ๆ คน แต่ครูตุ๊กตาต้องกำหนดจุดมุ่งหมาย สถานการณ์ เพื่อศึกษาเด็กคนใดคนหนึ่ง/ หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเจาะจงพฤติกรรมที่สังเกตภายใต้สถานการณ์อย่างไร เวลาใด วันใด เพื่อต้องการอธิบายพฤติกรรมที่สังเกตเด็กคนนั้นๆ เป็นพฤติกรรมที่เกิดต่อเนื่องกันไป (Stream of the entire of behavior) (McAfee and Leong, 1994) วิธีการสังเกตเช่นนี้นับว่าเป็นการสังเกตอย่างมีระบบ ซึ่งอาจทำโดยใช้วิธีที่เป็นธรรมชาติ หรือแบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบนี้มีทั้งข้อดี ข้อเสีย และข้อแนะนำดังนี้

ข้อดี	ข้อเสีย	ข้อแนะนำ
<p>1. การจดบันทึกด้วยวิธีการสังเกตนี้เหมาะที่จะใช้กับเด็กปฐมวัย เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ไม่สนใจว่าใครจะสังเกต เด็กไม่คิดว่าเป็นการก้าวก่ายในตัวของเขา</p> <p>2. การสังเกตเป็นวิธีการที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียน สามารถทำได้ทุกเวลา และโอกาส</p> <p>3. เป็นวิธีการที่ได้ข้อมูลอย่างเที่ยงตรงในขณะที่ครูมองและฟังเด็กพูด</p> <p>4. วิธีการนี้เป็นวิธีการที่นักวิชาการให้การยอมรับที่จะนำมาใช้กับการวัดและการประเมินเด็ก</p>	<p>1. ลักษณะที่สำคัญของพัฒนาการเด็กบางอย่าง อาทิ ความรู้สึก ทศนคติ และกระบวนการคิดทางด้านสมองไม่สามารถวัดประเมินได้จากการสังเกตอย่างเดียว</p> <p>2. การสังเกตแบบมีระบบมุ่งเน้นความสำเร็จและบางครั้งเป็นการยากที่ท่าขณะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก</p>	<p>1. การสังเกตทุกครั้งควรวางขอบข่ายในเรื่องพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา โดยเฉพาะ คำนึงถึงสถานที่ปัญหาหรือจุดมุ่งหมาย</p> <p>2. สังเกตพฤติกรรมที่เด็กพูดท่าทางต่างๆ</p>

1.2 เกณฑ์บุคคล

สำหรับเกณฑ์นี้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกต (บุญธรรมกิจปริดาภิรุทธิ์, Gullo, 1994) สรุปประเภทของการสังเกตได้ดังนี้

1.2.1 การสังเกตโดยการเข้าร่วม (Participant Observation) คือ การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตที่ผู้สังเกตต้องเข้าไปอยู่ในหมู่เด็ก มี 2 ลักษณะ คือ

1) การเข้ามีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Complete Participant) คือ การที่ผู้สังเกตอยู่ในสถานการณ์ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม ปฏิบัติตนทำกิจกรรมเป็นไปตามธรรมชาติ ทำกิจกรรม แสดงบทบาท เหมือนหนึ่งเป็นผู้ถูกสังเกต การที่ผู้สังเกตเข้ามีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์นี้ ผู้ถูกสังเกตจะไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังถูกสังเกตพฤติกรรม จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ได้รับการสังเกตที่มีคุณค่ามาก แต่ต้องใช้ผู้สังเกตที่มีความสามารถสูง และฝึกฝนการสังเกตมาอย่างดี เพื่อจะได้แสดงบทบาทตนเองได้ปกติเป็นธรรมชาติ ไม่ถูกสงสัยจากคนในกลุ่ม มีปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สังเกตคือ ผู้สังเกตมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติที่แท้จริงของตนเอง ทำให้บทบาทที่ต้องสร้างทำนั้นทำได้ลำบาก หรือผู้สังเกตเข้าร่วมกัน เมื่อต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกของกลุ่มก็ทำ

ได้อย่างเป็นจริงเป็นจังจนลืมนแสดงบทบาทของนักสังเกตไม่ได้สังเกตพฤติกรรมใดๆ เลย หรือได้สังเกตก็สังเกตไม่ครบสมบูรณ์

2) การเข้าไปร่วมไม่สมบูรณ์ (Incomplete Participant) คือ การที่ผู้สังเกตจะเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้างตามความจำเป็น การเข้าร่วมเพื่อสร้างสัมพันธระหว่างผู้ถูกสังเกต ทั้งนี้เพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง แต่ผู้ถูกสังเกตจะรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกต

1.2.2 การสังเกตโดยการไม่เข้าร่วม (Non-Participant-Observation) คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตไม่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบุคคลภายนอก การสังเกตวิธีนี้ผู้ถูกสังเกตอาจรู้ตัวว่าถูกสังเกตเพราะมีการบอกจุดมุ่งหมาย เวลา สถานที่ หรืออาจสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว การสังเกตวิธีนี้อาจทำได้โดยผู้สังเกตมองจากห้องกระจกเพียงด้านเดียว หรือ จากโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น

1.2.3 การสังเกตแบบเป็นทางการ (Formal Observation) คือการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวว่าถูกสังเกต ข้อดี คือ ได้ข้อมูลตรงจุดมุ่งหมาย เพราะมีการนัดหมายวัน เวลา ประหยัดเวลา ตรวจสอบเช็คตามเวลาทั้งหมด ข้อจำกัด ข้อมูลอาจไม่ได้เป็นธรรมชาติเพราะผู้ถูกสังเกตรู้ตัว พฤติกรรมที่แสดงออกอาจเบี่ยงเบนไป

1.2.4 การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ (Informal Observation) คือการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เพราะผู้ถูกสังเกตมิได้บอกจุดมุ่งหมาย วัน เวลา และสถานที่ไปสังเกต การสังเกตแบบนี้มีข้อดี คือ ได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติมีความใกล้เคียงตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เพราะพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตเป็นธรรมชาติ เนื่องจากไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต ข้อจำกัด คือ การสังเกตแบบนี้ใช้เวลามาก ต้องคอยแอบติดตามพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้ได้ตามข้อกำหนดได้ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบนี้ไม่ครบถ้วนเนื่องจากผู้สังเกต

2. การรายงานผลตนเอง (Self-Report) ซึ่งการรายงานผลตนเอง เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้วิธีการซักถามผู้ถูกสังเกต เป็นวิธีที่มีประโยชน์อย่างมากในการเก็บข้อมูลที่มีค่าของเด็ก เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากทั้งเหตุและผลที่มีข้อมูลมากพอสมควร ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเพื่อที่ตอบคำถามเกี่ยวกับตัวเด็กผู้ถูกสังเกต อาทิ การรับรู้ ความสามารถ ความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อ และประสบการณ์ในอดีต ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยอย่างไม่เป็นระบบ

เพียเจต์ นักจิตวิทยาผู้นำทางทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ใช้วิธีการแบบนี้ในการศึกษาความคิดเด็กโดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบโครงสร้างลับซับซ้อน ดังตัวอย่าง

เพ็ญเจต์	:	ความฝันมาจากที่ไหน
เด็ก	:	ฉันคิดว่าคุณหลับดีเวลาฝัน
เพ็ญเจต์	:	ความฝันมาจากตัวเราหรือจากข้างนอก
เด็ก	:	จากข้างนอก
เพ็ญเจต์	:	เธอฝันด้วยอะไร
เด็ก	:	ฉันไม่รู้
เพ็ญเจต์	:	ด้วยมือหรือไม่ต้องมีสิ่งใด
เด็ก	:	ใช่แล้ว ไม่ต้องอาศัยสิ่งใด
เพ็ญเจต์	:	เมื่อหนูอยู่บนเตียงแล้วหนูฝัน ความฝันอยู่ที่ไหน
เด็ก	:	อยู่ในเตียง ใต้ผ้าห่ม ฉันไม่รู้จริงๆ
	:	ถ้าอยู่ในกระเพาะอาหารหรือที่กระดุก ฉันไม่เห็น
เพ็ญเจต์	:	ความฝันอยู่ที่ตอนนอนหลับใช่ไหม
เด็ก	:	ใช่ อยู่ในเตียงข้างๆ ฉัน
เพ็ญเจต์	:	เธอเห็นความฝันเมื่ออยู่ในห้องใช่ไหม และถ้าฉันอยู่ในห้อง เธอเห็นฉันด้วยใช่ไหม
เด็ก	:	ไม่ใช่
เพ็ญเจต์	:	คน 2 คนเหมือนกันหรือไม่
เด็ก	:	ไม่เหมือน
เพ็ญเจต์	:	ถ้าความฝันอยู่ในห้อง มันอยู่ใกล้เธอใช่ไหม
เด็ก	:	ใช่แล้ว (ชี้ไปข้างหน้า ระยะทาง 30 ซม.)

3. การศึกษาแบบคลินิค (The Clinic Method) เป็นวิธีการที่ครู หรือนักวิจัย พยายามทำความเข้าใจหรือศึกษาตัวเด็กในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยใช้วิธีการศึกษา หลายอย่าง อาทิ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือบางครั้งใช้แบบทดสอบ วิธีการนี้บางครั้งเรียกว่า การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล (Case study approach) (Bork.1996) วิธีการนี้เป็นวิธีการ เก็บข้อมูลศึกษาเด็กที่ให้ผลโดยมีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่สมบูรณ์ ทำให้ครูหรือนักวิจัยเข้าใจ ภาพรวมของตัวเด็กมาก

วิธีการนี้เหมาะสำหรับเด็กเล็กที่มีปัญหาอย่างรุนแรงทางด้านอารมณ์-จิตใจ (Serious Emotional Problems) หรือต้องการศึกษาเรื่องราวอย่างละเอียดของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือแตกต่างจากเด็กคนอื่นๆ มาก ตัวอย่างเช่น การศึกษาเรื่องราวของอาดัม เป็นเด็กชาย เป็น เด็กอัจฉริยะ มีความสามารถในการอ่าน เขียน และแต่งบทประพันธ์เพลงได้ ในขณะที่ยังต้องใช้ ผ้าอ้อมอยู่ จากการศึกษพบว่า พ่อ แม่ของอาดัม จัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ของเขา โดยการให้ความรัก, ความมั่นใจ และอารมณ์ขัน พ่อแม่พยายามหาโรงเรียนพัฒนา

ความสามารถที่มีอยู่ในตัวเขา และพัฒนาการด้านสังคม เมื่ออาดัมอายุได้ 4 ขวบ เขาสามารถเรียนพื้นฐานคอมพิวเตอร์, ภาษาฝรั่งเศส, เยอรมัน, รัสเซีย, สันสกฤต, กรีก, และคณิตศาสตร์ (Feldman.1991) นักวิจัยสรุปว่า การศึกษาเรื่องราวของอาดัมควรใช้วิธีการศึกษาแบบคลินิก เป็นวิธีการเจาะลึกได้รายละเอียดข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการ แต่วิธีการนี้มีข้อสังเกตคือ นักวิจัยอาจมีอคติในการวิเคราะห์/ตีความข้อมูลได้ ควรใช้วิธีการอื่นๆ ประกอบด้วย อาทิมีการทดสอบอีกครั้ง

4. การศึกษาเชิงมนุษย์วิทยา (Ethnography) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่นักวิจัยทางจิตวิทยาการพัฒนาค้นคว้าใช้ศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวพันกับวัฒนธรรม ซึ่งวิธีการนี้นักมนุษย์วิทยา (Anthropologists) นิยมใช้วิธีการนี้เป็นวิธีการศึกษาสังเกต ที่มีจุดมุ่งหมายทำความเข้าใจเป็นรายบุคคล (a single individual) เป็นวิธีการที่ใช้การพรรณนา และเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยต้องเข้าไปอาศัยในชุมชน วัฒนธรรมนั้นๆ มีระยะเวลาเป็นเดือนหรือปี และใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนนั้นๆ ทุกๆ วัน ซึ่งมีวิธีการจดบันทึกภาคสนามด้วยวิธีการสังเกต (Observations) และการรายงานผลตนเอง (Self-reports) (Berk.1991 : 37)

สำหรับวิธีการเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลนี้นักจิตวิทยา นักการศึกษา และครูผู้สอนสามารถนำมาดัดแปลงใช้กับเด็กเล็กในชั้นเรียนได้โดยเจาะลึกมุ่งศึกษาประสบการณ์ความเป็นอยู่ตลอดจน วัฒนธรรมที่อยู่แวดล้อมเด็กว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อตัวเด็กอย่างไร ตัวอย่างเช่น พีคิน (Peshkin.1978) ได้ศึกษาเรื่องราวของการเจริญเติบโตของเด็กในเมืองอเมริกา มีลักษณะเป็นอย่างไร ในด้านบุคลิกภาพ การเรียนรู้ ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับเด็ก การศึกษาด้วยการเก็บข้อมูลเด็กนี้มีลักษณะจำกัดอยู่ที่แหล่งศึกษา อาทิ บ้าน หรือโรงเรียน และผลการศึกษาไม่นำมาอ้างอิงกับกลุ่มประชากรหรือแหล่งอื่นๆ ได้ เป็นผลต่อกรณีที่ศึกษาเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต

ในการสังเกตเด็ก ครู หรือนักวิจัย ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการสังเกต จึงสามารถเลือกใช้เครื่องมือซึ่งมีแบบฟอร์มที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเด็กต่างๆ กัน เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตมีหลากหลายชนิด อาทิ การบันทึกแบบระเบียบเหตุการณ์ (Anecdotal Records) การบันทึกต่อเนื่อง (Running Records) การบันทึกแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) การบันทึกเหตุการณ์ (Even Sampling) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2527 , มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2537, ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2536, ศรียา นิยมธรรม. 2542, Wortham.1995, Gullo. 1994, Nikko.1996)

1. การบันทึกกระเบื้องพหุติการณ (Anecdotal Record)

มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541, Wortham. 1995 , Bockm and Weinberg. 1982) ให้ข้อคิดว่า การสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมเด็กแบบกระเบื้องพหุติการณนี้ เหมาะสำหรับครูปฐมวัยที่ทำการสังเกตพฤติกรรมเด็กในชั้นเรียนตามสถานที่เป็นจริง เป็นการเขียนบันทึกแบบสั้น บรรยายเหตุการณ์ พฤติกรรมคำพูดของเด็กส่วนมากเป็นพฤติกรรมที่ครูพยายามทำความเข้าใจเด็ก และพฤติกรรมเหล่านั้นสามารถวัดเด็กได้โดยตรง จะใช้ในกรณีที่ยังมิได้มีการกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตอย่างเฉพาะเจาะจง หรือกรณีที่ต้องการที่จะเห็นลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกโดยทั่วไป เป็นพฤติกรรมที่ยังไม่เฉพาะเจาะจงไม่ชัดเจน อาทิ พฤติกรรมการแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าว จากนั้นจึงทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมแบบกระเบื้องพหุติการณไปก่อนจนกว่าจะสามารถกำหนด และแยกแยะพฤติกรรมที่สมควรจะแก้ไข พัฒนา หรือต้องการเห็นพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใดที่เด่นชัด จากนั้นจึงได้กำหนดวิธีการใช้แบบสังเกตอื่นๆ ที่ศึกษาพฤติกรรมนั้นต่อไปอย่างชัดเจน

การบันทึกแบบนี้ครูควรมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมของเด็กเพื่อเป็นแนวทางให้รู้ว่า จะบันทึกพฤติกรรมอะไร ขอบข่ายเท่าใด เวลาใด สถานที่ใด การที่ต้องกำหนดบริษัทต่างๆ เนื่องจากว่าพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปตามสถานที่ที่เด็กอยู่ อาทิ เด็กแสดงอาการวิตกกังวล กลัวครู เมื่อมาโรงเรียนสายไม่ยอมเข้าใกล้ครู ไม่สบตาครู เวลาที่เหมาะสมใช้เวลาเพียง 20-30 นาที ข้อเสนอแนะวิธีการบันทึกแบบกระเบื้องพหุติการณเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (Direct Observation)
2. บันทึกเหตุการณ์ พฤติกรรมคำพูดและบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและเกิดขึ้นหลังจากที่เด็กแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก แต่เน้นบันทึกเหตุการณ์เดียวที่มีจุดมุ่งหมายตั้งไว้แล้ว
3. เขียนบันทึกเหตุการณ์เฉพาะสิ่งที่เห็นและได้ยินเท่านั้น ไม่ติดตามแปลความหมายพฤติกรรมที่สังเกตเห็น
4. จดเวลาเริ่มต้นและเวลาหยุดของแต่ละพฤติกรรมและทำการสังเกตเป็นระยะที่นานพอสมควร ตามที่กำหนดเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของพฤติกรรมของเด็กในทุกมุมพฤติกรรม
5. ควรกำหนดรูปแบบของแบบบันทึก เพื่อช่วยครูในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีระบบและเป็นประโยชน์ต่อการนำผลจากการบันทึกมาวิเคราะห์ติดตามพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งจะทำให้ครูได้เห็นภาพและมีความเข้าใจ เพื่อช่วยพัฒนาเด็กต่อไป ตัวอย่าง รูปแบบบันทึกกระเบื้องพหุติการณที่มีเหตุการณ์และพฤติกรรมเด็ก ดังตัวอย่าง

แบบบันทึกระเบียบพฤติกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย (Anecdotal Record)	
ผู้สังเกต :	ครูสุมาลี
ผู้ถูกสังเกต :	ด.ช. แชมป์
สถานที่สังเกต :	ห้องเรียนอนุบาลปีที่ 2
วัน และเวลา :	12 สิงหาคม 2543 8.40-9.20 น.
สิ่งที่ทำการสังเกต :	พัฒนาการทางด้านภาษา พฤติกรรม
เหตุการณ์/พฤติกรรม	ข้อสังเกต/ความคิดเห็น
แชมป์และเพื่อน ๆ ในกลุ่มนั่งร้อยดอกมะลิใส่ก้านมะพร้าว แชมป์พูดกับต่อว่า "ดอกมะลิเป็นสัญลักษณ์วันแม่" แล้วหันไปพูดกับเพื่อนว่า "จะเอาสตางค์ 10 บาทไปซื้อดอกมะลิที่คุณครูแล้วเอาไปให้แม่" แชมป์ เดินไปหาครู ส่งเงินให้ หยิบดอกมะลิมาแล้วแชมป์ถามครูว่า "คุณครูครับมีวันแม่ มีวันพ่อ วันเด็กแล้ว จะมีวันตา วันปู่ วันยายหรือไม่ครับ"	แชมป์เป็นเด็กที่มีความสามารถในการพูดติดต่อสื่อสารกับเพื่อนได้ดี และกล้าซักถามครู สามารถเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับลักษณะครอบครัว สื่อสารออกเป็นภาษา/คำที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันที่เขารู้จักได้ คือ คิดโยงความสัมพันธ์ ประสบการณ์ที่รับรู้เรื่องมีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กับวันที่เด็กรับรู้ว่ามีชื่อเหมือนกับประสบการณ์เกี่ยวกับครอบครัวมีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย แล้วโยงความคิดตามออกเชิงสัมพันธ์กับวัน

2. การบันทึกต่อเนื่อง (Running Records)

เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งที่ใช้สำหรับการบันทึกพฤติกรรมเด็ก วิธีการบันทึกแบบนี้จะให้รายละเอียดมากกว่าแบบบันทึกระเบียบพฤติกรรมหรือบันทึกสั้น (Anecdotal Record) ซึ่งเป็นเหตุการณ์เดี่ยวสั้นๆ เนื่องจากการสังเกตบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตมากกว่า 1 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันไป โดยไม่กำหนดเวลาหรือช่วงเวลาการบันทึกแบบนี้อาจเริ่มตั้งแต่ 2 นาที ไปถึง 2 สัปดาห์ หรือใช้การสังเกตถึง 1 เดือน หลังจากบันทึกพฤติกรรมเด็กแล้ว ครูทำการวิเคราะห์พฤติกรรมหลังจากได้จดบันทึก ครูต้องนำมาแปลความอีกครั้ง และเป็นส่วนที่ให้ความเห็นอีกส่วนหนึ่ง ดังตัวอย่างรูปแบบการจดบันทึกพฤติกรรมต่อเนื่อง

การบันทึกแบบนี้มีประโยชน์ ถ้าครูไม่แน่ใจว่าปัญหานั้นมีอยู่จริงหรือไม่ การบันทึกต่อเนื่องช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ แต่มีข้อเสีย คือ ครูต้องเสียเวลามาก ต้องวางแผนอย่างรอบคอบ (ศรีริยา นิยมธรรม. 2542)

แบบบันทึกพฤติกรรมต่อเนื่องสำหรับเด็กปฐมวัย	
ผู้สังเกต :	คุณครูผู้สอน
ผู้ถูกสังเกต :	ด.ช./ ด.ญ. โชคดี
อายุ :	5 ปี 6 เดือน
สถานที่สังเกต :	ห้องเรียนอนุบาลปีที่ 3
วัน และเวลา :	14 กรกฎาคม 2543 10.00-15.00 น.
สิ่งที่ทำการสังเกต :	พัฒนาการทางด้านภาษา สติปัญญา
เหตุการณ์/พฤติกรรม	ข้อสังเกต/ความคิดเห็น
<p>10.00 น. เป็นช่วงกิจกรรมเสรี โชคดี เลือกเข้ามุมศิลปะ วาดภาพระบายสีเทียน ค่อยกับเพื่อนๆ เด็กๆ ค่อยกันเรื่องการ์ตูนพิกาจู โชคดีบอกชื่อ ตัวการ์ตูนเป็นชื่อภาษาญี่ปุ่น เช่น พจิ มิวทู ริสาโด ฮิโตะคาวะ</p> <p>10.20 น. พอดีคุณครูเดินมาเพื่อดูว่าเด็กๆ ทำอะไรบ้างแล้วเกี่ยวกับงานศิลปะ โชคดีถามคุณครูว่า "คุณครูครับ ทำไมภาษาญี่ปุ่นถึงมีเสียง อี ริ ฮิ ละครับ"</p> <p>10.45 น. ก่อนรับประทานอาหารครูจะเล่านิทานเรื่องดาอินตานาให้เด็กฟัง ในนิทานมีอยู่ว่า ดาอินกับตานาเป็นเพื่อนกันออกไปหาปลาที่คลอง ทั้งสองตกปลาได้ 1 ตัว ก็นำมาปิ้งและเตรียมกินปลา ก่อนที่ทั้งสองคนจะได้กินปลา ดาอินพูดว่า "ฉันจะกินหัวปลา" ตานาพูดว่า "ฉันชอบกินหัวปลาเหมือนกัน"</p> <p>โชคดีถามคุณครูว่า "คุณครูครับ ทำไมตัวละครมีเสียง อา นา ตา ปลา ครับ"</p>	<p>โชคดีสามารถสรุปคิดโยงเรื่องเสียงเกี่ยวกับชื่อตัวละครภาษาญี่ปุ่นว่า ส่วนใหญ่ ลงท้ายเสียงสระเสียงสั้น (แต่เด็กยังไม่รู้ว่าเป็นเสียงสระเสียงสั้น) และสงสัยจึงถามออกมาเป็นคำถาม</p> <p>โชคดีสามารถสรุปเสียงชื่อตัวละครไทยได้ลงท้ายด้วยเสียงสระเสียงยาว เป็นเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาดี ใช้สติปัญญาในการสรุปความสัมพันธ์ได้</p>

3. การบันทึกแบบสุ่มเวลา (Time Sampling)

เป็นการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมในลักษณะที่ใช้แบบฟอร์ม มีการกำหนดจุดเวลาที่สุ่มในขณะใดขณะหนึ่ง (Momentary Time Sampling) วิธีการสังเกตบันทึกพฤติกรรมแบบนี้เป็นการบันทึกความถี่ของพฤติกรรม (Frequency of a behavior) ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ครู/ผู้สังเกตต้องกำหนดพฤติกรรมที่ศึกษาในช่วงเวลาใด ทำการบันทึกแบบใด พฤติกรรมอื่นๆ ที่มิได้มุ่งศึกษาหรือที่กำหนดสัญลักษณ์ของพฤติกรรมที่บันทึก และกำหนดช่วงเวลาของการสุ่มบันทึกประมาณ 5-10 วินาที ข้อดีของการสังเกตและบันทึกแบบสุ่มเวลา ให้ข้อมูลที่ให้ความจริง ให้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ วิธีการนี้เหมาะสำหรับนำมาใช้สังเกตพฤติกรรมโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย

เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เร็ว มีสมาธิค่อนข้างสั้น ชอบเปลี่ยนกิจกรรมที่ทำอยู่เสมอในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีอาการที่ค่อนข้างเปลี่ยนแปลงง่าย ตัวอย่างเช่น ด.ช.แซมปีร้องอยากกินไอศกรีม แต่คุณแม่ไม่ได้รับประทานเพราะเป็นหวัด ด.ช.แซมปี จึงร้องให้ทันที ได้ประมาณ 1 นาที คุณแม่หลอกล่อหาขนมชิ้นอื่นที่ขอบมาให้ หยุดร้องให้น้องแซมปีจึงยิ้มทันทีทั้งน้ำตา นอกจากนี้เหมาะกับศึกษาเด็กที่มีปัญหาเพราะการสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหาก้าวร้าวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ เมื่อทำการบันทึกแบบสุ่มเวลาภายในช่วง 30 นาที การบันทึกแสดงภาพของพฤติกรรมเด็กได้ว่ามีความก้าวร้าวมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้การสังเกตและบันทึกแบบสุ่มเวลานี้สามารถทำได้กับการสังเกตพฤติกรรมเด็กคนเดียวหรือหลายคนได้ ซึ่งไม่สามารถทำได้ในเวลาเดียวกัน โดยการสังเกตเด็กทีละคนในแต่ละช่วงเวลา เมื่อครบเด็กทุกคนแล้วก็กลับมาตั้งต้นที่เด็กคนแรกอีกทำเช่นนี้เรื่อย ๆ จนกว่าจะครบตามจำนวนช่วงเวลาที่ต้องการสังเกตเด็กแต่ละคน การสังเกตแบบสุ่มเวลา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1 การบันทึกแบบสุ่มจุดเวลา (Instances Sampling or point sampling) หมายถึง การที่ครูบันทึกพฤติกรรมเด็กตามจังหวะเวลา และในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นช่วง ๆ อย่างแน่นอน วิธีนี้เหมาะสำหรับหาข้อมูลจากจำนวนเด็กกลุ่มใหญ่ โดยการสังเกตทีละคน วิธีนี้เป็น การกำหนดจุดเวลาที่สุ่ม (Sample point) ที่ทำการสังเกต ไม่ใช่เป็นการกำหนดเหตุการณ์ ช่วงเวลา และจุดเวลาที่สุ่มบันทึกพฤติกรรม เช่นตัวอย่าง ครูอ้อยเลือกที่จะบันทึกพฤติกรรมที่เด็กชายแซมปี แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพียงในระยะเวลา 1 ชั่วโมง โดยบันทึกทุกๆ 10 วินาที และทุก ๆ 10 วินาทีต่อมาพฤติกรรมที่ครูสังเกต ด.ช.แซมปีแสดงการช่วยเหลือเพื่อน คือ ช่วยทำกิจกรรม พุดแก้ปัญหาคือ ช่วยหยิบวัสดุ อุปกรณ์ พฤติกรรมเหล่านี้ ถ้าเด็กชายแซมปีแสดงในช่วงทุกๆ 10 วินาที จะถูกบันทึกลงไป ดังแสดงตัวอย่างของการบันทึกแบบสุ่มเวลาโดยกำหนดจุดเวลาที่สุ่ม

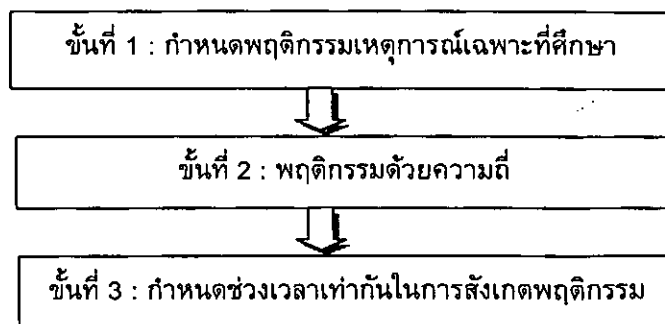
แบบบันทึกพฤติกรรมต่อเนื่องสำหรับเด็กปฐมวัย					
วิธีกำหนดจุดเวลาที่สุ่ม					
(Instrances Sampling, Point Sampling)					
ผู้ถูกสังเกต	:	ด.ช.แซมปี	อายุ	5	ปี
ผู้สังเกต	:	ครูอ้อย			
สถานที่สังเกต	:	ห้องเรียนอนุบาลปีที่ 3			
วัน และเวลา	:	15 สิงหาคม 2543			
ประเภทพัฒนาการ	:	อารมณ์ สังคม จิตใจ			
พฤติกรรมที่สังเกต	:	พฤติกรรมความร่วมมือทำงานกลุ่ม : การช่วยเหลือเพื่อน			
รหัสพฤติกรรม : การช่วยเหลือเพื่อน ใช้อักษรย่อดังนี้					
ถ้าเด็ก	ช่วยทำกิจกรรม	ให้เขียน	ช		
ถ้าเด็ก	พูดแก้ปัญหา	ให้เขียน	พ		
ถ้าเด็ก	หยิบของวัสดุอุปกรณ์	ให้เขียน	ย		
คำสั่ง : ให้เขียนอักษรย่อตัวใดตัวหนึ่งใน 3 ตัว ดังอธิบายแล้วในรหัสพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนลงในแบบฟอร์มการสังเกตบันทึกพฤติกรรม ณ เวลาที่กำหนดทุกๆ 10 วินาที บันทึกจนจบ ช่วงเวลาที่กำหนดการสังเกต					
ณ.จุดเวลาบันทึก	พฤติกรรม	ณ.จุดเวลาบันทึก	พฤติกรรม	ณ.จุดเวลาบันทึก	พฤติกรรม
00.00	ช.	01.00	ช.		
00.01	พ.	01.10	-		
00.02	ย.	01.20	ย.		
00.03	-	01.30	ย.		
00.04	ช.	01.40	พ.		
00.05	ช.	01.50	พ.		

3.2 การบันทึกแบบสุ่มบันทึก 1-0 (One-zero Sampling) หมายถึง การบันทึกการเกิดหรือการไม่เกิดของกลุ่มพฤติกรรม ในแต่ละช่วงเวลาต่อเนื่องกัน การบันทึกจะบันทึกการเกิดหรือไม่เกิดขึ้นของแต่ละพฤติกรรม จะถูกบันทึกแยกออกจากกันในแต่ละช่วงเวลา ดังตัวอย่างการบันทึกพฤติกรรมการแสดงความรักใคร่ชอบในการทำงานกลุ่มของ ด.ช.โชคดี แสดงพฤติกรรมความรักใคร่ชอบประกอบด้วย 1. การช่วยเก็บวัสดุของคนที่ใช้แล้ว 2. การเก็บวัสดุของเพื่อน ๆ ที่ใช้แล้ว 3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ครูจะทำการบันทึกพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่สังเกตเห็นว่าเด็กชายโชคดี แสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังตัวอย่างแสดงรูปแบบบันทึกพฤติกรรมต่อเนื่องแบบสุ่มบันทึก 1-0

แบบบันทึกพฤติกรรมต่อเนื่องสำหรับเด็กปฐมวัย วิธีแบบสุ่มบันทึก 1-0 (One-zero Sampling)			
ผู้ถูกสังเกต	: ด.ช.แชมป์	อายุ	5 ปี
ผู้สังเกต	: ครูอ้อย		
สถานที่สังเกต	: ห้องเรียน		
วัน และเวลา	: 5 มกราคม 2543		
พฤติกรรมที่สังเกต	: ความรับผิดชอบการทำงานกลุ่ม ได้แก่ การช่วยเก็บวัสดุของตน การช่วยเก็บวัสดุของเพื่อน การปฏิบัติตามข้อตกลง		
คำสั่ง : ให้ขีด / ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่สังเกตเห็น โดยในช่วงเวลาทุก ๆ 10 วินาที ให้ขีด / เพียงหนึ่งพฤติกรรมเท่านั้น บันทึกจนจบช่วงเวลาที่สังเกต			
ช่วงเวลา	การช่วยเก็บวัสดุของตน	การช่วยเก็บวัสดุของเพื่อน	ปฏิบัติตามข้อตกลง
00:00-00:0		/	
00:11-00:20	/		
00:21-00:30		/	
00:31-00:40		/	
00:41-00:50		/	
00:51-01:00		/	
01:01-01:10	/		
01:11-01:20	/		
01:21-01:30	/		
01:31-01:40			/
01:41-01:50			/
01:51-02:00			/
02:01-02:10		/	
02:10-02:20		/	

4. การบันทึกกลุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) หรือมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าการบันทึกความถี่ (Frequency Recording) เป็นวิธีการสังเกตที่ครูเก็บข้อมูลเด็กโดยบันทึกจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งการบันทึกยึดหลักสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลักแทนที่ใช้ช่วงเวลาหรือ ณ จุดเวลาที่กำหนดเป็นหลักแบบการบันทึกกลุ่มเวลา การบันทึกแบบนี้เหมาะกับการที่ครูใช้บันทึกพฤติกรรมเด็กที่เกิดต่อเนื่องใกล้เคียงกัน คือ ในเหตุการณ์เดียว ซึ่งเลื่อนมาเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและจบลงในเวลาค่อนข้างสั้น พฤติกรรมนั้นไม่เกิดการต่อเนื่องยาวนานไปอีก อาทิ การตะโกนเสียงดังขณะครูสอน การเข้าแถวแข่งเพื่อน การยกมือตอบครู การได้ยินสัญญาณเข้าแถวแล้วไม่ยอมเข้าแถว ทำตัวไอ้เอ้ซ้กซ้่า และเป็นพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุให้เด็กแสดงพฤติกรรมอื่นๆ ออกมา ดังนั้นการบันทึกพฤติกรรมแบบเหตุการณ์นี้จะมุ่งเฉพาะสังเกตพฤติกรรมที่เด่นชัดต้องการศึกษา ตัวอย่างเช่น คุณครูมด ทำการศึกษาสังเกตพฤติกรรมของด.ญ.แซมพู แบบใช้การบันทึกกระเบื้องพฤติกรรม (Anecdotal Record) จากผลของการสังเกตด้วยวิธีนี้ เกณฑ์ออกมาแล้วทำให้เห็นเด่นชัดว่า เด็กหญิงแซมพูมีปัญหาด้านการแสดงออก ทุกๆ วันในสัปดาห์นี้ คุณครูมดทำการสังเกตดูพฤติกรรมการแสดงออกทางด้านสังคมที่อยู่กับเพื่อน มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากน้อยเท่าใด ครูมดกำหนดวิธีการบันทึกพฤติกรรมโดยยึดเหตุการณ์มีลำดับขั้นตอนตามแผนผังข้างล่าง แสดงขั้นตอนของการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยใช้วิธีบันทึกเหตุการณ์ ดังภาพประกอบ 8-1

ขั้นตอนการบันทึกพฤติกรรมเด็กแบบบันทึกเหตุการณ์

ภาพประกอบ 8-1 แผนผังแสดงขั้นตอนการบันทึกพฤติกรรมเด็กแบบบันทึกเหตุการณ์

อธิบาย

1. คุณครูมดสร้างแบบฟอร์มการสังเกตแบบบันทึกเหตุการณ์ด้วยการสร้างหัวข้อพฤติกรรมเฉพาะที่ศึกษาทางด้านสังคมของ ด.ญ. ชมพู่ โดยเฉพาะด้านการก้าวร้าว ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะที่ศึกษา

2. ครูมดเลือกใช้วิธีการบันทึกความถี่เพราะการบันทึกพฤติกรรมตามจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมนั้นๆ มีความชัดเจน จึงทำให้ง่ายต่อการดูและบันทึก มีความแม่นยำและมีความเที่ยงตรง

3. ครูมดกำหนดช่วงเวลาที่ทำกรสังเกตพฤติกรรมก้าวร้าวให้เท่ากันทุกครั้ง เพราะถ้าเวลาไม่เท่ากันทำให้ผลการสังเกตมีความเที่ยงน้อย เนื่องจากนำความถี่มาก ถ้าใช้ในครั้งที่ 1 จะมีผลความถี่ออกมาสูง ครั้งที่ 2 ความถี่ที่สังเกตได้ออกมาน้อย ทำให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการนำเก็บข้อมูลและมีผลต่อเนื่องถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมเด็ก

แบบบันทึกสุมเหตุการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย		
ผู้ถูกสังเกต	:	ด.ช. / ด.ญ. ภูริชญา
อายุ	:	6 ปี
สถานที่สังเกต	:	สนามเด็กเล่นกลางแจ้ง
วัน และเวลา	:	16 สิงหาคม 2543
พฤติกรรมที่สังเกต	:	ด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ
ผู้สังเกต	:	คุณครูสุมาลี
เวลา	เหตุการณ์	พฤติกรรม
10.00 น.	กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง คุณครูสุมาลีพาเด็กๆ ออกไปเล่นข้างนอกห้องเรียน และวันนี้พาไปเล่นในสนามใหญ่เป็นเขตของมหาวิทยาลัย ขณะเด็กๆ เล่น มีเด็กหญิง ภูริชญา ชี้ให้คุณครูสุมาลีดูแม่กำหาบขนมมาขายเดินอยู่ จึงพูดกับคุณครูว่า "ถ้าหนูมีสตางค์หนูจะซื้อขนมป้าคนนี้" พูดจบแล้วไปเล่นกับเพื่อน	การพูดของภู แสดงออกถึงอารมณ์ – จิตใจของเด็กหญิงภู มีความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีความสงสารคนอื่น ข้อคิดเห็นของครู : ดูเป็นเด็กที่มีจิตใจดี อารมณ์ดี เข้าใจผู้อื่น จากการสอบถามพูดคุยกับภู ภูเล่าว่าคุณแม่สอนไว้ว่า คนเราเกิดมาต้องรู้จักเห็นใจคน สมัยคุณแม่เรียนหนังสือ มักจะซื้อของกับคนแก่ที่หาบขนมขาย แม้ว่าจะไม่กิน แต่จะเอาขนมให้เพื่อน เนื่องจากสงสารคนแก่หาบของขาย ด.ญ.ภูจึงเกิดความคิด อารมณ์ จิตใจทำตามคุณแม่
10.20 น.	เด็กหญิง ภูริชญา เดินมาหาครูอีก หนูอยากซื้อของให้ขนมป้าหมดไป จะได้ไม่เห็นอยู่กลับบ้านเร็ว ๆ สงสารป้าเขาอะ เดินตากแดดร้อน ๆ เพราะหนูออกมาเล่นข้างนอกนี้ ก็ร้อนแล้ว	

5. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดบันทึก หรือตรวจสอบลำดับพฤติกรรม หรือลำดับทักษะที่เด็กแสดงออกอย่างมีจุดมุ่งหมายในการศึกษา ลักษณะของ แบบตรวจสอบรายการ (Worham.1990, Gullo.1994, Beaty. 1994) มีดังนี้

1. เหมาะสำหรับการตรวจสอบรายการพฤติกรรมที่มีจำนวนหลายข้อรายการ
2. รายการพฤติกรรมมีลักษณะจัดอยู่ในประเภท คือ 1) พฤติกรรมเฉพาะด้าน พัฒนาการ ได้แก่ พฤติกรรมทางด้านอารมณ์และสังคม ความสนใจต่างๆ ทักษะเฉพาะทางด้านวิชาการ ความรู้และความคิดรวบยอดเฉพาะ 2) พฤติกรรมธรรมชาติทั่วไป ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านสังคม ทักษะกระบวนการวิเคราะห์ ทักษะการใช้ภาษาพูด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะความสามารถทางการคิด
3. รายการพฤติกรรมเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่มีลำดับขั้นแสดงพัฒนาการ หรือความก้าวหน้าของพฤติกรรมนั้นๆ
4. เหมาะกับการใช้ประเมินพัฒนาการและความสามารถของเด็กแต่ละคน ทำให้เห็นภาพของเด็กแต่ละคนได้ชัดเจน ทำให้พ่อ แม่ ครู รู้พัฒนาการที่จะส่งเสริม หรือปรับปรุงเด็กในด้านใดบ้าง และข้อมูลนี้มีประโยชน์นำไปเป็นข้อมูลให้ครูได้วางแผนการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมาย
5. ไม่ควรใช้แบบตรวจสอบรายการเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็ก แต่ควรใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก แล้วนำมาวางแผนการเรียนการสอนให้เป็นลำดับขั้น เพื่อครูได้จัดลำดับขั้นให้เป็นลำดับขั้นความง่าย-ยาก เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก

แบบตรวจสอบรายการ ครูสามารถสร้างแบบตรวจสอบ เพื่อประเมินเด็ก อาจใช้ประเมินแต่ละครั้งหรือสรุปภาพรวม ดังแสดงตัวอย่างต่อไปนี้

บทที่ 8 การประเมินด้วยการสังเกต

แบบตรวจสอบรายการพฤติกรรมเข้าสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อ ด.ช. / ด.ญ. แชมพู ผู้สังเกต ครูหนู
 ชั้น ห้องเรียนอนุบาลปีที่ 3 วัน / เวลา 19 กันยายน 2543

คำสั่ง :

ขีด ถ้าพฤติกรรมที่สังเกตแสดงออก
 ขีด ไม่ปรากฏพฤติกรรมแสดงออก

ชื่อรายการตรวจสอบ	วันที่
1. พูดคุยทักทายเพื่อน 2. หน้าตายิ้มแย้ม 3. ช่วยหยิบของให้เพื่อน 4. แบ่งปันของให้เพื่อน 5. นั่งทำงานกับกลุ่ม 6. พูดขอความช่วยเหลือจากเพื่อน 7. พูดอธิบายการทำงาน 8. พูดชื่นชมผลงาน 9. ทำความรู้จักเพื่อน 10. ช่วยเก็บของเมื่อเลิกกิจกรรม	

แบบตรวจสอบรายการพัฒนาการทางด้านการเขียน

ชื่อ ด.ญ.ก ตั้งแต่วันที่ 17 พ.ค. - 17 ก.ย. 2544

รายการ	สัปดาห์							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. สามารถวาดลายเส้น	☐							
2. สามารถขีดเขียน		☐	☐					
3. สามารถเขียนคล้ายตัวอักษร				☐	☐	☐		
4. สามารถเขียนได้ เหมือนตัวหนังสือ								☐
5. สามารถเขียนสะกดด้วยตนเอง								
6. สามารถเขียนโดยสะกดตามแบบ								

แบบตรวจสอบรายการการฟังและการพูด					
ชื่อ _____		ตั้งแต่วันที่ _____			
พฤติกรรมทางภาษา	สัปดาห์				บันทึกเพิ่ม
	1/6/44	1/7/44	1/8/44	1/9/44	
การฟัง 1. ปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ได้ 2. ตอบคำถามง่ายๆ ได้ 3. แสดงท่าทางตามคำสั่งง่ายๆ ได้ 4. ชอบฟังนิทานเรื่องเดิมซ้ำๆ					
การพูด 1. บอกสิ่งที่ต้องการได้ 2. พูดสื่อความหมายได้ 3. ใช้คำศัพท์ประมาณ 1,000 คำ 4. ใช้คำถามอะไร ทำไม่ได้ 5. ชอบซักถามสิ่งรอบตัว 6. สนทนาโต้ตอบประโยคสั้นๆ ได้ 7. ใช้คำบุพบท เช่น บน ล่าง ได้					

6. แบบประเมินค่า หรือมาตรประเมินค่า (Rating Scales) เป็นเครื่องมือที่มีความคล้ายกับแบบตรวจสอบรายการ แต่บอกความหมายของคุณภาพของระดับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกที่ต้องการประเมิน ระดับที่แจ่มแจ้งมีความสัมพันธ์ต่อเนื้องกัน อาทิ ดีมาก ดีปานกลาง ปรับปรุง มีข้อดีในการทำการประเมินในพฤติกรรมเด็กที่ไม่สามารถบรรยายหรือพรรณนา มักใช้แสดงภาพลักษณะตัวเด็กในด้านความพยายาม แรงจูงใจในระดับเท่าใด ทั้งแบบตรวจสอบรายการ (checklists) และ มาตรประเมิน (Rating Scales) จะไม่บอกว่าสาเหตุของผลพฤติกรรมที่ประเมินได้ ดังนั้นทั้งเครื่องมือวัดแบบตรวจสอบรายการและมาตรประเมิน เป็นเครื่องมือสังเกตที่เหมาะสมที่ใช้ร่วมแบบสังเกตอื่นๆ และทำให้ผลที่ได้จากการประเมินเด็กเห็นภาพรวมของตัวเด็ก ดังตัวอย่าง

แบบประเมินค่าความเชื่อมั่นตนเองของเด็กปฐมวัย			
ชื่อ		ชั้น	
		วัน เดือน ปี	
คำชี้แจง : ระดับของพฤติกรรม ความเชื่อมั่นของเด็ก เกิดขึ้น ดังนี้ 2 = ทำบ่อยครั้ง , 1 = ทำบ้างบางครั้ง , 0 = ไม่ทำเลย			
รายการ	ระดับของพฤติกรรม		
	2	1	0
1. การกล้าแสดงออกเป็นตัวของตัวเอง			
1.1 พูดชัดเจน			
1.2 ยกมืออยากร่วมกิจกรรม			
1.3 พูดแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของตนเอง			
1.4 กระตือรือร้นอยากร่วมกิจกรรม			
1.5 สบตาคู่สนทนาในขณะที่พูด			
2. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม			
2.1 บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นทราบได้			
2.2 ทำตามข้อตกลงของครูและสมาชิกในกลุ่ม			
2.3 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ ไม่ทะเลาะหรือขัดแย้งกัน			
2.4 ให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือเพื่อน			
2.5 ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น			

ประโยชน์ของการประเมินด้วยการสังเกต

ประโยชน์ของการที่ครูใช้การสังเกตในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2536) มีดังนี้

1. ช่วยให้ครูสามารถเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษาได้ถูกต้อง
2. ช่วยให้ครูสามารถเลือกจะปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะปรับ และเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมชนิดนั้นๆ ซึ่งเป็นการวัดและประเมินที่ตรงต่อตัวเด็ก
3. ช่วยให้ทราบถึงทิศทางของพฤติกรรมที่ประสงค์จะวัดและประเมินว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
4. ช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพื้นฐานที่ได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังการวัดและประเมิน และสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง

บทสรุป

รูปแบบการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการที่เหมาะสมและค่อนข้างแม่นยำ ซึ่งพ่อ แม่ ครู นักการศึกษา นักจิตวิทยา ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านกายภาพบำบัด นิยมใช้กัน คือ การสังเกต เนื่องจากการที่ผู้ใหญ่สังเกตเด็กจะทำให้เห็นว่าเด็กกำลังทำอะไร อย่างไร เด็กแต่ละคนเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ อย่างไร เป็นการติดตามพัฒนาการของเขา เด็กๆ แสดงพฤติกรรมต่างๆ เป็นหลักฐาน / ข้อมูลของการพัฒนาการของเขา ในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ และร่างกาย เนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยผ่านกิจกรรมการปฏิบัติ (Children-learn best through movement) ดังนั้นการประเมินการเรียนรู้เด็ก ควรทำการวัดและประเมิน โดยใช้การสังเกตขณะเด็กทำกิจกรรมอยู่ การบันทึกจากการสังเกตช่วยในการวางแผนของครู (plan instructor) ช่วยรายงานความก้าวหน้าในการพัฒนาการต่างๆ ด้าน และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้วางไว้ วิธีการศึกษาเด็กที่ใช้เทคนิคการสังเกต มีหลายวิธี อาทิ การศึกษาแบบธรรมชาติ การรายงานผลตนเอง การศึกษาแบบคลินิก และการศึกษาเชิงมนุษยวิทยา ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต มีลักษณะเป็นการบันทึกระเบียบพฤติกรรม การบันทึกต่อเนื่อง การบันทึกแบบสุ่มเวลา การบันทึกเหตุการณ์ แบบตรวจสอบรายการ และแบบประเมินค่าหรือมาตราประเมินค่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้แบบสังเกต และประโยชน์ของการสังเกต ทำให้ครูดำเนินบทบาทในการใช้การสังเกตในการวัดและประเมินเด็กได้ในแนวทางที่เหมาะสม

บทที่ 9

การประเมินสภาพจริงและ พอดโฟลิโอ

ความนำ

วิธีการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการในบทนี้ มีลักษณะการวัดและประเมินแบบสภาพจริงและเป็นพอดโฟลิโอ ซึ่งมีลักษณะของการเก็บข้อมูลความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเป็นไปในเชิงปฏิบัติแล้วนำข้อมูลรวบรวมมาวิเคราะห์ ซึ่งไม่ใช่การใช้แบบสอบถาม การประเมินแบบนี้เหมาะสำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ในบทนี้กล่าวถึงการประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ ทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ใช้เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำไปใช้ประเมินเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา มีความเป็นเฉพาะ เป็นวัยที่ต้องการอบรม เลี้ยงดู เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เป็นวัยที่ยังไม่แสดงออกทางด้านการสื่อสารใหญ่โตใหญ่ได้รับรู้ถึงความต้องการความสามารถที่เขาถืออยู่อย่างชัดเจน การประเมินลักษณะนี้มีความหมายในการได้รับข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ ยังผลทำให้ครูผู้สอนได้เข้าใจถึงความสามารถที่เขาถืออยู่อย่างต่อแท้ รวมทั้งเป็นแนวทางได้ส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่อย่างสูงสุดต่อไป

การประเมินสภาพจริง

1. ความหมายของการประเมินสภาพจริง

คัสเตอร์ (Custer.1994) กล่าวว่า การประเมินสภาพจริง เป็นเทคนิคการวัดที่รวบรวมข้อมูลได้กว้างขวาง มีรูปแบบตอบสนองประสบการณ์ของเด็ก มีความเป็นจริงที่เขาเผชิญอยู่

เคอร์คา (KerKa.1995) กล่าวถึง การประเมินสภาพจริง เป็นกระบวนการประเมินที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนมีทักษะการคิด การลงมือปฏิบัติ ให้นักเรียนรู้ผลการสะท้อนตนเองจากผู้อื่น อันนำไปสู่การให้ครูและผู้เรียนได้ปรับปรุงทำการสอนและการเรียนรู้อย่างเป็นปรนัย ในการตัดสินใจเรียนรู้นั้นเกิดกับครู เพื่อน สมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชน เป็นผู้ร่วมประเมิน ซึ่งการวัดและประเมินด้วยวิธีนี้มีลักษณะหลายรูปแบบ สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนหลากหลาย ไม่มุ่งเน้นเฉพาะการประเมินตัวเด็กเท่านั้น

การประเมินสภาพจริง (<http://www.coe.missouri.edu>) หมายถึง รูปแบบของการประเมินที่ให้ผู้เรียนแสดงความสามารถอย่างแท้จริง ซึ่งเสมือนกระจกสะท้อนความสามารถหลากหลายด้าน

สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2542) ให้ความหมายการประเมินสภาพจริงเด็กปฐมวัย หมายถึง การประเมินว่าเด็กรู้อะไร และสามารถทำอะไรได้บ้าง โดยการให้เด็กลงมือทำงานที่มีความหมายต่อตัวเด็กในอนาคต หรือสอดคล้องกับความเป็นจริงจากชิ้นงานที่มีความหมายต่อเด็ก และอาศัยการประเมินทางตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การประเมินสภาพจริงประกอบด้วย ส่วนสำคัญสองส่วน คือ 1) ชิ้นงานหรือกิจกรรมประเมิน 2) กฎเกณฑ์การให้คะแนน ชิ้นงานหรือกิจกรรม (Scoring rubric) เพื่อประเมินความสามารถของเด็กหลากหลายด้าน ไม่ประเมินด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่การประเมินพัฒนาการเด็กโดยรอบด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งไม่จำกัดการประเมินเด็กเฉพาะที่อยู่ในห้องเท่านั้น แต่สามารถประเมินเด็กอยู่นอกห้องเรียน

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินสภาพจริง

การใช้การประเมินสภาพจริง ครูผู้สอนควรตั้งจุดมุ่งหมายให้เด็กมีความมั่นใจและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (Nitko, 1996) ดังนี้

- 2.1 ส่งเสริมให้เด็กนำความรู้มาสู่การปฏิบัติ คิดชิ้นงาน/กิจกรรม
- 2.2 ส่งเสริมให้เด็กได้นำความรู้ที่หลากหลาย ทักษะ รวมทั้งความสามารถต่างๆ มาบูรณาการสร้างชิ้นงาน/กิจกรรม
- 2.3 ส่งเสริมให้เด็กสามารถผลิตชิ้นงาน/กิจกรรม ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด
- 2.4 ส่งเสริมให้กำลังใจเด็กในการประเมินผลงาน โดยการประเมินมีเกณฑ์ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กพบความสำเร็จทุกขั้นตอน

3. ลักษณะของการประเมินสภาพจริง

เพื่อที่จะนำครูผู้สอนไปสู่ขั้นตอนการใช้การประเมินสภาพจริงพัฒนาการเด็กปฐมวัย ควรสร้างความรู้จักเกี่ยวกับลักษณะของการประเมินสภาพจริง อักบัล และนิวแมน (Archbald and Newman, 1988) กล่าวว่า ครูหรือนักการศึกษาที่นำการประเมินสภาพจริงมาใช้ต้องแน่ใจว่าใช้วิธีการสอนตามสภาพจริง เนื่องจากว่า หลักสูตรควรเป็นตัวขับเคลื่อนการวัดและประเมิน ไม่ใช่ใช้การวัดและประเมินไปขับเคลื่อนหลักสูตร ดังนั้นครูควรมีความชัดเจนว่า ลักษณะการประเมินสภาพจริงมีระดับของความเป็นสภาพจริงตามลักษณะต่างๆ (Nitko, 1996) ดังนี้

3.1 ลักษณะสภาพการทดสอบ การประเมินสภาพจริงมีระดับของความเป็นสภาพจริงน้อยจนถึงคล้ายสภาพจริงมาก สำหรับเด็กปฐมวัยควรกำหนดให้มีระดับสภาพคล้ายจริงให้มากที่สุด ดังตัวอย่าง ซึ่งจากตัวอย่างแสดงเป็นการประเมินตามลักษณะสถานการณ์จริง แทนการให้เด็กกาเครื่องหมาย X ลงในแบบทดสอบ ซึ่งมีสภาพคล้ายจริงน้อยมาก

- การประเมินความสามารถในการจำแนก ครูต้องการประเมินว่าเด็กสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ สามารถทำได้เป็นสภาพจริงมากที่สุด โดยการสร้างสถานการณ์จำลองโรงเรียนใกล้เปิดเทอม แล้วจัดสิ่งของต่างๆ เช่น เครื่องแต่งกาย ของใช้ส่วนตัว เครื่องเขียน แล้วให้เด็กปฏิบัติจริง จัดแยกประเภทสิ่งเหล่านั้นออกเป็นพวกๆ
- การประเมินความสามารถการใช้กล้ามเนื้อแขน - ขา ของเด็ก โดยให้เด็กลงสนามแล้วเดินบนไม้กระดานแผ่นเดียว ประเมินเด็กในขณะนั้นว่า มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อแขน-ขา สามารถทรงตัวได้หรือไม่

3.2 ลักษณะรูปแบบคำตอบ การประเมินสภาพจริงมีระดับของสภาพจริงตามรูปแบบคำตอบจากคำจำกัดถึงคำตอบขยายกว้างหลากหลายสำหรับเด็กปฐมวัย รูปแบบคำตอบที่เหมาะสมควรเป็นงาน/กิจกรรมแบบคำตอบขยายกว้าง ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติความสามารถเก็บรวบรวม สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาอย่างไร เพื่อให้เด็กแสดงความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการแสดงความพยายามความสำเร็จที่มีอยู่ในตัวเด็ก ตั้งแต่การเริ่มต้นทำงานจนกระทั่งทำงานสำเร็จ ดังนั้นงาน/กิจกรรมมีรูปแบบที่ขยายกว้าง เด็กได้ลงมือปฏิบัติใช้ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะการปฏิบัติ ผสมผสานทำงานสำเร็จได้ ตัวอย่างของการประเมินสภาพจริงในรูปแบบนี้ ได้แก่ การให้เด็กทำโครงการ ดังตัวอย่าง

- กำหนดงานให้เด็กทำโครงการ
โครงการสำหรับเด็กปฐมวัย อาจมีขนาดใหญ่ หรือเล็ก แต่ควรเป็นโครงการที่ต้องทำในระยะเวลาหนึ่ง (long-terms Projects) แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ
 1. โครงการเดี่ยว : เด็กทำงานชิ้นนั้นคนเดียว ประเมินรายบุคคล
 2. โครงการกลุ่ม : ทำงานเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อนประเมินว่าเด็กทำงานร่วมกันหรือไม่
 3. โครงการผสม : ประเมินการทำงานกลุ่ม และรายบุคคล เด็กต้องรายงานผลตนเอง หลังจากสรุปผลงานกลุ่มแล้ว
- ตัวอย่างโครงการการรักษาสิ่งแวดล้อม
วิธีการ :-
 1. ให้เด็กตกลงกันว่าจะเลือกทำอะไรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ต้นไม้, น้ำ, อากาศ,)
 2. แบ่งงานกันทำ ใครรับผิดชอบอะไร
 3. ลงมือทำ
 4. สรุปผลงานการทำ
 5. รายงานผลการทำหน้าที่

3.3 ลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นสภาพคล้ายจริงมาก เป็นการเก็บข้อมูล มีวิธีการเก็บโดยการสังเกต การสาธิต และการแสดง ส่วนวิธีการเก็บข้อมูลที่ดี สภาพจริงน้อย ได้แก่ การทดสอบด้วยข้อทดสอบต่างๆ

3.4 ลักษณะความถี่ในการทดสอบ ความถี่ของการทดสอบสะท้อนให้เห็นระดับของสภาพจริง สำหรับเด็กปฐมวัย การประเมินที่มีสภาพจริงมาก ควรเป็นการประเมินที่ถี่มาก เป็นการประเมินที่มีความต่อเนื่อง (Continuous Assessment) และใช้การจดบันทึกพฤติกรรมอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturally Occurring Activities) ทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสะท้อนความสามารถของเด็กอย่างแท้จริง การประเมินลักษณะนี้ มีลักษณะต่อเนื่องควบคู่กับการเรียนการสอน ดังตัวอย่าง

- การประเมินขั้นพัฒนาการเขียน เมื่อคุณครูเล่านิทาน เรื่อง หนูน้อยหมวกแดง ประกอบภาพจบ คุณครูให้เด็กวาดภาพตัวละครที่เด็กชอบลงในกระดาษ แล้วออกมาอธิบายบอกความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับตัวละครนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมนี้คุณครู ทำต่อเนื่องกัน เพื่อดูพัฒนาการเขียนของเด็ก

การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัยจากตัวอย่างข้างต้น เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีความถี่ของเวลาในการประเมิน เป็นการติดตามพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 6 ชั้นคือ

1. ชั้นวาดแทนเขียน
2. ชั้นขีดเขียนแทนเขียน
3. ชั้นเขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายตัวอักษร
4. ชั้นเขียนโดยคัดลอกตัวหนังสือ
5. ชั้นเขียนโดยคิดสะกดขึ้นเอง
6. ชั้นเขียนโดยสะกดตามแบบ

การประเมินพัฒนาการเขียนเช่นนี้ ครูประเมินจากชิ้นงานเขียนทุกชิ้นงานที่เด็กทำขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

4. วิธีการประเมินสภาพจริง

เคอร์คา (Kerka.1995) กล่าวว่า การวัดและประเมินที่มีสภาพจริง เป็นการวัดที่มีคุณค่าให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากกว่าที่เห็นที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการวัดที่มีความหมายต่อผู้เรียน ดังนั้นวิธีการที่ใช้ในการประเมินสภาพจริงในระดับปฐมวัยประกอบไปด้วยวิธีการอย่างไม่เป็นทางการ ดังนี้

1. การประเมินด้วยการสร้างความรู้จัก
2. การประเมินด้วยการสังเกต
3. การประเมินด้วยการพูดคุย
4. การประเมินด้วยพอดโฟลิโอ
5. การประเมินด้วยการสาธิตหรือการปฏิบัติจริง
6. การประเมินด้วยสถานการณ์จำลอง (Simulations)
7. การประเมินตนเอง

การประเมินด้วยพอดโฟลิโอ

ปัจจุบันระบบการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงจากเน้นครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จากการแยกพฤติกรรมและการเรียนส่วนย่อยมาเป็นเน้นการบูรณาการทักษะ ผสมผสานทักษะหลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน (Multi-dimensional skills) พอดโฟลิโอ (Portfolio) เป็นวิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมกับครูในระดับปฐมวัยนำมาใช้ในการวัดและประเมินเด็กในลักษณะของการเรียนการสอนแนวใหม่ที่ควบคู่กับการประเมินพอดโฟลิโออาศัยหลักการร่วมกัน ระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินในการเก็บรวบรวมจัดระบบและวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสารสนเทศที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน นอกจากนี้พอดโฟลิโอเป็นเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ความพยายามของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ในการแสดงความคิด วิธีการ ตลอดจนจนสะท้อนภาพผลสำเร็จของตนเอง ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดการประเมินเด็กด้วยที่เชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างครู ผู้ปกครอง และตัวนักเรียน พอดโฟลิโอเป็นวิธีการประเมินแบบไม่เป็นทางการที่เน้นสภาพชีวิตจริงของนักเรียนที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก การประเมินที่ครูผู้สอนควรนำมาใช้ในการวัดและประเมิน

1. ความหมายของพอดโฟลิโอ

ไอราเซียน (Airasian,2000) กล่าวว่า พอดโฟลิโอ เป็นการรวบรวมผลงานของนักเรียน โดยเป็นการคัดเลือกชิ้นงานของนักเรียน ถึงระดับของการพัฒนาและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ โดยประกอบด้วยชิ้นงานของนักเรียนที่ควรปรับปรุง ชิ้นงานที่พัฒนาแล้ว และชิ้นงานเอก ซึ่งนักเรียนและครูร่วมกันคัดเลือกชิ้นงานนั้นๆ

แมคคาฟีและลีอง (McAfee และ Leong,1994) ให้ความหมายของพอดโฟลิโอ (Portfolio) ว่าเป็นวิธีการรวบรวม จัดการและเก็บสารสนเทศให้มีความหมายเข้าด้วยกันเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาประเมิน การจัดเก็บนั้นมีหลาย ๆ วิธีการ พอดโฟลิโอ มีลักษณะเฉพาะดังนี้

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนผสมหลาย ๆ ประเภทต่อจากนั้นจะสามารถจำแนกและเก็บข้อมูลอย่างมีจุดมุ่งหมาย

เป็นเหมือนสิ่งที่เคลื่อนไหวมีชีวิต สะท้อนภาพของนักเรียนตามเวลาช่วงต่าง ๆ ซึ่งทำให้รู้สึกเหมือนมีการเคลื่อนไหว

เป็นอัลบั้มภาพที่นำไปสู่ความทรงจำสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลา และสามารถแนะนำบุคคลใหม่ ไปยังสิ่งที่เข้ามา

เป็นผลงานซึ่งเมื่อมองดูใกล้ ๆ แล้วจะเห็นถึงรายละเอียดที่หน้าสนใจจำนวนมาก ยิ่งศึกษาก็ยิ่งมองเห็นมากขึ้น

เป็นสวนดอกไม้ ที่ต้องใช้การวางแผน ทำงานหนัก ตัดส่วนไม่สำคัญออก มีการส่งเสริมเด็กมีความรู้สึกที่ดี และมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เขาจะแสดงพอดโฟลิโอ จึงเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับ การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นระเบียบ ซึ่งเป็น การสะท้อนประสบการณ์ ความพยายาม ความก้าวหน้า และความสำเร็จของเด็กคนนั้น และ ความสำเร็จที่ร่วมกันกับคนนั้น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับครูทำการแนะนำในการเรียนรู้ และ พัฒนาต่อไป

จัสมีน (Jasmine.1993) กล่าวว่า พอดโฟลิโอเป็นระบบการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นผลงาน ของเด็ก ที่แสดงถึงความงอกงามการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และความสำเร็จของเด็ก

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2544) ให้ความหมายว่า "พอดโฟลิโอ" เป็นวิธีการในการ เก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเชิงบรรยายที่เกี่ยวกับทักษะวิธีการและผลการเรียนรู้ตามแนวการ เรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงจากการเน้นครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จากพฤติกรรมกรเรียนที่แยกเป็นส่วนย่อยมาเป็นเน้นบูรณาการทักษะและผสมผสานทักษะ หลาย ๆ ด้าน วิธีการนี้อาศัยหลักการร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินในการเก็บ รวบรวม การจัดระบบและการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน จึงเป็นวิธีการชนิดหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับอายุสามารถนำมา ใช้แสดงผลสำเร็จของผู้เรียนโดยผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการและตัดสินใจเลือกผลงาน มีความ เป็นอิสระในการสร้างสรรค์ คิดค้นกลวิธี และสะท้อนภาพความคิดของตนเองออกมาได้อย่าง สมบูรณ์ พอดโฟลิโอจึงเป็นวิธีการสำคัญที่มีความเชื่อว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเอง และมีหลักฐานยืนยันว่าตนเองเกิดการเรียนรู้ ก้าวหน้า จนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ไว้หรือไม่ และสามารถนำมาใช้ประเมินผลแบบต่อเนื่อง จนสามารถสะท้อนภาพการเรียน การสอนของครูและสรุปกิจกรรมสำคัญที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริงมาตลอดปี ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงระหว่างครูกับนักเรียนแต่ละคน และครูกับผู้เกี่ยวข้องเช่น ผู้ปกครอง พ่อแม่ และ ผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนครูผู้สอนในวิชาอื่น ๆ ได้

ดังนั้นการประเมินด้วยพอดโฟลิโอสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและ ผลงานของเด็กที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวเด็ก หรือภายใต้คำแนะนำของครูมาสะสมไว้ในภาชนะ อย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นแฟ้ม ซอง กล่อง หีบห่อ ฯลฯ อย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมาย (a purposeful collection of student) เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเด็กซึ่ง ให้ภาพสะท้อนการประเมินผลสำเร็จของนักเรียนมากกว่าภาพการรวบรวมผลงานของนักเรียน ดังนั้นพอดโฟลิโอของเด็กเพื่อให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบหรือเป็นการบอกเรื่องราวชีวิตการ เรียนรู้ของเด็ก พอดโฟลิโอของเด็กจึงควรประกอบด้วยผลงานของเด็กที่หลากหลายและมาก เพียงพอ ซึ่งเด็กปฐมวัยผลงานส่วนมากเป็นชิ้นงานภาพวาดเพราะพัฒนาการเขียนตัวหนังสือยัง

ไม่พร้อม เพื่อใช้ในการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น ดังนั้นพอดโฟลิโอจึงเป็นแนวความคิดในการประเมินแบบใหม่ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทำพอดโฟลิโอจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการจัดการและสร้างความรับผิดชอบตนเอง เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานที่ทำ อีกทั้งเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ เด็กผลิตงานที่ยอดเยี่ยม ให้เห็นคุณค่าในความก้าวหน้าของตนเองรวมทั้งสามารถคัดเลือกผลงานไว้ในพอดโฟลิโอของตน ซึ่งเป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นว่าเด็ก ได้เกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เด็กมีพัฒนาการเรียนรู้ อย่างไร

2. หน้าที่ของพอดโฟลิโอ

หน้าที่พอดโฟลิโอ เพื่อเป็นการแสดง หรือนำเสนอผลงานที่สอดคล้องตามสภาพความเป็นจริงอย่างเป็นธรรมชาติ นับเป็นวิธีการสามารถวัดและประเมินเด็กตามสภาพจริงเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย พอดโฟลิโอไปใช้ในหน้าที่ต่าง ๆ ได้มากขึ้นดังนี้

1) สนองความต้องการของนักเรียนรายบุคคลเนื่องจากนักเรียนเป็นผู้เตรียม และจัดทำพอดโฟลิโอด้วยตนเอง ดังนั้นแต่ละคนจึงสามารถเลือกทำงานแต่ละชิ้นได้อย่างอิสระตามความสนใจและความสามารถ งานในพอดโฟลิโอ จึงเป็นเสมือนการสอนเป็นรายบุคคลได้เป็นอย่างดี

2) สะท้อนถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็ก พอดโฟลิโอจะถูกนำมาใช้ประเมินผลสำเร็จขั้นสุดท้ายของเด็ก การพิจารณาจากผลงานขั้นสุดท้ายที่เก็บไว้ในพอดโฟลิโอจะสามารถสะท้อนถึงวิธีการทำงานในแต่ละขั้นตอน การจดบันทึกรายการที่สังเกตในระหว่างการทำงานอย่างละเอียดก็สามารถทำให้ทราบถึงวิธีการทำงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3) ใช้เพื่อค้นหาจุดเด่นของเด็กมากกว่าค้นหาจุดด้อยของเด็ก ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างไปจากแบบทดสอบที่ส่วนมากเป็นการสอบเพื่อหาที่ผิดพลาด การสอบจึงทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรงและให้กำลังใจเพราะนักเรียนสามารถเลือกและตัดสินใจว่าจะใช้งานชิ้นที่ดีที่สุดของตนในการประเมิน

4) เป็นสื่อแสดงถึงพัฒนาการและผลความสำเร็จของเด็กสามารถนำไปใช้ในการรายงานความก้าวหน้าของเด็กให้กับผู้ปกครองได้ และเนื่องจากนักเรียนเป็นเจ้าของพอดโฟลิโอ โดยที่ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะว่า ควรจัดเนื้อหาสาระอย่างไรเท่านั้น และพอดโฟลิโอที่ทำสำเร็จแล้วยังคงเก็บไว้ในห้องเรียนและสามารถเปิดเผยได้การประเมินจากพอดโฟลิโอจึงมีลักษณะเปิดเผยตรงไปตรงมา ซึ่งต่างจากการใช้แบบทดสอบที่ครูจำเป็นต้องปกปิดข้อสอบเป็นความลับอยู่เสมอพอดโฟลิโอจึงเป็นวิธีการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางมากกว่าครู

5) การเก็บสะสมผลงาน ผลงานที่เก็บสะสมเป็นผลงานที่ทำเสร็จแล้วเด็กโดยมีครูคอยช่วยแนะมาพิจารณาทบทวนว่าควรคัดเลือกงานชิ้นใดไว้ในพอดโฟลิโอบ้าง ซึ่งต้องใช้เวลาในการพิจารณาดัดสนใจ 1-2 วัน งานทุกชิ้นที่พิจารณาคัดเลือกไว้แล้วต้องเขียนชื่อ วัน เดือน ปี

แปะติดไว้เพื่อให้สามารถประเมินความเจริญงอกงามของเด็กได้ ครูควรถามเด็กและเขียนข้อความว่า ทำไมถึงเสนอชิ้นงานนี้

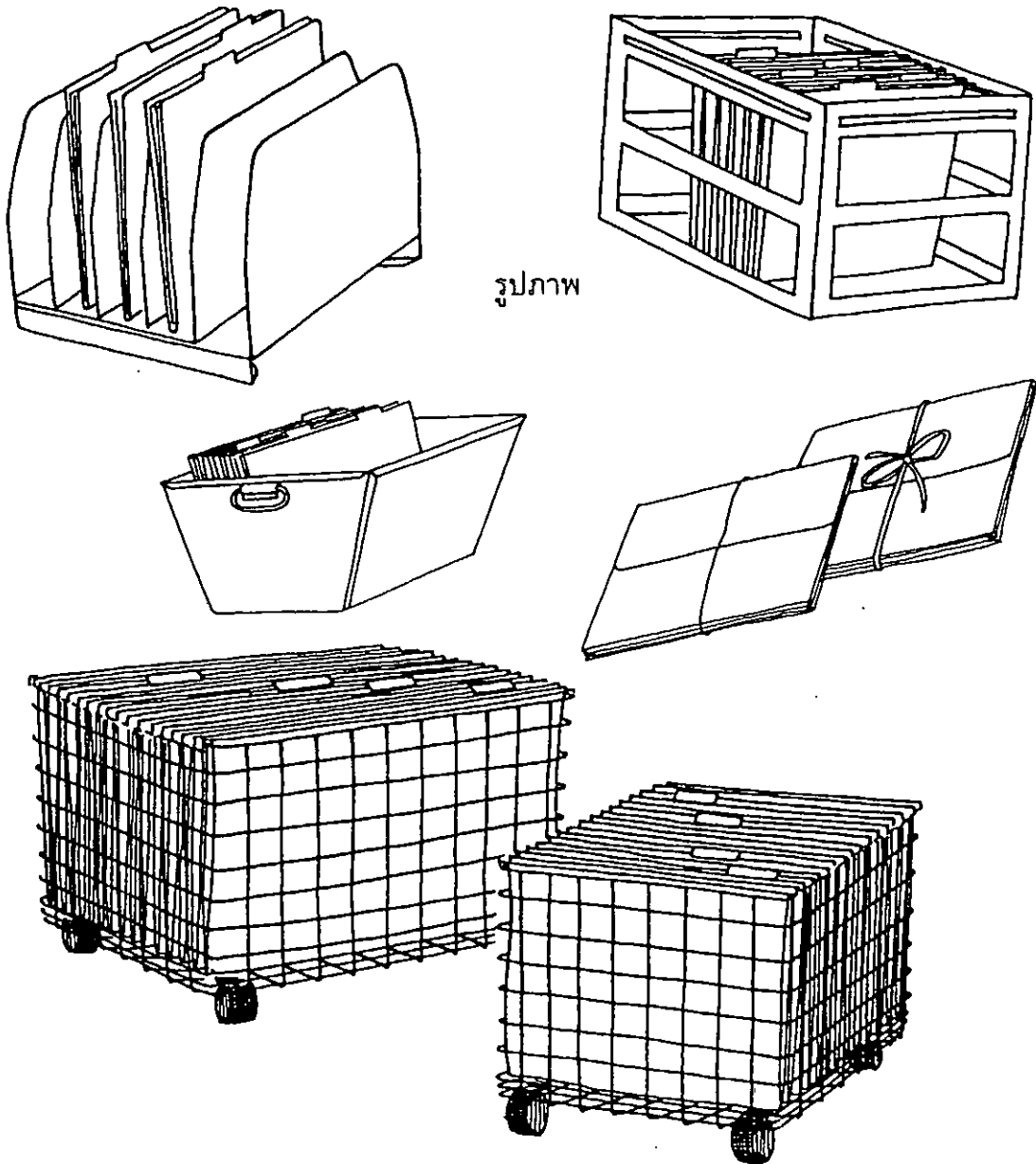
3. รูปแบบของพอดโฟลิโอ

พอดโฟลิโอไม่ใช่แฟ้มงานของเด็ก หรือข้อความบันทึกย่อ หรือ สารสนเทศต่าง ๆ การจัดทำพอดโฟลิโอของเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรวางแผน นิสโก้ (Nikko, 1996) กล่าวว่าขั้นตอนการสร้างพอดโฟลิโอ ควรเริ่มจาก 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน 2) ครูควรมีความรู้อย่างดี ลึกซึ้งในเนื้อหาและทฤษฎีการเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ 3) ต้องมีการแจกแจงรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินพอดโฟลิโอของนักเรียนให้ชัดเจน ดังนั้นครูผู้สอนมีการจัดการรวบรวมข้อมูลอย่างใดควรระวังจากการสำรวจเอกสารและปฏิบัติการจริงข้อสังเกตว่าการสร้างพอดโฟลิโอสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ จึงมิได้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว แต่มีแนวโน้มในการสร้างได้หลากหลายวิธีแล้วแต่จุดมุ่งหมายแต่ละชนิด ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนไปตามการศึกษาได้ อย่างไรก็ตามการใช้พอดโฟลิโอในการประเมินผลเป็นความคิดที่ต้องการเสริมการเรียนการสอนในห้องเรียนให้มีความสมบูรณ์ การเลือกใช้พอดโฟลิโอที่มีขนาดและรูปร่างอย่างไรจึงยึดหลักของการใช้สะดวกและมีประสิทธิภาพเท่านั้น ไม่ควรให้ผู้นำพอดโฟลิโอมาใช้ต้องประสบความยุ่งยากลำบาก โดยทั่วไปพอดโฟลิโอควรบรรจุรายการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของการประเมินและขึ้นอยู่กับครูและนักเรียนพิจารณา คัดเลือกแต่อย่างน้อยต้องประกอบด้วยสามส่วน (McAfee and Long, 1994) 1) ส่วนที่เก็บรายการจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 2) ตัวอย่างงาน เน้นเฉพาะงานที่ทำในห้องเรียนและพิจารณาคัดเลือกโดยนักเรียนและครู 3) ส่วนที่เก็บระบบตัวบ่งชี้ประกอบงาน ได้แก่ แบบสำรวจทัศนคติ จำนวนหนังสือที่ใช้ประกอบ จำนวนเวลาที่ทำงาน คะแนนจากแบบทดสอบ และแบบตรวจสอบรายการของครูและส่วนที่เก็บเกณฑ์การตัดสินพอดโฟลิโอ และข้อมูลจากการประเมินตลอดจนหลักฐานในการประเมินตนเอง

สำหรับรูปแบบของพอดโฟลิโอเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนอาจใช้แนวในการสร้างพอดโฟลิโอ ดังนี้

3.1 ภาชนะที่ใช้เก็บงานของเด็ก

พอดโฟลิโอไม่ใช่แฟ้มผลงานของเด็ก แต่เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็ก เพื่อใช้สะท้อนพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ในทางปฏิบัติเมื่อมีชิ้นงานของเด็ก หรือแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ครูสังเกต และจดบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ควรเก็บรวบรวมไว้ในที่หนึ่งที่ใด ซึ่งส่วนมากครูใส่เก็บไว้ในแฟ้ม จึงมักเรียกกันว่า แฟ้มผลงานเด็ก พอดโฟลิโอของเด็กเป็นอะไรที่มากกว่าแฟ้มสะสมผลงานเด็ก

ภาพประกอบ 9-1 ภาพที่ใช้เก็บงานพอดโฟลิโอของเด็ก (Arisian, 1994) ครูผู้สอนอาจดัดแปลงเป็นรูปแบบต่างๆ ได้

3.2 รูปแบบฟอร์มต่างๆ ที่เก็บในพอดโฟลิโอ

การกำหนดรูปแบบฟอร์มต่างๆ ของพอดโฟลิโอขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่คุณสามารถเลือกรูปแบบต่างๆ จากการประเมินสร้างความรู้จากนักเรียน การประเมินด้วยการพูดคุย การประเมินด้วยการสังเกต การประเมินสภาพจริง ซึ่งมีรูปแบบดังได้เสนอแล้ว ลักษณะแบบฟอร์มที่คุณสร้างเพื่อเก็บในพอดโฟลิโอ ไม่ว่าจะใช้รูปแบบใด หัวข้อที่เป็นมาตรฐานในแบบฟอร์มนั้นควรบรรยายด้วย ชื่อเด็ก ผู้สังเกต วันที่ เรื่อง และวิธีการประเมิน รูปแบบฟอร์มอาจเป็นรูปแบบที่เก็บข้อมูลคนเดียว หรือรูปแบบเก็บเป็นกลุ่มดังตัวอย่าง

การบันทึกพฤติกรรมรายบุคคล

ชื่อเด็ก..... ชั้น.....
 ว/ด/ป..... เหตุการณ์.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การบันทึกพฤติกรรมรายบุคคล

ชื่อเด็ก..... ชั้น.....
 ว/ด/ป.....

บุคลิกภาพ/สังคม	การพูด	การเคลื่อนไหว	กระบวนการเรียนรู้	ความรู้พื้นฐาน	กล้ามเนื้อเล็ก	กล้ามเนื้อใหญ่

การบันทึกกลุ่มผู้ใหญ่

หัวข้อ.....
 จำนวนเด็ก.....
 ผู้สังเกต..... ว/ด/ป.....

คนที่							
1							
2							
3							
4							
5							
6							

การบันทึกเด็กเป็นรายบุคคล

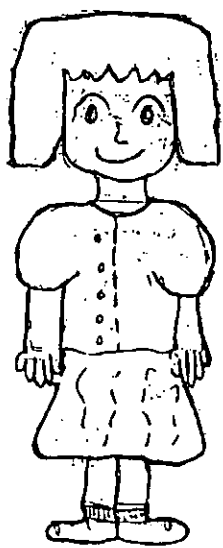
หัวข้อ.....
 จำนวนเด็ก.....
 ผู้สังเกต..... ว/ด/ป.....

กิจกรรม	สติปัญญา	อารมณ์	สังคม	จิตใจ
เสริมประสบการณ์				
ศิลปะสร้างสรรค์				
กลางแจ้ง				
ภาษา				
คณิตศาสตร์				
เกมการศึกษา				

3.3 ส่วนประกอบของพอดโฟลิโอ จากรูปแบบฟอร์มต่างๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ครูสามารถนำมาบรรจุไว้ในพอดโฟลิโอ ซึ่งรูปแบบต่างๆ จะอยู่ในส่วนใดของพอดโฟลิโอ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเก็บ พอดโฟลิโอเด็กนักเรียน อาจประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลที่ทำให้รู้จักเด็ก จากการสนทนากับบุคคลต่างๆ เช่น ตัวเด็ก ครู พ่อแม่

พอดโฟลิโอนักเรียน

ชื่อ ฐริชญา ภิญโญอนันตพงษ์
ชั้นอนุบาลปีที่ 1/4
โรงเรียนอนุบาลมิตรภาพ

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อเด็ก.....ชื่อเล่น.....
ชั้น.....อายุ.....

เดือน					
ส่วนสูง					
น้ำหนัก					

ชื่อบิดา.....อาชีวะ.....
ชื่อมารดา.....อาชีวะ.....
เป็นบุตรคนที่.....
ที่อยู่
.....
.....

ส่วนที่สอง : แผนการเก็บชิ้นงาน เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมาย แผนงานการเก็บชิ้นงาน ชิ้นงานของเด็ก ซึ่งเป็นงานพอดโฟลิโอที่แสดงผลงานยอดเยี่ยม พอดโฟลิโอดูความก้าวหน้าของเด็กในพัฒนาการด้านต่างๆ หรือในประสบการณ์ต่างๆ ที่เรียนรู้และการรายงานผล ดังแสดงในตัวอย่างแบบฟอร์มข้างล่างนี้ ซึ่งในส่วนนี้จะเก็บรูปแบบงานอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับ การวางจุดมุ่งหมายในการเก็บ ตัวอย่างเช่น ครูผู้สอนใช้หลักการพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กเป็นหลักในการเก็บชิ้นงานเพื่อดูพัฒนาการ โดยเน้นพัฒนาการทางร่างกาย การใช้ กล้ามเนื้อเล็กและใหญ่ พร้อมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการทางภาษา และ พัฒนาการทางสติปัญญา ดังแสดงในตัวอย่าง

กิจกรรมศิลปะ (พัฒนาการทางการใช้กล้ามเนื้อเล็ก)

- ◆ การวาดภาพคน/สัตว์/ผลไม้/..... โดยให้เด็กพูดบรรยาย แล้วครูจดบันทึกคำพูด
- ◆ งานศิลปะโดยใช้สื่ออื่นๆ พับกระดาษ ฉีก -ปะ วาดภาพด้วยนิ้วมือ
- ◆ การเขียนแบบมีตัวอักษร เช่น แผ่นเขียนชื่อของเด็ก ระบุวันที่
กิจกรรมการเคลื่อนไหว (พัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก)
- ◆ จดบันทึกพฤติกรรมเด็กขณะเล่นในห้อง หรือสังเกตการใช้มือในห้องเรียน พร้อมทั้งครูบันทึกความคิดเห็น
- ◆ สัมภาษณ์ พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเกมที่ใช้เล่น
กิจกรรมคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (พัฒนาการทางสติปัญญา)
- ◆ ตรวจ จำบันทึกการเติบโตของพืช (ถั่วเขียว)
- ◆ ชิ้นงานตัวอย่างการเรียงเมล็ดพืชตามจำนวนที่ครูกำหนดหรือเกิดขึ้นด้วยตนเอง
- ◆ ชิ้นงานแบบฝึกที่เด็กวาดภาพแสดงความเข้าใจในค่าจำนวนตัวเลข
พฤติกรรมกรรมการปรับตัว (พัฒนาการทางบุคลิกภาพและสังคม)
- ◆ ครูจดบันทึกในแบบฟอร์มรายบุคคล จากเหตุการณ์เสรี
- ◆ ครูจดบันทึกพฤติกรรมในแบบฟอร์มรายบุคคล ตามแบบฟอร์มที่แบ่งเป็นกิจกรรมต่างๆ
- ◆ แบบบันทึกจากการพูดคุยกับผู้ปกครอง

แผนการเก็บชิ้นงาน

ชื่อ..... ครูประจำชั้น.....
 ชั้น..... ประจำเดือน.....

ศิลปะ	งานชิ้นที่ 1	งานชิ้นที่ 2	งานชิ้นที่ 3	งานชิ้นที่ 4
จุดมุ่งหมาย 1..... 2.....				
การสร้างบล็อก	งานชิ้นที่ 1	งานชิ้นที่ 2	งานชิ้นที่ 3	งานชิ้นที่ 4
จุดมุ่งหมาย 1..... 2.....				
ภาษา	งานชิ้นที่ 1	งานชิ้นที่ 2	งานชิ้นที่ 3	งานชิ้นที่ 4
จุดมุ่งหมาย 1..... 2.....				
การแสดงบทบาท สมมุติ	งานชิ้นที่ 1	งานชิ้นที่ 2	งานชิ้นที่ 3	งานชิ้นที่ 4
จุดมุ่งหมาย 1..... 2.....				
วิทยาศาสตร์	งานชิ้นที่ 1	งานชิ้นที่ 2	งานชิ้นที่ 3	งานชิ้นที่ 4
จุดมุ่งหมาย 1..... 2.....				

ส่วนที่สาม : ส่วนที่เป็นตัวบ่งชี้ แบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม แบบบันทึกกิจกรรมการประเมิน เป็นต้น ดังแสดงในตัวอย่าง

แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม								
ชื่อ ด.ช./ด.ญ.....ชั้นอนุบาลปีที่ 1/.....								
ชั้นงาน อันดับ	ชื่อกิจกรรม	บังคับกล้ามเนื้อได้	มีความคิดสร้างสรรค์	มีพัฒนาการเขียน	คิดคำนวณได้	มีความพยายาม	ควบคุมตนเองได้	หมายเหตุ
1.	ศิลปะ							
2.	การสร้างบล็อก							
3.	คอมพิวเตอร์							
4.	การแสดงบทบาทสมมติ							
5.	เกมส์ภาษา							
6.	การเขียน							
7.	วิทยาศาสตร์							

แบบบันทึกกิจกรรมการประเมิน											
ให้กา X ในช่องที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จสมบูรณ์แล้ว											
งาน	พค	มีย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	มค	กพ	มีค
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											

ซึ่งการประเมินสรุปรวมเป็นการรายงานภาพรวมว่าเด็กมีพัฒนาการอย่างไร

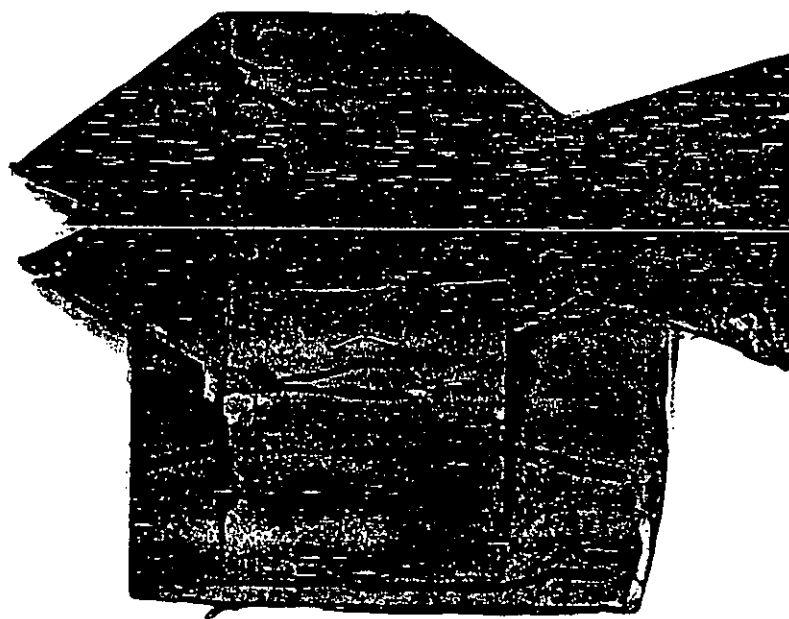
4. ประเภทของพอดโฟลิโอ

ไอราเซียน (Ariasian, 2000) กล่าวว่า พอดโฟลิโอมีหลากหลายชนิดส่วนใหญ่ใช้จุดมุ่งหมายของการประเมินเป็นเกณฑ์การแบ่งถ้ามีจุดมุ่งหมายจะแสดงผลงานจากการปฏิบัติขั้นที่ดีที่สุดในด้านใดด้านหนึ่ง ต้องให้นักเรียนทำหลายชิ้นงาน และเลือกชิ้นที่ยอดเยี่ยม หรือถ้ามีจุดมุ่งหมายที่ปรับปรุงดูพัฒนาการนักเรียนตั้งแต่แรกและดูต่อๆ ไป เก็บชิ้นงานต่อเนื่องกัน พอดโฟลิโอโดยทั่วไปอาจแบ่งเป็นสองชนิดสำคัญคือ

4.1 พอดโฟลิโองานยอดเยี่ยม

พอดโฟลิโองานยอดเยี่ยมเน้นการนำเสนอการประเมินผลงานขั้นสุดท้ายที่ดีที่สุดของนักเรียน ตัวอย่างเช่น พอดโฟลิโองานด้านศิลปะ พอดโฟลิโอการเขียน และพอดโฟลิโอการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พอดโฟลิโอชนิดนี้สร้างขึ้นใช้สำหรับการประเมินผลสรุปรวมพัฒนาการของเด็ก อาทิ พัฒนาการด้านการเข้าสังคม พัฒนาการด้านสติปัญญา เน้นการคิดทางคณิตศาสตร์ พัฒนาการควรใช้กล้ามเนื้อเล็ก พัฒนาการด้านการเรียน เป็นต้น

ตัวอย่างงานชิ้นยอดเยี่ยมที่เด็กเลือกด้วยตนเอง ชั้นที่ 1 งานชิ้นยอดเยี่ยม

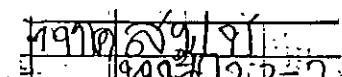
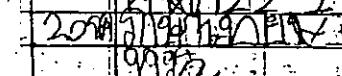
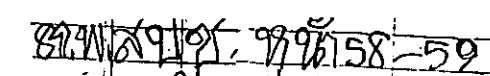
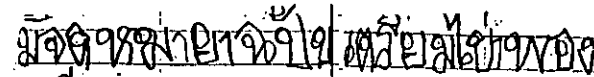
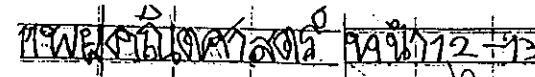
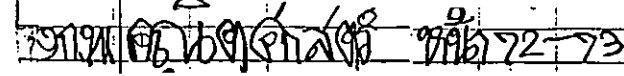

ในการประเมินด้วยพอดโฟลิโอพัฒนาการเขียน ใช้เกณฑ์การประเมินเป็นแนวทาง ซึ่งอาจประเมินงานในพอดโฟลิโอโดยรวมๆ ทุกชิ้นงานหรืออาจประเมินชิ้นงานแยกทีละชิ้น

4.2 พอดโฟลิโอแสดงความเจริญงอกงามและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ พอดโฟลิโอชนิดนี้จะไม่เน้นผลงานชิ้นสุดท้ายของเด็ก แต่เน้นรายงานความก้าวหน้าในพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งงานวินิจฉัยปัญหาในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อครูได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ให้กับเด็ก ในการตัดสินใจเลือกชิ้นงานเข้าไว้ในพอดโฟลิโอ ควรให้เด็กแสดงความคิดเห็นประเมินตนเอง หรืออาจให้ครูผู้สอนเองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของงานชิ้นนั้นๆ ในระดับเด็กปฐมวัย ครูอาจทำสัญลักษณ์เพื่อสื่อให้เด็กเข้าใจ สามารถประเมินตนเองได้ หรืออาจใช้การถามแล้วครูจดบันทึกความรู้สึก สิ่งที่เด็กประเมินตนเอง ตัวอย่างในพอดโฟลิโอชนิดนี้ได้แก่ พอดโฟลิโอบันทึกพัฒนาการเขียนชื่อของเด็ก เก็บตั้งแต่ต้นเทอม จนถึงปลายเทอม ตัวอย่างงานศิลปะ ทำในช่วงเวลาหลายๆ เดือน ซึ่งเป็นชิ้นงานที่เด็กคัดเลือกในงานที่ทำตอนแรกงานที่ทำในช่วงกลางๆ และงานที่ทำในช่วงท้ายดังแสดงในตัวอย่าง

พอดโฟลิโอพัฒนาการเขียน

ชื่อ ด.ช. เหมมี่ ชั้น ด.ศ. 2

1.		๘
2.		๑
3.		๒
4.		๓
5.		๔
6.		๕
๗.		๖

งาน / กิจกรรม 1

คำชี้แจง ถ้านักเรียนอยู่บนเครื่องบิน ให้นักเรียนวาดภาพ
สิ่งที่นักเรียนชอบหรืออยากเห็นมากที่สุด

ความเห็นของนักเรียน ชอบ ☺ ☹ ☹
สนุก ☺ ☹ ☹

ความคิดเห็นของครู

ด้านกล้ามเนื้อ.....
ด้านความคิดริเริ่ม แพลกใหม่.....
ด้านอารมณ์.....
ด้านความพยายาม.....

งาน / กิจกรรม 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนเพาะถั่วงอก และสังเกตการเจริญ
งอกงามทุกวัน แล้ววาดภาพต้นถั้วตามที่ได้เห็น
และให้เล่าประสบการณ์

ความเห็นของนักเรียน ชอบ ☺ ☹ ☹
สนุก ☺ ☹ ☹

ความคิดเห็นของครู

ด้านกล้ามเนื้อ.....
ด้านความคิดริเริ่ม แพลกใหม่.....
ด้านอารมณ์.....
ด้านความพยายาม.....

งาน / กิจกรรม 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนหาวัสดุมาประดิษฐ์ตามที่นักเรียนชอบ

ความเห็นของนักเรียน ชอบ ☺ ☹ ☹
สนุก ☺ ☹ ☹

ความคิดเห็นของครู

ด้านกล้ามเนื้อ.....
ด้านความคิดริเริ่ม แพลกใหม่.....
ด้านอารมณ์.....
ด้านความพยายาม.....

งาน / กิจกรรม 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพเท่ากับจำนวนตัวเลข

ความเห็นของนักเรียน ชอบ ☺ ☹ ☹
สนุก ☺ ☹ ☹

ความคิดเห็นของครู

ด้านกล้ามเนื้อ.....
ด้านความคิดริเริ่ม แพลกใหม่.....
ด้านอารมณ์.....
ด้านความพยายาม.....

แบบบันทึกพฤติกรรม/กิจกรรมเด่น		
ว/ด/ป	ว/ด/ป	ว/ด/ป
ว/ด/ป	ว/ด/ป	ว/ด/ป
ว/ด/ป	ว/ด/ป	ว/ด/ป

5. วิธีการประเมินตนเองของนักเรียน

เนื่องจากพอดโฟลิโอ เป็นวิธีการวัดและประเมินที่ส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นการให้นักเรียนประเมินตนเอง หรือ การสะท้อนภาพตนเอง (self reflexion) จึงเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอีกส่วนหนึ่งของพอดโฟลิโอ มักจะเป็นส่วนสุดท้ายให้นักเรียนได้สะท้อนการทำงานของตนเกี่ยวกับการใช้เวลาที่ทำ วิธีการทำงาน ความรู้สึก ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ซึ่งในระดับเด็กปฐมวัย วิธีการให้เด็กประเมินตนเอง ครูผู้สอนต้องใช้วิธีการซักถาม แล้วครูจดบันทึกลงไปในชิ้นงานเด็ก หรือ ออกแบบเป็นภาพให้เด็กเลือกบอกความรู้สึกจากภาพ หรืออาจเป็นการให้เด็กวาดภาพความรู้สึกหรือให้ผู้ปกครองช่วยถามความรู้สึก โดยทั่วไป วิธีการฝึกหัดให้นักเรียนประเมินตนเอง มีวิธีการทำได้ดังนี้

1. การฝึกให้นักเรียนเขียนตอบในแบบฟอร์มแสดงความคิดเห็นต่อชิ้นงานของตนเอง โดยให้ระบุเหตุผลของการเลือกชิ้นงาน บอกความรู้สึกหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากชิ้นงาน

2. การใช้กฎเกณฑ์การประเมิน หรือกฎเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) เน้นการนำคุณลักษณะหลักสำคัญมาจำแนกคุณภาพงานเป็นกลุ่มๆ แล้วเขียนคำอธิบายลักษณะสำคัญเหล่านั้น กำหนดเป็นเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งวิธีการให้คะแนนด้วยเกณฑ์ระดับการประเมิน ออกเป็นการประเมินด้วยมาตรการประเมินค่าโดยใช้คำบรรยายในลักษณะภาพรวม (Holistic Scale) และการประเมินด้วยมาตรการประเมินค่าพร้อมคำบรรยายในลักษณะวิเคราะห์ที่งาน เป็นรายละเอียดย่อยในแต่ละด้านของงานนั้นๆ (Analytic Scale) โดยทั่วไปในทางปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอน เกณฑ์การให้คะแนนควรกำหนดเป็นแบบมาตรวัด (Nitko, 1996, บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2544) จำแนกเป็น 3 ชนิดใหญ่ๆ คือ

2.1 แบบตรวจสอบรายการ

แบบตรวจสอบรายการ คือ รายการหรือรายชื่อของคุณลักษณะหรือทักษะ ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือการแสดงออกของเด็กที่ครูต้องการประเมิน ว่ามีหรือไม่มี ได้หรือไม่ ข้อมูลที่ตรวจสอบเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กทุกด้าน สามารถนำมาใช้ในการประเมินได้ ซึ่งแบบตรวจสอบรายการนี้ ครูผู้สอนสามารถนำขอบข่ายของการประเมินพัฒนาการเด็กมาเป็นแบบตรวจสอบได้ ดังนั้นครูต้องเตรียมขอบข่ายรายการพัฒนาการของเด็กในแต่ละด้านที่

ต้องการประเมินโดยเฉพาะให้มีรายละเอียดสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเด็กในการทำงาน
ชั้นหนึ่งๆ และที่สำคัญควรมีช่องแสดงความคิดเห็นอยู่ด้วย ดังแสดงในตัวอย่าง

แบบตรวจสอบรายการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กชั้นอนุบาล 3			
ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....ห้อง.....			
รายการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์	ได้	ไม่ได้	บันทึกเพิ่ม
1. นับเลขเรียงลำดับ 1-30 ได้			
2. รู้ค่าจำนวน 1-10			
3. ชี้และบอกรูปทรงเรขาคณิตได้			
4. บอกความแตกต่างของขนาดต่างๆ ได้			
5. บอกเวลาเช้า กลางวัน เย็น และกลางคืนได้			
ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง	วันที่.....เดือน.....	2544	
ลงชื่อ.....ครู	วันที่.....เดือน.....	2544	

แบบสังเกตพฤติกรรมเด็ก			
ชื่อ.....			
เล่นคนเดียว			เล่นกับเพื่อน
แบ่งปัน			หวงของ
ช่วยผู้อื่น			ให้ผู้อื่นช่วย
อายุไม่กล้า			กล้าแสดง
นำกลุ่ม			ตามกลุ่ม
เอาแต่ใจ			ตามใจเพื่อน
รังแกเพื่อน			ผูกมิตร
พูดชัด			พูดบางคำไม่ชัด
พูดเพราะ			พูดหยาบ
พูดเป็นประโยค			พูดไม่เป็นประโยค
พูดคล่อง			พูดติดอ่าง
กินอาหารทันกลุ่ม			กินอาหารช้า
ปัสสาวะรดที่นอน			ควบคุมการปัสสาวะ
มักไม่บอกเมื่อต้อง			ช่วยตัวเองในการ
ถ่ายปัสสาวะอุจจาระ			ถ่ายอุจจาระ
นอนหลับยาก			นอนหลับง่าย

2.2 มาตรฐานประเมินค่าตัวเลข

มาตรฐานประเมินค่าเชิงตัวเลข จะใช้ตัวเลขกำหนดค่าระดับคะแนนให้กับระดับการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกัน จำนวนของค่าคะแนน อาจกำหนดเป็น 3 คะแนน 2 คะแนน และ 1 คะแนน ซึ่งการกำหนดค่าคะแนนจะเป็นเท่าไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดคุณลักษณะในรายการที่ต้องการประเมิน เป็นคุณลักษณะในพัฒนาการหรือพฤติกรรมนั้นๆ ที่ครูต้องการประเมินเด็ก ดังตัวอย่าง เกณฑ์การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย ความสามารถด้านการเขียน ซึ่งคุณลักษณะที่กำหนดพัฒนาการเขียนมีดังนี้

ความสามารถด้านการเขียน

- ขั้นที่ 1 ชีดเขียนแทนเขียน
- ขั้นที่ 2 เขียนตั้งชื่อผลงานด้วยสัญลักษณ์
- ขั้นที่ 3 เขียนโดยไม่มีแบบและกฎเกณฑ์
- ขั้นที่ 4 เขียนโดยลอกเลียนแบบ
- ขั้นที่ 5 เขียนในรูปของตัวอักษรและวาดภาพ
- ขั้นที่ 6 เขียนโดยสะกดคำขึ้นเอง

2) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดำเนินการ ดังนี้

- ◆ กำหนดคะแนนรวมของแต่ละคุณลักษณะ
- ◆ กำหนดระดับผลการปฏิบัติงานในแต่ละคุณลักษณะ โดยแยกเป็นระดับต่ำไปสูง พร้อมทั้งกำหนดค่าคะแนนรวมในแต่ละระดับ
- ◆ กำหนดแนวทางการให้คะแนน โดยระบุเป็นพฤติกรรมหลักในแต่ละระดับ

ดังแสดงในตัวอย่างเกณฑ์การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

ตาราง 9-1 ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

ความสามารถ ด้านการเขียน	งานชิ้นที่		
	1	2	3
1. ขีดเขียนแทนเขียน	1.1 เขียนเส้นต่างๆ ที่แตกต่างกัน และบอก ความหมายของสิ่งที่ขีด เขียนได้ พร้อมทั้งเล่าเรื่อง ราวที่สัมพันธ์กัน	1.2 เขียนเส้นต่างๆ ที่แตกต่างกัน และบอก ความหมายของสิ่งที่ขีด เขียนได้	1.3 เขียนเส้นต่างๆ ที่ แตกต่างกัน
2. ตั้งชื่อผลงานด้วย สัญลักษณ์ต่างๆ	2.1 เขียนตั้งชื่อผล งานด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ เขียนได้ พร้อมทั้งเล่าเรื่อง ราว ได้สัมพันธ์กัน	2.2 เขียนตั้งชื่อผล งานด้วยสัญลักษณ์ ต่างๆ และบอกความหมายของ สิ่งที่เขียนได้	2.3 เขียนตั้งชื่อผล งานด้วยสัญลักษณ์ต่างๆ
3. เขียนโดยไม่มีแบบและ กฎเกณฑ์	3.1 เขียนตัวอักษรที่ไม่ สัมพันธ์กับเสียงของคำที่ ต้องการบันทึก และบอก ความหมายของตัวอักษรที่ ขีดเขียนได้ พร้อมทั้งเล่า เรื่องราวได้สัมพันธ์กัน	3.2 เขียนตัวอักษรที่ไม่ สัมพันธ์กับเสียงของคำที่ ต้องการบันทึก และบอก ความหมายของตัวอักษรที่ ขีดเขียนได้	3.3 เขียนตัวอักษรที่ไม่ สัมพันธ์กับเสียงของคำที่ ต้องการบันทึก
4. เขียนโดยลอกเลียนแบบ	4.1 ขีดเขียนด้วยการ คัดลอกคำจากต้นแบบ และบอกความหมายของ ตัวอักษรที่คัดลอกได้ พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวได้ สัมพันธ์กัน	4.2 ขีดเขียนด้วยการ คัดลอกคำจากต้นแบบ และบอกความหมายของ ตัวอักษรที่คัดลอกได้	4.3 ขีดเขียนด้วยการ คัดลอกคำจากต้นแบบ
5. เขียนในรูปของตัวอักษร และภาพวาด	5.1 ขีดเขียนตัวอักษร ออกมาเป็นภาพ และ สัญลักษณ์พร้อมทั้งเล่า เรื่องราวได้ สัมพันธ์กัน	5.2 ขีดเขียนเป็นภาพ สัญลักษณ์ที่ไม่สัมพันธ์ กันกับเสียงของคำที่ ต้องการบันทึก แต่บอก ความหมายของตัวอักษรที่ เขียนได้	5.3 เขียนตัวอักษรที่ ไม่สัมพันธ์กับภาพแต่ บอกความหมายได้
6. เขียนโดยสะกดคำขึ้นเอง	6.1 ขีดเขียนสะกด ได้ด้วยตนเองโดยไม่คำนึง ถึงการเขียนถูกผิด และบอก ความหมายของคำที่สะกด ได้ พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวได้ สัมพันธ์กัน	6.2 ขีดเขียนสะกดคำ ได้ด้วยตนเองโดยไม่คำนึง ถึงการเขียนถูกผิด และบอก ความหมายของคำที่สะกด ได้	6.3 ขีดเขียนสะกดคำ ได้ด้วยตนเองโดยไม่คำนึง ถึงการเขียนถูกผิด

2.3 มาตรฐานประเมินค่าเชิงคุณภาพ

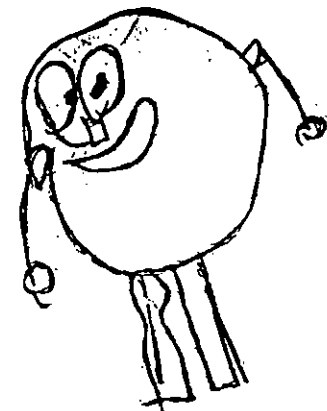
มาตรฐานประเมินค่าเชิงคุณภาพเป็นมาตรวัดที่ใช้กลุ่มค่าเพื่อแสดงลักษณะปฏิบัติของนักเรียน สำหรับในระดับปฐมวัยนิยมใช้มาตราส่วนเชิงพรรณนาจะบอกการกระทำของนักเรียน โดยใช้คำบรรยาย ซึ่งคำบรรยายบอกถึงผลการปฏิบัติงานสะท้อนตัวตนของนักเรียน

6. การให้คะแนนพอดโฟลิโอ

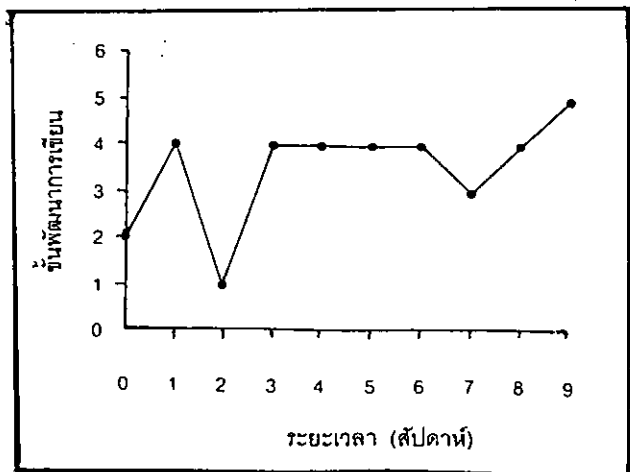
การนำพอดโฟลิโอของนักเรียนมาตัดสินนั้น เป็นงานที่สร้างความลำบากใจให้กับครูผู้สอน ดังนั้นการสร้างเกณฑ์ตัดสินพอดโฟลิโอ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินนักเรียนได้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์การตัดสินให้ชัดเจน สามารถสะท้อนผลงานและความสามารถของนักเรียนได้ การตัดสินพอดโฟลิโอนั้นต้องคำนึงในการตัดสินงานเด็กทั้งเป็นงานชิ้นเดียวและงานทุกชิ้นในภาพรวมสรุป นอกจากนั้นงานที่เด็กทำในพอดโฟลิโอเป็นลักษณะที่มีความสลับซับซ้อน มีรายละเอียด อาทิ การเขียน ซึ่งการให้งานของเด็กดีนั้นต้องอาศัยเวลา และเนื่องจากจุดประสงค์ของพอดโฟลิโอเป็นการรวบรวมข้อมูลทุกด้านเกี่ยวกับตัวเด็ก เพื่อส่งข้อมูลนี้ต่อพ่อแม่และให้กับครูในชั้นต่อไป การวัดและการให้คะแนนเป็นทางการหรือการให้คะแนนพอดโฟลิโอมีดังนี้

6.1 พอดโฟลิโอของเด็กไม่ต้องการคะแนน รูปแบบของพอดโฟลิโอเป็นตัวอย่างงานของนักเรียน ข้อมูลในพอดโฟลิโอเป็นการเก็บรวบรวมเพื่อส่งต่อรายงานให้พ่อแม่ และครูต่อไปได้รู้ถึงพัฒนาการเด็กที่ผ่านมา เป็นการรายงานในภาพรวม

6.2 เป้าประสงค์หลักของพอดโฟลิโอ เพื่อตรวจสอบความเจริญเติบโต และปรับปรุงข้อบกพร่องของเด็ก ดังนั้นการเก็บงานของเด็กในระยะแรก สามารถนำมาเปรียบเทียบ ได้ในงานระยะหลัง ทั้งนี้เพื่อดูความก้าวหน้า ตัวอย่างเช่น ดอนตันเทอม ด.ช.โชคดีมีพัฒนาการอยู่ในระยะชั้นที่ 1 คือขีดเขียนแทนเขียน แต่เมื่อปลายปี ด.ช.โชคดีสามารถเขียนอยู่ในขั้นคัดลอกตัวอักษรได้ ดังแสดงเส้นภาพพัฒนาการเขียนของ ด.ช.โชคดี

คณิน วัฒนศิริ

พัฒนาการเขียนของ ด.ช. โชคดี

6.3 การใช้กฎเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric scores) สามารถนำมาใช้กับพอดโฟลิโอ ดังแสดงในตัวอย่างดังกล่าวแล้ว

6.4 การใช้การรายงานผลแบบบรรยายสรุปภาพรวม ผลการสรุปตัดสินนี้สามารถสะท้อนภาพทั้งพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กได้

ตาราง 9-2 การรายงานผลแบบสรุปภาพรวมของ ด.ช.โชคดี อายุ 4-5 ปี

ว/ด/ป	พัฒนาการ	รายการ	งาน	ผล
6 มิ.ย. 44	คณิตศาสตร์	นับเลข 1-10	ปฏิบัติจริง	นับได้
10 มิ.ย. 44	การเล่นบล็อก	เล่นแบบสมมุติ	ปฏิบัติจริง	ทำไม่ได้
30 มิ.ย. 44	ศิลปะ	วาดคนมีแต่หัว	ชิ้นงาน	พอใช้
9 ก.ค. 44	การเขียน	เขียนชื่อตนเองได้	ชิ้นงาน	พอใช้
15 ก.ค. 44	กลัมน้อยเล็ก	วาดภาพ	ชิ้นงาน	ทำได้ดี
16 ก.ค. 44	กลัมน้อยใหญ่	การเดิน	ปฏิบัติจริง	ทำได้ดี
28 ก.ค. 44	การเล่นบล็อก	สร้างบล็อกให้ชื่อว่า "โปเกมอน"	ปฏิบัติจริง	
10 ส.ค. 44	คณิตศาสตร์	จัดกลุ่ม Δ , \square เข้าพวกกันได้	ปฏิบัติจริง	ทำได้ดี
15 ส.ค. 44	ศิลปะ	วาดภาพคนได้	ชิ้นงาน	ดี
30 ส.ค. 44	การเขียน	คัดลอกตัวอักษร	ชิ้นงาน	ทำได้ดี
1 ก.ย. 44	กลัมน้อยเล็ก	ปั้นดินน้ำมัน	ชิ้นงาน	ทำได้ดี
10 ก.ย. 44	กลัมน้อยใหญ่	ร้อยลูกปัด	ปฏิบัติจริง	ทำได้
25 ก.ย. 44	อารมณ์/จิตใจ	ทำงานกลุ่มได้	ปฏิบัติจริง	ดี
3 ต.ค. 44	อารมณ์/จิตใจ	เล่นกับกลุ่มได้	ปฏิบัติจริง ในสนาม	ดี

7. บทบาทของครูประเมินด้วยพอดโฟลิโอ

สำหรับครูผู้สอนระดับอนุบาล บทบาทของครูต้องดูแลเอาใจใส่เด็กตั้งแต่เข้าจนกระทั่งเย็น ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้ความรัก ความอบอุ่น การเห็นอกเห็นใจ การพูดคุยเป็นกันเอง การจับต้องโอบกอด สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กในวัยแรกเรียนต้องการจากครู และครูควรปฏิบัติต่อเด็กทุกคนในห้อง ดังนั้น การประเมินด้วยพอดโฟลิโอจึงมีความหมายกับเด็กระดับนี้ เพราะครูรู้จักเด็กทุกคนอย่างลึกซึ้ง สามารถเก็บพัฒนาการ ความคิด ความสามารถ ความก้าวหน้าของเด็กได้ในพอดโฟลิโอของเด็กอนุบาล ครูจึงควรเป็นภาพถ่ายโดยรวมของเด็กก็มีความเข้าใจ

อยู่ว่าส่วนมากครูผู้สอนเก็บผลงานของเด็กทุกชิ้นลงในพอดโฟลิโอ ซึ่งเป็นความเข้าใจไม่ถูกต้อง ขอฟังระวังสำหรับบทบาทของของครูในการประเมินด้วยพอดโฟลิโอ มีดังนี้

7.1 การพัฒนาวิธีการเก็บรวบรวมงาน การเก็บสะสมงานของเด็กในพอดโฟลิโอ ใช้เป็นเครื่องมือที่รวบรวมการแสดงออกของเด็ก ตามชีวิตจริง หรือ ที่เหมือนจริงของเด็ก และถือว่าเด็กเป็นเจ้าของผลงาน ดังนั้นผลงานของเด็กที่ทำเก็บไว้ในพอดโฟลิโอควรให้เด็กมีโอกาสเลือกตัดสินใจโดยอาศัยคำแนะนำของครู เกณฑ์ในการเลือกควรยืดหยุ่น ไม่กำหนดเกณฑ์ตายตัว

7.2 การส่งเสริมให้มีการฝึกหัดสะท้อนภาพตนเอง เนื่องจากพอดโฟลิโอเน้นความสำคัญที่วิธีการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นการให้เด็กสะท้อนภาพตนเองจึงเป็นขั้นตอนสำคัญ บทบาทครูควรคอยกระตุ้น ให้เด็กคิดวางแผน ความคิด รู้จักคิดในระดับไตรตรอง คิดเรียนรู้ คิดความหมาย รู้จักสื่อสารแสดงการโต้ตอบ ในงานของตน สะท้อนภาพตัวของเขาเอง ในส่วนนี้จึงเป็นขั้นตอนการให้เด็กมีส่วนเข้ามาในการประเมินตนเอง (Self Evaluation) ครูกระตุ้นให้เด็กรู้ว่าเขามีจุดเด่นอะไรบ้างเพื่อสร้างความมั่นใจและภูมิใจในความสามารถของตนเองเป็นบทบาทหน้าที่ที่ครูปฐมวัยต้องคอยซักถาม จดบันทึกสิ่งที่เด็กสะท้อนออกมาในความสามารถของตนเองการใช้พอดโฟลิโอ นอกจากนำพอดโฟลิโอ สามารถนำพอดโฟลิโอไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ได้โดยนำพอดโฟลิโอไปใช้สอนนักเรียนให้รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองและสะท้อนให้เห็นความคิดของนักเรียน ครูผู้สอนสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้ หลังจากที่ผู้เรียนได้พิจารณาบทบาทเลือกผลงานของตนไว้ในพอดโฟลิโอแล้วโดยพยายามกระตุ้นให้เด็กตอบด้วยความรู้สึกที่เป็นจริง

7.3 นักเรียนสามารถนำพอดโฟลิโอของตนมาแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ปกครองของตน ในช่วงที่ผู้ปกครองมาเยี่ยมที่ห้องเรียน หรือในโอกาสวันพบผู้ปกครองรวมทั้งวันประชุมครูและผู้ปกครองพอดโฟลิโอจะกลายเป็นอุปกรณ์ชิ้นสำคัญที่ใช้แสดงต่อผู้ปกครองให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความต้องการของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

7.4 เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาครูสามารถนำพอดโฟลิโอของนักเรียนแต่ละคนมาพิจารณาบทบาททวนร่วมกันกับนักเรียนว่าควรเลือกผลงานชิ้นใดเพียงบางชิ้นเป็นตัวแทนของผลงานทั้งหมดเพื่อนำมาเก็บไว้ในพอดโฟลิโอระดับโรงเรียน ซึ่งสามารถใช้แสดงถึงระดับความเจริญงอกงามผลงานที่ยอดเยี่ยมและผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียนคนนั้นได้ ผลงานที่เก็บรวบรวมเพิ่มไว้ในแต่ละปีการศึกษา จึงเป็นเสมือนประตูที่เปิดให้เห็นถึงความคิดและผลสัมฤทธิ์ตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนบางแห่งจึงนำพอดโฟลิโอระดับโรงเรียนมารวมกันไว้และมอบให้นักเรียนเมื่อต้องย้ายโรงเรียนกลางคันหรือตอนที่เรียนจบแล้ว ผลงานในพอดโฟลิโอบางครั้งอาจไม่นำมารวมไว้ในพอดโฟลิโอระดับโรงเรียน แต่จะให้นักเรียนนำกลับไปบ้านให้ผู้ปกครองและตนเองเก็บไว้ พอดโฟลิโอที่เก็บผลงานเหล่านี้จะเป็นพอดโฟลิโอของผู้ปกครองและนักเรียน ผลงานทั้งหมดตลอดปีการศึกษาจะถูกเก็บรวบรวมไว้ในพอดโฟลิโอของผู้ปกครองและนักเรียน

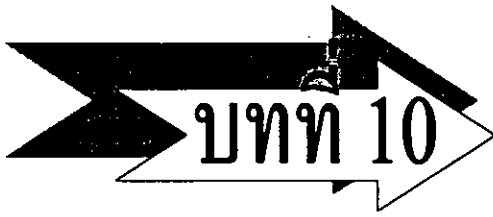
บทสรุป

วิธีการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ ด้วยการประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งวิเคราะห์ตัวเด็กได้ตามความเป็นจริง สำหรับการประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินว่าเด็กเรียนรู้อะไร มุ่งให้เด็กลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมและเปิดโอกาสเด็กพบกับความสำเร็จทุกขั้นตอน โดยมีเกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย ซึ่งลักษณะของการประเมินสภาพจริงมีระดับสภาพจริงของการประเมินโดยครอบคลุมลักษณะสภาพของการทดสอบ รูปคำตอบ การเก็บรวบรวมข้อมูล และความถี่ในการทดสอบ วิธีการประเมินสภาพจริงมีหลากหลาย อาทิ การสร้างความรู้จัก การสังเกต การพูดคุย พอดโฟลิโอ การจัดสถานการณ์จำลอง และการประเมินตนเอง

ส่วนการประเมินด้วยพอดโฟลิโอ เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งของการประเมินเด็กตามสภาพที่แท้จริงของเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ สนองความต้องการหาจุดเด่น สะสมผลงานของเด็ก รูปแบบของพอดโฟลิโอสำหรับเด็กปฐมวัย มีที่จัดเก็บแบบฟอร์มต่างๆ ในการเก็บข้อมูลของเด็ก โดยมีประเภทของพอดโฟลิโอ ประกอบด้วย พอดโฟลิโองานยอดเยี่ยมและพอดโฟลิโอแสดงความเจริญงอกงาม นอกจากนั้นให้นักเรียนมีโอกาสประเมินตนเองและมีการกำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อสะท้อนความสามารถและผลของนักเรียนได้

ตอนส่งท้าย

บทที่ 10 การรายงานผลการประเมินเด็กปฐมวัย

การรายงานผลการวัดและ ประเมินเด็กปฐมวัย

ความนำ

การรายงานผลการวัดและประเมินความก้าวหน้าของเด็ก เป็นวิธีการที่มีขั้นตอนของการนำข้อมูลจากการวัดและประเมินมารวบรวม และเก็บบันทึกไว้ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ แปลความหมายของข้อมูลนั้นๆ ซึ่งอาจออกมาในรูปของคะแนนหรือข้อมูลเพื่อได้ผลแสดงว่าเด็กมีการเรียนรู้ ความก้าวหน้า หรือมีความเจริญงอกงามด้านใดอย่างไรจากการวัดและประเมิน ในบทสุดท้ายนี้ จะได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้ ความหมายของการรายงานผลการประเมินนักเรียน การรายงานผลจากการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ การรายงานผลจากการวัดและประเมินไม่เป็นทางการ ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย และบทบาทครูในการรายงานผลการประเมิน

ความหมายของการรายงานผลการประเมินนักเรียน

แมคคาฟี และลีอง (McCafee & Leong, 1994) กล่าวว่า ข้อมูลจากการประเมินผลที่ครูรวบรวมและเก็บบันทึกไว้เป็นหมวดหมู่ จะมีความหมายก็ต่อเมื่อ ครูนำข้อมูลนั้นๆ มาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และแปลความหมายของข้อมูลนั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตีความ มีประโยชน์ต่อขั้นตอนที่จะส่งเสริมพัฒนานักเรียน และนำไปใช้ประกอบการตีความ ดังนั้นการที่ครูสามารถรายงานผลการประเมินเด็ก ควรปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการ ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ สร้างความเข้าใจและแปลความหมายของข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้จากการตีความได้ไปสร้างกิจกรรมในห้องเรียน รวมทั้งวางแผนขั้นตอนที่ส่งเสริมปรับปรุงนักเรียนต่อไป

ซึ่งกระบวนการทั้งสอง ครูผู้สอนต้องมีความรู้ วิจารณ์ญาณ ในการตัดสิน ประเมิน และรายงานผลจากการวัดและประเมินเด็กได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม

การรายงานผลจากการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ

ในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย เริ่มตั้งแต่การเลือกเครื่องมือ ผู้ดำเนินการ และการรายงานผล ซึ่งในการรายงานผลจากการใช้เครื่องมือวัดแบบเป็นทางการ อันได้แก่การใช้แบบทดสอบชนิดครูสร้างหรือแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นขั้นตอนสะท้อนผลความสามารถของเด็กออกมาในรูปของการให้เป็นค่าคะแนน (test scores) ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (The percentile rank) และการให้เกรด (grade equivalent) ซึ่ง ข้อมูลที่ครูนำมารายงานผลนี้ ควรเป็นข้อมูลตัวเลขที่ดี ความเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้ ประเด็นที่สำคัญในการรายงานผลจากการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ ควรพิจารณาดังนี้

1. คุณภาพของแบบทดสอบ (ไพศาล หวังพานิช. 2524) ผลของการวัดแต่ละครั้งจะถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับชนิดและคุณภาพของแบบทดสอบ ซึ่งเครื่องมือที่ดีย่อมให้ผลการวัดที่เที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ ดังนั้นคุณภาพของแบบทดสอบควรมีคุณสมบัติคือ มีความเที่ยงตรง และความเชื่อถือได้ ดังอธิบายได้ดังนี้

ความเที่ยงตรง หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือวัดผลการศึกษา หรือแนวทดสอบว่าสามารถวัดได้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการวัดหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ความเที่ยงตรงชนิดต่างๆ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2535) มีดังนี้

1. ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบที่สร้างคำถามให้ได้ตามสัดส่วน หรือนำหนักความสำคัญของเนื้อหาแต่ละเรื่องที่จะวัด

2. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบที่วัดได้ตรงตามโครงสร้างของพฤติกรรม หรือตามสมรรถภาพที่ต้องการวัด

3. ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบที่สามารถบ่งชี้ได้อย่างถูกต้อง ตามสภาพที่เป็นจริงของผู้ถูกสอน เช่น ให้ผู้ถูกสอบตอบข้อสอบได้ถูกมากๆ ย่อมแสดงว่าเป็นคนเก่ง และตามสภาพที่แท้จริง ผู้ถูกสอบก็เป็นผู้มีความสามารถบวกเลขได้คล่องแคล่ว

4. ความเที่ยงตรงตามพยากรณ์ (Predictive Validity) หมายถึง คุณภาพในการวัดของเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่สามารถทำนายคุณลักษณะและความสามารถในอนาคตของบุคคลได้ตรงกับความเป็นจริง ผลของวัดมีคุณค่าต่อความสำเร็จหรือความสามารถในภายภาคหน้า

ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณลักษณะของข้อคำถามรายข้อคำถามรายข้อที่มีความแจ่มชัดของคำถามเกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งคำถามต้องชัดเจน คำตอบต้องสามารถตรวจคะแนนได้ตรงกัน และแปลความหมายได้ตรงกัน

อำนาจจำแนก (discrimination) เป็นคุณลักษณะของเครื่องมือหรือข้อสอบที่บอกถึงระดับหรือปริมาณความสามารถของบุคคลซึ่งมีแตกต่างกันได้

ความเชื่อมั่น หมายถึง (ไพศาล หวังพานิช. 2524) หมายถึงการวัดที่ให้ผลแน่นอนสม่ำเสมอคงเส้นคงวา (Consistency) ถึงแม้จะมีการวัดซ้ำอีก ถ้าเป็นข้อสอบจะสามารถให้คะแนนหรือผลการสอบแน่นอนคงที่ ไม่ว่าจะสอบข้อสอบนั้นกี่ครั้งก็ตาม วิธีการสร้างเครื่องมือหรือข้อสอบให้มีความเชื่อมั่นสูง ควรปฏิบัติ คือ มีความชัดเจนทั้งตัวคำถาม คำอธิบาย คำชี้แจง เวลาต้องเหมาะสม มีเกณฑ์การให้คะแนน คำถามต้องหาคำตอบถูกต้องตามหลักวิชา และใช้คำถามหลายๆข้อ

สรุปว่าในการสร้างแบบทดสอบนั้น สิ่งควรคำนึงคือ ค่าความเชื่อมั่น และค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้กับคุณภาพของเครื่องมือและการแปลผล ซึ่งส่งผลถึงการรายงานผล

2. การกำหนดคะแนน ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในการกำหนดคะแนนเพื่อรายงานผลจากคะแนนได้ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นควรทำความเข้าใจในความหมายของคะแนนและการให้ระดับคะแนน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2537)

2.1 ความหมายของคะแนน คะแนนไม่ใช่หน่วยการวัดที่สมบูรณ์ คะแนนไม่ได้ทดแทนสิ่งที่วัดอย่างครบถ้วน คะแนนเป็นหน่วยของการวัดในระดับอันตรภาค (Interval Scale) เท่านั้น เช่น เด็กที่สอบได้ 20 คะแนนไม่ได้แสดงว่ามีความรู้เป็นสองเท่าของคนที่ได้ 10 คะแนน บอกได้แต่เพียงว่ามีรู้มากกว่า คะแนนที่สอบได้ 0 คะแนน ไม่ได้หมายความว่าเด็กไม่มีความรู้เลย ซึ่งผิดกับหน่วยของการวัดทางกายภาพ เช่น ส้มหนัก 20 กิโลกรัม ย่อมหนักเป็นสองเท่าของส้มที่หนัก 10 กิโลกรัม หรือถ้าพูดว่าส้มหนัก 0 กิโลกรัม ก็หมายความว่าไม่มีส้มเลย

คะแนนจากการสังเกต = คะแนนที่แท้จริง + คะแนนความคลาดเคลื่อน

$$\text{Observe Score} = \text{True Score} + \text{Error Score}$$

ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเราไม่มีโอกาสจะทราบคะแนนที่แท้จริงได้เลย

2.2 ความหมายของการให้ระดับคะแนน การให้ระดับคะแนนหรือการตัดเกรดเป็นการประเมินผลการเรียน ครูจะต้องสรุปข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลอย่างระมัดระวัง ใช้อยุติคุณ พินิจ ตัดสินใจให้ระดับคะแนน ดังนั้นข้อมูล (คะแนน) ที่ได้จากการวัดผลจะต้องมีความเชื่อถือได้ โดยเครื่องมือที่ใช้วัดจะต้องมีความเที่ยงและความตรง อีกทั้งการใช้ดุลยพินิจจะต้องใช้คุณธรรมอันสูงส่งให้ความเป็นธรรมแก่นักเรียนทุกคน เพราะการให้ระดับคะแนนไม่ได้มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่าจะต้องเป็นกี่ระดับ ผู้ที่จะประเมินผลได้ดีก็คือผู้สอน เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน เข้าใจปัญหาและสภาพของการเรียนการสอนมากที่สุด

การประเมินผลการเรียนโดยการให้ระดับคะแนนนั้น เป็นการสร้างความหมายให้แก่คะแนนโดยการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยปกติแล้วคะแนนจะไม่มี ความหมายอะไรเลย เช่น นาย ก. สอบวิชาสถิติวิจัยและประเมินผลการศึกษาได้ 40 คะแนน การที่ นาย ก. สอบได้ 40 คะแนน ไม่มีความหมายอะไรเลย บอกไม่ได้ว่า นาย ก. เก่ง อ่อน หรือปานกลาง ถ้าเราบอกว่า นาย ก. สอบวิชาสถิติวิจัยและการประเมินผลการศึกษาได้ 40 คะแนน เป็นคะแนนสูงที่สุด ในชั้นเรียน จะมีความหมายมากขึ้น เพราะมีการเปรียบเทียบคะแนนที่สอบได้กับคะแนนเต็ม หรือเปรียบเทียบคะแนนที่สอบได้กับกลุ่มเกณฑ์ที่ใช้สำหรับเปรียบเทียบในการให้ระดับคะแนนนั้น มี 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ เกณฑ์ภายนอก เป็นการให้ระดับคะแนนโดยใช้คะแนนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายนอก ซึ่งผลคะแนนบอกได้ว่าสิ่งใดที่เด็กทำได้ 2) การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการให้ระดับคะแนนโดยใช้คะแนนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายในระหว่างกลุ่มผู้เรียน ซึ่งผลคะแนนบอกได้ว่าเด็กบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการฝึกฝนเพียงใด (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ .2527) โดยมีข้อเปรียบเทียบดังในตาราง 10 - 1 .

การให้ระดับคะแนนอาจให้เป็นตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรืออาจให้เป็นตัวเลขซึ่งความหมายของระดับคะแนนที่ได้เหมือนกัน เช่น

ระดับคะแนนเป็นตัวอักษรไทย	ก.	ข.	ค.	ง.	จ.
ระดับคะแนนเป็นภาษาอังกฤษ	A	B	C	D	EหรือF
ระดับคะแนนเป็นตัวเลข	4	3	2	1	0

นอกจากนี้อาจมีการให้ระดับคะแนนละเอียดลงไปอีกโดยมีระดับ B⁺, C⁺, D⁺, หรือระดับคะแนน P (Pass) หรือ S (Satisfied) คือ ผ่านหรือสอบได้ และระดับคะแนน U (Unsatisfied) คือ ไม่ผ่านหรือสอบตก สำหรับการให้ระดับคะแนน ในระดับปฐมวัยส่วนมากใช้เป็นคำตัวเลขระดับ 1,2 และ 3 หรือ ตั้งเกณฑ์เป็น ผ่าน และไม่ผ่าน และไม่มีการให้นักเรียนสอบตก

ตาราง 10-1 ข้อแตกต่างระหว่างการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม

กาประเมินผลแบบอิงเกณฑ์	การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม
1. เป็นการประเมินผลที่เทียบความสามารถของนักเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์	1. เป็นการประเมินผลที่เทียบความสามารถระหว่างผู้เรียนคนอื่นๆ ที่เรียนอยู่ในกลุ่มด้วยกันทั้งกลุ่ม
2. เป็นการประเมินทั้งตัวผู้เรียนและวิธีการสอนที่ใช้กับผู้เรียน	2. เป็นการประเมินตัวผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวัด แบบทดสอบจะต้องมีความตรงตามเนื้อหาเป็นสำคัญ	3. เครื่องมือที่ใช้วัด แบบสอบจะต้องมีความเที่ยงและความตรงทุกแบบเป็นสำคัญ
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้วัด (แบบสอบ) สร้างเพื่อที่จะวัดตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน	4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้วัด (แบบสอบ) เน้นการเป็นตัวแทนของจักรวาลความรู้
5. เหมาะสมกับการเรียนการสอน การวินิจฉัย	5. เหมาะสมกับการคัดเลือก
6. คะแนนสะท้อนภาพว่าเด็กคนนั้นสามารถและไม่สามารถทำอะไรได้	6. คะแนนไม่ได้เปิดเผยว่าทำอะไรได้บ้างแต่บอกภาพรวมเมื่อเทียบความสามารถ
7. สามารถนำผลของการวัดไปประเมินตามวิธีประเมินผลแบบอิงกลุ่มได้	7. ไม่สามารถนำผลของการวัดไปประเมินผลตามแบบอิงเกณฑ์ได้

3. วิธีการรายงานผลจากค่าคะแนน

การรายงานผลจากการวัดและประเมินแบบเป็นทางการ เป็นการสะท้อนผลความสามารถของเด็กออกมาในรูปของการให้คะแนนเป็นตัวเลข (test Score) มีรูปแบบเสนอผลในรูปของตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (the percentile rank) หรือการให้เกรด (grade equivalent) ซึ่งมีลักษณะของการรายงานผลได้ ดังตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 การรายงานผลคะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐาน การรายงานผลวิธีนี้เป็นกรรายงานผลเด็กเป็นรายบุคคลจากการนำแบบทดสอบมาตรฐานมาวัดความสามารถของเด็กแล้วรายงานผลการสอบ ซึ่งแบบฟอร์มการรายงานประกอบด้วย

แบบรายงานผลการวัดความสามารถด้านใด ชื่อครูประจำชั้น ชื่อโรงเรียน และผลข้อมูลรายละเอียดของคะแนนในด้านต่างๆ ดังแสดงภาพประกอบ 10-1

STANFORD DIAGNOSTIC READING TEST
3rd EDITION © HARDCOURT GRADE JOVANOVIICH, INC.

TEACHER: ADLENNE KIRBY
SCHOOL: LAKESIDE ELEM
SYSTEM: MEMPHIS
TEST DATE: 10/04

GRADE 3
LEVEL GREEN FORM C
NORMS GRADE 3 FALL

INDIVIDUAL DIAGNOSTIC REPORT
FOR
ROBIN J PHILLIPS

COPY 1

SUBTESTS AND TOTALS	RAW SCORE	SCALED SCORE	GRADE EQUIV	NATIONAL PERCENTILE BANDS					PR=PERCENTILE RANK								
				1	5	10	20	30		40	50	60	70	80	90	95	
AUDITORY VOCABULARY	29	560	2.9														
AUDITORY DISCRIMINATION	19	517	1.9														
PHONETIC ANALYSIS	16	513	1.2														
STRUCTURAL ANALYSIS	31	513	2.0														
READING COMPREHENSION	26	523	2.0														
SORT TOTAL	121	529	2.0														

SKILLS ANALYSIS	ITEMS		PI		PI		ITEMS		PI		INSTRUCTIONAL GROUP 2: DECODING
	NP	RS	+	-	+	-	NP	RS	+	-	
VOCABULARY	40	29					48	31			This pupil earned comparatively low scores on one or more of the decoding subtests (Auditory Discrimination, Phonetic Analysis, and Structural Analysis). Besides has to do with the ability to translate letters and patterns of letters into the sounds they represent and with the ability to analyze word parts. Since pupils in Group 2 are probably having difficulty with the decoding skills, progress in reading is likely to improve once attention is given to these skills. Suggestions for developing the decoding skills of pupils in Group 2 are given in the <u>SORT Manual for Informing and Handbook of Instructional Techniques and Materials</u> .
READING & LITERATURE	18	13					24	13			
MATH & SCIENCE	12	8					6	5			
SOCIAL STUDIES & THE ARTS	10	8					9	4			
AUDITORY DISCRIMINATION	30	19					24	18			
CONSONANTS	15	8					6	6			
SINGLE CONSONANTS	5	2					9	7			
CONSONANT CLUSTERS	5	3					6	6			
CONSONANT DIGRAPHS	5	3					9	5			
VOWELS	15	11					24	15			
SHORT VOWELS	5	4					6	6			
LONG VOWELS	5	3					6	5			
OTHER VOWELS	5	3					9	4			
PHONETIC ANALYSIS	30	16					48	26			
CONSONANTS	15	10					24	15			
SINGLE CONSONANTS	5	4					6	5			
CONSONANT CLUSTERS	5	4					9	4			
CONSONANT DIGRAPHS	5	2					6	4			
VOWELS	15	11					24	15			
SHORT VOWELS	5	3					6	5			
LONG VOWELS	5	2					6	4			
OTHER VOWELS	5	1					24	11			

PROCESS NO 02-000064-001

ภาพประกอบ 10-1 แบบรายงานผลคะแนนแบบทดสอบมาตรฐานเด็กเป็นรายบุคคล (Wortham, 1990)

ตัวอย่างที่ 2 การรายงานผลคะแนนการทดสอบในชั้นเรียน

การรายงานผลวิธีนี้เป็นวิธีนี้เป็นการรายงานผลคะแนนของนักเรียนในห้องทำคะแนนในวิชาใดได้เท่าไร มากน้อยเพียงใด ผลออกมาดูเด็กโดยภาพรวมโดยมีคะแนนของทุกคนในห้อง ซึ่งเป็นดัชนีชี้ว่าครูต้องช่วยนักเรียนในวิชาใดหรือด้านใด คะแนนจะปรากฏออกมาในรูปของคะแนนเด็กแต่ละคน และภาพรวมของคะแนนเฉลี่ย ทำให้ครูสามารถรู้ได้ว่าเด็กในชั้นเรียนมีความสามารถด้านใด มากน้อยเพียงใด และครูได้หาวิธีการช่วยหรือปรับปรุงนักเรียนต่อไป

นอกจากนี้การรายงานผลออกมาในรูปคะแนน ยังเป็นวิธีการรายงานผลต่อผู้ปกครองด้วย เป็นการสรุปผลการเรียนของเด็กโดยภาพรวมต่อผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบผลการเรียนของลูกในภาพรวมใน 1 เทอม หรือ 2 เทอม โดยเป็นการสรุปผลความสามารถของเด็กด้านต่าง ๆ ออกมาในรูปเป็นคะแนนตัวเลข ซึ่งผู้ปกครองส่วนมากดูผลจากสมุดรายงานตั้งแสดงในภาพประกอบ 10-2 ถึง 10-3

ประเมินจากจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ความรู้	จำนวนจุดประสงค์ในแต่ละทักษะ/ ครั้งที่				จุดประสงค์/ปี		
	1		2		60%	ผ่าน	ไม่ผ่าน
	จำนวน	ผ่าน	จำนวน	ผ่าน			
1. ทักษะ	33	33	35	35	41	68	-
ภาษาไทย	12	12	14	14	16	26	-
คณิตศาสตร์	21	21	21	21	25	42	-
2. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	43	43	18	18	37	61	-
3. สร้างเสริมลักษณะนิสัย	15	15	16	16	19	31	-
4. การงานและพื้นฐานอาชีพ	15	15	15	15	18	30	-
ผลการตัดสินเกณฑ์ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ☒ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน หมายเหตุ ตลอดปีนักเรียนจะต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ร้อยละ 60 ขึ้นไปในแต่ละกลุ่ม							

ภาพประกอบ 10-2 แบบรายงานผลคะแนนการทดสอบในชั้นเรียน

รายงานผลการสอบตลอดทั้งปี

ความรู้	เทอม 1			เทอม 2		
	คะแนน		ระดับผล การเรียน	คะแนน		ระดับผล การเรียน
	เต็ม	ได้		เต็ม	ได้	
1. ทักษะ ภาษาไทย คณิตศาสตร์	200	179	4	200	162	4
	100	89		100	82	
	100	90		100	80	
2. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	100	88	4	100	91	4
3. สร้างเสริมลักษณะนิสัย	150	131	4	150	138	4
4. การงานและพื้นฐานอาชีพ	50	38	3	50	39	3
ผลการตัดสินเกณฑ์การสอบปลายปี ☒ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน						
สรุปผลการเรียนทั้งปี ☒ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน						

ภาพประกอบ 10-3 แบบรายงานการเรียนของนักเรียนปลายปี

การรายงานผลจากการวัดและประเมินไม่เป็นทางการ

1. ลักษณะการรายงานผล

การรายงานผลจากการวัดและประเมินแบบไม่เป็นทางการ เป็นการรายงานที่มีแนวโน้มตามสภาพจริงให้ข้อมูลสะท้อนภาพพัฒนาการของเด็กมากกว่าตัวเลข หรือการให้แค่เกรด A, B, C, หรือ D การรายงานผลแบบนี้มีลักษณะดังนี้

1.1 แสดงลักษณะความต่อเนื่องของพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

1.2 แสดงข้อมูลของเด็กโดยภาพรวม (Whole Child) ไม่ใช่ครอบคลุมรายงานผลเฉพาะทักษะเท่านั้น

1.3 เป็นการนำข้อมูลมาวินิจฉัยหรือวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์สูงสุดในด้านเด็ก และจัดการเรียนการสอน

1.4 มีตัวอย่างแสดงให้เห็นภาพของความเข้าใจในการเรียนรู้ของเด็ก

2. ข้อพึงปฏิบัติในการแปลความหมายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพการเรียนรู้ และพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในการแปลความหมาย เพื่อที่รายงานผลเด็ก ไม่มีวิธีการใดที่ถูกต้องเพียงวิธีเดียว ดังนั้นครูผู้สอนพึงระวังและควรคำนึงถึงการปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้ เพื่อให้สามารถสังเคราะห์ และแปลความหมายของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

2.1 ครูควรพยายามใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสรุปให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ มากกว่าที่จะใช้ข้อมูลที่แยกจากกันเป็นส่วนๆ ควรเก็บข้อมูลจากหลายส่วน อาทิ ข้อมูลที่ได้จากกระดาษเพียงชั้นสองชั้นหรือข้อมูลที่แสดงกราฟภาพรวมเกี่ยวกับความเข้าใจของเด็กแต่ละคน ข้อมูลแสดงความสามารถด้านต่างๆ ผลความก้าวหน้าทางวิชาศิลปะ ความสามารถในการอ่านหนังสือ หรือทักษะการใช้อวัยวะในร่างกาย ล้วนเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าที่ผู้สอนไม่ควรมองข้าม ซึ่งเอกสารเหล่านี้เป็นข้อมูลมีความพร้อมที่จะใช้ประกอบการแปลความหมายและให้เป็นหลักฐาน อ้างอิงประกอบความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นไม่ควรเชื่อถือเฉพาะความทรงจำเพียงอย่างเดียว

2.2 ครูควรเปรียบเทียบ บทสรุป และตัวบ่งชี้ของเด็กหรือผลการกระทำของเด็ก กับการพัฒนาการตามลำดับขั้นทั่วไปของเด็ก หรือเปรียบเทียบความก้าวหน้าของเด็กที่มีต่อเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่วางไว้ และควรจัดลำดับความสำคัญของการเรียงลำดับพัฒนาการของเด็กว่า พัฒนาการใดควรมาก่อน หลัง พร้อมทั้งหาหลักฐานประกอบ ตัดสินใจวางตำแหน่งที่เหมาะสมของเด็กตามลำดับ โดยคำนึงถึงอะไรคือการพัฒนาที่เป็นพื้นฐาน

2.3 ครูต้องพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่อบัจจัยทางด้านอื่นของพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ข้อมูลนี้เหมาะสมหรือไม่ ถึงแม้เด็กจะไม่พัฒนาการไปตามลำดับข้อมูลที่ชัดเจนโดยทั่วไป ควรเป็นหลักฐานที่ได้มาท่ามกลางการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก เพราะข้อมูลทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในวัยเด็กเริ่มเรียน

2.4 ครูต้องพิจารณาถึงความเหมือนกันและความแตกต่างกัน จากเด็กคนอื่น เกี่ยวกับเกณฑ์อายุเท่ากันหรือระดับการพัฒนา แต่ไม่ได้หมายความว่าให้ครูใช้ข้อมูลนี้เปรียบเทียบหรือแสดงความหมายความแตกต่างของเด็ก แต่เพื่อให้ครูใช้ตรวจสอบจากข้อมูลที่แท้จริง

2.5 ครูควรใช้ภาพพัฒนาการของกลุ่มกราฟพิสัยกลุ่ม (a group profile) ตัดสินช่วงห่างของพัฒนาการการเรียนรู้ เช่น สิ่ง que แสดงวุฒิภาวะสูงสุด หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และสิ่งที่แสดงวุฒิภาวะต่ำสุดเปรียบเทียบข้อมูลสองสิ่งนี้กับการพัฒนา หรือแผ่นกราฟแสดงการเรียนรู้ของเด็กเพื่อดูว่าเด็กเหล่านั้นอยู่ในเกณฑ์ช่วงอายุที่ผู้สอนคาดหวังไว้ล่วงหน้า

2.6 ในการประเมินความก้าวหน้าของเด็กแต่ละครั้งครูควรเปรียบเทียบผลของการปฏิบัติทั้งสองครั้ง และควรพิจารณาว่ามีปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงขึ้นในห้องเรียน และต้องสร้างความมั่นใจให้ได้ว่า โอกาสเหล่านี้ได้เปิดกว้างให้เด็กปฏิบัติในขณะที่เด็กเรียนรู้ ที่จะเรียน ดังนั้นการวัดผลงานควรมีการเปรียบเทียบ เช่น ตัวอย่างงานเขียนขึ้นเอกสารใช้เปรียบเทียบกับงานเขียนชิ้นแรกหรือการอ่านออกเสียงครั้งสุดท้าย ควรเทียบกับการอ่านออกเสียงครั้งที่หนึ่ง

2.7 ควรเปรียบเทียบบทสรุปและตัวบ่งชี้ต่างๆ กับสิ่งที่ผู้สอนทราบเกี่ยวกับความสามารถที่เยี่ยมของเด็กแต่ละคน หรือของกลุ่มและรูปแบบการพัฒนาของเด็กแต่ละคน ความสนใจ ตลอดจนอุปนิสัยของเด็กแต่ละคน อาทิ แม่ของน้องปลา บอกให้ครูทราบว่า การพัฒนาการของน้องปลาค่อนข้างช้า เช่น การเดิน การเคี้ยวอาหาร การนั่ง การพูดหรือทำกิจกรรมอื่น ครูผู้สอนในชั้นระบุว่า น้องปลา ลงมือทำลายสิ่งได้ด้วยตัวเอง แต่ต้องใช้เวลาแก่เขาหน่อย ข้อมูลนี้ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจข้อมูลที่พึงรวบรวมมาตั้งแต่ต้นเทอม

2.8 ควรพิจารณาว่าความก้าวหน้า และสภาพความเป็นจริงของเด็กในปัจจุบันมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ผู้ปกครอง ตัวครูหรือคนอื่นหรือไม่ ถ้ามีส่วนเกี่ยวข้องให้ตระหนักอย่างลึกซึ้งถึงสิ่งเหล่านี้ แล้วลองตรวจสอบตัวบ่งชี้อีกครั้ง โดยขอความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านี้แล้วทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่นๆ เช่น ด้านคำพูด ผู้เชี่ยวชาญทางภาษานักจิตวิทยา จิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์เหนือบุคคลในหลายๆ สาขาที่ได้รับการอบรมเรื่องนั้นมาเป็นอย่างดี

3. วิธีการรายงานผล วิธีการรายงานผลแบบไม่เป็นทางการ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง 2 รูปแบบ คือ วิธีการรายงานด้วยพอดโฟลีโอ และ วิธีการรายงานแบบรายงานบรรยาย

3.1 วิธีการรายงานด้วยพอดโฟลีโอ พอดโฟลีโอเป็นได้ทั้งเครื่องมือการประเมินและระบบการรายงานผล เนื่องจากพอดโฟลีโอเป็นวิธีการเก็บรวบรวมชิ้นงานของเด็ก และข้อมูลต่างๆ ที่ครูประเมินเด็กทางด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยการสังเกต จดบันทึก พูดคุย สัมภาษณ์ ข้อมูลที่เป็นผลสัมฤทธิ์ และหลักฐานจากการทดสอบ ดังนั้นพอดโฟลีโอจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการรายงานผลการวัดและประเมินเด็ก

การจัดทำพอดโฟลีโอเพื่อการรายงานผลจากการวัดและประเมินเด็ก มีส่วนประกอบดังนี้ Batde (1992)

1) ส่วนเสนอผลคะแนนได้จากการทดสอบ จากแบบทดสอบ ดังนี้

- ◆ แบบทดสอบมาตรฐาน
- ◆ แบบทดสอบชนิดครูสร้าง

2) ส่วนเสนอผลการเรียนรู้จากหลักสูตรเป็นผลงานของเด็ก

- ◆ ภาษา มีชิ้นงาน การอ่าน การฟัง การเขียน
- ◆ คณิตศาสตร์
- ◆ กล้ามเนื้อใหญ่
- ◆ กล้ามเนื้อเล็ก มีชิ้นงานศิลปะ วาดภาพ ประดิษฐ์ของต่างๆ
- ◆ การพัฒนา

3) ส่วนที่ได้จากการประเมินเด็กโดยการสังเกตจากครู ได้ผลออกมาในลักษณะแบบฟอร์มต่างๆ

- ◆ การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน
- ◆ การเฝ้าติดตามพฤติกรรม จดบันทึกส่วนบุคคล
- ◆ การพูดคุย
- ◆ การสังเกต
- ◆ การลงมือปฏิบัติจริง

4) ส่วนที่ได้จาก แบบสอบอื่นๆ หรือแบบฟอร์มอื่นๆ

- ◆ การทดสอบพัฒนาการฟัง
- ◆ การทดสอบพัฒนาากล้ามเนื้อ
- ◆ การประเมินจากแบบ

5) ส่วนเสริม

- ◆ การพูดคุยอธิบายในบ้าน
- ◆ ภาพถ่ายจากบ้าน/ ทำกิจกรรมโรงเรียน
- ◆ ชิ้นงานของเด็ก อาจแบ่งออกเป็น
 - 1) ชิ้นงานยอดเยี่ยม
 - 2) ชิ้นงานชนิดเด็กเรียนด้วยตนเอง
 - 3) ชิ้นงานอื่นๆ แสดงพัฒนาการของเด็ก

3.2 การรายงานแบบบรรยาย (Narrative Reports)

1) ลักษณะการรายงานแบบบรรยาย เป็นวิธีการทางเลือกหนึ่งของการรายงานผลการประเมินตัวนักเรียน ที่สามารถสื่อสารกับผู้ปกครองได้ จุดมุ่งหมายของการรายงานแบบบรรยายเพื่อประเมินภาพรวมการเจริญเติบโต พัฒนาการ และการเรียนรู้ในระยะเวลาหนึ่ง ลักษณะของการเขียนรายงานโดยสรุปเกี่ยวกับตัวเด็กควรเป็นการรายงานจุดเด่น การการใช้ข้อมูลที่เป็นพัฒนาการของเด็กจากบูรณาการหลายๆ วิชา การรายงานสามารถออกมาได้ในลักษณะดังนี้

1. เป็นการรายงานภาพรวมจากพัฒนาการการเรียนรู้จากทุกๆ วิชา
2. การแสดงเส้นภาพตามช่วงระยะเวลา
3. การรายงานตามหัวข้อที่กำหนดเพื่อให้พ่อแม่มีความเข้าใจเห็นภาพของเด็ก โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกต การประเมินจากมาตราส่วนรายการและการประเมินภาคปฏิบัติ โดยครูแปลเป็นข้อมูล เป็นรายงานภาพรวมของเด็ก

2) วิธีการเขียนรายงาน สำหรับวิธีการเขียนรายงานมีวิธีการเขียน (Horn-Wingerd.1992) มีดังต่อไปนี้

1. บรรยายตัวอย่างพฤติกรรมของเด็ก
2. บรรยายตัวอย่างการกระทำของเด็ก
3. พัฒนาการของเด็ก
4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเด็กในอนาคต

3) รูปแบบการเขียนรายงานผลแบบบรรยาย จุดเด่นของการที่ครูปฐมวัยควรคำนึงถึงในการเขียนรายงานผลแบบบรรยายคือ การวางแผนการวางรูปแบบของการรายงานผล เพื่อแจ้งข้อมูลให้ผู้ปกครองรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ ความก้าวหน้าของเด็ก และเสนอแนะวิธีการปรับปรุง แก้ไขให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ปรารถนาตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งรูปแบบการเขียนรายงานเพื่อสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจในผลการวัดและประเมินมีรูปแบบและแนวหัวข้อการเขียนที่ครูปฐมวัยควรคำนึงไว้ใน การเขียนรายงานผลการวัดและประเมิน (Horn-Wingerd.1992) มีดังต่อไปนี้

1. การเขียนควรบรรยายพัฒนาการความก้าวหน้าทั้ง 4 ด้าน โดยบรรยายแบบภาพรวมกว้างๆ เพื่อนำไปสู่ประเด็นการรายงานกับผู้ปกครองด้านพัฒนาการต่างๆ
2. การเขียนควรมีตัวอย่างพฤติกรรมเฉพาะ เพื่อแสดงให้เห็นหลักฐานยืนยันสิ่งที่ครูเขียนสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในด้านนั้นๆ
3. การเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมายและตามแผนที่วางไว้
4. การเขียนควรมีส่วนของผู้ปกครองได้รายงานพัฒนาการของเด็กขณะอยู่บ้าน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบกัน

ตัวอย่างของรูปแบบแนวการเขียนรายงาน

รูปแบบ

- ◆ ควรมีโครงสร้างสอดคล้องกับนโยบายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- ◆ ควรสะท้อนภาพเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน (Whole child)
- ◆ ควรสะท้อนข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือในการรายงานต่อผู้ปกครอง

เนื้อหาโดยทั่วไป

- ◆ ไม่ควรตำหนิเด็ก
- ◆ ไม่ควรตำหนิพ่อแม่
- ◆ ข้อความมีผลดีต่อความรู้สึกของเด็ก
- ◆ ข้อความควรมีผลดีต่อพ่อแม่
- ◆ ข้อความควรส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างครูกับพ่อแม่
- ◆ ข้อความควรส่งเสริมผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูกับพ่อแม่

เนื้อหาเฉพาะ

- ◆ ควรแจ้งข้อมูลเฉพาะพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กเป็นรายบุคคล
- ◆ ควรบรรยายให้เห็นภาพ รูปแบบ บรรยากาศและสิ่งที่เกิดในห้องได้
- ◆ ควรให้ภาพของเด็กเด่นชัดในข้อดีมากกว่าข้อปรับปรุง
- ◆ ควรให้ตัวอย่างพฤติกรรมอย่างชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้
- ◆ ข้อมูลควรมีความเป็นจริง
- ◆ พ่อแม่รู้การวางแผนของครูว่าทำอะไร
- ◆ ให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กแก่พ่อแม่ไปในตัว

การเตรียม

- ◆ การรายงานแสดงถึงการสนทนากับพ่อแม่เป็นรายบุคคล
- ◆ การเขียนง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจ
- ◆ การเขียนคำนึงถึงไวยากรณ์ การสะกดคำ และลายมือ
- ◆ การเขียนควรมีการตรวจทานก่อนรายงานผลต่อผู้ปกครอง

4) ข้อพึงระวังในการเขียนรายงานเกี่ยวกับเด็ก ครูควรเขียนอย่างระมัดระวัง ให้เขียนข้อดีหรือจุดเด่นให้มากกว่าข้อไม่ดี (positive report) หรือเขียนควรระวังเสนอแนะการปรับปรุง และสร้างจุดความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

3.3 การนำเสนอตัวอย่างการรายงานผลการประเมินเด็กปฐมวัย

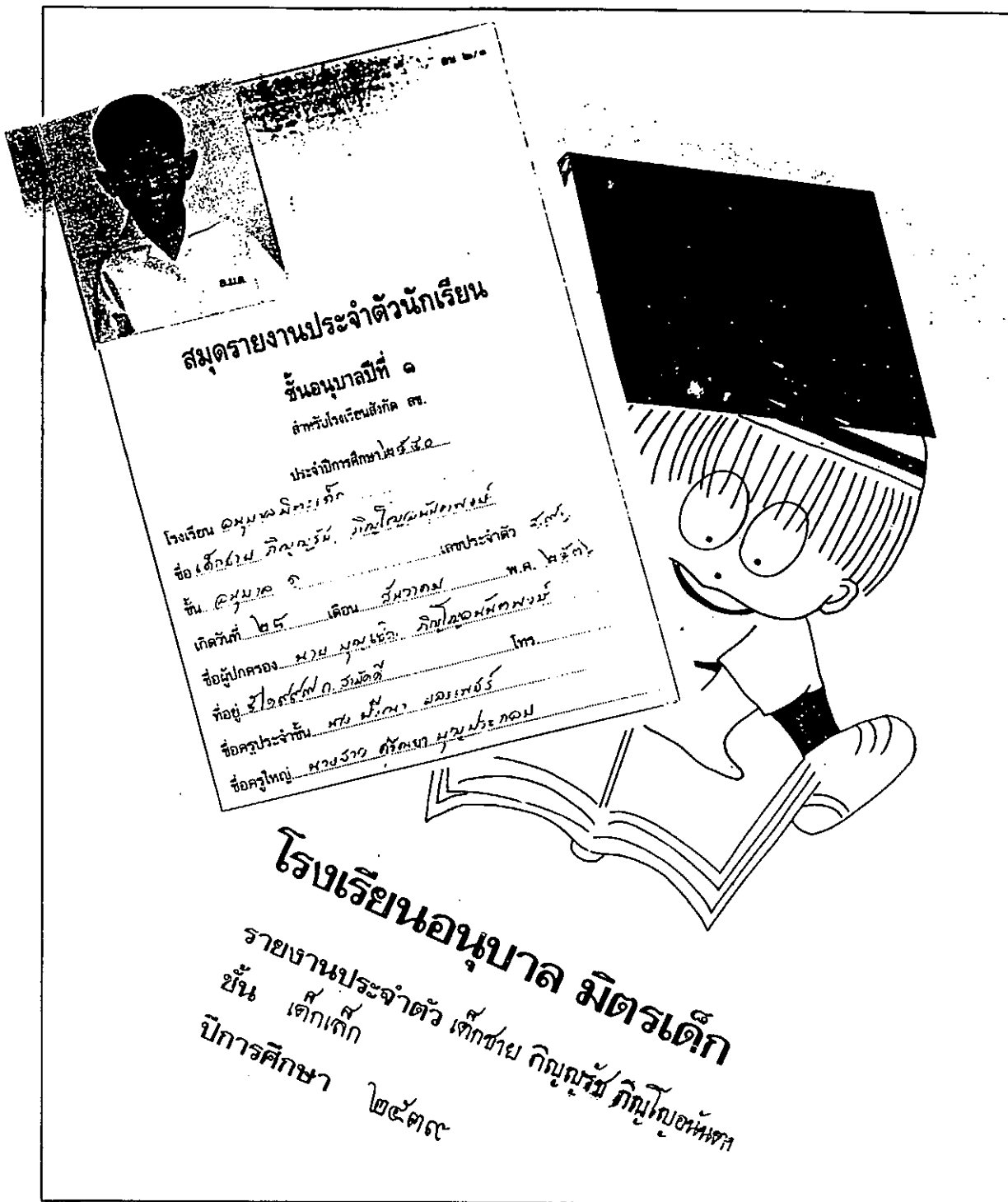
โรงเรียนหรือสถานศึกษาส่วนมาก จะนำเสนอผลของการเรียนรู้ของนักเรียน ออกมาในรูปแบบของสมุดรายงานผลการเรียน หรือเรียกว่า สมุดพก สมุดรายงานผลส่วนมากเป็นการรายงานผลการเรียนของเด็ก 1 ภาคการศึกษา คือ ภาคต้นและภาคปลาย และการรายงานออกมาในรูปของทั้งเป็นตัวเลขและเชิงบรรยาย ดังภาพประกอบ 10-4

สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
 อนุบาลปีที่ ๑
 อำเภอเมือง จังหวัด...

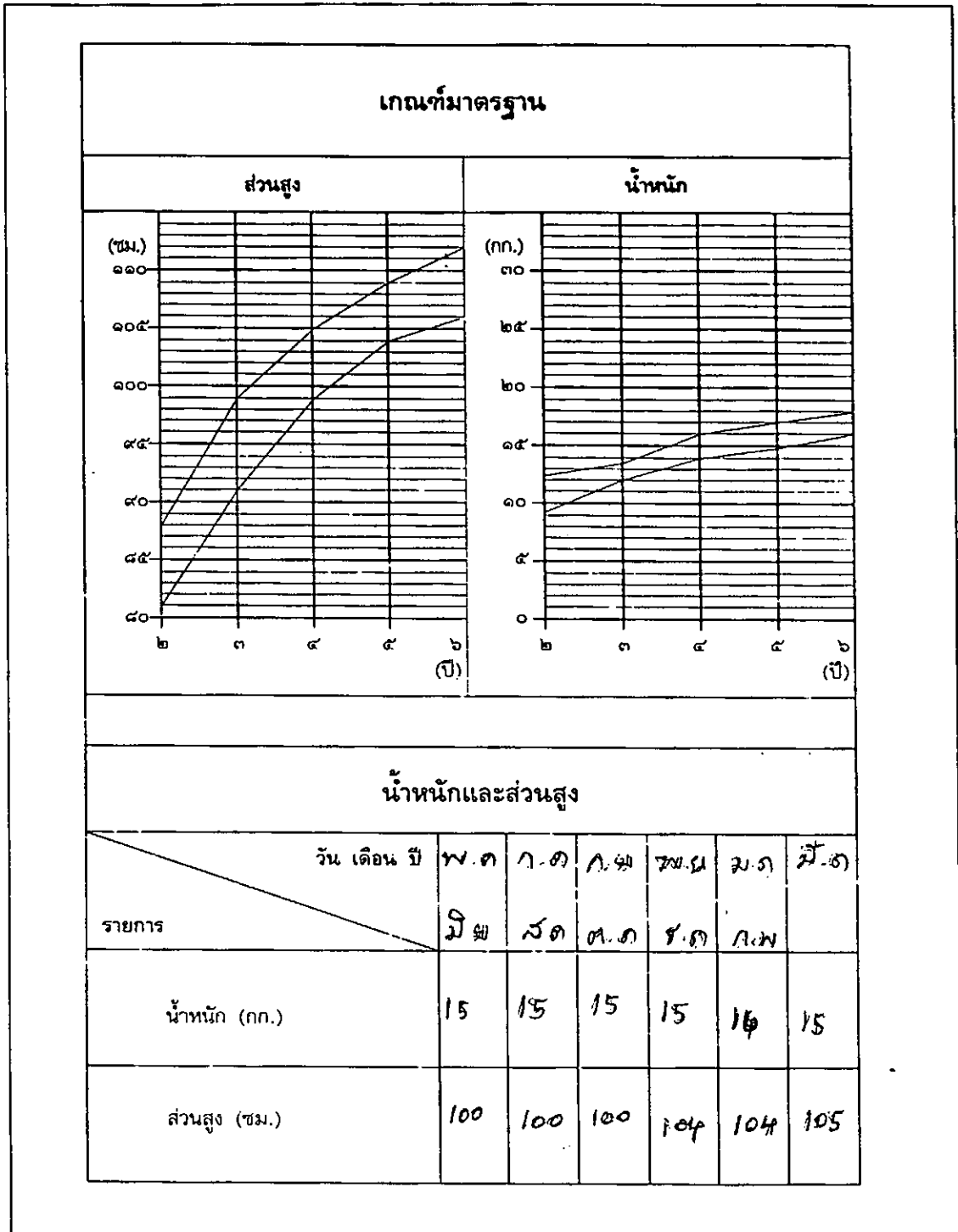
สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
 โรงเรียนลาดชิด มหาราชวิทยาลัยศรีนครินทร์วิไล ประสานมิตร
 ปีการศึกษา ๒๕๓๖
 เลขประจำตัว ๑๑๔๕๓

คาบเรียน	จำนวน	ผ่าน	สอบ	ตก	อื่น
๑	๖	๖			
๒	๖	๖			
๓	๖	๖			

โรงเรียนอนุบาลเข้มทอง
 สมุดรายงานผลการเรียน วิชา ดนตรี
 ชื่อ ด.ญ.กฤษณิ์สิน สกุล ภาณุไมตรีพิทักษ์
 ชั้นอนุบาลปีที่ ๒

ภาพประกอบ 10-4 ตัวอย่างการรายงานผลการประเมินเด็กปฐมวัย หน้าปกของสมุดรายงานผลการเรียน

ภาพประกอบ 10-5 ตัวอย่างการรายงานผลส่วนสูงและน้ำหนักของนักเรียน

บทบาทและหน้าที่ของครูในการรายงานผลการประเมิน

ในการที่ครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาสรุปย่อๆ และเชื่อมโยงข้อมูลนี้กับความเข้าใจและองค์ความรู้ที่ได้จากปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในห้องเรียนของเขา นั่นคือ การผสมผสานระหว่างวัตถุประสงค์ของข้อมูลกับพิจารณาญาณของผู้สอน ในการที่จะประเมินผลของนักเรียนให้เกิดขึ้นจากสภาพที่แท้จริงจากความรู้สึกของครูผู้สอน บทบาทและหน้าที่ของครูในการรายงานผลการประเมิน (Airasian.2000, McAfee & Leong.1996) มีดังนี้

1. ครูผู้สอนควรมีความรู้ในการเลือกเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินเด็ก ควรใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลาย การทดสอบเพียงครั้งเดียว หรือตัวอย่างงานชิ้นเดียว ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้เพียงพอที่จะวัดและประเมินผลการเรียนของเด็กได้ ดังนั้นครูจำเป็นต้องใช้ทั้งความรู้ การพิจารณาที่เหมาะสมและถูกต้อง (Good Judgement) การเป็นผู้เลือกใช้เครื่องมือในการทดสอบอย่างมืออาชีพ (Professional test material) ไม่ว่าจะเป็นแบบสังเกต พูดคุย พอดโฟลีโอ อย่างเชี่ยวชาญในการวัดและประเมินเด็ก

2. ครูผู้สอนควรมีความชำนาญในการบริหารการสอน การให้คะแนน การแปลความหมายคะแนน ทั้งที่เป็นเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบครูสร้างขึ้น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบพูดคุย พอดโฟลีโอ

3. ครูผู้สอนควรมีทักษะ ความชำนาญในการแปลความหมายของข้อมูล โดยยึดถือการแปลความหมายจากข้อมูล และอย่าด่วนสรุปถูกต้อง เด็กมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก บางครั้งผู้สอนคิดว่ามีวิธีการใหม่ในการสังเกตพฤติกรรมของเขา บางทีข้อมูลที่ประเมินเด็กมีเพียงบางตัวอย่างของความสามารถในการทำของเด็ก ตัวอย่างที่ได้มาอยู่บนพื้นฐานเบื้องต้นที่ใช้พฤติกรรมแสดงออกเป็นประเด็นหลัก สิ่งนี้ไม่อาจสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถทั้งหมดที่มีอยู่ในตัวเด็ก แต่เป็นเพียงข้อมูลบางส่วนเท่านั้นที่ครูผู้สอนต้องการทราบ

4. ครูผู้สอนควรมีทักษะแปลความหมายของผลการวัดและประเมินเป็นรายบุคคล และพร้อมนำผลเพื่อวางแผนการสอนในชั้นเรียนต่อไป

5. ครูผู้สอนควรมีทักษะในการตรวจวัดผลงาน หรือความสามารถของเด็ก คือ การประเมินผลวิธีการวัดที่นำมาใช้ ทั้งเป็นความจำเป็นที่ต้องตัดสินใจว่าพื้นฐานของคู่มือ แบบทดสอบที่มีความคงที่ และให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์หรือไม่ การทำความเข้าใจกับคู่มือของการดำเนินการทดสอบเป็นสิ่งสำคัญ และต้องคำนึงถึงความเชื่อมั่น และค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ

6. ครูผู้สอนควรมีทักษะการถ่ายทอด ติดต่อ รายงานผลการวัดและประเมินของเด็กต่อ ผู้ปกครอง หรือผู้เชี่ยวชาญ หรือนักจิตวิทยา ครูควรวางแผนวิธีการรายงาน ช่วงระยะเวลา หัวข้อการสอนซึ่งในการรายงานผลไม่ควรมีเฉพาะคะแนนเท่านั้น แต่ควรมีคำอธิบายเพื่อ บรรยายประกอบ

7. การแปลความหมายของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ครูต้องมีทั้งความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้นบทบาทครูในการวัดและประเมินควรมุ่งถือหลักการตัดสินประเมินตัวเด็ก แปลความหมายของข้อมูล รวมทั้งรายงานผลให้มีความถูกต้อง มีความเชื่อถือได้มีหลักการมากกว่าที่ทำการบวนการประเมินอย่างถูกใจครูแต่ไม่ถูกต้อง ดังคำกลอน ซึ่งญาตาพนิต ชรรณเกษร (2544) เขียนคำกลอนที่เกี่ยวกับครู ควรมีคุณธรรมดังนี้

<u>ถูกต้อง</u>	กับถูกใจ	ไหนถูกแน่
ความจริงแท้	แน่นมั่นคง	ต้องตงฉิน
ดีเหตุผล	ตนรู้หน้า	ทำอาจิดน
เหมาะสมสิ้น	ยินดีปรับ	รับฟังกัน
<u>หากถูกใจ</u>	<u>ไม่ถูกต้อง</u>	กลั่นกรองคิด
หลงทางผิด	จิตร้องขอ	พอใจฉิน
ยึดพอใจ	แม้ไม่ถูก	ผูกยึดกัน
กิเลสนั้น	บันชีวิต	ให้ผิดธรรม
<u>ช่วยกันปลูก</u>	<u>ถูกต้องไว้</u>	ไม่สับสน
ทั่วทุกคน	ผลสรุป	อุปถัมภ์
เป็นหลักธรรม	คำชีวิต	จิตดีน้า
ยึดประจำ	คำแซ่ซ้อง	<u>ถูกต้องดี</u>

ปัญหาการวัดและประเมินเด็กปฐมวัย

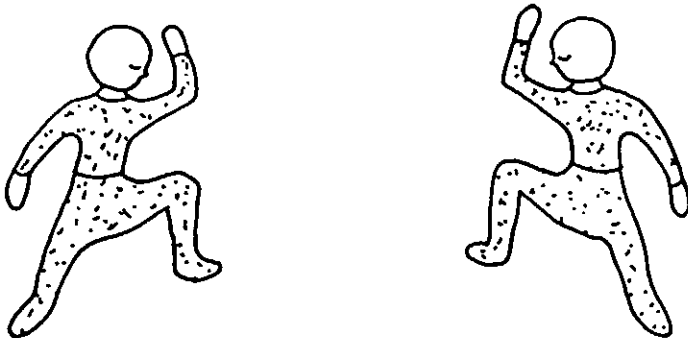
กระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา จำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญตั้งแต่จุดมุ่งหมายของหลักการ การจัดการ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลผู้เรียน สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินเด็กปฐมวัยที่เกี่ยวพันกับผู้บริหาร และครูผู้สอน พอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน ไม่เข้าใจนโยบายการประเมิน การเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งแต่กระบวนการสอนอย่างเดียว ตามหลักการประเมินการเรียนรู้อันเป็นหน้าที่ของครู การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การประเมินจะต้องกระทำกับผู้เรียนทุกคน และตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ครูควรทำความเข้าใจว่าการประเมินเป็นกลไกสำคัญ

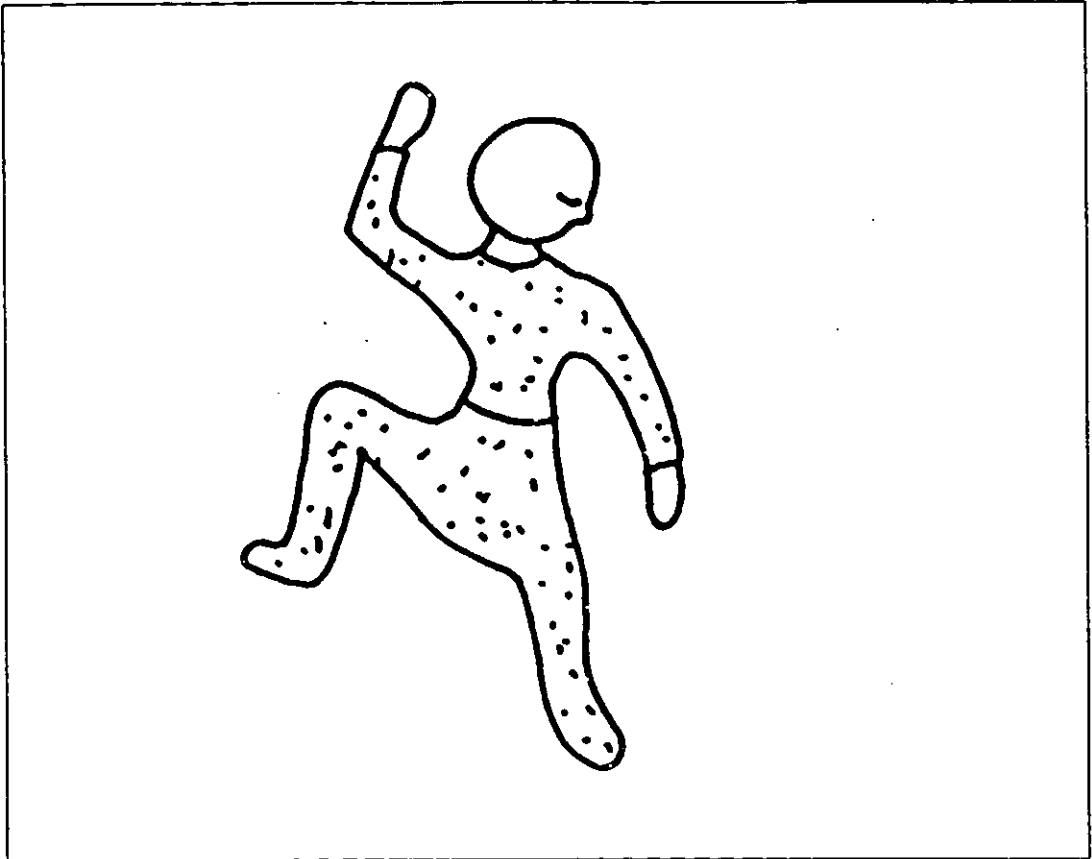
ในการทำความเข้าใจพัฒนาการการเรียนรู้ พัฒนาและช่วยเหลือเด็กทุกคน ดังนั้นจึงมุ่งแต่กระบวนการสอน จัดกิจกรรม หาสื่ออุปกรณ์เท่านั้น

2. ครูผู้สอนมุ่งแต่ประเมินผลการเรียนรู้ ในส่วนที่เป็นสาระความรู้ และความสามารถทางทักษะเท่านั้น มุ่งประเมินด้านเดียว ไม่ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (the whole child)

3. ครูไม่เข้าใจในแนวคิดพื้นฐานสำคัญของเด็ก ได้แก่ ความรู้ต่างกัน พัฒนาการการเรียนรู้ การเจริญเติบโต และศักยภาพของสมองของเด็ก จึงทำการวัดและประเมินอย่างไร้ทิศทาง อาทิ ประเมินทางด้านสติปัญญาเท่านั้น โดยใช้แบบทดสอบวัดเด็กและประเมินผลเด็ก โดยผลที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนั้นการนำแบบทดสอบมาใช้ แบบทดสอบไม่เหมาะสม ไม่สามารถวัดและประเมินเด็กได้อย่างเที่ยงตรง ตัวอย่างเช่นจากการรายงานการวิจัยของเดราเคโต (Lerch and Stopka.1992) พบว่า เด็กที่มีความสามารถในการอ่านหนังสือได้ดี มีสาเหตุเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของระบบสมองกับพัฒนาการทักษะการใช้กล้ามเนื้อแขนและขา โดยเขาทำการสังเกตพฤติกรรมที่เด็กนอนหลับ ในขณะที่หลับเด็กพวกที่มีความสามารถในการอ่านได้คล่อง เป็นเด็กที่มีท่านอน คือ แขนสัมพันธ์กับการหันของศีรษะและถ่านอนพลิกเปลี่ยนมือและแขน ศีรษะก็จะหมุนไปตามกัน ดังแสดงในภาพประกอบ 10-2 ในทางตรงกันข้ามสำหรับเด็กที่มีความสามารถทางด้านการอ่านต่ำ มีท่าทางในการนอนหลับที่มีมือและแขนไม่สัมพันธ์กับการพลิกหันของศีรษะ ดังแสดงในภาพประกอบ 10-3 นอกจากนี้ เดราโตอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า เด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ มีพัฒนาการของการเคลื่อนไหวไม่สัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อแขน ขา อาทิ การเดิน การวิ่ง ดังนั้นถ้าครูทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเรื่องเด็กทำให้วัดและประเมินเด็กได้อย่างน่าเชื่อถือ และมีความแม่นยำ

ภาพประกอบ 10-8 แสดงท่าทางการนอนหลับของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านดี (Lerch and Stopka.1992)

ภาพประกอบ 10-9 แสดงท่าทางการนอนหลับของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ (Ierch and Stopka, 1992)

4. ครูผู้สอนมักไม่ค่อยใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินตัวเด็ก ส่วนใหญ่ใช้วิธีการทดสอบและการใช้การสังเกต ใช้วิธีการประเมินเด็กแบบคุ้นเคย การประเมินเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีการประเมินทั้งแบบเป็นทางการ ได้แก่ การใช้แบบทดสอบชนิดครูสร้าง หรือแบบทดสอบมาตรฐาน ส่วนการประเมินแบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีการหลากหลาย ได้แก่ การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน การประเมินด้วยการพูดคุย การประเมินด้วยการสังเกต การประเมินสภาพจริง และพอดโฟลิโอ ทั้งนี้เพื่อครูได้หลักฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ผู้เรียนได้ครบทุกด้าน

5. ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือการประเมินอย่างมีคุณภาพ และน่าเชื่อถือได้ ส่วนใหญ่ใช้โดยไม่มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทำให้การประเมินผลการเรียนรู้เด็กไม่ตรงและน่าเชื่อถือได้ ล้วนและอังคณา สายยศ (2543) กล่าวว่า ผู้สอนหลายคนละเลยเรื่องการหาคุณภาพของเครื่องมือวัด การวัดเด็กจึงเกิดคุณภาพผิด ๆ ถูก ๆ คุณภาพ

เด็กไทยจึงเป็นดังที่เราเห็นกัน ไม่พัฒนาก้าวหน้าไปมากอย่างที่อุตสาหกรรมลงไป มาโทษแต่หลักสูตร แก่กันอยู่เรื่อย สิ่งสำคัญอยู่ที่ครูผู้สอนเป็นอันดับแรก เครื่องมือการวัดเป็นเครื่องสะท้อนผลการสอนของครู อาจารย์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเครื่องมือวัดเด็กควรมีคุณภาพดี

6. ครูผู้สอนไม่ใช่ผลจากการประเมินเด็กมาปรับปรุง และส่งเสริมพัฒนาการเดิมให้เด็กเพื่อให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ผลของการประเมินเป็นเพียงตัวเลขและตัวอักษร ครูมิได้มีการนำผลมาทบทวน หาช่องทางหรือวางแผนช่วยเหลือเด็ก

7. เกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กเล็ก ๆ มักทำการทดสอบได้ยากด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ 1) เด็กหันเหความสนใจได้ง่าย เด็กสนใจดูสิ่งเร้าที่เขาสนใจ และอาจไม่ต้องการทำในสิ่งที่ถูกร้องขอให้ทำ 2) เด็กเล็กมีช่วงความสนใจสั้น ถึงแม้จะมีสิ่งน่าสนใจ แต่เด็กไม่สนใจนานนัก 3) เด็กเล็ก ๆ มักขี้อายเมื่อคนแปลกหน้า จึงมักได้ยินพ่อแม่รายงานเสมอว่า ลูกทำอะไรได้หลาย ๆ อย่างที่บ้าน แต่เมื่อเจอคนแปลกหน้า เกิดจะไม่ยอมทำ ปัญหานี้เป็นสิ่งที่พบมากในแง่ทักษะของการสื่อสาร เด็กช่างพูดจะหยุดพูด เมื่อมีผู้ใหญ่ที่ไม่คุ้นเคยเข้ามา (ศรียา นิยมธรรม.2542) จึงทำให้ยากต่อการวัดและประเมินเด็ก

8. เกิดช่องว่างระหว่างการติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง โดยบางครั้งผู้ปกครองไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการประเมิน และอ่านรายงานประเมินผลที่ครูประเมินเด็กไม่เข้าใจ เนื่องจากการเขียนรายงานผลไม่ละเอียด ครอบคลุมในสิ่งที่ผู้ปกครองอยากรู้ อยากทราบ รวมทั้งครูมักไม่ค่อยให้ผู้ปกครองตรวจสอบได้

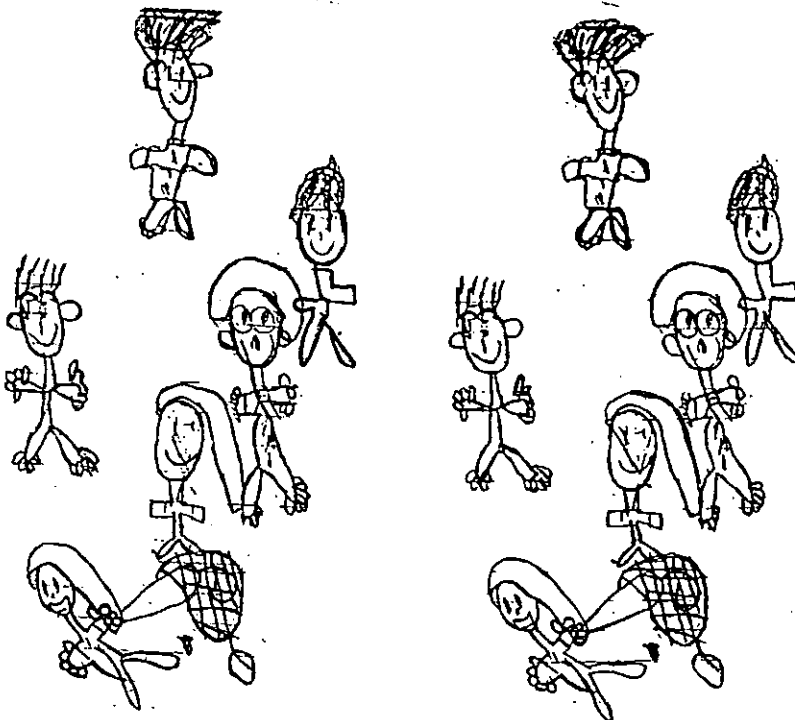
บทสรุป

การรายงานผลการวัดและประเมินเป็นขั้นตอนสำคัญที่นำข้อมูลจากการวัดและประเมินมารวบรวม วิเคราะห์ เพื่อแสดงความก้าวหน้าของเด็ก หรือได้ข้อมูลมาเพื่อปรับปรุงส่งเสริมเด็กในด้านนั้นๆ ให้ดี และสมบูรณ์ ครูผู้สอนควรมีความรู้ในการวัดและประเมิน เพื่อนำไปสรุปการรายงานผลในทิศทางที่ถูกต้อง การรายงานผลการวัดและประเมินมีหลายวิธี อาทิ การรายงานผลแบบเป็นทางการ ออกมาในรูปของคะแนน และการรายงานแบบไม่เป็นทางการ ออกมาในรูปของพอดโฟลิโอ และการเขียนบรรยาย ส่วนบทบาทของครูในการวัดและประเมินมีความสำคัญ เพราะครูต้องเข้าใจหลักการ วิธีการ การเลือกใช้เครื่องมือประเมิน รวมทั้งมีทักษะการถ่ายทอดผลการประเมิน และมีความยุติธรรม สำหรับปัญหาในการวัดและประเมิน ผู้บริหารและครูร่วมกันแก้ไขทั้งนี้เพื่อพัฒนาเด็ก

บทสรุปส่งท้าย

คุณภาพการเรียนการสอน
วัดประเมิน แนวใหม่ ใช้ปัญญา
ทางเลือกใหม่ ใช้วัดเด็ก บังเจกผล
การวัดเป็น "องค์ประกอบ บูรณาการ"
สภาพการณ์ งานที่วัด ชัดตรงยิ่ง
วัดกว้างขวาง ครอบคลุม รวมชุมชน
ใช้การวัด ที่ต่อเนื่อง ทุกเรื่องเห็น
ปฏิสัมพันธ์ สรรค์สร้าง แสดงมา
วัดให้เด็ก พยายามเรียน เขียนอ่านรู้
วัดปรับปรุง ครูนักเรียน จนเรียนดี

มุ่งสะท้อนชีวิตจริงสิ่งศึกษา
วัดคุณค่า ของคน ที่ผลงาน
เน้นปะปน คนทั้งห้อง ต้องประสาน
วัดหลายด้าน หลายแบบ อย่างแยบยล
สอดสนิท ชีวิตจริง ทุกสิ่งสน
เพื่อช่วยค้น หาความรู้ สู้พัฒนา
เด็กคิดเป็น อย่างไร ได้ศึกษา
วัดค้นหา ความสามารถ ฉลาดมี
วัดช่วยครู รู้การสอน สมศักดิ์ศรี
วัดเช่นนี้ สิคุ้มค่า อย่างทำทนาย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว .
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2537). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2540). *คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2540). *คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2537). *พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ในประมวลชุดหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา*. หน้าที่ 5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชวาล แพรัตนกุล .(ม.ป.ป) *รูปแบบการสอนข้อสอบแบบเลือกตอบ . (เอกสารอัดสำเนา)*
- .(2509) *เทคนิคการวัดผล*. วัฒนาพานิช .
- ญาดาพนิต ธรรมเกษร. "บทกลอน *ครูดี*" *ครูจันทรสาร* 4 (1) : มกราคม. สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- ดวงเดือน ศาสตรภักข. (2537). "การวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมของเด็กปฐมวัย," ใน *ประมวลชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา* หน้าที่ 5-8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2527). *การวัดและการประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- . (2538). "การประเมินผลแนวใหม่ : พอดไฟล์โอ." *วารสารศึกษาศาสตร์*.1(1) ; กันยายน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2542). "วิธีการประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล", การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ. (2523). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ประชุมสุข อาชวอำรุง . (2519). *การตรวจสอบเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น ตำราอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา*. ทบวงมหาวิทยาลัย.
- . (2536). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น (Introduction to Behavior Modification)*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพศาล หวังพานิช . (2524) . *การวัดผลทางการศึกษา* . กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524). *เอกสารประกอบการสอนวิชา สถิติ วิจัยและการประเมินผลการศึกษา*. หน่วยที่ 11-15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- . (2542). *เอกสารการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คุณสมบัติที่สำคัญของข้อทดสอบ การพัฒนาแบบทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาแบบทดสอบ*. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ล้วนและอังคณา สายยศ. (2535). *เทคนิคการสร้างและสอนข้อสอบความถนัดทางการเรียน*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- . (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วิรัช วรรณรัตน์ (2532) *การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดผลและการวิจัย* . กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *รายงานการวิจัยการประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ศรียา นิยมธรรม. (2542). *การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ : P.A. Art & Printing Co., Ltd.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ . (2536). *แบบทดสอบวัดสมรรถภาพด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2536). *แบบทดสอบทักษะพื้นฐานภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- (2536). แบบทดสอบทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2536). แบบทดสอบทักษะภาษาไทย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2536). แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 3-4 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2536). แบบทดสอบสมรรถภาพเหตุผล ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2540). แบบทดสอบทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2540). แบบทดสอบสมรรถภาพด้านเหตุผล ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2542). "การปฏิรูปการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย", วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 1(1) : 23 – 24 ; กันยายน – ธันวาคม.
- (2544). "การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน (Sizzing UP). วารสารการศึกษาศาสตร์. 1 (4) : กันยายน – ธันวาคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2537). แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- (2540). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานการวิจัยสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร. กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์ลายเสือ.
- (2542). โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสแควร์.
- (2543). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- (2543). รายงานการเสวนาทงวิชาการ มิติใหม่ของการประเมินผล : การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2527). ทฤษฎีการวัดและการประเมินผลทางการศึกษา .กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี รังสินันท์. (2524). การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมเด็ก เอกสารประกอบการสอน วิชาอนุบาล 312 "การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมเด็ก". วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- อารี พันธมณี. (2544). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- Anatari , A. (1968). *Psychological testing*. (3th ed). London : The Macmillan Company.
- Airasian, P. W. (2000). *Assessment in the classroom : A concise approach*. (2nd ed).CA. : Mc Graw-Hill Companies.
- Archbald and Newmann. (1998)
- http://www.coc.missouri.Edu/vlib/glenm.Michelle's_stuff/Glen3Mic.HTM.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action : A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Beaty, J. J. (1994). *Observing development of the young child*. (3rd ed). New York : Merrill / Macmillan.
- Berk, E. L., (1991). *Infants and children : Prenatal through Middle Childhood*. (2nd ed). Boston : Allyn and Bacon.
- Bradley.K.M. Z 1998). Infant Characteristics, Parental Beliefs and Behavior : A study of the effects of Parental Perceptions on Child Cognitive Competence. The University of Conmeeticut . (0056) Aac 9906541
- Charleworth, R. (1992). *Understanding child development*. (2nd ed). Albany, NY : Delmar Publishers.
- Cooper, R.P. (1990). *Preference for infant directed speech in the first month after birth*. Child Development, 61, 1584-1595.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed). New York : Harper Row.
- Custer. 1994. <http://www.Wa-wbl.Com/resourceseducators/erics>.

- Feeney, S. (1987). *Who am I in the lives of young children.* (3rd ed) . Ohio : A Bell & Houeell Information Company.
- Feldman, D. H., (1991). *Nature's gambit.* New York : Teacher's College Press.
- Glenn Brown and Michelle Craig. (1995). *Assessment of Authentic Learning.*
<http://www.Coe.Missouri.Edu/vlib/gleman.Michelle's.stuff/ClenMic.HTM>.
- Gullo, D.F. (1994). *Understanding Assessment and Evaluation in Early childhood Education.* N.Y : Teacher College Columbia University.
- Gullo, D.F. & Ambrose, R.P. (1987). "Perceived competence social acceptance in kindergarten : It's relationship to academic performance". *Journal of Educational Research.* 8 (1), 28-32.
- Hauser – Cram .P. (1998) I Think I can , I Think I can : Understanding and Encouraging Master Motivation in Young Children . *Young Children.* July 1998 .
- Jasmine, J. (1993). *Portfolios and other assessments.* Australia : Teacher Created Materials, Inc.
- Kerka. (1995). *Techniques for Authentic Assessment.* ERIC.
- Holt, K.C. (1992). *A rationale for creating African - American unmersion schools.* *Educational Leadership :* 49 (4) 18.
- Lerch, A. H., and Stopka, C. (1992). *Developmental motor activities for all children.* Dubuque, IA : WCB Brown & Benchmak.
- McAfee, O. and Leong, D. (1994). *Assessing and guiding young children's development and learning.* MA : Allen and Bacon.
- Morouch .S.J. (1998) *Understanding Maternal Directiveness Among Mothers of Children with Developmental Delays : A look at their Beliefs and Seaffolding Behaviors.* *Disserlation Abstracts.* Columtoia Urriversity AAC 9820203 .
- Payne. A. D. (1997). *Applied Educational Assessment.* Belmont : Wadsworth Publishing Company.
- Sandra Kerka. (1995). *Techniques for Authentic Assessment. Work - Based Learning Resource Penter.* <http://www.Wa-wbl.Com/resourceseducators/eric/assessment.htm>.

- Sprinthall, C. R.,(1998). *Educational psychology : A Developmental Approach*.
Boston : The Mc Graw-Hill Companies.
- Stephanie. H.L. (1998) .*Every Familyhas a Story Dissertation Abstracts*.
The Union Institute Aac 9825671.
- Wortham, S.C. (1990). *Tests and Measurement in early childhood education*.
Columbus, OH : Merrill Publishing Company.
- Ward. W.A. (1999). *Assessment in the Classroom*. Belmont : Wadsworth
Publishing Company.
- Nitko, A.J. (1996). *Educational assessment of students*. (2nd ed). Cliffs, NJ :
Prentice Hall. Englewood.
- Puckett, M.B. and Black, J.K. (1994). *Authentic assessment of the young child :*
Celebrating development and learning. NY : Macmillan College
Publishing Company.
- Payne,. D. A. (1997). *Applied educational assessment*. CA. : Wadsworth
Publishing Company.
- Striggins, R.J. (1997). *Student- Centered classroom assessment*. Englewood
Cliffts, NJ : Merrill/ Prentice Hall.
- Ward, A. W. and Word, M. M. (1999). *Assessment in the classroom*. CA. :
Wadsworth Publishing Company.
-

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์

ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) (การประถมศึกษา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค.ม. (การประถมศึกษา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Ph.D. (Early Childhood Education, Elementary Education
Gifted Education, Young Children)
The University of Iowa; U.S.A.**

ปัจจุบัน

ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขานุการ

สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เลขานุการกรรมการบริหารหลักสูตรดุสิตบัณฑิตประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประธานบริหารหลักสูตรมหาบัณฑิตประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ภาคพิเศษ)